

gilium, et quando eum voluerit Deus transire de hoc A seculo, tunc vestra præceptione nobis donetur Pelagius archidiaconus noster. Tunc dimisit omnes cum Vigilio. Venerunt itaque in Siciliam in civitatem Syracusas, ubi Vigilus afflictus, calculi dolorem habens, mortuus est *. Cujus corpus ductum Romam, se-

* Pelagius diaconus in suspicionem occisi Vigilii incurrit; verum seipsum de illata calumnia expurgavit, ut patet infra in Vita Pelagii. Sev. Binius.

VIGILII PAPÆ EPISTOLÆ ET DECRETA.

EPISTOLA (olim II) VIGILII ADHUC PSEUDOPAPÆ B

AD EUTHERIUM *.

Eutherii consultationibus respondet.

* Dilectissimo b fratri [Euthero] Eutherio c Vigilius.

Directas ad nos tuæ charitatis epistolas, plenas catholice inquisitionis sollicitudine [et sollicitudinis], gratanter accepimus, benedicentes Dei nostri clementiam, quia tales in extremis mundi partibus dignatus est suis ovibus providere pastores, per quos et pascuis valeant salutaribus abundare, et ab antiqui hostis [iniqui lupi] rapacitate servari, ut insidias d nequeant ejus subreptionis incurrere. Unde certum est, quia promissæ vos beatitudinis gratia subsequatur, quando vobis cœlestium perfectio doctrinarum tam votiva C sciscitatione perquiritur. Scriptum est enim: *Beati qui scrutantur testimonia ejus: in toto corde exquirunt eum (Psal. cxviii)*. Hoc igitur, frater charissime, propositum tuæ consultationis tota mente tractantes, de te quoque provenire contendimus [confidimus], qui regulam catholicæ fidei iisdem studes tenere vestigiis quibus eam in apostolica fide e cognoscis esse fundatam. Et quamvis sonus eorum toto orbe diffu-

* Hæc epistola hactenus inscripta fuit Euthero sive Eleutherio episcopo, ut olim monuimus in notis ad Gratianum. Certum est autem inscribi debere Profuturo, qui fuit episcopus Bracarenensis. Quod non solum probat auctoritas vetustissimi codicis Ecclesiæ Lugdunensis, sed etiam Colbertini duo optimi et vetustissimi signati num. 408 et 3970, in quibus varia istius epistolæ capita referuntur ex epistola papæ D Vigilii ad Profuturum episcopum. Præterea exstat integra cum hac eadem inscriptione in optimo item et antiquissimo codice 449 ejusdem bibliothecæ Colbertinæ; in quo tamen deest caput de primatu Romanæ Ecclesiæ. Et sane cum cætera capita referantur integra in codice 408 Colbertino et in Lugdunensi, iidem tamen non habent quæ de primatu Romanæ Ecclesiæ adduntur in collectione quæ præfert nomen Isidori. Porro diserta epistolæ ad Profuturum mentio est in gestis concilii primi Bracarenensis, ubi dicitur scripta ad interrogationem ejus, et propter prolixitatem gestis minime est inserta. De die autem et anno quo data est inutile reor esse si disputem, cum ex codice Colbertino constet scriptam esse eo anno quo Joannes consul fuit post Belisarium, id est anno 538. Baluzius in *Nova Concil. Collect.* At longe major fides habenda reliquis omnibus codicibus, tum uss. antiquissimis Hispaniæ, visis et collatis ab illu-

pultum est ad Sanctum Marcellum, via Salaria. Hic fecit ordinationes duas per mensem Decembrem, presbyteros 46, diacones 16, episcopos per diversa loca numero 81. Et cessavit episcopatus menses tres dies quinque.

sus, et usque ad fines orbis terræ verba eorum distensa, dilectionis tuæ corda Christo probaverint esse fidelia; tamen si quid ex his in Ecclesia quæ tuæ gubernationi Deo auxiliante commissa est, necdum plena luce claruerit, ad eundem fontem de quo illa t salutaris manarat lympha, recurritis; quod debita charitate sumus amplexi, quia fiducialiter de his, unde apud eos observantiam esse dixistis ambiguam, nostra voluistis responsione firmari. Quapropter dilectionem tuam in Domino salutantes, de singulis quid juxta catholicam disciplinam teneat apostolica sedis auctoritas, subjectis e aliquibus etiam sanctorum capitulis regularum, te credimus instruendum.

I. Ac primum de his quos Priscillianæ hæresis indicasti vitiis inquinari, sancta et conveniente religioni catholicæ eos detestatione julicas b arguendos, qui ita se sub abstinentiæ simulate prætextu ab escis videntur carniū submovere, ut hoc execrationis potius animo quam devotionis probentur efficere. In qua re quia nefandissimis Manichæis esse consimiles approbantur, juste Patrum venerabilium constitutis ab hac superstitione sub anathematis sunt interminatione prohibiti, quando i aliquid ciborum contagione carniū credunt [carnaliū creditur] esse

striss. Loaisa, tum impressis, in quibus caput de primatu Romanæ Ecclesiæ habetur, quam uni Colbertino, de quo non leve suspicio esse possit in Gallia scriptum fuisse, et iis temporibus quibus causæ episcoporum appellantium sedem apostolicam disceptabantur, præsertim inclinante seculo nono, sub Nicolao I papa, et postea in causa Gerberti Rhemensis, desinente fere decimo. Fieri enim facile potuit, ut qui adversus Hincmarum Laudunensem ac Rhotadum Suessionensem episcopos, sedem apostolicam appellantes, eripere ipsi conabantur episcoporum judicia, truncarent epistolam Vigilii, abscisso eo capite quo ipsi jugulabantur. *Car. de Aguirre, Concil. Hisp. t. II, p. 278.* Sed his omissis, hanc epistolam e codice Colbertino descripsit Baluzius, unde sequentes varias lectiones decerpimus.

b Cod. Colbert., *Dilecto fratri Profuturo episcopo Vigilii.*

c Cod. Vatic. Palat., *Profuturo.*

d Colbert., *et ab iniqua rapacitate serrata, insidias, etc.*

e Idem cod., *apostolica sede.*

f Idem cod., *illuc.*

g Colb., *subjectis.*

h Idem cod., *judices.*

i Colbert., *ne quando..... crederent.*

* Prima inscribitur in editione Mansiana Epistola Vigilii papæ nomine scripta ab Eutychiano quodam, quam videre est in *Breviario Liberati* notis comitantibus exscriptam. Edir.

pollutum : quia de his omnibus quæ ad humanum A victum misericordia Dei contulit [tribuit], nihil catholicis esse iudicatur immundum. Sic enim Titum doctor gentium Paulus monet apostolus, dicens : *Omnia munda mundis, coinquinatis autem et infidelibus nihil est mundum : sed pollutæ sunt eorum mens et conscientia. Deum confitentur se nosse, factis autem negant, abominabiles et increduli, et ad omne opus bonum reprobi* (Tit. 1). Similiter et alio in loco ad Timotheum de hujusmodi cavendis erroribus prædica- vit, dicens : *In novissimis temporibus discedent quidam a fide, attendentes spiritibus erroris, et doctrinis dæmoniorum, in hypocrisis loquentium mendacium, et cauteriatam habentium suam conscientiam, prohibentes nubere, et abstinentes a cibis quos Deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione fidelibus, et his B qui cognoverunt veritatem : quia omnis creatura Dei bona est, et nihil rejiciendum, quod cum gratiarum actione percipitur* (I Tim. iv). Hæc igitur sequentia a patrum venerabilium constituta specialiter eos censuerunt esse damnandos qui, cum carnibus abstine- rent, ea quoque credebant esse vitanda, quæ carni- bus fuisse videbantur admixta. Nam et ipse Dominus noster Jesus Christus ita præmonuit, dicens : *Non quod intrat in os coinquinat hominem, sed quæ procedunt de ore, hæc sunt quæ coinquinant hominem* (Matth. xv). Quapropter nec abstinentiam Deo placitam reprobamus, nec eos qui exsecrantur Domini creatu- ram recipimus in nostra societate.

II. De baptismo b quoque c solemniter adimplendo, similiter quid apostolica vel sanxerit vel observet auctoritas, in subjectis tua charitas evidenter agnoscet. Illud autem novelli esse iudicamus erroris, quod cum in fine psalmodum ab omnibus catholicis ex more dicatur : *Gloria Patri, et Filio, et Spiritui sancto*, aliqui, sicut indicas, subducta una syllaba conjunctiva, perfectum conantur minuere vocabulum Trinitatis, dicendo : *Gloria Patri, et Filio, Spiritui sancto* d. Quamvis ergo ipsa nos ratio evidenter edoceat, quia subducta una syllaba, personam Filii e et Spiritus sancti unam quodammodo esse designent ; tamen ad errorem talium convincendum sufficit quod Dominus Jesus Christus designans in invocatione Trinitatis credentium debere baptisma celebrari, dixit : *Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti* (Matth. ult.). Ergo cum non dixerit : *In nomine Patris, et Filii, Spiritus sancti* f, sed æqualibus distinctionibus Patrem, et Filium, et Spiritum sanctum jusserit nomi- nari, constat illos omnino a doctrina dominica de- viare, qui aliquid huic voluerint confessioni dero-

a Colb., *exsequentia*.

b Colb., *De baptismo quoque renascentum trina mersione solemniter, etc.*

c Cod. Vatic. Palat., *quoque renascentium trina immersione solemniter.*

d Colb., *Gloria Patri Filio Spiritui sancto*. Cod. Vat. Palat., *Gloria Patri, Filio, Spiritui sancto.*

e Colb., *personam Patris et Filii, etc.*

f Colb., *Patris Filii, etc.*

g Colb., *subtrahere. Hos itaque tua charitas modis*

gare. Qui si in errore permanserint, socii nobis esse non possunt.

III. De his qui etiam baptismatis gratia salutaris ac- cepta apud Arianos iterum baptizati, profundæ vora- ginis sunt morte demersi, quid per singulos ordines, vel ætates antecessorum nostrorum decreta censue- runt, quæ multiplici sunt digesta ratione, e nostro scrinio revelata [relevata] capitula his subjecta direxi- mus. In quibus tamen illud speciali charitate etiam convenit observari, ut quia pro peccatis plurimis in gentibus iniquitas illa subrexit, in æstimatione fra- ternitatis tuæ aliorumque pontificum per suas dice- ceses relinquatur, ut si qualitas et pœnitentis devotio fuerit approbata, indulgentiæ quoque remedio sit vicina. Quorum tamen reconciliatio non per illam B impositionem manus, quæ per invocationem sancti Spiritus fit, operatur, sed per illam qua pœnitentiæ fructus acquiritur, et sanctæ communionis restitutio [restitutione] h perficitur.

IV. De fabrica vero cujuslibet ecclesiæ, si diruta fuerit, instauranda, et si in eo loco consecrationis solemnitas debeat iterari, in quo sanctuaria non fue- rint, nihil iudicamus officere i, si per eam minime aqua benedicta [exorcizata] jactetur : quia consecra- tionem cujuslibet ecclesiæ, in qua Spiritus sancti ara non ponitur j, celebritatem tantum scimus esse mis- sarum. Et ideo, si qua sanctorum basilica a funda- mentis etiam fuerit innovata, sine aliqua dubitatione, cum in ea missarum fuerit celebrata solemnitas, to- tius sanctificatio consecrationis implebitur. Si vero C sanctuaria quæ habebat ablata sunt, rursus eorum repositione [dispositione] et missarum solemnitate reverentiam sanctificationis accipiet.

V. Pascha vero futurum nos, si Deus voluerit x1 calendarum k Maiarum die celebraturos esse cogno- scite. Ordinem quoque precum in celebritate missarum nullo nos tempore, nulla festivitate significamus habere divisum [diversum] l : sed semper eodem te- nore, oblata Deo munera consecrare. Quoties vero paschalis, aut Ascensionis Domini, vel Pentecostes, et Epiphaniæ, sanctorumque Dei fuerit agenda festi- vitas, singula capitula diebus apta subjungimus, qui- bus commemorationem sanctæ solemnitas, aut eor- um facimus, quorum natalitia celebramus : cætera vero ordine consueto prosequimur. Quapropter et ipsius canonicæ precis textum direximus subter ad- jectum, quem (Deo propitio) ex apostolica traditione suscepimus. Et ut charitas tua cognoscat, quibus lo- cis aliqua festivitatis apta connectes, paschalis diei preces similiter [simul] adjecimus. His igitur fra- ternitatis tuæ inquisitioni responsis, Deum nostrum,

omnibus ad confessionis rectæ studeat tramitem revo- care. Quod si forte, quod absit, in errore, etc. Cod. Vat., *subtrahere, etc.* ut notat Baluzius.

h Cod. Vat., *restitutione.*

i Colb., *efficere.*

j Colb., *in qua sanctuaria non ponuntur*. Cod. Vat., *sanctum ara.*

k Colb., *octavo calend. Cod. Vat., viii calend.*

l Cod. Vat., *diversum.*

quantum possumus, exoramus, ut omnibus catholicæ religionis ecclesiis circa universos, quos fideles sibi efficit, gratiæ suæ dona multiplicet, et ab omnibus insidiis spiritualis hostis atque carnalis cunctos populos suos redigere dignetur immunes. Significatur [Significamus] etiam beatorum apostolorum, vel martyrum, sicut speramus ^a, sancto nos affectui tuo direxisse reliquias, præsumentes fidem vestram eorum deinceps plenius esse meritis adjuvandam ^b.

VI. Si quis episcopus aut presbyter juxta præceptum Domini non baptizaverit in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, sed in una persona Trinitatis, aut in duabus, aut in tribus patribus, aut in tribus filiis, aut in tribus paracletis, projiciatur de Ecclesia Dei ^c.

VII. Nulli vel tenuiter sentienti, vel pleniter sapienti dubium est, quod Ecclesia Romana fundamentum et forma sit Ecclesiarum, a quo omnes Ecclesias principium sumpsisse nemo recte credentium ignorat. Quoniam licet omnium apostolorum par esset electio, beato tamen Petro concessum est ut cæteris præmineret; unde et Cephas vocatur, quia caput est et principium omnium apostolorum: et quod in capite præcessit, in membris sequi necesse est. Quamobrem sancta Romana Ecclesia ejus merito Domini voce consecrata et sanctorum Patrum auctoritate roborata, primatum tenet omnium Ecclesiarum; ad quam tam summa episcoporum negotia, et judicia, atque querelæ, quam et majores Ecclesiarum quæstiones quasi ad caput semper referenda sunt. Nam et qui se scit aliis esse præpositum, non moleste ferat aliquem esse sibi prælatum. Ipsa namque Ecclesia quæ prima est, ita reliquis Ecclesiis vices suas credidit largiendas, ut in partem sint vocatæ sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis. Unde omnium appellantium apostolicam sedem episcoporum judicia, et cunctarum majorum negotia causarum, eidem sanctæ sedi reservata esse liquet: præsertim cum in his omnibus ejus semper sit expectandum consultum; cujus tramiti si quis obviare tentaverit sacerdotum, causas se non sine honoris sui periculo apud eandem sanctam sedem noverit redditurum. Data calendis Martii, Volusiano [Al. Vuilisiario male] et Joanne viris clarissimis consulibus (Anno Domini 538).

EX EPISTOLA VIGILII PAPÆ

AD PROFUTURUM BRACARENSEM.

(Ex Supplem. MANUSCRIPTI TITULI I, pag. 417.)

In nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti debet baptizari, non in nomine Patris, Filii, Spiritus sancti. Si motum fuerit altare, denuo consecretur ecclesia. Si paries renovetur, et altare non motum fuerit, exorcidetur [forte exorcizetur] salibus tantum. Terna mersio fiat in baptismo.

Excerpti hujus auctoritate, optimam esse discimus

^a Colb., speratis.

^b Hic desinit epistola in cod. Colb., præmissis his verbis: *Deus te incolumem custodiat, frater charissime*

epistolæ hujus inscriptionem, quam miss. codices plures Baluzio indicant; non enim Eutherio, ut in editis, sed Profuturo directa est, quem virum eundem esse episcopum Bracarensem, qui ætate illa florebat, ex hoc nostro excerpto ratum fixumque tenemus. Quæ vero de baptismi formula, et de ecclesiis consecrandis in epitome hac continentur, desumpta plane fuisse ex § 2 et 4 ejusdem epistolæ, quæ in editis ad Euthereum directa legitur, ex collatione utriusque convincimur; quanquam excerpti auctor emendatiorem forte et magis integrum codicem epistolarum Vigilii nactus, sanctiones illas paulo aliter ac fert epistola vulgata ad Euthereum expressit. Quæ dein in epitome succedit sanctio de terna in baptismo mersione, ne verbo quidem in epistola commemoratur; cum vicissim plura contineat epistola quorum ne vestigium quidem in excerpto. Unde facilis conjectura, epistolam illam, non integram, sed ex laciniis plurium epistolarum consertam ad nos pervenisse. Id ante me subodoratus est cl. Baluzius, qui in Colbertino codice multo breviorum ac cum § 5 desinentem nactus, censet omnia quæ deinceps in vulgatis ejusdem epistolæ sequuntur, ea præsertim quæ de primatu Romanæ Ecclesiæ ac de appellationibus ex toto orbe ad eam devolvendis in illa enuntiantur, additicia esse et penitus expungenda. Verum nec Baluzii codex integrior est, cum neque ea representet quæ in excerpto nostro leguntur, nec ab anachronismis immunis habeatur. Baluziana etenim illa data est *Joanne V. C. cos. die 3 cal. Julias*, quæ annum 538 signant; in ipsa autem epistola Pascha proxime futurum in diem xi cal. Maiarum enuntiat, quod nunquam sub Vigilio accidit. Forte igitur ex epistola ad Profuturum nonnisi priores paragraphi usque ad quintum in editis exhibentur. Reliqua ex aliis epistolis sive Vigilii sive aliorum assuta sunt.

Denique addendum hic censeo epistolam hanc Vigilii ad Profuturum legi sibi in plena synodo jussisse Patres concilii Bracarenensis anno 563 congregati. Ita enim legitur in actis ejusdem concilii apud Labbe tom VI, col. 520, edit. Venet.: *Relecta est auctoritas sedis apostolicæ ad quemdam Profuturum directa episcopum, quæ propter prolixitatem his gestis minime est inserta*. In ea vero epistola regulas conferendi baptismi, et missæ celebrandæ ritum contineri concilii ejusdem Patres in canonibus 4 et 5 significant; quæ sane duo in e. istola Vigilii sese offerunt.

TESTIMONIA ANTIQUORUM CANONUM

PRO TRINA IMMERSIONE.

EX CONCILIO APOSTOLORUM, TITULO XLIX
(Ex nova Baluzii Collectione.)

Quod in nomine Trinitatis debeat baptizari.

Si quis episcopus aut presbyter juxta præceptum Domini non baptizaverit in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, sed in tribus sine initio principii, aut in tribus filiis, aut in tribus paracletis, abjiciatur.

EX EODEM, TITULO L.

Quod non debeat una mersio in baptismate quasi in morte Domini provenire.

Si quis episcopus aut presbyter non trinam mersionem unius mysterii celebret, sed semel mergat in baptismate quod dari videtur in Domini morte, deponatur. Non enim dixit Dominus: *In morte mea baptizate*, sed: *Euntes docete omnes gentes, bapti-*

Data Romæ, iii cal. Jul., Flavio Joanne viro clarissimo consule.

^c Hic absolvitur codex Vaticanus.

*xantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus A
sancti. Amen.*

**EPISTOLA (olim III) VIGILII ADHUC PSEUDO-
PAPÆ**

AD CÆSARIUM ARELATENSEM.

*Ei Silverium consulenti de injungenda pœnitentia
regi Theodeberto ob incestuosas nuptias contractas
respondet.*

Dilectissimo fratri Cæsario Vigilius.

Si pro observatione cœlestium mandatorum catho-
licæ filios Ecclesiæ opportune vel importune sacer-
dotes singulos decet instruere, quanto magis his qui
devotione laudabili de rebus sibi dubiis ad studium
veniunt consulendi, competenti necesse est ordine
respondere! Hinc est quod gloriosi filii nostri regis
Theodeberti interrogationem, qua nos per Mode-
ricam virum illustrem legatum suum credidit requi-
rendos, duximus amplectendam: in qua gloriam
suam desiderat informari; cujusmodi pœnitentia
possit illius purgare delictum, qui cum uxore fra-
tris sui illicitum præsumpsit inire conjugium. Cui
nos equidem missis affatibus, quorum tenorem tuam
fraternitas in subjectis inveniet, hoc indicare cura-
vimus, quoniam tale commissum non parva cordis
afflictione valeat explari. Sed quia (sicut charitatem
tuam bene nosse confidimus) modus pœnitentiæ præ-
sentium potius sacerdotum inspectioni committitur,
ut juxta compunctionis meritum veniæ quoque pos-
sit indulgeri remedium, tuæ hoc potius æstimationi cre-
dimus relinquendum. Quapropter charitas tua, totius
facti qualitate, ac pœnitentis ipsius compunctione
perspecta, prædictum gloriosum regem filium nostrum
et de temporis observatione non omittat instruere, et
ne ulterius tale aliquid præsumatur, instanter expo-
scai. Illud quam maxime præcavendum, ut ne ipse,
qui hoc noscitur admisisse, ad eosdem vomitus rever-
tatur, sed divisus etiam habitationibus commanentes,
ab omni suspicione commissi facinoris reddantur
innocentes. Dominus te incolumem custodiat, frater
charissime. Datum pridie nonarum Martiarum, Joanne
viro clarissimo consule.

EPISTOLA (olim IV) VIGILII PAPÆ

AD JUSTINIANUM.

*Dum Justinianus imperator coram Vigilio legitime
electo fidem professus esset, ille ex hoste in defen-
sorem, ex persecutore in prædicatorem, ex blasphemo
in confessorem mutatus, in Anthimum ejusque
collegas hæreticos anathematis sententiam in-
torst.*

Gloriosissimo et clementissimo filio Justiniano
Augusto Vigilius episcopus.

Litteris clementiæ vestræ, glorioso viro filio nostro
Dominico exconsule atque patricio deferente, assueta
veneratione susceptis, jucunditate multiplici univer-
sali Ecclesiæ gaudendum esse perspeximus, quod
Christianam fidem, qua divina Trinitas honoratur et
colitur, in nullo dissimilem, in nullo permittitis esse
discordem; et hanc clementissimo imperio vestro

Dei, cui serviendo regnatis, et regnando servitis,
gratiam indefessis cumulatis operibus; ut in his quæ
vobis pro integritate et devotione fidei vestræ Domi-
nus singulari pietate concessit, agnoscantur juste ac
convenienter imitari, quam prædicationem docet
Apostolus: *Quia sancti per fidem vicerunt regna
(Hebr. xi)*. Qualia enim regna plus armis fidei quam
corporea fortitudine viceritis, docet immensitas gen-
tium subjectarum, quæ quanto major assurgit num-
mero, tanto mystici solius perfecta operatione mira-
culi superatur. Unde nos in Domino nimium convenit
gloriarī, quod non imperialem solum, sed etiam sa-
cerdotalem vobis animum concedere sua miseratione
dignatus est: et quod omnes pontifices antiqua in
offerendo sacrificia traditione deposcimus, exorantes
ut catholicam fidem adunare, regere Dominus, et
custodire toto orbe dignetur, summis hoc pietas
vestra viribus effecit; cum per omnes regni vestri
partes, et universos fines terræ, eam fidem quam
per venerabiles semper Christianæ confessionis judi-
cio complectendas Nicenam, Constantinopolitanam,
Ephesinam primam, sed et Chalcedonensem synodos
constat irreprehensibiliter solidatam, inconcussa ju-
beatis pace servari, nec Christiano quemquam voca-
bulo nuncupetis, qui se a præfatarum synodorum
unitate sejungit: et qui fidem earum non omnibus
viribus omnique defendit adnixu, non judicandum
(sed jam judicatum¹) potius existimetis. Cui non
ergo sacerdotum jucundam exultationem et gaudia
infinite conciliet, quod insertum per Dei nostri gra-
tiam cordi vestro lumen evangelicæ veritatis, perni-
ciosorum atque hæreticorum dogmatum nocte dis-
cussa, universali resplendet Ecclesiæ? Absit ergo a
nobis, ut quod omnibus fratribus coepiscopis nostris
generare gaudium profitemur, nostrum non aut cum
omnibus misceatur, aut (quod magis dignum est)
supra cunctos emineat. Ex qua re, venerabilis impe-
rator, devota venerationis gratulatione suscipimus,
quod ardore fidei, et suaviter iracundiæ commotione
succensi, nobis etiam pios direxistis affatus, in quibus
beate recordationis Cælestinum atque Leonem apo-
stolicæ sedis præsules, qui singulas hæreses pro divina
sibi dispensatione commissa, cum synodali congre-
gatione damnantes, quid cuncti generaliter sequi de-
beant Christiani, mansura in ævum lege sanxerunt,
laudabili commemoratis affectu. Quorum probabilia
constituta sanctæ recordationis Hormisdæ, atque
Joannes senior, nec non et Agapetus, decessores
nostri per omnia conservantes, universos Nestorianæ
atque Eutychiæ sequaces hæresis justæ mucrone
sententiæ perculerunt. Quod nos summis viribus
sequi, summoque adnixu defendere, pietatis vestræ
clementia indubitabiliter agnoscat, sed et beati Leonis
epistolas ad sanctæ recordationis Flavianum tunc
Constantinopolitanæ civitatis antistitem, nec non et
ad clementissimæ memoriæ Leonem principem de-
stinatas; quibus hæreticorum id est Nestorii atque

¹ Ansulis inclusa in Labbeo omissa restituimus ex editione Romana.

Eutychetis perfidiam, rationabili assertione, Deo sibi inspirante, confudit, omnino amplectimur, et qua oportet charitate defendimus. Et quamvis nos animi fideique nostræ, Deo custodiente, sinceritas contra ea nullatenus venire permittat; perpendere tamen debet vestræ pietatis admiranda prudentia, quia non digni censentur antistites, qui præfatorum præsulum sedis apostolicæ inviolabiliter minime constituta servaverint. Hæc ergo quæ de fide a Patribus sanctorum quatuor synodorum, et a designatis beatæ recordationis papæ Leonis epistolis, atque a suprascriptorum prædecessorum nostrorum constitutis, sunt venerabiliter definita, per omnia nos sequentes, et eorum doctrinæ contrarios probabiliter apostolicæ sedis auctoritate damnantes, anathematizamus eos, quicumque de fidei ejus expositione vel rectitudine aut disputare perverse, aut infideliter dubitare tentaverint: et contra eadem sentientes, quæ de fide in Nicæna, Constantinopolitana, Ephesina prima et Chalcedonensi, sanctissimis synodis, nec non et beatæ recordationis prædecessoris nostri Leonis epistolis, quarum fecimus mentionem, vel universis quæ ipsius sanxit auctoritas, continentur, catholicæ fidei unitate secernimus, amplectentesque, et in omnibus comprobantes fidei vestræ libellum, quem nostri obsequii famulatu tunc prædecessori nostro piæ recordationis Agapeto pietas vestra orthodoxa devotione contradidit; in quæ ea quæ mente geritis, ad eruditionem futuræ ætatis, scripturæ quoque testimonio declarastis, nihilque a sæpèdictorum prædecessorum nostrorum fide deviantes sub qualibet occasione servamus, nisi forte, hæresis in qua voluntantur amputata caligine, suprascriptam de fide veritatem poenitentiae competentis voluerint correctione sectari; et damnatis omnibus, quæ contra ea quæ præfati sumus pravissima quidam impietate dixerunt, subscriptionibus suis et propriis vocibus cunctos hæreticorum respuentes errores, canonica fuerint districtione conversi; ut tunc communionis sacræ mysterium mereantur, dum omnia quæ præfati sumus canonica et apostolica districtione impleverint; quia nos nulli corrigenti se poenitentiae locum convenit amputare. In his vero in quibus Mennam fratrem et coepiscopum nostrum, memorem libelli sui, quem prædecessori nostro beatæ memoriæ Agapeto, ordinationis suæ tempore, vestræ clementiæ consensu porrexerat, sequentem revera sedis apostolicæ disciplinam, hæreticis inferius comprehensis, id est Severo Eutychiano, Petro Apameno, Anthimo, qui etiam Ecclesiam Constantinopolitanam prava ambitione pervaserat, Xenez, sed et Theodosio Alexandrino, et Constantino Laodicensi, atque Antonio Versentano Eutychianæ hæresis, sed et Dioscoro, qui in Chalcedonensi synodo inter alios legitur fuisse damnatus, et defensoribus atque sequacibus anathema dixisse pietas vestra mandavit: in nullo a nobis quidem moleste suscipitur a prædicto fratre nostro vel a quolibet alio in hæreticos dicta damnatio: sed et libenter amplectimur, et sedis apostolicæ auctoritate firmamus, complices damnatorum simili anathematis ultione plectentes; ea videlicet ratione, ut

A (sicut supra meminimus) secundum præsulum solis apostolicæ constituta, his qui resipuerint, et præcedentium synodorum, vel suprascriptorum apostolicæ sedis pontificum susceperint constituta, poenitentiae et communionis aditum reseremus. Sed quia novimus potius plus illos qui hæreticam perfidiam destruunt, sibi magis prodesse errantium vitando consortium, quam sententiæ suprascriptorum Patrum multipliciter solidatæ aliquid firmitatis adjungere, quam constat suis indubitate viribus Deo auctore subsistere: ideo hactenus tanquam non noviter latam damnationem minime arbitrati sumus novo aliquo indigere reponso. Qui enim hæresum quarum supra meminimus, vel omnium aliarum quæ sunt apostolica definitione et constitutione damnatæ, sectatores fuerint B inventi, non tantum ex nova lege, sed ex ipsa auctorum suorum jam pridem damnatione perculsi sunt. Et licet pietatem vestram aliter de taciturnitate nostra suspicari vel intelligere voluerit malignus interpretes, nos tamen quos beatus Petrus apostolus (I Petr. iii) omni poscenti rationem reddere pia traditione constituit, libenti animo Christianitati vestræ satisfaciendum esse perspeximus; suppliciter sperantes [petentes], ut nullius subreptis insidiis privilegia sedis beati Petri apostoli Christianissimis temporibus vestris in aliquo permittatis imminui. Quæ si turbentur, quod non credimus, aut minuantur in aliquo, violatæ fidei instar ostendant [offendant]. Scit enim sapientiæ vestræ pietas singularis illam se auctoritatis ipsius beati Petri apostoli retributionem modis omnibus merituram, quam vel in illius privilegiis, vel in nostra humili vestra servaveritis, Deo vobis aspirante, persona. Tamen, ut cuncta pietatem vestram informet, et nihil pro callidi insidiatoris astutia ulterius relinquatur ambiguum, beatæ recordationis prædecessoris nostri papæ Leonis, quæ diversis ad Orientem sunt directa temporibus constituta, quanta de plurimis in præsentem necessaria credidimus, superadjecimus, rogantes per ipsum, cujus causam integre agere festinatis et cupitis Christianitatis affectu, ut universa legere pietas vestra dignetur, ne aliquid supersit quod minime relegatur. Scio enim quia sicut Deus vobis legem dederit voluntatem, ita cuncta tractantes, sapientia vobis singulariter a Deo concessa disponitis, ut neque de religione neque de aliquo præjudicio quilibet fidelium sacerdotum possit in qualibet parte vexari. Rationem his igitur (prout Christianitatis vestræ meritum postulabat), in quantum valuimus, reddidisse sufficiat; quamvis nos nihil contra synodalia, vel prædecessorum nostrorum præsulum sedis apostolicæ constituta, aut commisisse aliquid, aut tentasse quisquam, licet astutus et subtilis, inveniet. Ea vero quæ fidei catholicæ vel animæ nostræ expediunt (de qua, sicut novit pietas vestra, et pro sacerdotali officio, et pro multiplicibus præstitis clementiæ vestræ, causam plus aliis habeo cogit) suggerere non omitto. Imprimis supplicantes, et ipsius beati Petri apostoli quem diligitis, intercedente suffragio, postulantes ut semper ad hanc sedem aposto-

licam pro disponendis reipublicæ vestræ utilitatibus A orthodoxas, et Deo placitas, et rugam aut maculam fidei non habentes, dignemini destinare personas, per quas et ea quæ publico vestro conveniunt salubriter ordinentur, et pro animæ vestræ mercede catholicæ disciplinæ in nullo conturbetur integritas : ut universi revera illud gratiæ cœlestis munus jam, sicut et credimus, pietatem vestram habere cognoscant, quod Salomon adhuc a Domino postulabat, dicens : *Dabis servo tuo cor audire, et judicare populum tuum in justitia, et intelligere inter malum et bonum (III Reg. III)*. Et quia per filium nostrum Dominicum præsentium portitorem quædam verbo suggerenda mandavimus, speramus ut ea, aspirante vobis Domino, et libenter audire dignemini, et maxime quæ ecclesiasticæ paci, ac dehinc generalitatis B quieti profutura sunt, consueta Christianitate et providentia disponatis.

EPISTOLA (olim V) VIGILII PAPÆ

AD MENNAM.

Gratulatur eum hæreticis damnatis sanctas quatuor universales synodos amplecti : ab hæresi resipiscentes debere recipi.

Dilectissimo fratri Mennæ episcopo Vigilii episcopus.

Licet universa, prout Deo auxiliante potuimus et credidimus expedire, domino filio nostro serenissimo et Christianissimo imperatori de ecclesiasticis causis nostræ insinuationis sermone suggesserimus ; necessarium tamen judicavimus et charitati vestræ per Christianissimi filii nostri patricii Dominici personam scripta dirigere : quibus nos grandi exultatione et gaudio suscepisse cognoscite, quod Nicænam, Constantinopolitanam, Ephesinam, et Chalcedonensem sanctissimas synodos, in quibus fidei orthodoxæ atque apostolicæ fundamenta monstrantur, sicut pollicitationis vestræ tunc ad prædecessorem nostrum sanctæ recordationis Agapetum lectio data testatur, inviolabiliter vos asseritis custodire, et maxime beati Leonis prædecessoris nostri sequi in omnibus constituta. Quid est charitati tuæ dignius honoris quod conveniat, nisi a Romanorum præsulum non deviare doctrina? Aut quid nobis jucundius, quidve sit gratius quam illos in Christi Domini et Salvatoris nostri charitate complecti, qui majorum nostrorum et prædecessorum facta custodiunt? Unde spiritualiter salutantes te, hortamur, et qua nos convenit affectione incessanter alloquimur, ut illius normam, illius admonitionem, illius (sicut et promisisti et indicas) sequaris in omnibus constituta. Plena sunt enim de prædicti prædecessoris nostri sanctæ et venerandæ recordationis Leonis scriptis vestræ fraternitatis scrinia, quæ ad prædecessores tuos leguntur ab eodem destinata pontifice : ibidemque, quæ nostris prædecessoribus vestri promiserint, releguntur. Sed hæc dixisse sufficiat : Apostoli namque sermo ante oculos nostros est, qui dicit : *Sapientiam loquimur inter perfectos (I Cor. I)*. De his vero quibus te uenorem libelli quem suprascripto prædecessori nostro tradideras, et sequentes apostolicæ constituta doctrinæ

in hæreticos inferius comprehensos, id est in Severum Antiochenum, Petrum Apamenum, Anthimum quoque pervasorem Constantinopolitanæ Ecclesiæ, et Theodosium Alexandrinæ civitatis, nec non et Constantinum, atque Antonium Versentanum Eutychianæ hæresis, sed et Dioscorum, qui in Chalcedonensi synodo inter alios legitur fuisse damnatus, cum defensoribus atque sequacibus anathema dixisse cognovimus, in quibus non aliquid novum sententiæ olim a Patribus decretæ junxisti, nec talibus præsulibus beati Petri vicariis in auctores hæresum ipsarum data sententia penitus indigebat, quia qui damnatæ hæreseos sectator agnoscitur, non tantum ex novella lege, sed ex ipsa jam auctoris sui damnatione percussus est, grate admodum et libenter amplectimur, et auctoritatis sedis apostolicæ, cui nos Deus præsidere voluit, interpositione firmamus : et universi eorum complices, vel omnes hæretici pari damnationis sententiæ subiacebunt. Hoc tantummodo, sicut apostolicæ moderationi convenit, per omnia reservantes, ut si aliquis vel eorum vel quorumlibet errantium quasi agnita catholicæ fidei veritate penitentiam agens reverti voluerit, et hæresis in qua volutatur errore contempto, Scripturæ quoque professione universam errorum suorum ac complicum damnaverit pravitatem, et apostolicæ sequens instituta doctrinæ anathema dixerit ei qui vel prædictas quatuor synodos in fidei causa non sequitur, vel beate recordationis prædecessoris nostri Leonis venerabilia constituta in omnibus non confitetur, et non in omnibus viribus omnique animi sequitur puritate, tunc communionis nostræ (quam nulli nos negare convenit penitenti) sub apostolica et canonica, sicut præfati sumus, satisfactione modis omnibus agatur : quia Redemptor noster non venit aliquem perdere, sed omnes pro sua pietate salvare. *Et manu domini papæ*. Deo juvante, per ipsius gratiam, Vigilii episcopus sanctæ Ecclesiæ catholicæ urbis Romæ has schedas epistolarum suprascriptarum, quas ego Deo juvante dictavi, ipso auxiliante cognovi atque subscripsi. *Et alia manu subscriptio Flavii Dominici patricii*. Flavius Dominicus vir clarissimus comes domesticorum, exconsul ac patricius, has schedas a beatissimo atque apostolico papa Vigilio in causa fidei factas ad domnum nostrum Justinianum piissimum et Christianissimum principem, sed et ad Mennam virum beatissimum Constantinopolitanæ archiepiscopum civitatis relegens, conferens, consentientique subscripsi, die xv kalendas Octobris, Justino viro clarissimo consule (Anno Domini 540).

EPISTOLA (olim VI) VIGILII PAPÆ

AD AUXANIUM ARELATENSEM.

Usam pallii, quem postulabat, differt, quoad certiolem faciat imperatorem.

Dilectissimo fratri Auxanio Vigilii.

Scripta de ordinatione charitatis vestræ, Joanne filio nostro presbytero, sed et Teredio diacono defensoribus, cum animi spiritali gratulatione suscepimus, Domino gratias referentes, quia hoc in Ecclesia Arc-

latensi factum est, quod et canonibus et decessorum A
 nostrorum regulis conveniret: quatenus ex sequenti
 ordine sacerdotii tua fraternitas ad pontificalis pro-
 veheretur apicem dignitatis, et divinæ in te electionis
 iudicium completeretur, sicut scriptam est: *Omne da-
 tum optimum et omne donum perfectum desursum est,
 descendens a Patre luminum, apud quem non est trans-
 mutatio nec vicissitudinis obumbratio* (Jacob. 1). Et
 iterum doctor gentium apostolus Paulus dicit: *Nec
 quisquam sumit sibi honorem, sed qui vocatur a Deo
 tanquam Aaron* (Hebr. v). Superest ut Deus, qui nos
 immeritos ineffabili misericordia honorem miserans
 pontificalem habere pro sua pietate concedit, donet
 et præmium, ut illud in nobis compleatur quod Christi
 Dei et Salvatoris nostri verba testantur, dicentis: *Euge,
 serve bone et fidelis, quia in pauca fuisti fidelis, B
 supra multa te constituam; intra in gaudium domini
 tui* (Matth. xxv); et iterum: *Quis putas est fidelis ser-
 vus et prudens, quem constituit dominus super familiam
 suam, ut det illis in tempore tritici mensuram? Beatus
 ille servus quem cum venerit dominus invenerit ita faci-
 entem* (Matth. xxiv). Sunt etiam quæ per Dei gra-
 tiam super fraternitate vestra ad facienda bona hor-
 tentur exempla. Si enim decessoris tui illa, quæ a
 sede apostolica de fundamento petræ dominicæ doctri-
 næ bona suscipiens actibus exæquavit, imitari volue-
 ris, et a sedis apostolicæ in nullo deviaveris consti-
 tutis; sicut scriptum est: *Coronam sine dubitatione
 percipies, quam dedit Deus diligentibus se*. De his
 vero quæ charitas vestra tam de usu pallii, quam de
 aliis sibi a nobis petit debere concedi, libenti hoc
 animo etiam in præsentem facere sine dilatione potui-
 mus, nisi cum Christianissimi domini filii nostri im-
 peratoris hoc, sicut ratio postulat, voluissemus per-
 ficere notitia, Deo auctore; ut et vobis gratior præ-
 stitorum causa reddatur, dum quæ postulastis cum
 consensu Christianissimi principis referuntur, et nos
 honorem fidei ejus servasse cum competenti reveren-
 tia iudicemur. Deus te incolumem custodiat, frater
 charissime. Data xv kalendas Novembres, iterum
 post consulatum Basilii viri clarissimi (Anno Do-
 mini 513).

EPISTOLA (olim VII) VIGILII PAPÆ

AD EUMDEM.

*Vices illi suas in Gallia delegat, et pallii usum con-
 cedit, admonens ut pro imperatore Deum oret, pa-
 cemque inter ipsum et Childebertum regem conser-
 vare studeat.*

Dilectissimo fratri Auxanio Vigilius.

Sicut nos pro tuæ charitatis affectu, et pro glorio-
 sissimi filii nostri regis Childeberti Christiana devo-
 tione mandatis, vices nostras libentissima voluntate
 contulimus, ita fraternitatem tuam venit Deo placitis
 operibus tantæ sedis auctoritate digna conversa-
 tione uti atque disponere, ut bonis actibus inno-
 tescens, rectum circa charitatem tuam iudicium nos-
 træ dilectionis ostendas. Convenit enim nos Doctro-
 ris gentium mandata recolare, quibus Timotheum
 discipulum suam instructionibus sanctis hortatur, di-
 cens: *Exemplum esto fidelium in verbo, in conversa-*

tionem, in charitate, in fide, in castitate (1 Tim. iv). Et
 sicut item apostolorum primus saluberrima admoni-
 tione præcipiens: *Pascite qui in vobis est gregem Dei,*
 consequenti adhortatione subjungit: *Forma facti
 gregis ex animo, et cum apparuerit princeps pastorum,
 percipietis immarcescibilem gloriæ coronam* (1 Petr.
 v). Si quæ ergo inter fratres et coepiscopos nostros,
 in locis vestræ charitati præsentem auctoritate com-
 missi, seminante illo auctore ex antiqua iniquitate
 zizanias, dissensiones emergerint, adhibitis vobiscum
 sacerdotibus numero competenti, causas canonica et
 apostolica æquitate discutite, ea modis omnibus pro-
 lato iudicio finituri, quæ Deo placitis decessorum no-
 strorum possint regulis convenire. Si qua vero cer-
 tamina aut de religione fidei, quod Deus auferat, aut
 de quolibet negotio, quod ibi pro sui magnitudine
 terminari non possit, evenerint, totius veritatis inda-
 gine diligenti ratione discussa, relationis ad nos scri-
 ptam destinantes, apostolicæ sedi terminanda servate:
 ut universis a fraternitate vestra competenti ratione
 dispositis, pax quæ Salvatoris voce collata est Eccle-
 siæ Dei, quæ una est in toto orbe diffusa, stabili fir-
 mitate servetur, nec antiqui hostis possit taxatione
 vexari, in illius petræ Christi Dei Domini et Salva-
 toris nostri erectione firmata stabilitate persistens.
 Quæ cuncta ut fraternitas vestra melius per Dei gra-
 tiam possit implere, universis episcopis, quibus te
 præesse volumus, auctoritatis nostræ est serie de-
 claratum. Nullus ergo de pontificibus tuæ per has
 vices ordinationi commissis, sicut et ad eos data lo-
 quitur nostra præceptio, in longinquis quibuslibet
 locis audeat proficisci, nisi solemnem more, sicut de-
 cessore nostro decessori vestro similiter concedente
 consueverant, formatam vestræ charitatis acceperit.
 Oportet ergo fraternitatem vestram incessantibus
 supplicationibus Deo nostro preces effundere, ut dom-
 nos filios nostros, clementissimos principes, Justinia-
 num atque Theodorum, sua semper protectione cu-
 stodiat: qui pro his vestræ charitati mandandis, et
 suggerente gloriosissimo et excellentissimo filio no-
 stro patricio Belisario, pro quo item vos convenit
 exorare, pia præbuerunt devotione consensum. Hor-
 tamur quoque, ut sacerdotali opera inter gloriosissi-
 mum virum Childebertum regem, sed et antedictum
 clementissimum principem, conceptæ gratiæ docu-
 menta paterna adhortatione servetis. Bene enim Do-
 mini et Salvatoris nostri, quæ populis prædicamus,
 mandata ante oculos retinemus, quibus ait: *Beati
 pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur* (Matth. v). Et
 quia digna credimus ratione compleri, ut agenti vices
 nostras pallii non desit ornatus; usum tibi ejus, si-
 cut decessori tuo prædecessor noster sanctæ recorda-
 tionis Symmachus legitur contulisse, beati Petri sancta
 auctoritate concedimus. Ea vero quæ de præsentem
 ordinatione nostra directa præceptione signavimus,
 ad universos episcopos per charitatem tuam volu-
 mus pervenire. Deus te incolumem custodiat, frater
 charissime. Data xi kalendas Junias, iv [quater] post
 consulatum Basilii viri clarissimi (Anno Domini 515).

EPISTOLA (olim VIII) VIGILII PAPÆ

AD AUXANIUM ARELATENSEM.

De cognoscenda causa Prætextati episcopi.

Dilectissimo fratri Auxanio Vigilius.

Licet fraternitati vestræ apostolicæ sedis vicibus attributis, quas directâ auctoritate commisimus, generaliter emergentium causarum sit discutendarum licentia; tamen quia filii nostri Joannis presbyteri, sed et Teredii diaconi, qui ad nos a tua charitate directi sunt, de Prætextati excessu est porrecta petitio, necessarium valde credidimus, specialiter memorati negotii examinationem præsentî vobis auctoritate mandare. Quapropter charitati, qua in Christo jungimur, reddentes fraternæ alloquia visitationis, hortamur ut adhibitis vobiscum fratribus et coepiscopis nostris numero competente, discussa ratione canonica veritate, ea sapienti ordinatione disponat, quæ decessorum nostrorum convenient statutis, charitas vestra; ratione prospiciens ne aliquem facile ex laicis ad sacros ordines saltu præcipiti cuiquam sacerdotum liceat aggregare. Deus te incolumem custodiat, frater charissime. Data undecimo calendis Junias, iv post consulatum Basilii viri clarissimi.

EPISTOLA (olim IX) VIGILII PAPÆ

AD EPISCOPOS GALLIÆ.

Auxanium vicarium sedis apostolicæ constitutum esse nuntiat; cuius muneris partes explicat, omnesque eidem obtinere jubet.

Dilectissimis fratribus, universis episcopis omnium provinciarum per Gallias, qui sub regno vel potestate gloriosissimi filii nostri Childeberti regis Francorum constituti sunt, sed et his qui ex antiqua consuetudine ab Arelatensi consecrati sunt, vel consecrantur episcopis, Vigilius.

Quantum nos divina potentia apostolorum primi sedem, non pro nostris meritis, sed pro ineffabili sue misericordiæ pietate habere constituit, tantum nos de universarum Ecclesiarum dispositione, et pace, et statu curam habere convenit, cum gentium dicat Apostolus: *Instantia mea quotidiana, sollicitudo omnium Ecclesiarum (II Cor. xi)*. Quomodo ergo inter Domini sacerdotes sancta et Deo placita potest manere concordia, nisi ut, si humani generis hostis antiqua nequitia consuetam zizaniam seminare voluerit, is qui absentiam nostram sedis apostolicæ vicibus perfruendo spiritali gratia repræsentat, auferat certamen exortum? Quapropter Auxanio fratri et coepiscopo nostro, Arelatensis civitatis antistiti, vices nostras charitas vestra nos dedisse cognoscat; ut si aliqua, quod absit, fortassis emergerit contentio, congregatis ibi fratribus et coepiscopis nostris, causas canonica et apostolica auctoritate discutiens, Deo placita æquitate diffiniat. Contentiones vero si quæ, quas Dominus auferat, in fidei causa contigerint, aut emergerit forte negotium quod pro magnitudine sui apostolicæ sedis magis iudicio debeat terminari, ad

A nostram discussa veritate perferat sine dilatione notitiam. Et quia necesse est ut aptis Deo propitiantē temporibus Arelatensis episcopus nostris vicibus fungatur; quoties judicaverit expedire ut pro faciendâ consolatione communi episcoporum debeant congregari personæ, nullus inobediens ejus forte mandatis sit. Quod si fuerit, a congregatione suspendatur: nisi aut corporalis infirmitas, aut justæ causæ eum excusatio venire prohibeat: ita tamen, ut ei se, quominus occurrat, rationabili potest exceptione defendere, ad synodum pro suo presbyteri aut diaconi dirigat loco personam: quatenus quæ a nostro vicario congregatis fratribus definita sententia fuerint terminata, a l' ejus qui absens est per suos perducta notitia, a l' sincera et inviolabili stabilitate serventur. Necesse est enim, quoties in nomine Domini ejus famuli ad tractanda quæ sunt ipsi placita colliguntur, sancti Spiritus non deesse præsentiam. Ita enim Christi Dei Domini et Salvatoris nostri mandata nos instruunt, quibus ait: *Ubi fuerint duo aut tres in nomine meo congregati, ibi ero in medio eorum (Matth. xviii)*. Quid ergo se æstimat subiturum, qui Deo odiosa superbia in illa congregatione interesse contemnit, in qua se Dominus noster adfuturum pia promissione denuntiat? Illud pari auctoritate mandamus, ne quisquam episcoporum sine prædicti fratris et episcopi nostri formata ad longinquiora loca audeat proficisci; quippe quia et decessorum nostrorum decessoribus ejus, quibus vices suas libentissime contulerunt, sanctæ sic definiunt jussiones: ut his omnibus obedientia Deo placita custoditis, pax quæ a Christo Deo Domino et Salvatore nostro apostolis tanquam hæreditario est nomine derelicta in Ecclesia Dei, quæ una est toto orbe diffusa, firma stabilitate servetur. Deus vos incolumes custodiat, fratres charissimi. Data xi calendis Junias, iv post consulatum Basilii viri clarissimi (Anno Chr. 545).

DECRETUM JUSTINIANI IMPERATORIS.

In nomine Dñi nri Jcū Christi. Imperator Caesar Flavius Justinianus, Alemanicus, Gothicus, Francicus, Germanicus, Anticus, Alanicus, Vandalicus, Africanus, Pius, Felix, Inclytus, Victor, ac Triumphator, semper Augustus, beatissimis episcopis et patriarchis, Eutychio Constantinopolitano, Apollinario Alexandrino, Domhino Theopolitano, Stephano, Georgio et Damiano religiosissimis episcopis vicem agentibus Eustochii viri beatissimi archiepiscopi Hierosolymitani et patriarchæ, et reliquis religiosissimis episcopis ex diversis provinciis in hac regia urbe degentibus.

Semper studium fuit orthodoxis et piis imperatoribus patribus nostris, pro tempore exortas hæreses per congregationem religiosissimorum episcoporum amputare, et recta fide sincere prædicata, in pace sanctam Dei Ecclesiam custodire. Quapropter et Constantinus piæ recordationis Ario blasphemante et dicente, non esse Filium consubstantialē Deo

• Legendum, *Alamanicus*.b Veteres libri, *Arrio*. Sic ferme Latini.

Patri, sed creaturam, et ex non exstantibus factum esse, congregavit Nicææ ex diversis diocesi-^abus trecentos decem et octo sanctos Patres : et cum ipse etiam concilio interfuisset, et adjuvasset ^b eos qui consubstantialium Filium Patri confessi sunt, condemnata Ariana impietate, studium habuit rectam fidem obtinere. Exposito itaque sancto symbolo, vel mathematica fidei, per hoc sancti Patres confessi sunt consubstantialium esse Filium Deo Patri, quod usque tunc apud plurimos dubitabatur. Sed et Theodosius senior piæ recordationis, Macedonio negante deitatem sancti Spiritus, et Apollinario vel Magno ejus discipulo in dispersione incarnati Dei Verbi blasphemantibus, et dicentibus sensum humanum non recepisse Verbum [Deum Verbum] ^c, sed carni unitum esse animam irrationabilem habenti : congregatis in regia urbe centum quinquaginta sanctis Patribus, cum et ipse particeps fuisset concilii, damnatis prædictis hæreticis una cum impiis eorum dogmatibus, fecit rectam prædicare fidem. Secuti enim iidem sancti Patres expositam rectam fidem a trecentis decem et octo sanctis Patribus, explanaverunt de deitate sancti Spiritus, et perfecte de dispensatione incarnati ^d Dei Verbi docuerunt. Iterum Nestorio impio alium dicente Deum Verbum, et alium Christum ^e, et hunc quidem naturam Filium ^f Dei Patris, illum autem gratia filium impie introducente, et sanctam gloriosam semper Virginem Dei Genitricem esse negante, cum pene omnes orientales partes sua impietate adimpletisset idem Nestorius, Theodosius junior piæ recordationis congregavit priorem Ephesinam sanctam synodum, cui præsidebant Cælestinus et Cyrillus sancti Patres, et directis iudiciis, qui deberent concilio interesse, compulsi et ipsum Nestorium ibi pervenire, et iudicium propter eum procedere ^g; et tali examinatione facta, secuti iidem sancti Patres per omnia ea quæ de fide ^h definita sunt ab antiquis sanctis Patribus, condemnaverunt Nestorium una cum ejus impietate. His ita subsequitis, cum insurrexisset contra Cyrillum sequaces Nestorii impii, festinaverunt (quantum in ipsis fuit) refutare condemnationem contra Nestorium factam : sed prædictus piæ recordationis Theodosius, vindicans ea quæ ita recte contra Nestorium et ejus impietatem fuerant iudicata, fecit firmiter obtinere contra eum factam condemnationem. Et post hæc iterum cum Eutychem demens emersisset, negando consubstantialium nobis esse carnem Domini, multis interea motis, tam Constantinopoli quam Ephesi,

tanta pro illo facta est hæreticorum circumventio, ut etiam ejiceretur propter eum Flavianus religiosæ memoriæ regiæ urbis episcopus. Piæ autem recordationis Marcianus congregavit Chalcedone sanctos Patres, et magna contentione inter episcopos facta, non solum per suos iudices, sed etiam per seipsum in concilium pervenit ^k, et ad concordiam omnes perduxit. Qui sancti Patres in omnibus secuti ea quæ pro fide definita sunt a prædictis tribus sanctis conciliis, et quæ iudicata sunt de hæreticorum damnatione et impietate eorum, damnaverunt et anathematizaverunt Eutychem dementem, et impia ejus dogmata, nec non et Nestorium cum impiis ejus dogmatibus, quoniam tunc ^l festinaverunt quidam defendere Nestorium et impia ejus dogmata. Super hæc autem iidem in Chalcedone sancti Patres anathematizaverunt eos qui aliud symbolum traderunt, aut tradunt, præter hoc quod expositum est a trecentis decem et octo sanctis Patribus, et explanatum a centum quinquaginta sanctis Patribus. His itaque omnibus per diversa tempora subsequitis, prædicti piæ recordationis nostri Patres ea quæ in unoquoque concilio iudicata sunt, legibus suis corroboraverunt et confirmaverunt, et hæreticos qui definitionibus prædictorum sanctorum quatuor conciliorum resistere, et Ecclesias conturbare conati sunt, expulerunt. Defuncto autem Marciano divæ ^m recordationis, cum contentio esset per diversa loca de Chalcedonensi sancto concilio, Leo piæ recordationis ad omnes ubique sacerdotes scripsit, ut unusquisque eorum propriam sententiam manifestaret de eodem sancto concilio, et cum alius alium episcopum non exspectasset, ad hoc quod interrogati sunt responderunt. Exiguo autem tempore transacto, iterum insurrexerunt Nestorii et Eutychem sequaces, et tantas turbas in sanctis Dei Ecclesiis fecerunt, ut divisiones et schismata in eis fierent, et nullam communionem ad se invicem Ecclesiæ haberent. Nec enim præsumerat aliquis de civitate ⁿ ad civitatem veniens communicare, nec clericus ex alia civitate in aliam civitatem veniens in ecclesiam ^o procedere. Cum autem secundum suam misericordiam Dominus Deus reipublicæ gubernationem nobis credidit, initium et fundamentum nostri imperii fecimus, conjungere divisos sacerdotes sanctarum Dei Ecclesiarum ab Oriente usque Occidentem ^p, et omnem contentionem amputantes quæ contra Chalcedonensem sanctam synodum ab Eutychem ^q et Nestorii impiorum sequacibus movebatur, fecimus prædicare eandem sanctam sy-

^a fidem libri, *diocesiibus*. Sic etiam ferme Latini.

^b Idem libri, *adjuvasset*.

^c Reponendum, *recepisse Deum Verbum*. Mendum est typographicum editionis Labbeaux, hic emendatum.

^d Legendum, *incarnati*. Et hic quoque mendo laborat typographicum editio Labbeana, quæ legit *incarnata*.

^e Paris., et *Filium alium Christum*.

^f Vocem *Filium* codex Parisiensis non habet in hoc loco.

^g Idem codex, *propter eum contra eum procedere*.

^h *De fide*. Hæc desunt in eodem libro Parisiensi.

ⁱ Idem codex : *Et his ita subsequitis*.

^j Idem codex, *fuert*.

^k Veteres libri, *in concilio pervenit*.

^l Idem libri, *quoniam et tunc*.

^m Paris., *divinæ*.

ⁿ Veteres libri, *civitate ad aliam*.

^o Idem libri, *in Ecclesia*.

^p Paris., *usque in Occidentem*.

^q *Ab Eutychem*, etc., usque *sanctam synodum*. Ista exciderunt librario qui scripsit exemplar Parisiense.

modum cum prædictis aliis sanctis a tribus conciliis A in Dei ecclesiis, certe scientes quod ea quæ ab ea de fide exposita sunt b, consonant per omnia aliis tribus sanctis conciliis : et multis quidem ad eandem sanctam synodum contradicentibus satisfacimus ; alios autem qui perseveraverunt eidem sancto concilio contradicentes expulimus sic c in sanctis Dei ecclesiis d et venerabilibus monasteriis, ut concordia et pace sanctarum Ecclesiarum et earum sacerdotum firmiter custodita, una et eadem fides quam sanctæ quatuor synodi confessæ sunt, sanctis Dei Ecclesiis prædicetur. His ita pro firmitate sanctarum quatuor synodorum Deo propitio per nos factis et obtinentibus in sancta Dei Ecclesia, Nestorii sequaces propriam impietatem applicare volentes sanctæ Dei Ecclesiæ, et non ponentes hoc per Nestorium facere, B festinaverunt eam introducere per Theodorum Mopsuestenum doctorem Nestorii, qui multa pejora Nestorio blasphemavit, et super alias innumerabiles suas blasphemias contra Christum Deum nostrum factas, alium dixit Deum Verbum, alium Christum e, nec non et per impia conscripta Theodoret, quæ contra rectam fidem et Ephesinam primam sanctam synodum, et contra sanctæ memoriæ Cyrillum et duodecim ejus capitula exposuit, et insuper sceleratam f epistolam, quam dicitur Ibas ad Marin Persam scripsisse, quæ plena est omni impietate Theodori et Nestorii. Per hanc etenim impiam epistolam non solum impietatem, sed etiam ipsas personas Theodori et Nestorii, quas maxime laudat [vindicat ex c. Joly] et judicat g ; eadem impia epistola, festinaverunt condemnationem h liberare, dicentes eam susceptam esse a sancta Chalcedonensi synodo. Hoc autem dicunt non pro defensione sanctæ synodi, sed nomine ejus, sicut putant, suam impietatem confirmare festinantes. Certum autem est, quod impia intentio est ista vindicantium, ut si eis evenerit, non prædicetur Deus Verbum homo sanctus esse, nec sancta gloriosa Virgo Maria i Dei genitrix prædicetur. Hæc enim Theodorus et Nestorius in suis conscriptis impie exposuerunt, et quæ epistolam scripsit, in ea blasphemavit j. Nos igitur sequentes sanctos Patres, et volentes rectam fidem sine quadam [Forte, aliqua] macula in Dei ecclesiis prædicari k, et impiorum conatum reseccare, primum quidem et in vestris vos degentes ecclesiis interrogavimus de prædictis l impius tribus capitulis, et vestram nobis voluntatem manifestam fecistis, pro qua et comprobavimus vos,

quod indubitanter et cum omni alacritate rectam fidem confessi estis, et impiam condemnastis. Quoniam vero et post condemnationem a vobis factam, in eisdem ipsis permanent quidam, eadem impia tria capitula vindicantes, ideo vocavimus vos ad regiam urbem, hortantes communiter convenientes, quam habetis pro his voluntatem, iterum manifestare. Vigilio enim m religiosissimo papæ antiquioris Romæ cum pervenisset ad hanc regiam civitatem n, de tribus capitulis subtiliter omnia manifestavimus, et interrogavimus eum quid sapit de hoc [hæc causa sapit] : et ipse non semel, nec bis, sed etiam sæpius in scriptis o anathematizavit impia tria capitula. Quod vero ejusdem voluntatis semper fuit de condemnatione trium capitulorum, et per plurima alia declaravit, et per condemnationem Rustici et Sebastiani aliquando diaconorum antiquioris

Romæ : qui cum primum suscepissent factum ab eo Judicatum, in quo anathematizavit eadem impia capitula, postea susceperunt et defenderunt eorum impietatem. Sed etiam Valentiniano episcopo Scythiæ et Aureliano Arelati, quæ est prima sanctissimarum Galliæ Ecclesiarum, scripsit et manifestavit de condemnatione istorum capitulorum : et præcepit eis nihil suscipere quod a condemnatis diaconis scribitur contrarium prædicto Judicato : et compendiose dicere, semper in eadem voluntate perseveravit. Et hæc omnia per suum tempus vobis manifesta faciemus. Quoniam vero p postea, cum pervenissetis, sicut dictum est, ad hanc regiam civitatem, scripta facta sunt adinvicem a vestra sanctitate, et a Vigilio religiosissimo papa antiquioris Romæ, ut omnes vos uniti conveniatis, et propter illos qui sive ex ignorantia, sive scientia, impietatem capitulorum defendunt, congruum judicium eis quæ a sanctis quatuor synodis pro fide definita sunt, proferatis ; manda-

in editione Labbeana.

i Paris., blasphemabat.

k Veteres libri, prædicare.

l Paris., interrog. et de prædictis.

m Conjunctio deest in eodem libro Paris.

n Paris., Romæ senioris cum ad regiam pervenisset, de prædictis tribus impiis capitulis subtiliter omnibus manifestatis, et interrogavimus eum quid de hac causa sapit; et ipse non semel tantum neque bis, sed et sæpius in scriptis quam sine scriptis anathematizavit impia tria capitula.

o Bellov. et edit., in scriptis et sine scriptis.

p Veteres libri, Quoniam vere.

a Paris., sanctis aliis.

b Bellovac., et composita; et mox, consonent.

c Vocem sic veteres libri non agnoscunt, neque veteres editiones.

d Legendum, in sanctis Dei Ecclesiis. Mendum est typographicum editionis Labbeanæ : hic est emendatum.

e Veteres libri, et alium Christum.

f Bellovac., insuper per sceleratam.

g Veteres libri, vindicat.

h Bellovac., condemnatione. Paris., a condemnatione eos liberare.

i Legendum, gloriosa semper virgo. Ista exciderunt

j Ex ms. cod. Paris. Claudii Joly can. et cantoris Eccl. Paris.

deposuit. Et non solum hoc, sed etiam ad Valentinianum episcopum Scythiæ, et Aurelianus episcopum Arelati, quæ est prima Galliæ Ecclesiarum, scribens, manifestavit condemnationem eorundem capitulorum, præcipiens eis nihil suscipere a condemnatis scriptum contra prædictum Judicatum: et (*Hoc est, et ut vobis dicam*) compendiose dicere, semper in eadem voluntate perseveravit. Et hæc omnia iussimus vobis insinuari. Quoniam vero cum postea venistis ad regiam civitatem, scripta facta sunt inter vestram sanctitatem et Vigilium religiosissimum papam senioris Romæ, ut vos omnes conveniatis: et propter eos qui vel ex ignorantia vel scientia impietatem capitulorum vindicant, convenientem his quæ a sanctis quatuor conciliis definita sunt sententiam dare. Et nunc idem religiosissimus Vigilium contrarie factus esse voluntatis, nolens una cum omnibus secundum quod placuit convenire: sed solos tres patriarchas et alium unum episcopum, et per [*Fortè, ut per*] contradictionem causa moveretur, dicens tres tantum episcopos habere [*Fortè, se habere*], cum multi episcopi ab Occidente cum ipso sint. Nos hoc audientes, sæpius mandavimus ei, et per vestros iudices, et per aliquantos ex vobis, ut cum omnibus conveniret; et [*Fortè, ut*] sententia detur recte fidei conveniens, vel utique patriarcha una cum quinque aut tribus episcopis conveniret cum ipso et episcopis ejus; aut si hoc non elegerit, sed per contradictionem voluerit causam exercitari, ut iudices dentur secundum consuetudinem synodorum, et sicut antecessores nostri fecerunt; qui debent hæc quæ ab unaquaque parte moventur disceptare, eo quod non est possibile eosdem et contradicere et judicare. Cum autem ad nullam propositionem voluisset convenire, mandavimus ei quod et vestram sanctitatem et alios patriarchas in scriptis de hoc interrogavimus; ut tanquam impia ista capitula ab omnibus condemnentur; vel si quis putaverit recta ea esse, evidenter suam voluntatem manifestet. Alienum enim Christianis est, cum recta fide impietatem suscipere, et non discernere recta a malis. Scire enim vos volumus, etc.

deotes suscipimus qui ea quæ a sanctis quatuor conciliis de fide exposita sunt, et a prædictis sanctis Patribus

vimus illi etiam per nos A tros iudices, et per quosdam ex vobis, ut una cum omnibus conveniret, et communiter disceptaret de prædictis capitulis: ut forma daretur rectæ fidei conveniens: et quod et ipsum et vestram sanctitatem in scriptis interrogavimus de hoc, ut aut tanquam impia capitula ab omnibus condemnarentur, aut si putaret recta esse, aperte suam manifestaret voluntatem. Alienum enim est Christianorum, cum recta fide impia suscipere, et non a malis recta discernere. Ille vero nobis mandavit, quod de prædictis tribus capitulis per semetipsum faciens, porriget nobis. Adhortamur igitur etiam vos de his disceptare. Scire etenim vos volumus, quod nos ea quæ a sanctis quatuor conciliis, Nicæno, Constantinopolitano, Ephesino primo ^a, et Chalcedonensi, de una eademque fide exposita et definita sunt, et de ecclesiastico statu regulariter disposita servamus, et defenimus, et ea sequimur, et omnia quæ consonant istis suscipimus et amplectimur. Quidquid autem non consonat istis, vel a quacunque persona scriptum inveniatur contra ea quæ de una eademque fide a sanctis quatuor conciliis vel uno ex his definita sunt, hoc tanquam alienum omnino pietatis exsecramur: sequimur autem in omnibus sanctos Patres et doctores sanctæ Dei Ecclesiæ, id est, Athanasium, Hilarium, Basilium, Gregorium theologum, et Gregorium Nysenum ^b, Ambrosium, Theophilum, Joannem Constantinopolitanum, Cyrillum, Augustinum, Proculum, Leonem, et omnia quæ ab his de fide recta et ad condemnationem hæreticorum conscripta et exposita sunt suscipimus. In prædictis igitur omnibus permanentes, illos Patres et sacer-

predicata sunt, servant, et prædicant in sancta Dei Ecclesia. Quando vero ^c hæretici per omnia Theodorum et Nestorium et eorum impietatem vindicare volentes, sicut prædictum est, et susceptam esse dicunt a sancto Chalcedonensi concilio impiam epistolam quæ ad Marim Persam ab Iba scripta esse dicitur; hortamur vos considerare ea quæ a Theodoro impie tam in aliis scripta sunt, quam in Judaico symbolo ^d, quod et Ephesi et Chalcedone prolatum, anathematizatum est ab utraque synodo cum his qui ita sapuerunt, vel sapiunt; considerare autem et quæ de ipso et ejus blasphemis sancti Patres conscripserunt, et antecessores nostri promulgaverunt, nec non et quæ ecclesiasticarum historiarum scriptores de eo exposuerunt. Ex his etenim omnibus cognoscetis, B quod ab illo tempore condemnatus est tam ipse quam blasphemie ejus a sanctis Patribus, et quod propter istas superioribus temporibus ^e deletum est et nomen ejus a sacris diptychis Ecclesiæ, cujus fuit episcopus. Hortamur autem etiam ^f illud disceptare, quod vano profertur ab eis qui dicunt non oportere post mortem hæreticos anathematizari ^g; et sequi in hoc doctrinam ^h sanctorum Patrum, qui non solum vivos hæreticos condemnaverunt, sed et post mortem, ut pote in sua impietate mortuos, anathematizaverunt, sicut eos qui injuste condemnati sunt, revocaverunt post mortem, et in sacris diptychis scripserunt: quod factum est et in Joanne, et in Flaviano religio- sæ memoriæ episcopis Constantinopolitanis. Sic enim vestra ⁱ reverentia, quod positum est a Dominio C in Evangelio de ipso: *Quod qui credit in eum, non judicatur; qui autem non credit in eum, jam judicatus est, quod non credit in nomine unigeniti Filii Dei (Joan. iii).* Manifestum autem est, quod [quod hoc] non tantum ^j de vivis, sed etiam de his dictum est qui in sua impietate mortui sunt. Insuper autem hortamur vos inspicere et quæ impie scripta sunt a Theodoro contra rectam fidem et Ephesinam primam sanctam synodum, et contra sanctæ memoriæ Cyrillum, et contra duodecim ejus capitula, et quæ impie idem Theodoretus conscripsit pro Theodoro et Nestorio et blasphemis eorum contra sanctæ memoriæ Cyrillum. Examinare autem et de impia epistola, quæ dicitur ab Iba ad Marim Persam scripta esse: in qua scriptor ejus abnegat Deum Verbum D hominem factum esse: et sanctam gloriosam semper virginem Mariam Dei Genitricem esse. Condemnat autem eadem impia epistola et Ephesinam primam sanctam synodum, tanquam sine judicio et quæstione Nestorio condemnato; et sanctæ quidem memoriæ Cyrillum Ecclesiæ doctorem, hæreticum vocat, et impia dicit duodecim ejus capitula; Theodorum autem et Nestorium et eorum impietatem defendit et laudat. Et quoniam, sicut dictum est, præsu-

^a Vox primo desideratur in codice Parisiensi.

^b Paris. mendose, Numuseum.

^c Veteres libri: Quoniam vero.

^d Id est, symbolo Theodori.

^e Veteres libri, a super. temp.

^f Paris., autem vos etiam.

^g Veteres libri, anathematizare.

^h Idem libri, et sequi et in hac doctrina.

ⁱ Legendum: Scit enim vestra. Error est typographicus editionis Labbeanæ, hic emendatum.

^j Legendum, quod hoc non tantum. Et hic quoque error est editionis Labbeanæ, hic sublatum.

munt quidam dicere, et epistolam quæ prædictam impietatem continet susceptam esse a Chalcedonensi sancto concilio, hortamur vos conferre ea quæ dicta sunt ab eodem sancto concilio in definitione pro fide exposita, cum his quæ in impia epistola ^b continentur, ut undique recta quidem confirmantur, impia autem condemnentur. Omnia igitur prædicta cum omni subtilitate disceptantes, sicut sacerdotes decet, in mente habentes Dei timorem et futurum iudicium, et nihil pietati et rectæ fidei et veritati et Dei gloriæ et honori præponentes, in mente autem habentes et apostolicam pronuntiationem, quæ contra eos qui contraria rectæ fidei tradunt, prolata est, manifeste dicentem: *Quod licet nos vel angelus de cælo evangelizaverit vobis, præter quam quod evangelizavimus vobis* ^c, *anathema sit. Sicut prædiximus, et modo iterum dico: si quis vobis evangelizaverit præter quam accepistis, anathema sit* (Galat. 1). Scientes autem et Petri apostoli præceptum dicentis: *Parati semper estote ad satisfactionem omni petenti vos rationem de spe quæ in vobis est* (I Petr. iii); celeriter de his quæ interrogavimus, vestram manifestate voluntatem. Cum enim qui de recta fide interrogatur, diu protrahit; nihil aliud est nisi abnegatio rectæ confessionis. In interrogationibus enim et responsis quæ de fide sunt, non est primus vel secundus, sed qui in recta confessione paratior invenitur, acceptabilis apud Deum est. Divinitas vos servet per multos annos, sancti ac religiosissimi patres. Datum ^d iv nonas ^e Maias, Constantinopoli, imperii domini Justiniani perpetui Augusti anno 27, post consulatum Basilii viri clarissimi anno 12.

Stephanus et Georgius et Damianus religiosissimi episcopi, vicem agentes Eustochii sanctissimi patriarchæ Hierosolymitani, per unum ex ipsis, Stephanum religiosissimum ^f episcopum Raphiæ, dixerunt: Theodorus vir magnificus exeat, cum satisfecerit ^g piissimi imperatoris iussioni. Et cum exisset vir spectabilis silentarius, sancta synodus dixit: Certis constitutis, quæ lecta imperiali forma continentur, quoniam inter nos et Vigilium sanctissimum antiquioris Romæ papam scripta quædam facta sunt ^h respicientia [adde ad præsentem causam], necessarium esse putamus ante alia omnia hæc lectione manifestari. Et cum suscepisset Stephanus notarius et instrumentarius, recitavit.

EPISTOLA (olim X) VIGILII PAPÆ

AD AURELIANUM ARELATENSEM.

Post obitum Auxanii suas Aureliano episcopo vices in Gallia delegat.

Dilectissimo fratri Aureliano Vigilii.

Administrationem vicum nostrarum fraternitati vestræ animo libenti committimus, et credimus charitatis vestræ officio actibus Deo placitis diligenter universa compleri; quando et summi sacerdotii consortio vos dignos divina esse gratia iudicavit, et glo-

riosissimi Childeberti Francorum regis Christiana et Deo placita in perhibendo vobis testimonio voluntas accessit. Quapropter vices nostras vestræ charitati hac auctoritate committimus, ut universa quæ decessorum nostrorum vel canonum statuta sanxerunt, Deo congruis operibus faciendo atque servando, et nostrum, et prædicti gloriosi regis iudicium circa charitatem tuam rectum fuisse possis ostendere. Sanctarum enim Scripturarum nos docet auctoritas, quia Christus Deus Dominus et Salvator noster prius universa quæ bona sunt facere voluit, quam docere: scriptum est enim: *Primum quidem sermonem feci de omnibus, o Theophile, quæ cæpit Jesus facere et docere usque in diem, quæ præcipiens apostolis per Spiritum sanctum quos elegit assumptus est* (Act. i).

Item quid commonendo Timotheum doctor gentium dicat Apostolus, fraternitatem tuam semper ante oculos habere confidimus. Ait enim: *Confortare in gratia quæ est in Christo Jesu; et quæ audisti a me per multos testes, hæc commenda fidelibus hominibus, qui idonei erunt et alios docere* (II Tim. ii); et item ipse: *Sollicite cura te ipsum probabilem exhibere Deo, operarium inconfusibilem, recte tractantem verbum veritatis* (Ibidem); et iterum: *Labora sicut bonus miles Christi Jesu. Intellige quæ dico; dabit enim tibi Dominus in omnibus intellectum* (Ibidem). Si quam ergo inter fratres diabolus, humani generis hostis antiquus, zizaniam seminaverit calliditate nequitiae consuetæ, aut de aliquo sacerdotum fraternitati tuæ, servatis majorum per omnia constitutis fuerit querela deposita: adhibitis tibi fratribus et coepiscopis secundum qualitatem negotii numero competente, causam canonica et apostolica ordinatione discutens, ea sententia definies, quæ et decessorum nostrorum conveniat statutis, et Deo æquitate in omnibus diligenti sit grata. Si quod vero de religione fidei, quod Deus auferat, fuerit certamen exortum, aut tale aliquod negotium fortassis emerit, quod pro sui magnitudine ibidem nequeat definiri; veritate discussa, relationis serie distincta, ad nostræ seclis consultationem potius ut remittas hortamur; quia ita decessores vestros, qui decessorum nostrorum vices egisse monstrantur, fecisse testimonium nostri declarat scrinii: quatenus ea dispositione servata, Ecclesiæ unitas stabili firmitate persistens, pacis bono in omnibus perfruatur: cuius velut hæreditarium munus Christus Deus Dominus et Salvator noster, ad cælos, unde nunquam defuit, rediturus, discipulis suis legitur reliquisse, dicens: *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis* (Joan. xiii). Et ut universa fraternitas vestra diligenti possit ratione complere, episcopis, quibus pro vico nostra te præesse volumus, nos præcepta destinasse signamus, ut et illi vobis obedientiam exhibere debeant competentem, et fraternitas tua eos in Christi charitate complectens, exemplis bonorum potius

^a Veteres libri, *sancto Chalcedonensi.*

^b Paris. tantum, *impia epistola.*

^c Bellovac. et hic et paulo post, *vos.*

^d Bellovac. et veteres edit., *Datur.*

^e Veteres libri, *in nonas.* Sic etiam veteres editores.

^f Veteres libri, *reverentissimum.*

^g Paris., *qui cum satisfecit.*

^h Legendum, *sunt ad præsentem causam respicientia.* Mendum est typographicum editionis Labbeæ, hic emendatum.

operum, ad quæ sunt Deo placita facienda semper invitet. Illud pari eis auctoritate signavimus, ne quis sine formata tuæ fraternitatis ad longiora loca audeat proficisci; sed ut consuetudinem illam debeat custodire, quam constat semper nostræ sedis habuisse vicarium, et a vobis formatam postulent, si causarum suarum necessitate compulsi ad longiora itinera destinare disponunt. Sed ne in aliquo sedis nostræ vicarius minor suis decessoribus videatur, necessarium fore credidimus pallii vobis usum, quem admodum decessori vestro hactenus dederamus, præsentī auctoritate concedere; ut morum, et omnium bonarum rerum, vobis beato Petro apostolo suffragante, non desit ornatus. Oportet ergo charitatem vestram sacerdotali semper studio inter dominos filios nostros clementissimos principes, et gloriosissimum virum, id est filium nostrum Childebertum regem, gratiæ intactæ fœdera custodire. Scitis enim, nec vos convenit ignorare, quod necessario prædicatis, quia Scriptura pronuntiat, dicens: *Beati pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona* (Rom. x). Et hoc quoque vestrum facere desideramus affectum, ut glorioso viro filio nostro patricio Belisario destinatis scriptis gratias referatis, qui homini vestro laborem ad clementissimum principem abstulit transeundi; sed mox ut responsum recepit, nobis suis litteris indicavit. Deus te incolumem custodiat, frater clarissime. Data x kal. Septembris, quinquies post consulatum Basillii viri clarissimi (*Anno Christi 546*).

EPISTOLA (olim XI) VIGILII PAPÆ

AD EPISCOPOS GALLIÆ.

Nuntiat se Aureliano vices suas in Gallia delegasse, mandatque ut eidem obtemperent.

Dilectissimis fratribus universis episcopis, qui sub regno gloriosissimi filii nostri Childeberti regis sunt per Gallias constituti, Vigilius.

Admonet nos loci nostri ministerium divinæ misericordiæ dono collatum, Domini nos gratia protegente, negligentis speculatoris evitando periculum, bonis potius palmam retributionis promissæ et studeamus, et mereamur accipere. Unde quantum nos Christus Deus Dominus et Salvator noster primi apostolorum locum pro ineffabili pietatis suæ gerere largitate concessit, tantum nos de universarum pace Ecclesiarum, quæ licet in multis, una tamen est toto orbe diffusa, incessanti studio convenit esse sollicitos. Quippe quia nos sanctarum Scripturarum eloquia reddunt diligenter instructos, quod cum Moyses Dei famulus divinis jussionibus obsecundans ad montem voluisset ascendere, loco sui Aaron et Hur legitur reliquisse, dicens: *Expectate hic, donec revertamur ad vos. Habetis Aaron et Hur vobiscum, si quid natum fuerit quæstionis, referetis ad eos* (Exod. xxiv). Ita enim inter sacerdotes Domini potest pax super omnia Deo placita custodiri, si fuerit qui vicum nostrarum auctoritatis subnixus, personam nostram in

A Galliarum partibus præsentans, secundum consuetudinem a nostris decessoribus attributam, sapientiam sollicita indagazione custodiens, si quam humani generis hostis antiquus zizaniam inter Dei famulos nequitia consueta seminare tentaverit, sapientiæ suæ moderamine, adhibitis sibi fratribus ac coepiscopis nostris, justitia Deo placita scandala orta submoveat. Unde quia dudum Auxanio, quondam Arelatensis civitatis antistiti, vicum nostrarum sollicitudinem dederamus, sed cursum vitæ præsentis implendo de hac luce nigravit, in cuius loco Aurelianus frater noster noscitur successisse, necessarium valde credidimus sollicitudinem hanc a nobis antefato debere committi, confidentes illum et pro loci sui qualitate bonis actibus universa quæ Deo placeant posse complere: et maxime cum gloriosus filius noster Childebertus rex testimonium bonæ conscientiæ pro Christiana suæ voluntatis devotione perhibuit. Oportet ergo charitatem vestram ei in omnibus, quæ servatis per cuncta canonibus salubriter secundum nostrorum deus ita majorum pro nostra auctoritate censuerit, præbere obedientiam competentem. Et quia omnino necesse est, ut pro diversis cum fratribus Deo juvante tractandis, statutis aptisque temporibus episcoporum synodum debeat congregare, idcirco præsentī auctoritate censemus, ut nullus ubi aut quando constituerit se audeat excusare, excepta infirmitatis causa, quam humana non potest evitare fragilitas, aut certe quem dignæ excusationis ratio fecerit non venire. Omnibus nihilominus scientibus C quod Christus Dominus et Salvator noster pia institutione pronuntiat, dicens: *Quia si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re, quamcumque petierint, fiet illis a Patre meo qui est in cœlis* (Matth. xviii). Quemadmodum autem quis sibi quæ postulat credit posse concedi, si congregationis sanctæ conventum, ubi Dominus præsentiam suam promisit modis omnibus adfuturam, sine aliqua rectæ excusationis causa vitare crediderit? Sed, sicut præfati sumus, si justa causa illum ad synodum fecerit non venire, pro se aut presbyterum, aut diaconum destinare non differat; quatenus quæ fuerint constituta, per eos possit agnoscere, et definita complere. Pari auctoritate mandantes, ut nullus sine prædicti formata ad longinquiora loca audeat proficisci: præsertim quia et decessorum nostrorum decessoribus ejus, quibus vices suas commisisse præteritis temporibus releguntur, sic definiunt statuta; ut hi omnibus obedientia Deo placita custoditis, pax Ecclesiarum stabili firmitate persistat; et, sicut doctor gentium dicit Apostolus (*Ephes. v*), Ecclesiæ Dei possit sine ruga et macula permanere. Deus vos incolumes custodiat, fratres charissimi.

• EPISTOLA (olim XIII) VIGILII PAPÆ

AD AURELIANUM ARELATENSEM. CONSTANTINOPOLI SCRIPTA.

Nihil a se contra concilia generalia, Romanorum, et

* Cum schismatici scriptis litteris ubique vulgassent Vigilium papam tria damnando capitula impugnavit

Chalcedonense concilium, et comptures ab ejus communionem discederent, Valentinianus Scythiæ, Aure-

pontificum decreta fuisse admissum, hortatur ut A Childberto regi suggerat, ut ad regem Gothorum scribat, ne quid in Ecclesia Romana turbari sinat.

Dilectissimo fratri Aureliano episcopo Vigilus.

Fraternitatis vestræ litteras pridie idus Julias *, Anastasio deferente, suscepimus et gratias referimus divinæ clementiæ, quia sollicitudinem vestram in fidei causa, vel in nostræ opinionone personæ, sacris relegimus ^b convenire mandatis, ut digne charitati tæ verba Dei et convenienter aptentur, quibus ait : *Elegi te sacerdotem ex omnibus ascendens ^c ad altare meum, et portes coram me [sorte apud] nomen nigrum cunctis diebus vitæ tuæ (I Reg. II. Necesse ergo nobis est charitatis vestræ sollicitudinem brevi interim, quantum pro temporis qualitate potuimus, relevare colloquio : quatenus modis omnibus confidatis, nihil nos penitus admisisse quod decessorum nostrorum constitutis, vel sanctæ, quæ una eademque est, fidei quatuor synodorum, id est, Nicænæ, Constantinopolitanæ, Ephesinæ primæ; atque Chalcedonensis, inveniatur (quod absit) esse contrarium, aut quod ad personarum injuriam pertineat, quæ definitioni ejusdem sanctæ fidei subscripserunt, vel sanctorum prædecessorum nostrorum Cœlestini, Xysti, Leonis aliorumque præcedentium atque sequentium definitis reperiatur adversum, sed a nobis omnibus prædictissynodis unam venerationem, unamque fidei credulitatem indubitabiliter ^d exhiberi : et eos qui omnes suprascriptas quatuor synodos in recitatione fidei non sequuntur, vel unam ex ipsis vel omnes in fide repravant ^e, aut repravare [reprobare], aut injuriare, vel repudiare nituntur, abjicimus; sed et ea quæ in ejusdem sanctæ fidei injuriam verbo dicta vel reperiuntur scripta, anathematizanda exsecrandaque judicavimus, et constituimus judicanda : simili poena plectentes etiam eos qui fidem beati Cyrilli, quem ^f sanctæ recordationis Leo prædecessor noster ad prædecessores ^g vestros aliosque datis probavit, et laudavit scriptis, et Chalcedonensis veneranda sancta ^h synodus legitur protulisse, aliorumque Patrum, quos apostolicæ sedis præsules susceperunt atque secuti sunt, exsecranda superbia impia vocaverunt. Fraternitas ergo tua, quem apostolicæ sedis per nos constat esse vicarium, universis episcopis innotescat, ut nullis aut falsis scriptis, aut mendacibus verbis, aut nuntiis qualibet ratione turbentur, sed potius primi apostolorum, sicut convenit, verba sectentur dicentis : *Adversarius vester diabolus, ut leo rugiens circumit quærens quem devoret, cui resistite fortes in fide (I Petr. V), et quod item doctor ⁱ gentium dicit Apostolus**

lianus Arelatensis episcopi, alique plures prudentiores ad eum scripserunt, quærentes, an quæ spargerentur vera essent. Hac occasione rescripsit se, vestigiis majorum inhaerentem, quatuor sacrosancta concilia probare et venerari. Addidit quæ in singularum argumentis continentur. Sev. Binius. — De hac Vigilii epistola, et de Anastasio, cujus in ea est mentio, videnda sunt quæ narrantur in altera epistola legataria Francorum inscripta, quæ suo post loco subjicietur, an. Christi 552, Childberti regis 41.

Jac. Sarmondus.

* Veteres libri, *Iduum Juniarum die.*

^b Parisiensis et Regius, *legimus.*

A *Rogo autem vos, fratres, ut observetis eos qui dissensiones et offendicula præter doctrinam quam vos didicistis faciunt, et declinate ab illis (Rom. XVI) : in Domino confidentes, quia, sicut præfati sumus, ab apostolis fidem traditam, et a prædictis sanctis quatuor conciliis declaratam, et a decessoribus nostris et ab antedictis Patribus prædicatam, atque inviolabiliter custoditam, sincera voluntate tenuimus, tenemus, venerati sumus, veneramur atque defendimus, et contra eam facientes apostolica auctoritate damnamus. Sed quanta possumus per filium nostrum Anastasium de his quæ gesta sunt breviter nos indicare necesse est, et cum nos dominus filius noster clementissimus imperator, sicut promisit, Deo (qui cor ipsius ^j tenet) juvante reverti præceperit, hominem, qui vobis ad singula subtiliter innotescat, Deo propitio destinamus. Quod ideo adhuc non fecimus, quia et hiemis asperitas, et Italiæ, quæ vos non latet, necessitas præpedivit : donec serenissimus princeps, sicut desiderat, Domino ^k sibi [*Deesse videtur* juvante] subveniat. Illud quoque credimus sperandum, ut quia scriptum est : *Frater fratrem adjuvans exaltabitur (Prov. XVII); et sicut de credentibus in Domino Actuum apostolicorum scriptura testatur, quia erat credentibus in Domino cor unum et anima una (Act. IV); ut sit fraternitas vestra in hac quoque parte sollicita, et glorioso filio nostro Childberto regi, quem Christianitatis studio venerationem integram sedi apostolicæ, cui nos Deus præesse voluit, cognovimus exhibere, supplicare non desinas, quatenus in tanta rerum necessitate circa Ecclesiam Dei sollicitudinem, sicut et confidimus, Christiana devotione persolvat : ut quia Gothi cum rege suo in civitate Romana perhibentur ingressi, hoc eis dignetur scribere, ne se in Ecclesiæ nostræ præjudicio, quippe velut alienæ legis, immisceat, et aliquid faciat, aut fieri qualibet ^l ratione permittat, unde catholica possit Ecclesia perturbari. Dignum enim est, et catholico, sicut est, regi conveniens, ut fidem et Ecclesiam, in qua Deus illum voluit baptizari, omni debeat virtute defendere. Scriptum est enim : *Vivo ego, dicit Dominus, quia glorificans me glorificabo (I Reg. II).* Festina ergo, frater charissime, ut in sanctæ fidei sinceritate persistens, Ecclesiarum pacem, quæ vel a Deo per meritum sacerdotii ^m tibi commissa est, vel a nobis per apostolicam auctoritatem vicaria potestate mandatur, competenti sollicitudine, Deo propitiante, custodias, et vicarium te sedis nostræ dignis Deo manifestes operibus. Deus te conservet ⁿ,**

^c Veteres libri, *ut ascendas.*

^d Paris., *indubitanter.*

^e Regius, Parisiensis, et Colbertini, *reprobant.*

^f Paris., *cujus, Bellovac., cui.*

^g Veteres libri, *præcessores.*

^h Sancta. Deest in omnibus antiquis codicibus.

ⁱ Veteres libri, *idem doctor.*

^j Paris., *cor ejus.*

^k Omnes libri veteres : *Domino sibi auxiliante subveniat.* Sic etiam habet editio Sirmondi.

^l Paris., *aliqua.*

^m Veteres libri, *sacerdotii meritum.*

ⁿ Regius et Colbertini, *incolumemcustodiat.*

frater charissime. Datum ^a m calendas Maias, imperii A domini nostri Justiniani perpetui Augusti anno 24 ^b post consulatum Basillii viri clarissimi anno octavo ^c, per hominem quem Anastasius direxit.

^d EPISTOLA (olim XIV) VIGILII PAPÆ

AD RUSTICUM ET SEBASTIANUM.

Rusticum et Sebastianum excommunicat.

Vigilius episcopus Rustico et Sebastiano.

Diu vobis, Rustice et Sebastiane, canonibus et decessorum nostrorum congruentem ultionem inferre pro apostolica moderatione distulimus; sed quia Doctoris gentium in cordis vestri duritia (quod a nobis cum nimia ^e tristitia dicitur) verba videmus impleta, quibus ait: *Nescitis quia patientia Dei ad pœnitentiam vos adducit? tu autem secundum duritiam tuam et impœnitens cor, thesaurizas tibi iram in die iræ (Rom. n): ut excessus ^f vestros ex plurimis paucos interim, in quantum possumus, designemus, venientibus nobis hic in regiam civitatem, tu Rustico, dum aliqua nobis ignorantibus legeres, quæ hominem loci tui omnino legere non decebat, et plura committere dicereris, quæ etiam nostram, si te non prohibuissemus (quod absit), opinionem atque animam lædere potuisset ^g: dicente quoque de te nobis aliqua Paulo diacono, etiam te præsentem, sicut oportuit, et pro affinitate, qua nobis a germano, quem dileximus, iungebaris, et pro eo quod nos te ad leviticum prorexeramus officium, frequenter et secreta paterna monuimus charitate, ut si ea quæ de te dicebantur, ex aliqua parte cognosceres, a talibus temperares, ne, quia Dei causam indiscussam non pateremur qualibet ratione relinquere, canonicum per nos in te iudicium proveniret. Tu autem non solum admonitionem nostram audire malevole spiritu noluisti, sed etiam, sicut scriptum est: *Argue sapientem, et adnabit tibi; stultum, et odio habebit te (Prov. ix)*. Et iterum: *Noluit intelligere ut bene ageret; iniquitatem meditatus est in cubili suo (Psal. xxxv)*: ad hoc malitia tua perducta est, ut, nostra admonitione contempta, in odium potius prosilires, et occasionem quæres, quatenus causa capitulorum, id est, de dictis Theodori Mopsuesteni ejusque persona, sed et epistola quæ ab Iba ad Marim Persam perhibetur scripta, nec non et dictorum Theodoriti ^h, quæ contra rectam fidem et epistolam beatæ recordationis Cyrilli synodicam ad Nestorium cum duodecim capitulis, quam et sancta synodus Ephesina prima suscepit, et*

beata Chalcedonensis synodus, ad convincendas Nestorii vesanias in definitione fidei legitur posuisse, quæ te etiam instante ⁱ certum est flagitata, ita ut filiis nostris Sapato et Paulo diaconis ^j, sed et Surgentio notariorum primicerio clamitares dicens, non solum nomen et scripta Theodori Mopsuesteni a nobis debere damnari, sed et territorium ejus ^k ipsum ubi positus est, et si ossa ejus evulsa quisquam de sepultura ejiceret, et cum eodem territorio incenderet, gratanter acciperes. Et cum necesse esset, ut negotium quod fuerat in iudicio nostro perductum, te etiam quam maxime inter alios tam ^l sacri ordinis, quam sequentis consentiente ^m, sententia finiretur, quod constat effectum, et quid de eodem iudicato feceris, quomodo etiam in palatio ut fratri nostro Mennæ ⁿ, ad quem scripseramus, celeriter traderetur institeris, nulli habetur incertum, ita ut filio nostro Surgentio primicerio petenti schedam ipsam iudicati nostri, ut apud se pro loco secundum consuetudinem retineret, per multos dies dare penitus noluisses, donec exemplaria per plurimos sacerdotes ac laicos, sed et per gloriosum virum Tyrannum ^o magistrum militum, aliosque laicos in Africana provincia destinares, quod in ecclesia nostra a diacono nunquam factum est, ac nobis etiam nescientibus, ejus exemplaria destinares. Nam et sabbato sancto, quo ipsum, te, sicut præfati sumus, imminente, protulimus iudicium, in ecclesiam sessum ^p processisse, et communicasse, et officium tuum implese cognosceris. Nam et eodem die revertens ab ecclesia, coepiscopo nostro, quantum perhibet, Juliano hoc diceres, quia melius fieri non potuit, quam quod factum est iudicatum, et hortareris ut Deus oraretur, neque quod [forte ne quod] factum est ^q tolleretur. Quod etiam succedente dominico die Paschæ similiter effecisti, et diu in eadem perdurando sententia, alios, ut iudicatum nostrum libenti animo sequerentur, nihilominus hortabaris. Nam dum Antiochenæ Ecclesiæ apocrisiariis ejusdem iudicati exemplaria nos dare petentibus differremus, sed hoc magis ^r justum esse prædictis apocrisiariis diceremus, ut a fratre nostro Menna potius exemplaria peterent, ad quem a nobis videbatur fuisse prolatum, tu autem publica voce deposceres, dicens dominum Leonem ita de epistola sua diversis exemplaria destinasse, nos facere debere similiter asserendo, quia metueres, nisi universitas iudicati nostri exemplaria de scrinio nostro edita teneret ^s, qualibet ratione postea forsitan celaretur.

^a Paris., data.

^b Regius et Colbertini, imperante domino Justiniano PP. Aug. anno xxiv.

^c Parisiensis, Regius, et Colbertini, anno nono.

^d Vigilius a suis clericis compluribus schismaticis exagitatus, collectis, qui erant Constantinopoli, Italianæ episcopis, sententiam excommunicationis et depositionis ab omni gradu et ordine fert in eos, maxime in Rusticum et Sebastianum diaconos. Nec tamen propterea conflatum schisma est sedatum, sed magis excitatum, conjunctis adversus Vigilium capitulorum defensoribus simul et impugnatoribus. Baron. an. 550. Sev. Binius.

^e Paris., commodica.

^f Veteres libri, et ut excessus.

^g Veteres libri, potuissent.

^h Idem libri, Theodoretii.

ⁱ Paris., adstante.

^j Idem codex, diaconibus. Bellovac., diaconus.

^k Ejus. Deest in Parisiensi.

^l Tam. Deest in eodem libro.

^m Veteres libri, consentientibus.

ⁿ Veteres libri et edit., Mennæ.

^o Bellovac., Tyrannium, Paris., Turranium.

^p Veteres libri, in Ecclesia nobiscum.

^q Paris., ne quod factum. Hinc confirmatur conjectura apposita in margine editionis Romanæ.

^r Paris., et hoc magis.

^s Bellovac., edita non teneret. Paris., edita non teneret.

Nam dum occasionem euntis ad Siciliam reperisses, A et iudicatum nostrum laudesque ejus, ubi etiam filii nostri diaconus primiceriusque tecum manifestum est subscripsisse, filiis nostris Pelagio diacono aliisque dirigere voluisses pro cautela, ne ab aliquo inveniri forsitan potuisset, nobis etiam ignorantibus, in membrana ^a conscriptum, et in brevitate quadruplicatum, litteris scriptum minutissimis destinasti.

Nam et Vincentio secundæ regionis subdiacono, iterum a nobis postea ad Siciliam directo, per eum filio nostro Pelagio diacono similiter scriptiasti: sed quia ita memoratus subdiaconus prospere navigavit, ut illum qui in membrana scripta ^b portaverat, præcedere potuisset, quantum nobis retulit, ea quæ in membrana scripseras, Pelagius diaconus ipso præsentente percepit. Ergo dum et te præ omnibus imminente prolatum fuerit iudicatum, et tanta in ejus indicati laude succensus per multum tempus scripseris, fecerisve ut nunquam te crederemus ab hac posse rectitudine deviare, immutatum te subito post hæc quadam animi levitate, vulgare opinione comperimus, et cum adversariis Ecclesiæ, qui contra ^c iudicati nostri seriem nitebantur, et a nobis sunt per iudicati ipsius tenorem a communione suspensi, secrete tractare: et dum filius noster Paulus diaconus ^d ad Italiam ^e discedere voluisset, posteaquam et ad eum pervenit, quod scandalum Ecclesiæ in communione adhuc nostra positus, secrete et hic, et in Africana provincia ^f, ubi antea defendendo et laudando iudicatum nostrum, ejus exemplaria destinasti, facere nitebaris, tunc tibi cœpit insistere et dicere, ut si verum esset, producere ^g debuisses; quod tu convictus, celare minime potuisti. Tunc vero memoratus nobis cœpit imminere diaconus, ut aut corrigere te ab his quæ illicite faciebat, sub nostra præsentia clericorumque promitteres, aut certe petitionem adversum te, et varietatem tuam atque fallaciam ab eo factam, quam et præ manibus gerebat, debuissimus accipere: ad hoc es propria voluntate perductus, ut tactis Evangeliiis sacramenta præstares, et verba tua a notario ^h scripta in nostro teneantur scrinio, quibus inter alia legeris promississe te nunquam a nostro penitus obsequio discessurum. Posteaquam vero peior te Sebastianus, pro solo scandalo faciendo, sicut et initia ipsius venientis in Constantinopolim monstraverunt, et exitus peior edocuit, noscitur advenisse, ita ut mox tui iramemor sacramenti, conjunctionem inter vos contra statuta canonum, nobis ignorantibus, facientes, in apertum uterque prorumpere scandalum. Sed ut tua, Sebastiane, non inquantum sunt, sed inquantum referre possumus, mala quæ feceris diversi cognoscant, et juste te, nam magis tar-

de, canonicam advertant subisse sententiam, ad tuæ ordinationis veniamus initia. Absentibus filiis nostris diaconis ⁱ Anatolio atque Stephano, a nobis postulasti, ut ad tempus pro implendo officio, absentium loco diaconum te interim faceremus. Quod ideo tibi ad præsens speranti concessimus, quia ante ordinationem tuam cautionem nobis propria voluntate legeris emisisse, quam et testibus roborasti, et tactis Evangeliiis juramentum corporaliter præstitisti, ut quidquid tibi a nobis pro ecclesiastica utilitate fuisset injunctum, fideliter et sine aliqua fraude compleres, officium vero locumque diaconi ^j sine aliquo vitio, sine aliqua superbia, sine aliquo neglectum, donec reverterentur diaconi memorati, aut quanto te ^k tempore in levitarum voluissimus ordinatione ^l ministrare cum omni humilitate et studio sine neglectu modis omnibus impleturum: in eadem cautione rursus adjiciens, quod si de his omnibus quæ cum sacramento, tactis corporaliter Evangeliiis, promissisti, aliquid minus impleres, tunc a sancta communione esse suspensus: ita ut si a die excessus tui intra annum poenitentia noluisses colla submittere, tu tibi anathema manu propria scribendo dixisti. Tunc ergo ad præsens factus es sub ea quam sperabas et pollicitus fueras conditione diaconus. Postea vero ut a nobis ad Dalmatarum patrimonium mittereris, summis precibus postulasti. Quod nos securi, quia talem feceras cautionem, animo libenti concessimus. Qui dum in Salonitanam urbem ^m pro ordinatione patrimonii advenisses, quantum ad nos postea est plurimorum relatione perductum, illicitis te et a sede apostolica prohibitis ordinationibus miscuisti, et quos Honorius, tunc prædictæ civitatis episcopus, contra consuetudinem Romanæ vel suæ Ecclesiæ, sedis apostolicæ constituta sacris ordinibus applicaverat ⁿ, non solum prohibere penitus noluisti, sed nec nobis ex hac causa vel scripto referre, vel quando ^o Thessalonica nobis occurreras, meior conscientia tuæ, ne verbo quidem suggerere voluisti, et cum illis, tanquam cum legitimo et rationabili ordine factis, cupiditatis spiritu acquieviisti procedere, et eorum socius es communionis venalitate repletus. Iterum Thessalonica ^p ad Dalmatias patrimonii regendi causa remissus es, ex qua provincia frequentem te auctoritate monuimus, ut non ante discederes, nisi omnes secundum pollicitationem tuam tam de Dalmatarum patrimonio quam de Prævalitano colligeres pensiones.

Sed tu, omnia prætermittens, ad Constantinopolitanam urbem pro solo faciendo venire scandalo festinasti, quantum et sequens exitus declaravit. Relegens tamen constituti nostri seriem, quam de præ-

^a Veteres libri, membrano. Sic etiam paulo post.

^b Paris., scriptum.

^c Bellovac., quia contra.

^d Veteres libri et edit., diaconus Paulus.

^e Paris., ab Italia.

^f Veteres libri, Africanam provinciam.

^g Paris., prodere.

^h Idem codex, notariis.

ⁱ Veteres libri, diaconibus Pelagio, Anatolio, atque

Stephano.

^j Paris., locumque diaconatus.

^k Vox te deest in codicibus manuscriptis.

^l Bellovac., ordinationem; Paris., ordinem.

^m Veteres libri, Salonitana urbe.

ⁿ Idem libri, applicaverat.

^o Idem libri, vel quomodo.

^p Idem libri, Iterum de Thessalonica.

fat is capitulis ad Mennam hujus civitatis antistitem dedisse relegimus, in conspectu diaconorum, subdiaconorumque, vel universorum clericorum, publica voce laudabas *, ut de cœlo judicatum nostrum ordinatum atque prolatum omnibus, sicut præfatum sumus, clericis loquereris. Dicta vero Theodori Mopsuesteni asserebas te in Roma urbe inter aliquos codices invenisse, quæ confirmabas omni execratione et blasphemis esse completa. Hæc dicendo, in nostro obsequio, et in ecclesia publice et in Placidias officium diaconum implebas. Nativitatis Christi Dei Domini et Salvatoris nostri secundum carnem præterito anno dies advenit : vocavimus te, quia ad nos, quæ supra meminimus te fecisse in Dalmatiis, de recenti pervenerunt : et sicut oportuit, diximus tibi, si cum illis qui contra sedis apostolicæ constituta in sacratis sunt applicati ordinibus, processisti, aut eorum te communioni, sicut dicitur, sociasti, necesse nobis est, ut si nos Deus ad nostram dignatur Ecclesiam revocare, quæramus ista b, et veritatem manifestius cognoscentes, secundum canones vindicemus. Tu vero, conscientiæ tuæ reatu perterritus, quia contra apostolica feceras constituta, occasionem tibi discedendi dissimulans requirebas. Nam cum te pro certo mandata c cum Joanne episcopo, et Surgentio primicerio, atque Saturnino consulario nostro ad Mennam, fratrem nostrum hujus civitatis antistitem, misissemus, reversus in Placidias, multis præsentibus et officium diaconi d tu et Rusticus ex more completis, et quando clementissimus princeps dominus filius noster, ut alia die ad ecclesiam procedere deberemus, referendarium destinavit, ut ei promitteremus, cum aliis diaconis e et clericis nos tu et Rusticus fuistis f hortati. Nam et ad refectonem pariter in nostra mensa ambo fuisse simili ratione probabimini. Sed sicut Judas, postquam buccellam accepit, de traditione Domini cogitavit, ita et vos noctis g horis pro concitando scandalo ecclesiæ discessistis. Nos autem alio die mandantes vobis, ut aut procederetis locum diaconi ex more complentes, aut a communionem vos cognosceretis fuisse suspensos : tu vero, Sebastiane, his quos inter alios miseramus, fratribus nostris Joanni et Juliano episcopos h, hoc, quantum renuntiaverunt, dixisti : Ego judicatum quod papa protulit sequor, si tamen in illos i vindicat qui contra judicatum faciunt. Nam et simili eis, quantum perhibent, ratione dixisti, intantum ut diceres ibi venisse j Lampridium k et Felicem monachos, qui nostrum judicatum suscipere noluerunt, et mandasse vos eis : Non vos possumus videre, quia vos aliam

A causam habetis, et nos aliam. Po tea vero ad hoc nequitia vestra pervenit, ut excommunicatis communicare contra canones superbo præsumeretis spiritu, id est, memoratis vel aliis, quos pro hoc quod contra judicatum nostrum scripserant, per ejusdem judicati seriem constabat jam a nobis communionem suspensos : cui judicatio, sicut supra meminimus, vos acquievisse et cœnensisse et communicasse, catholica probavit Ecclesia. Unde constat vos secundum regulas canonum jure damnari. Definiunt enim canones : l Si quis excommunicatus ante audientiam communicare præsumperit, ipse in se damnationem protulit.

m Item placuit universo concilio, ut qui excommunicatus fuerit pro suo neglectu, sive episcopus, sive quilibet clericus, et tempore excommunicationis suæ ante audientiam communicare præsumperit, ipse in se damnationis judicetur protulisse sententiam. Adjecistis etiam execranda superbia, quæ nec leguntur, nec sine sui pontificis jussione aliquando ordinis vestri homines præsumperunt, auctoritatem vobis prædicationis contra omnem consuetudinem vel canones vindicare, Ephesinæ primæ synodi impugnationem et exprobrationem, sed et beati n recordationis Cyrilli ; blasphemias quoque contra Jesum o Dominum nostrum dictas simili defendentes insania, et per omnes provincias fallaciter scribentes, non aliquid commisisse, quod reperitur adversum definitionem sanctæ Chalcedonensis synodi, quæ præcedentium se trium, id est, Nicænæ, Constantinopolitanæ, atque Ephesinæ primæ concordat fidei synodorum. Ita ergo cunctorum animos, qui vestram malitiam nescierunt, sed tanquam a Romanis diaconis p suscipientes scripta, simpliciter crediderunt, ad tantum scelus operatio fallaciæ vestræ pervenit, ut i manus sanguis in aliquibus locis intra ecclesiam (quod dici nefas est) funderetur ; et omnem legem ecclesiasticam superbo spiritu conculcare voluistis, sanctarum quoque regularum consequentiam injuriis affecistis, impia et quæ non sunt licita per universas contra nos provincias fallaciter indicando. Nuper etiam malis vestris addentes pejora prioribus, dominum Leonem prædecessorem nostrum in Theodori Mopsuesteni dictis quæ contra rectam fidem legitur scripsisse, consensum præbuisse atque firmasse, dato scripto ad Christianissimum principem dominum filium nostrum, ausi fuistis astruere. Absit ergo quilibet credere Christianum, quod aliquid tale, quod q contra rectam fidem a quolibet inveniatur scriptum, illius tanti præsulis sanctitas suscepisset r, quippe

* Paris., clamabas.

b Paris., quæramus si ista.

c Veteres libri, mandatio.

d Paris., diaconi.

e Veteres libri, diaconibus.

f lidem libri, fuissetis.

g Paris., nocturnis.

h Legendum episcopis. Error est typographicus editionis Labbeanæ.

i Bellovac., in illis; Paris., in illius.

j Veteres libri, venisse ibi.

k Veteres libri et edit., Lampridium.

l Vide addit. 4 Capitular., cap. 54.

m Vide lib. v Capitular., cap. 30, et lib. viii, cap. 26.

n Legendum, beatæ : error typographicus, hic sublatas.

o Veteres libri, contra Christum.

p lidem libri, diaconibus.

q Vox quod deest in codicibus antiquis.

r Veteres libri, suscepisset.

qui in universis epistolis suis et Nestorium, et Euty-
 chen, vel eis similia sapientes, pari legitur sententia
 condemnasse. In quo memorato scripto, etiam contra
 divinas Scripturas, non solum pontificibus multis,
 sed etiam (quod dici nefas est) ipsi quoque principi
 sacrilegas injurias irrogare tentastis, quatenus ^a
 ignorantem Christianum populum diabolica amplius
 deciperetis astutia. Hæc ergo ^b sustinentes per multa
 temporis spatia ^c, patientia sacerdotali resecare distulimus,
 credentes vos forsitan respisci [*forte respiscere*],
 et ab illicitis temperare. Sed quia semel et secundo ad-
 hortatione nostra per fratres nostros episcopos, id est,
 Joannem Marsicanum, et Julianum Cingulanum, vel
 Sapatum filium nostrum atque diaconum ^d, nec non
 et per gloriosum virum patricium Cethegum, et reli-
 giosum virum item filium nostrum Senatorem, ^B
 aliosque filios nostros commoniti nolulistis audire, et
 neque ad Ecclesiam, neque ad nos reverti, sicut omnia
 facitis, voluistis detestanda ^e superbia; et ideo
 necesse nobis est in vobis canonicè vindicare, ne
 videamur divinarum Scripturarum interpretationibus
 subjacere. Scriptum est enim: *Videbum furem, et simul
 curreas ^f cum eo: et cum adulteris portionem
 tuam ponebas (Psal. XLIX)*; et ipse Dominus ac Sal-
 vator noster dicit: *Quod si oculus tuus dexter scandalizat
 te, erue eum, et projice abs te. Expedit enim tibi
 ut pereat unum membrum tuum, quam totum corpus
 mittatur in gehennam ^g (Matth. v)*. Et quoniam
 iste intellectus magis de officiis ecclesiarum, vel
 proximis non recte agentibus, et scandala in ecclesiis
 mittentibus sano sensu debet aptari, sicut et alibi
 nos admonet, dicens: *Oportet venire scandala, sed
 ræ illi per quem veniunt (Matth. XVIII)*. Et beatus Apo-
 stolus simili prædicat ratione: *Utinam et abscondantur
 qui vos conturbant (Galat. v)*. Et iterum sancta
 Scriptura nos commonet, dicens: *Ejice pestilentem
 de concilio, et exiet cum eo jurgium (Prov. XXII)*.
 Oportet ergo nos jam post tantas admonitiones in
 vobis ^h, Rustice et Sebastiane, per auctoritatem
 beati Petri, cujus nos Dominus sibi voluit vice ser-
 vire, regulariter vindicare, propterea nè si jam diu-
 tius differamus, omnis ecclesiasticus ordo solvatur.
 Ideoque quod a nobis cum gemitu, sed cum beati
 Petri auctoritate dicendum est, pro suprascriptis ex-
 cessibus alienos vos a diaconi ⁱ esse honore decernimus,
 et omni ministerio officii levitici, prædictum
 vobis honorem auferentes, penitus submovemus,
 nullam ulterius licentiam habentes, ut ex levitico
 nomine aut gradu aliquid facere præsumatis, vel sub
 nomine diaconorum scribendo, iterum Dei conturbetis
 Ecclesiam: quippe qui ex apostolica auctoritate
 et Patrum regulis, contra quas multa spiritu superbo

atque irreligioso fecistis, vos olim dignos damnatione
 præsentis auctoritate deponimus. Et ut universi nos
 hæc pro loco in quo nos Deus esse voluit, et aucto-
 ritate beati Petri apostoli recte fecisse cognoscant,
 canonum constituta posuimus, quæ sancta Chalcedo-
 nensis synodus apud se relecta laudavit. Aetius archidiaconus
 relegit: Si quis presbyter aut diaconus,
 suum contemnens episcopum, a communione semet-
 ipsum suspendit ecclesiæ, et secretius collectam facit,
 et altare constituit, et noluit evocanti episcopo
 consentire, et noluerit eidem acquiescere, neque
 obedire et prius et secundo vocanti: hunc omnino
 damnari, nec unquam hunc curationem mereri, nec
 recipere eum posse honorem. Si autem permanserit
 turbas faciens et seditiones Ecclesiæ, per extraneam
 potestatem tanquam seditiosum debere comprimi.
 (Omnes reverendissimi episcopi clamaverunt: Hæc
 justa regula, hæc regula Patrum.) Pariter statuentes,
 ut si nobis viventibus, sicut optamus, sub humilitate
 et mansuetudine canonicè pœnitentes, matrem reco-
 gnoveritis Ecclesiam, competenter ^l a nobis venia
 concedatur. Si vero (quod non optamus) sub regu-
 lari pœnitentia ad matrem Ecclesiam consueta distu-
 leritis redire superbia, conciliorum in vobis, quorum
 regulas posuimus, censura servetur, ut nullus post
 transitum nostrum ^k, quod ex beati Petri, cujus lo-
 cum, licet immeriti, gerimus, auctoritate proferimus,
 canonum regulas exsequentes, in ecclesiastico gradu
 audeat revocare Joannem, Gerontium, Severinum,
 Importunum, Joannem atque Deusdedit, quos constat
 vestræ conjurationis et conspiracyonis esse partici-
 pes, quos nos potentes ^l bonos, militare Ecclesiæ,
 cui Deo præsidemus auctore, nostro tempore feceramus:
 tamen ut et ipsi possint et diversi cognoscere
 de subdiaconorum et notariorum vel defensorum
 officio præsentis sententia noverint fuisse depositos,
 et nullum penitus in Ecclesia nostra gradum ulterius
 detinere; nisi forte, sicut præfati sumus, nobis in
 hac luce superstitionibus, et ipsi pœnitentiæ canonicæ
 colla submiserint. Felicem etiam monachum Afrum,
 qui Gillitano monasterio dicitur præfuisse, et levitate
 sua atque inconstantia congregationem ejusdem
 monasterii per diversa loca certum est dispersisse,
 et vestræ pravitate inceptor est, cum universis, qui
 eum vel vos, tam clerici vel monachi, quam laici,
 post præsentia interdicta in aliqua vestra se societate
 polluerint, aut consensum consiliumque præbuerint,
 regularem in his, quæ item superius legitur, constituimus
 monere sententiam: quatenus in his remediis,
 ordine servato canonico, nullus præsumat pacem,
 quam Dominus diligit, ulterius Ecclesiæ perturbare.
 Præsentem autem sententiam per Joannem

^a Paris., quasi.

^b Bellovac., *Hæc enim ergo.*

^c Paris., *diu et per multis temporibus spatia.* Bellovac., *debet* (quod est effectum ex diu et) *per multa temporibus spatia.*

^d Paris., *diaconem.*

^e Veteres libri, *decertanda.*

^f Paris., *concurreas.*

^g Veteres libri, *gehenna.*

^h Idem libri, *jam in vobis.*

ⁱ Idem libri, *diaconii.*

^j Bellovac., *competens, Paris., compatens.*

^k Legendum, *post transitum nostrum vos contra constitutum nostrum.* Mendum est typographicum editionis Labbeanæ. Vox autem vos addita est ex antiquis exemplaribus.

^l Veteres libri, *putantes.*

Marsicanum, Zacchæum Syllacenum ^a, Julianum A (quod absit) fuissent iudicato damnatæ : legant ergo Cirgularum, fratres et coepiscopos nostros, sed et Sapatum atque Petrum filios nostros diaconos, nec non et filium nostrum Sargentium primicerium notariariorum, atque Servumdei subdiaconum regionis primæ, nec non et Vincentium subdiaconum regionis secundæ, nostræ cui præsidemus ^b Ecclesiæ, vobis noscitur transmisissè.

EPISTOLA (olim XII) VIGILII PAPÆ.

AD VALENTINIANUM EPISCOPUM TOMITANUM.

Quæ Constantinopoli de tribus capitulis acta fuerint.

Dilectissimo fratri Valentiniano episcopo de Tomis provincie Seythiæ Vigillius.

Fraternitatis tuæ referentes scripta, pontificalem in vobis sollicitudinem inesse gratanter accepimus ; quia prophetica tibi possunt verba competenter aptari, quibus ait : *Salvabo gregem meum, et suscitabo super eum pastorem qui pascat eum, servum meum (Ezech. xxxiv)*. Oportet ergo charitatem tuam ea quoque Domini nostri verba sectarii, per quæ dixit : *Speculatorum te posuit domus Israel; et audies de ore meo verbum, et annuntiabis eis ex me (Ezech. iii)*; et convocatos eos quos scandalizari diversis rumoribus retulisti, incessanter hortari, ne per hos forsitan seducantur, qui sub prætextu catholico, nequissimo spiritu simplicium Christianorum corda fallacia sua decipere molluntur, et patris sui diaboli consuetudinem maligno sectantes spiritu, Ecclesiam tibi commissam diversis mendacibus scriptis conturbare desiderant, quibus apostolica lectio congruenter aptatur, dicens . *Rogo autem vos, fratres, ut observetis eos qui dissensiones et offendicula præter doctrinam quam vos didicistis faciunt et declinat ab illis (Rom. xvi)*. Et infra : *Et per dulces sermones et benedictiones seducunt corda innocentium (Ibidem)*. Vestra autem obedientia in omni loco divulgata est, quatenus fraternitatis vestræ adhortatione sæpe commoniti, nulla fideles eorum animos a rectitudine viæ, quæ Christus est, qui ait : *Ego sum via, et veritas, et vita (Joan. xiv)*, qualibet maligna amuntiatione submoveat : sed si, quod non oportet, ad adversariis conturbati, aliquid (quod Deus avertat) contra fidem factum forte formidant, cum mansuetudine, quæ convenit Christianis ^c, prophetica verba sectentur, dicentis : *Interroga patrem tuum, et annuntiabit tibi; seniores tuos, et dicent tibi (Deut. xxxii)*, et alius propheta : *Labia sacerdotum custodiunt scientiam, et legem requirunt ex ore ejus (Malach. ii)*. Et quoniam Basinianus ^d illustris et magnificus vir, filius noster, cum his qui pro actibus tuæ fraternitatis Ecclesiæ in Constantinopoli ^e observant, pari ratione dixisse noscuntur, etiam hoc Dei inimicos fuisse mentitos, quod personæ episcoporum Ibas atque Theodoriti in nostro

(quod absit) fuissent iudicato damnatæ : legant ergo quæ de causa, quæ hîc mota est, ad fratrem nostrum Mennam Constantinopolitanæ urbis episcopum scribentes legimus definisse, et tunc cognoscent ^f nihil a nobis, Deo nos custodiente, commissum, vel certe dispositum, quod contra fidem prædicationemque venerandarum quatuor synodorum, quæ pro una eademque fide definita sunt, id est Nicenæ, Constantinopolitanæ, Ephesinæ primæ, et Chalcedonensis reperiat aversum; aut unius ex his, qui definitioni suprascriptæ Chalcedonensis fidei subscripserunt, tangant injuriam : vel quod decessorum prædecessorumque ^g nostrorum inveniat (quod absit) constitutis forte contrarium : sed in omnibus apostolicæ sedis præsentium, et beatæ recordationis papæ Leonis, et prædicatarum ^h synodorum adversariis restituisse ⁱ. fraternitatem autem vestram credimus non latere, inimicos fidei Christianæ hoc semper sæculari et reprobanda molitis astutia, ut evangelistas quatuor contraria sibi (quod absit) dixisse monstrarent; quibus a sanctis patribus per evangeliorum concordie libros est cœlesti sapientia contradicendum. Quod nunc quoque sancti Chalcedonensis concilii adversarii (inter quos etiam Rusticum et Sebastianum comperimus istius auctores scandali, quos olim pro meritis suis a sacra communione suspendimus, in quibus nos, si non respuerint celeriter, fraternitas tua cognoscat canonicam sententiam prolaturus), qui sub prætextu falsæ defensionis student ut eandem synodum contra prædictas tres synodos dixisse (quod absit) ostendant. Quibus hæc conantibus prophete dicta consonanter aptantur, dicentis : *Vere mendacium operatus est stylus mendax scribarum (Jer. viii)*, Verbum Domini nostri projecerunt, et sapientia nulla est in eis. *Docuerunt enim linguam suam loqui mendacium; ut inique agerent, laboraverunt (Jer. ix)*. Quibus, si non poeniterint, veniet Psalmistæ invocata sententia, dicentis : *Ut destruas inimicum et defensore. Credimus enim catholicis Ecclesiæ filiis ea quæ tunc ad fratrem et coepiscopum nostrum Mennam scripsimus, id est, de blasphemis Theodori Mopsuesteni, ejusque persona, vel de epistola quæ ad Marim Persam scripta ab Iba dicitur, et scriptis Theodoriti ^j, quæ contra rectam fidem et duodecim capitula sancti Cyrilli facta sunt, abunde posse sufficere; quippe dum in constituto nostro superis designato possit diligenter agnosci, quia in ipsa definitione fidei, quam sancti Chalcedonensis concilii sacerdotes secundum præcedentes eam tres alias sanctas synodos ^k protulerunt, non aliquid mutaverunt, sed laudantes omnia quæ a superioribus acta sunt, sancta definitione sua perpetuo roborare ^l firmaverunt. Tamen si post hæc aliquis (quod non credimus) dubitare voluerit, hortamur, ut cum tuæ*

^a Bellovac., Scillacenum, Paris., Squillacenum.

^b Paris., cui Deo auctore præsidemus.

^c Paris., qua conv. Christianos. Sic etiam in Bellovac. nisi quod habet quæ...

^d Paris., Basilianus.

^e Veteres libri, Constantinopolim.

^f Idem libri, cognoscunt.

^g Veteres libri et edit., præcessorum. Labbeus mutavit.

^h Veteres libri, prædicatarum.

ⁱ Idem libri, restituisse.

^j Idem libri, scripta Theodoriti.

^k Paris., alios sanctos.

^l Bellovac., roborare. Paris., honore roborare.

fraternitatis ordinationem ad nos venire festinet ^a, A quatenus lucida admonitione cognoscat, omnia quæ decessorum nostrorum et antefatarum quatuor synodorum sunt de una eademque fide acta scriptaque temporibus, a nobis inviolabiliter fuisse servata. Quæ ratione percepta, sublato, sicut oportet, de Christianissimis animis scandalo, pax Deo placita in ejus Ecclesia illibata perduret. Hoc quoque fraternitatem tuam credimus adhortandam, ne ulterius prædictorum Rustici et Sebastiani, aut illorum qui pravæ eorum præsumptionis probantur esse participes, scripta suscipiat; sed et universos ad tuam pertinentes ordinationem commoneas, ne vel ipsi a prædictis relegant aliquid destinatum, vel falsitati eorum ulterius animum suæ credulitatis accommodent. Deus te incolumem custodiat, frater charissime. Datum ^B xv kalendas Aprilis, imperii domini Justiniani perpetui Augusti anno 23 post consulatum Basilii viri clarissimi anno 9, per Joannem presbyterum et apocrisiarium, et ipse direxit eam per Maxentium hominem suum.

• EPISTOLA (olim XV) VIGILII PAPÆ
ENCYCLICA.

AD UNIVERSAM ECCLESIAM.

Exponit causas recessus sui ad Sanctam Euphemiam, at quid ibi egerit cum legalis Justiniani, simulque fidei suæ confessionem interset.

Vigilius episcopus Ecclesiæ catholicæ universo populo Dei.

Dum in Sanctæ Euphemie basilica gravi laborantes ægritudine detineremur, piissimus atque clementissimus imperator dominico die ^a, id est calendis Februarii ^e, gloriosos judices suos ad nos destinare dignatus est, id est Belisarium et Cethegum exconsules atque patricios, nec non et Petrum exconsulem patricium atque magistrum, sed et Justinum exconsulem et curapatii ^f et Marcellinum ^g quaestorem, qui nobis dicereut, ut sacramenta percipere deberemus, et de Sanctæ Euphemie ecclesia ad civitatem regiam reuere. Quibus tale dedimus Deo adjuvante responsum, dicentes: Nos quidem in hanc basilicam pro nulla pecuniaria vel privata causa confugimus; sed pro Ecclesiæ tantum scandalo, quod jam in toto mundo pro peccatis innotuit. Et ideo, si causa Ecclesiæ ordinatur, ut pacem ejus, quam avunculi sui piissimus princeps fecit temporibus, et modo restituit, ego sacramentis opus non habeo, sed statim egredior. Si autem causa Ecclesiæ finita non fuerit, item ^h sacramentis opus non habeo, quia nunquam de Sanctæ Euphemie basilica exire dispono, nisi scandalum ab Ecclesia Dei fuerit amputatum. Nam

posteaquam edicta sua piissimus princeps jussit appendi omnibus episcopis diversarum partium, sed et presbyteris atque diaconibus, nec non et clericis Constantinopolitanæ Ecclesiæ ad nos venientibus, in Placidiana ⁱ domo J, antequam ad Sancti Petri confugeremus basilicam ^k, facie ad faciem ita locuti sumus: Rogate piissimum principem, ut edicta sua quæ præcepit appendi, removere dignetur, et constitutum commune debeat expectare; id est ut scandalizati episcopi Latinæ linguæ, aut ad synodum veniant, aut certe, remota omni violentia, suas scripto declarent sententias. Quod si forte preces vestras audire noluerit, vos nulli rei præbeat assensum, quæ ad divisionem tendit Ecclesiæ, nec contra constitutum comminatione aliqua veniat. ^B Quia si hoc forsitan, quod non credimus, feceritis, noveritis vos ex præsentī die, ut prævaricatores, a beati apostoli Petri sede per ministerium vocis meæ communionē ^l suspensos.

Et quoniam his actis non solum ea quæ commissa fuerant nullo modo sunt correctæ, sed etiam ex aliis causis die ipso, in præjudicium regularum ecclesiasticarum, vel injuriam sedis apostolicæ, pejora præsumpta sunt, nec ulterius eos communionis nostræ permisimus esse participes, nec aspectus eorum, post tot prævaricationes, nostri oculi receperunt. Ea enim quæ verbo de memorata excommunicatione cunctis episcopis, presbyteris, et diaconibus, aliisque clericis Constantinopolitanæ Ecclesiæ voce publica dixeramus, postea etiam die ^m xix calendarum ⁿ Septembrium nuper præteritarum, in beati Petri basilica in Ormisda scripto firmavimus: in quo etiam illum, qui sub habitu episcopali lupi rapacis dominico gregi semper tendit insidias, et assumens totius ducatum scandali, universalem Dei perturbavit ac perturbat Ecclesiam, de episcopatus ordine deponentes damnavimus, alios vero, qui superius memorati sunt, a communionē suspendimus. Sed ob hoc hactenus paginam ipsius damnationis proferre nolimus, quoniam et clementissimum principem pro tali ac tanto scandalo ea quæ facta sunt, divini consideratione judicii revocare confidimus, et prædictis omnibus oportebat nos spatium pœnitentiæ reservare; imitantes beatum Petrum, cujus sedem tenemus, etsi immeriti.

^D Chartam vero ipsam excommunicationis atque damnationis cuidam Christianæ personæ tradidimus conservandam, ut si forsitan hi qui excesserant nullo modo corrigere voluissent, aut si nobis vis aliqua irrogaretur, sive quælibet inquietudo fieret, vel certe humana sorte transitus de hac luce contin-

^a Paris., *festinet*; et paulo post, *cognoscat*.

^b Paris., *Data*.

^c Edidit Sirmondus post appendicem Codicis Theodosiani. Est in ms. collectione pervetusta in bibliotheca Collegii Parisiensis Societatis Jesu. HARDUINUS.

^d Cod. I.uc., *Dominicorum die, id est quinto cal. Febr.*

^e Harduinus legit *v kalendas Februarii*, id est 28 Januarii an. 552.

^f Idem cod., *comitem excubitorum*.

^g Idem cod., *religiosum virum Constantinum quaestorem, etc.*

^h Idem cod., *ipsidem*.

ⁱ id., *Palatina*.

^j Anno 551, mense Augusto.

^k In Hormisda dictam. HARDUINUS.

^l In cod. Luc. *deest communiōne*.

^m Anno 551, die 14 Augusti. HARDUINUS.

ⁿ Cod. Luc., *nono cal. Deest in Ormisda*.

geret, mox eam in celeberrimis locis proponeret, quatenus ejus notitia Christianis omnibus patefacta servaretur in posterum. Dum hæc autem præfatis iudicibus diceremus, rogavimus et conjuravimus eos, invocato omnipotentis Dei iudicio, ut clementissimo imperatori hoc quoque ex nomine nostro suggererent; qui illis qui a nobis excommunicati sunt, in quibus et is quem prædiximus est, communicare non debet, ne grave, quod absit, peccatum incurrat. His ita se habentibus, per magnificum virum Petrum referendarium die pridie calendas Februarias, quædam charta nobis est allata, quam a clementissimo principe nullo modo credidimus destinam, quia nec fuerat pietatis ejus manu subscripta. Et dum memorato referendarjo diceremus ut in ea subscriberet, diemque quo ab ipso fuerat allata pariter designaret, omnino refugit hoc facere: quæ res suspicionem nostram, quia charta ipsa a piissimo principe nesciretur, aperte firmavit. Tantis enim a veritate sepositis rebus atque injuriis probatur esse plenissima, ut hanc imperialis oris nunquam credatur mansuetudo dictasse, maxime contra illius primi apostolorum vicarium, cujus olim reverentiæ se frequentibus scriptis professus est debitorum. Memorata autem charta, licet per se nullas vires obtineat, tamen contra eam ad singula, Deo juvante, veraciter atque simpliciter respondetur, quatenus ejus falsitas, quæ sapientibus viris semper est odiosa, a cunctorum animis plenius excludatur. Nunc autem omnibus hominibus hoc quoque curavimus indicandum, quoniam vos ad sanctæ Euphemiæ basilicam sub magno timore atque anxietate discessimus. Nam cum ad beati Petri basilicam in Ormisda fundatam Augusto mense nuper præterito fugissemus, nullum latere confidimus, quia cum in eadem ecclesia a comitatu prætoris cum multitudine armatorum militum veniente, tanquam ad bellum instructa acie, a sancto ejus altari tracti pedibus traheremur, tenuimus; et super nos etiam ipsa altaris mensa ceciderat, nisi clericorum nostrorum fuisset manibus sustentata.

Postea vero dum nobis dicitur quod exinde, nisi sacramenta voluissemus accipere, sub omni violentia traheremur; memorati iudices a piissimo imperatore directi voluissent nobis sacramenta præstare: indiculum dedimus per quod dari personæ nostræ scripto petivimus jusjurandum; quod clementissimus princeps non quale nos voluimus præberi concessit, sed quale ipsi placuit per iudices suos dandum esse dictavit. Et dum sæpediti iudices, posito indiculo super altare, et cataracta beati Petri apostoli, et super crucem, quæ de ligno passionis Domini habet inclausum, sed et super claves beati Petri apostoli præstitissent corporale jusjurandum; ad Placidianas, tanquam nihil mali ulterius patientes, secundum piissimi principis redivimus voluntatem. In qua dum multa mala intolerabilia sæpius pateremur, quæ jam omnibus nota esse confidimus, prædictos iudices tam verbo, dum ad nos sæpius a clementissimo fuissent principe destinati, quam etiam scriptis semel, secundo, et tertio credidimus contestandos, ut sacramenta

quæ dederant conservarent, et piissimo imperatori suggererent, quatenus nullas inquietudines aut molestias, sicut nobis juratum fuerat, pateremur. Dumque nihil nostra toties vel verbo vel scripto contestatio profecisset, sed diebus singulis pejora etiam pateremur; ante biduum natalis Domini per nos ipsos agnovimus, et auribus nostris audivimus, quia per singulos memoratæ domus custodiremur ingressus; ita ut illi qui nobis ponebant insidias, a nostris hominibus plurimis viderentur, et eorum clamores in cubiculo, ubi manebamus, nocte qua discessimus audiremus. Quo facto, cum sub gravi desperatione nocturnis horis maximi et pavoris ægritudine teneremur, diffugimus, sicut locus poterit cunctis hominibus indicare. Nam si circumspiciatur quare quantumque discrimen metu faciente despeximus, ut per parvam mactrem fabricantium transire compediti dolore nimio in nocturna obscuritate positi cogeremur, tunc poterit evidenter agnosci quanta nobis fuerit temporis pro sola Ecclesiæ causa necessitas, aut quanta custodia, quæ nos sub tali discrimine coegit discedere. Sed ne quis forsitan, ut est perversorum hominum malitia, de prædicatione nostra religiosis animis ac Deum timentibus aliqua mentiatur, fidei nostræ prædicationem huic parvæ relationi malorum quæ pertulimus credidimus subjungendam. Sciant igitur universi nos illam fidem prædicare, tenere atque defendere, quam ab apostolis traditam, et per successores eorum inviolabiliter custoditam, reverenda Nicæna synodus 318 Patrum sancto Spiritu sibi revelante suscipiens redegit in symbolum: ac deinde tres aliæ sanctæ synodi, id est Constantinopolitana 450 Patrum sub piæ memoriæ Theodosio seniore principe facta, et Ephesina prima, cui beatæ memoriæ papa Cælestinus decessor noster, et Cyrillus Alexandrinus episcopus, præsederunt; sed et Chalcedonensis 650 Patrum, quæ sub piæ memoriæ Marciano imperatore convenit, cuique sanctæ recordationis decessor noster papa Leo per legatos suos vicariosque præsedit, et prout diversarum hæresum damnanda exigebat adversitas, eandem fidem uno eodemque sensu atque spiritu declarantes latissime ediderunt. Hinc est quod Deus noster contra errorum hujusmodi feritatem pastorale cœlitus armavit officium quod beatissimo Petro apostolo trina præceptione commendans ait: *Pasce oves meas* (Joan. xxi): et recte illi pascendarum est cura commissa, cujus fidei præclara confessio Dei est ore laudata. Confidenti enim salutariter ac dicenti: *Tu es Christus Filius Dei vivi* (Math. xvi), perennis beatitudo rependitur, et columbæ filius vocitatur, et claves regni cœlestis accipit. Interrogante siquidem Domino, quem eum dicerent esse filium hominis, eundem ipsum hominis esse Deique Filium sub mirabili interrogationis responsionisque brevitate confessus est: *Tu es Christus Filius Dei vivi*. Sacratissimæ scilicet mysterium incarnationis ejus aperientes, dum in unitate personæ, servata geminæ proprietate naturæ, homo idemque Deus, et quod ex matre semper virgine sumpsit in tempore, et quod natus ex Patre est ante secula,

permaneret. Inconfuse autem, et incisive, atque inconvertibiliter et subsistentiaiter uniens sibi carnem Deus Verbum Emmanuel noster qui lege et prophetis annuntiantibus exspectabatur, advenit. *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis (Joan. 1)*: totus in suis, totus in nostris, assumens ex vulva carnem cum anima rationali et intellectuali: et, sicut scriptum est, *œdificans sibi domum, tanquam sponsus procedens de thalamo suo (Psal. xviii)*, ineffabili salutari-que mysterio, qui in principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, et Deus erat Verbum, incarnatus Deus Dei Filius ex Spiritu sancto, et ex beata Maria semper virgine humanitatis coepit initium, ut nos æternitatis suæ faceret cohæredes, nostræ consorts dignatus est esse naturæ, ut nos suæ immortalitatis faceret esse participes: pauper factus est, *cum esset dives, ut ejus inopia ditaremur (II Cor. viii)*: omnia quæ nostra sunt evacuato noxarum nostrarum chirographo condonavit, sicut Vas electionis edocuit: *Cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus et habitu inventus ut homo. Humiliavit se, factus obediens usque ad mortem; mortem autem crucis (Philip. ii)*. Id peragens tam inscrutabilis mysterii et dispensationis arcano, ut mediator Dei et hominum homo Christus Jesus maledicto, quo primus homo terrenus mortis vinculis tenebatur astrictus, secundus homo cœlestis (*I Cor. xv*), dum mortem morte calcaret, absolveret. Passus carne est pro nobis Dei Filius, crucifixus carne est, mortuus carne est, et die tertio resurrexit, ut divina impassibili permanente natura, et carnis nostræ veritate servata, unius ejusdemque Domini Dei nostri Jesu Christi et passiones et miracula fateamur. Ut glorificationem capitis nostri totius Ecclesie corpus aspiciens, quales primitias in capite nostro, id est in Christo Deo ac Domino, intueretur ex mortuis, tales in his qui ejus membra sunt in futuræ gloriæ præstoletur adventum. Ipse igitur Redemptor noster sedet ad dexteram Patris, unus idemque sine confusione utriusque naturæ, sine divisione personæ, et ex duabus atque in duabus creditis permanensque naturis, inde venturus judicare vivos et mortuos. Pater autem cum eodem unigenito Filio, et Spiritu sancto, unus est in deitate, et æqualis indiscretæque naturæ. Hujus fidei plenitudinem Dominus noster post resurrectionem mandavit apostolis, dicens: *Ita, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti (Matth. xviii)*. In nomine, inquit, dixit, non in nominibus; ut in quibus una virtus, una potestas, una deitas, una æternitas, una gloria, una omnipotentia, una beatitudo, una operatio est, unaque natura, unius quoque nominis existat integritas. Nihil in deitate quippe discretum est, cum tantum personarum proprietas manifesta distinctione signetur. Totum ergo quod Trinitas est permanet consubstantialis et indiscreta divinitas. Hanc fidem a me sub

* 5 Febr. anno 552.

A brevitate narratam, doctrinæ prophetiæ atque apostolicæ congruentem, suprascriptorum Patrum latius explanavit assertio; cum, sicut diximus, aut hæreticorum infestantium convinceretur adversitas, aut rectorum dogmatum efficaciter declararetur auctoritas. Hanc quoque fidem præfatarum quatuor synodorum, sed et beatorum decessorum nostrorum epistolis de fidei integritate conscriptis, continet laudanda confessio, quæ doctrinæ sedis primi apostolorum per omnia probatur assimilis, et nulla ex parte discordans. Huic ergo fidei vel omnibus quæ in suprascriptis quatuor conciliis a sanctis Patribus nostris definita sunt contradicentes, hæreticos condemnamus; id est Arium, Macedonium, Eunomium, cum dogmatibus suis, et omnes qui errori eorum consenserunt atque consentiunt. Anathematizamus etiam Paulum Samosatenum, Photinum, Bonosum atque Nestorium, cum nefariis doctrinis suis, et quicumque eorum blasphemias præbent aut præbuerunt aliquando consensus. Item anathematizamus Valentinum, Manichæum, Apollinarem atque Eutychem, simulque Dioscorum defensorem, cum execrabilibus commentis et prædicationibus suis, et omnes qui errcribus eorum usque in die mortis suæ implicati manserunt. Sed si quos hæreticos nominatim omisimus, in cujuslibet erroris morbo pollutos, et usque ad suum exitum permanentes, cum propriis erroribus condemnamus, abjicimus atque respuimus: solam fidem catholicam, quam in suprascriptis quatuor sanctis conciliis ab apostolis traditam susceperunt, et suis expositionibus declaratam per successores suos usque ad nostra tempora transmiserunt inviolabiliter, operante gratia Domini, custodimus. Et quoniam nullus Christianorum usque ad præsentem diem gestarum rerum incertam debet habere notitiam, etiam quæ post tante relationis supplementum facta sunt similis rationi nar-ramus. Dum hesternæ die ^a, id est dominicorum, qui fuit pridie nonas Februariarum, magnificus vir Petrus referendarius ad nos cum mandatis clementissimi principis remeasset, dicens: Quando vultis ut veniant iudices, et vobis præbeant sacramenta, quatenus de hac, in qua residetis, ecclesia egredi delectis, et securi ad regiam civitatem remeare? ita ei publica voce respondimus: Et per gloriosos iudices palatii, sicut præfati sumus, cum quibus et tua magnitudo ad Sanctam Euphemiæ venerat, quæ superius sunt dicta mandavimus, et nunc per te denuoclementissimo principi hæc dicimus suggerenda. Nos ad pietatem tuam festinantes ante septem annos ^b de civitate nostra sic egressi sumus, ut nulla haberemus privata negotia. Nunc quoque suggerimus et rogamus pro pace, quam per pietatem tuam pridem Deus donavit Ecclesiæ, ut eam nullorum hominum turbari amplius insinuatione permittas nec auctorem totius scandali Theodorum ultra vexare fidem catholicam patiari: quoniam ante sex menses a nobis inter alios communionem sacra privatus est, et ab episcopatu pro sua pravitate depositus: per eam videlicet paginam,

^b Die 22 Novemb. anno 549.

quam adhuc pro mansuetudinis vestræ intuitu, et spe conversionis ejus, sicut dictum est, publice proferre distulimus. Hinc etiam pari modo per magnitudinem tuam ejus auribus intinamus, quia de causa Ecclesiæ per te nullum possumus dare responsum, ob hoc quod quedam, quæ tibi dicimus nuntianda ejus clementiæ, prosteris te non posse suggerere. Et ideo si directis duobus iudicibus, quorum nomina tibi in præsentem prodidimus, sacramenta præstare dignetur, ut post hæc sine metu periculi fratrem nostrum Dacium episcopum Mediolanensis Ecclesiæ, vel alios quos cum eo transmiserimus, loco nostro suscipiat, parati sumus dirigere, ut per eos de ecclesiastica causa quæcunque mandavimus, veraciter innotescant. Si quidem Ecclesiæ causa nulla sacramenta nobis dari deprecemur: sed mox pro gratiarum actione ejus occurrimus pietati, quia nihil aliud est, quod præter scandalum nos Deo adjuvante perterreat, unde amplius in Sanctæ Euphemie basilica sedeamus. Supplicamus enim Deo nostro, et precibus indefessis optamus, ut per eum sublata dissensione pax, quam pie memoriæ avunculi sui fecit ipse temporibus^a, reparetur Ecclesiæ. Nam si ulla provenierit ultra dilatio, nos necesse est causam modis omnibus definire; quia neque proximos, neque alios parentes, aut quamlibet substantiam, animæ nostræ vel piissimi principis opinioni præponimus. Data nonis Februarii, imperante domino Justiniano perpetuo Augusto, anno 25, post consulatum Basilii viri clarissimi anno^b 40 (Anno Chr. 551).

• FRAGMENTUM DAMNATIONIS THEODORI

EPISCOPI CÆSARÆ CAPPADOCIÆ A BEATO VIGILIO PAPA FACTÆ.

Theodorus episcopus sacerdotio et communione privatur. Constantinopolitanus et reliqui episcopi illius criminis conscii excommunicantur.

Vigilius episcopus sanctæ Ecclesiæ catholicæ urbis Romæ dixit: Res est quidem divinæ conveniens iurisdictioni, patientiam præbere peccantibus, quam non tamen adusque^d decet extendi, ut spe continuæ im-

^a Sub Justino imper., anno 519.

^b Loco anno 10 legendum anno 11, ut annus 25 Justiniani cum mense Februario copulatus manifestum facit, ac proinde data hæc encyclica anno Christi 552.

^c Theodorus Cæsariensis episcopus intolerabili audacia et impudentia, imperatoris gratia et potentia fretus, Zoilum Alexandrinum episcopum, quod damnare tria capitula renuisset, deposuit, et Apollinarem, teste Liberato in Breviario cap. 25, subrogavit, Vigilium Romanum pontificem contradicentem, ne edicto imperatoris consentiret, contempsit, eoque interdicens missas celebrare, aliaque plura intolerabilia patrare ausus fuit. Ob hæc scelera Theodori Vigilium, in fracto animi robore et vere apostolico spiritu, quantumvis in terra aliena esset, convocatis quos potuit Latini episcopis, Constantinopoli in ecclesia Sancti Petri, ad quam ministrorum imperatoris violentiam metuens confugerat, ut patet ex epistola encyclica ad universam Ecclesiam scripta, acerrimam hanc excommunicationis et depositionis sententiam in eum tulit. Quo facto Constantinopoli quidam in faciem ejus (ut refert Anastasius in Vita Vigilii) dedit alapam, dicens: *Homicida, nescis quibus loqueris?* etc. Ab hac violentia sacrilegi imperatoris se tutum esse volens, trans Chalcedonem fugit,

punitatis jugiter sine correptione peccetur. Quoniam igitur, tu Theodore Cæsareæ Cappadociæ civitatis episcopo, qui hactenus ab ordinationis tuæ tempore, unius anni spatio in Ecclesia cujus gubernacula susceperas, non passus es residere, sed auctoritate nominis episcopalis abusus universalis^e Ecclesiæ scandala generare non cessas; et a nobis modo familiariter objurgatus, modo precibus obsecratus, nonnunquam vero fraterna increpatione correptus, sæpe etiam divinarum Scripturarum auctoritate commotus, vel ecclesiasticæ consuetudinis convictus exemplis, semper emendationem sermone promittens, quam factis nequissimis respuebas, nunquam a prava intentione cessasti. Nos vero longanimitatem nostram divina largitate concessam, tam circa te, quam circa seductos abs te, pene hoc quinquennio elapso monstravimus. Primum quidem in eo, quod pro scandalo refrenando condescendentes quorundam animis, quos aliqua dissipatione [dispensatione] credimus temperandos, quia tu jam eos pluribus annis inquietissimus stimulator accenderas, quedam pro tempore medicinaliter existimavimus ordinanda; tali scilicet conditione, ut, omni in posterum perturbatione sopita, nihil ultra nec verbo nec litteris quisquam facere ex eadem causa præsumeret. At tu prave consuetudinis tractus audacia, neque tunc cessare a conscribendis vel prædicandis novitatibus voluisti, ita ut sæpius libellis episcoporum redditis, et consensus tuum cum eis propria confessione condemnans, eorum vel tuis excessibus sæpius a nobis concedi veniam postulasses. Post hæc autem cum te a præsumptione solita nec pudor humanæ verecundiæ, nec sacerdotii pondus, nec timor divini iudicii cohiberet, dum amplius, quam justum fuerat, patientiam tuis facinoribus præberemus; ad hoc est causa perducta, quatenus semotis omnibus quæ de trium capitulorum^f a quibuslibet dicto scriptore fuerant ordinata, quid de ipsa re factu opus esset, cum Africanarum, Illyricianarum, seu aliarum [Galliarum] s partium congregata synode tractaremus, eorum

ibique in ecclesia Sanctæ Euphemie cum suis habitare disposuit. Ex hoc loco sequentem circularem epistolam ad universam Ecclesiam scripsit, ex qua quæ deinceps secuta sunt certa habentur. Vide quanta potentia et vis cathedræ Petri. Justinianus auctoritate Vigilii papæ coactus, de tribus capitulis promulgata et appensa edicta amoveri, nihilque ante generalem synodum de illis detractari mandavit. Theodorus in aliorum omnium auctor pœnitens et humilis libellum supplicem pontifici obtulit, quo et rectam fidem profitebatur, et quatuor sacrosancta concilia œcumenica comprobabat, atque controversiam de tribus capitulis a se excitatam ad decisionem concilii distulit, petens veniam de injuriis et contumeliis pontifici innocenti objectis. Idem præstitit Mennas Constantinopolitanus episcopus. Quos cum Vigilium ad pœnitentiam et in communionem Ecclesiæ suscepisset, reddita est pax Ecclesiæ. Hæc ex constituto Vigilii papæ, quod hic subiungimus. Baronius anno 551 et 552. Sev. Binius.

^d Cod. Lac., ad hucusque.

^e Idem. cod., universali.

^f Idem cod., de trium capitulorum questionibus quomodo a, etc.

^g Idem cod., Iliarum.

maxime præsentiam requirentes quorum fuerat scandalizata fraternitas. Illud quoque magnopere nobis cum clementissimo principe, præsentibus etiam Menna Constantinopolitanæ civitatis, et Dacio Mediolanensis urbis antistite, aliisque tam Græcis quam Latinis episcopis, cum quibus omnibus, etiam tu Theodore pater adfuisti, nec non et præsentibus iudicibus atque proceribus universoque senatu convenit, ne usque ad memoratam concilii diffinitionem quidquam de præfatis tribus capitulis ab aliquo fieri intentaretur^a. Ac deinde tuis ex consuetudine incitamenti liber condemnationem capitulorum ipsorum continens, in palatio, te assistente et instruente, coram quibusdam Græcis episcopis est relectus, a quibus assentationum favorem tuis vocibus exigebas. Ex quo facto tam tu, quam tibi consentientes episcopi, mitius licet a nobis quam oportuit increpati, ad promerendam ficta satisfactione veniam convolastis. Quis autem commemorare sufficiat quæ te incitante atque exsequente mala commissæ sunt? Nam ut de magnis excessibus tuis parva narremus, totius scandali incitamentum fuisti atque seditio; qui domi tuæ sedens, antiquarios pretio caro conducens, ea quæ jurata voce te non esse facturum usque ad constitutam tempus frequentius firmaveras, conscripsisti; et sub prætextu religionis, ea quæ Dei Ecclesiam dividerent, sicut etiam rebus ipsius agnoscitur, perpetrasti. Nam usque ad hoc animum Christianissimi principis falsis suggestionibus perduxisti, ut clementia ejus, quæ in suis hostibus pia semper apparuit, contra nos graviter moveretur. Sed hæc omnia bona desideria nostra, quæ pro pace Ecclesiæ procul dubio militabant, ita animus tuus quietis impatiens dissipavit, ut illa quæ fraterna collatione et tranquilla episcoporum fuerant reservanda iudicio, subito contra ecclesiasticum morem, et contra paternas traditiones, contraque omnem auctoritatem evangelicæ apostolicæque doctrinæ, edictis propositis, secundum tuum damnarentur arbitrium, dum fidelium nullus ignoret, per quos Dominus ac Deus noster doctrinis cælestibus plebem suam jusserit erudiri, vel quibus ligandi solvendique super terram dederit potestatem. Deinde in domo Placidiana cum Græcarum vel Latinarum^b partium episcopis, qui in urbe regia aderant, et presbyteris ac diaconibus Constantinopolitanæ Ecclesiæ convenisti: ibique sub magnæ vociferationis contestatione, tam nos quam frater noster Mediolanensis episcopus prohibuimus, ne aliquis vestrum prævaricationi communis constituti, contempta fraternitate, præberet assensum. Tu autem, sedis apostolicæ interdicens per nos auctoritate despecta, ad Ecclesiam in qua edicta ipsa pendebant, reliquos tecum atrahens, perrexisti, ibique aliis adjectis prævaricationibus, missarum solemnia celebrasti^c: et quasi nihil tibi esset primæ sedis antistitem præsentem et

A contradicentem contempsisse, pontificem etiam Alexandrinæ Ecclesiæ sacerdotem fratrem nostrum Zoilum, cujus nomen usque ad memoratum diem communicatum vobis fuerat diptychis eximentes, Apollinarem quemdam perversorem atque Ecclesiæ ipsius adulterum vobis sociastis, ut vestra iniquitas non solum in removendo simplicissimo sacerdote, sed etiam in recipiendo patefere perversore. Reticemus interim alia, quæ eodem die a vobis in apostolicæ sedis et in canonum perpetrata probantur injuriam, ne detenti enumeratione culparum, quarum inventor^d ostenderis, quod tibi competit diutius differamus. Et licet ante triginta dies pro memoratis excessibus vestris ab apostolicæ vos communionis removissemus consortio, credentes quod sacerdotali proposito facilius quæ male gesta fuerant satisfactione congrua curaretis: ideoque ex persona et auctoritate beati Petri apostoli, cujus, licet exigui, nos locum gerimus, cum Dacio Mediolanensi, Joanne Marsicano, Zacchæo Scyllaceno, Valentino Silvæ Candidæ, Florentio Matellicatensi, Juliano Signino, * Romulo Numanatensi, Dominico de Calliopoli, Primasio Adrumetino, Verecundo Lunensi^f, Stephano Ariminensi, Paschasio Aletrino, atque Jordane Crotonensi, fratribus et coepiscopis nostris, hac Theodorum, Cæsareæ Cappadociæ civitatis quondam episcopum, sententiæ promulgatione, tam sacerdotali honore et communionem catholicam, quam omni officio episcopali seu potestate spoliatum esse decernimus; nullis te vacare ulterius rebus, nisi penitentis lacrymis cæcæ sentes, quibus percepta remissione culparum, locum communionemque tuam aut a me, aut post obitum meum a successore meo (si merueris) indulgentiæ recipias. Teque Mennam Constantinopolitanæ civitatis episcopum, qui non dissimili culpa constringeris, cum omnibus metropolitanis et micropolitanis episcopis, ad tuam diocesim pertinentibus, sed et tuos^g Orientales, vel diversarum provinciarum majorum minorumque civitatum episcopos, qui his excessibus, pro quibus Theodorum Cæsareæ Cappadociæ quondam episcopum condemnavimus, præbuissemus assensum, humaniore sententia, pro Dei consideratione, tandiu a sacra communionem suspendimus, donec unusquisque vestrum errorem suæ prævaricationis agnoscens, culpam apud nos propriam competentem satisfactione diluerit. *Hæc est subscriptio sancti papæ: Deo juvante, et ipsius gratia, Vigilius episcopus sanctæ Ecclesiæ catholicæ urbis Romæ, huic damnationi atque excommunicationi Theodori Cæsareæ Cappadociæ, et huic communicantis^h Mennæ Constantinopolitanæ urbis episcopi, vel aliorum præfectorum, subscripsi. Data xix kalendas Septembris, imperante domino Justiniano perpetuo Augusto anno 25, post consulatum Basilii viri clarissimi anno 41 [10] (Anno Christi 551).*

^a Cod. Lac., tentaretur.

^b Idem, aliarum.

^c Idem, celebrastis.

^d Idem, auctor atque incensor.

^e Idem, Cinglano. Num Cingulano?

^f Idem, Juncensis.

^g Idem, ros.

^h Idem cod., excommunicationi.

EPISTOLA EUTYCHII AD VIGILIUM.

Τῷ τὰ πάντα ἁγιωτάτῳ, καὶ μακαριωτάτῳ κυρίῳ ἀδελφῷ, **A** *Prophetæ fidem catholicam, et petit ut quæstio de tribus capitulis in concilio terminetur.*

Ἰδόντες ὁπίσῳν ἀγαθῶν αἰτίῃ ἐστὶν ἡ τοῦ Θεοῦ εὐχρῆνη φρουρούσα τῆς καρδίας, καὶ τὰ νοήματα τῶν πιστῶν, καὶ συνάγουσα αὐτοὺς εἰς τὸ ἐν καὶ τὸ αὐτὸ φρονεῖν, ἐν τῇ περὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως ὁμολογίᾳ, καὶ τῇ τῶν θείων ἐντολῶν κατορθώσει, καὶ τὴν Θεὸν εὐμενῆ καθιστάσα τοῖς εἰς τὰ ὀρθὰ ὁμοιοῦσι¹ διὰ τοῦτο σπουδάζοντες τὴν ἐνωσιν φυλάξαι, πρὸς τὴν καθολικὴν καθίδραν τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, φανερόν ποιούμεν ὅτι αἱ ἡμεῖς ἐφυλάξαμεν, καὶ φυλάττομεν τὴν πίστιν, τὴν ἐκ τῆς ἀρχῆς παραδοθεῖσαν ὑπὸ τοῦ μεγάλου Θεοῦ, καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις, καὶ παρ' ἐκείνων ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ κηρυχθεῖσαν, καὶ ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων σαφηνισθεῖσαν, καὶ μάλιστα ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς ἁγίαις τέττασι συνόδοις συνελθόντων, οἷς διαπαντός, καὶ ἐν **B** πᾶσιν ἀκολουθοῦμεν, καὶ δεχόμεθα, τουτίστι τοὺς τριακοσίους δέκα καὶ ὀκτὼ ἁγίους πατέρας τοὺς ἐν Νικαίᾳ συνελθόντας, καὶ τὸ ἅγιον σύμβολον, ἧτοι μῆμα τῆς πίστεως ἐθεμελίωσαν, καὶ τὴν Ἀρειῶν μακίαν ἀναθεματίεσθαι, καὶ τοὺς ταύτην φρονήσαντας, ἢ φρονούντας. Δεχόμεθα δὲ καὶ τοὺς ἑκατὸν ἁγίους πατέρας τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνελθόντας, οἱ τινες τὸ αὐτὸ ἅγιον μῆμα ἐσαφηνίσαν, καὶ τὰ περὶ τῆς θεότητος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐγράψαν, καὶ τὴν αἵρεσιν Μακεδονίου τοῦ πνευματομάχου, καὶ τὸν ἀσεβῆ Ἀπολλινάριον κατέκριναν, μετὰ τῶν τὰ αὐτὰ ἐκείνοις φρονήσαντων, ἢ φρονούντων. Δεχόμεθα δὲ καὶ τοὺς διακοσίους ἁγίους πατέρας τοὺς ἐν τῇ κατ' Ἐφεσον πρώτῃ συνόδῳ ἀθροισθέντας, οἱ τινες ἐν πάντων ἠκολούθησαν τῷ αὐτῷ ἁγίῳ συμβόλῳ, ἧτοι μαθῆματι, καὶ τέκριν ἐν δὲ Νεστόριον τὸν ἀσεβῆ καὶ τὰ **C** μυσσὰρὰ αὐτοῦ δόγματα, καὶ τοὺς τὰ ὁμοία αὐτῷ ὀδεθήποτε φρονήσαντας, ἢ φρονούντας. Πρὸς τοῦτοις δεχόμεθα καὶ τοὺς ἑξακοσίους τριάκοντα ἁγίους πατέρας τοὺς ἐν Χαλκηδόνι συνελθόντας, οἱ τινες καὶ αὐτοὶ διὰ πάντων συνήμισαν ταῖς προβλήθεισαις ἁγίαις τρισὶ συνόδοις, καὶ ἠκολούθησαν τῷ προβλήθειντι συμβόλῳ. ἧτοι μαθῆματι, τῷ παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων ἐκτιθέντι, καὶ ἀπὸ τῶν ἑκατὸν πενήκοντα ἁγίων πατέρων σαφηνισθέντι. Καὶ ἀνεθεμάτισαν τοὺς ἕτερον παρὰ τὸ εἰρημένον σύμβολον τομῶντας διδάσκων, ἢ ἐκτιθεσθαι καὶ παραδιδόναι ταῖς ἁγίαις τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις. Κατέκριναν δὲ, καὶ ἀνεθεμάτισαν καὶ Εὐτυχήν, καὶ Νεστόριον, καὶ τὰ ἀσεβῆ αὐτῶν δόγματα, καὶ τοὺς τὰ ὁμοία αὐτοῖς φρονήσαντας, ἢ φρονούντας. Τούτων οὕτοις ἐχόντων, δῆλον ποιούμεν, ὅτι **D** πάντα τὰ ἀπὸ τῶν προειρημένων ἁγίων τεσσάρων συνόδων κριθέντα τε, καὶ ὀρισθέντα, καὶ ἐφυλάχθησαν, καὶ φυλάττομεν. Ἐπειδὴ κἄν κατὰ διαφόρους χρόνους αἱ εἰρημίαι ἁγίας τέσσαρες συνόδοι ἐγένοντο, ὁμοῦς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως ἐφυλάξαι, καὶ ἐκήρυξαι. Δεχόμεθα δὲ καὶ περιπτυσσόμεθα καὶ τὰς ἐπιστολάς τῶν προτέρων τῆς ἐν Ῥώμῃ ἀποστολικῆς καθέδρας, τῶν τε ἄλλων, καὶ Λέοντος τοῦ ἐν ἁγίοις, τὰς περὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως γεγραμμένας, περὶ τῶν ἁγίων τεσσάρων συνόδων, ἢ μιᾶς ἐξ αὐτῶν. Ὅποτε τοίνυν τὰ προειρημένα

Sanctissimo et beatissimo domino et consecratorum Vigilii Eutychni.

Scientes quantorum bonorum causa est pax Dei, custodiens corda et sensus fidelium, et colligens eos ut unum idemque sapiant in recta fidei confessione, et ad perficienda divina mandata, et propitium Deum faciens in his quæ recta sunt concordantibus : ideo festinantes unitatem conservare ad apostolicam sedem vestræ beatitudinis manifestum facimus, quod nos semper et servavimus et servamus fidem ab initio traditam a magno Deo et Salvatore nostro Jesu Christo sanctis apostolis, et ab illis in omni mundo prædicatam, et sanctis Patribus explanatam, et maxime **B** ab his qui in sanctis quatuor synodis congregati sunt, quos per omnia et in omnibus amplectimur et suscipimus, id est, trecentos decem et octo sanctos Patres qui Nicææ congregati sunt, et sanctum symbolum sive mathema fidei exposuerunt, et Arianam impietatem anathematizaverunt, et eos qui similia eis sapuerunt vel sapiunt. Suscipimus autem et centum quinquaginta sanctos Patres Constantinopoli congregatos, qui idem sanctum mathema explanaverunt, et de deitate sancti Spiritus dilucidaverunt, et hæresim Macedonianam, sanctum Spiritum impugnantem, et impium Apollinarium condemnaverunt, cum his qui similia illis sapuerunt vel sapiunt. Suscipimus autem et sanctos ducentos Patres in Ephesina prima synodo congregatos, qui per omnia secuti sunt idem sanctum symbolum sive mathema, et condemnaverunt Nestorium impium, et impia ejus dogmata, et eos qui similia ei aliquando sapuerunt vel sapiunt. Ad hæc autem suscipimus et sexcentos triginta sanctos Patres Chalcedone congregatos, qui etiam ipsi per omnia consenserunt prædictis tribus synodis **B**, et secuti sunt prædictum symbolum sive mathema a trecentis decem et octo sanctis Patribus expositum, et a centum quinquaginta sanctis Patribus explanatum, et anathematizaverunt eos qui aliud præter prædictum symbolum præsumunt docere, aut exponere, aut tradere sanctis ecclesiis Dei **C**. Condemnaverunt autem et anathematizaverunt et Eutychem, et Nestorium, et impia eorum dogmata, et eos qui similia eis sapuerunt vel sapiunt. His ita se habentibus, certum facimus, quod omnia quæ a prædictis sanctis quatuor **D** synodis judicata et definita sunt, et servavimus, et servamus ; quia etsi per diversa tempora prædictæ sanctæ quatuor synodi factæ sunt, tamen unam eandemque confessionem fidei servaverunt et prædicaverunt. Suscipimus autem et amplectimur et epistolas præsulum Romanæ sedis apostolicæ **E** tam aliorum, quam Leonis sanctæ memorie de recta fide scriptas, et de quatuor sanctis conciliis, vel uno eorum. Cum igitur prædicta omnia et

¹ Bellovac., qui insimilia ei.

² Paris., prædictis tribus synodis.

³ Veteres libri, Dei Ecclesiis.

^d Vox quatuor non habetur in libro Bellovacensi.

^e Paris., sedis et apostolicæ.

πάντα καὶ ἐφυλάξαμεν, καὶ φυλάττομεν, καὶ ἐν τούτοις συμφωνοῦμεν ἀλλήλοις, ἀναγκαῖόν ἐστι διατεθειθῆναι περὶ τῶν τριῶν κεφαλαίων, καὶ περὶ ὧν τισὶ ζήτησις ἀνεφύη. καὶ διὰ τοῦτο αἰτούμεν, προκαθημένους ἡμῶν τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, ἀταράχως καὶ μετὰ ἱερατικῆς πραότητος, τῶν ἁγίων προκειμένων εὐαγγελίων, τὰ αὐτὰ κεφάλαια ἐν μέσῳ προτεθέντα κοινῶν τρακτάτων ζητηθῆναι, καὶ ἀντιβληθῆναι, καὶ πέρας ἐπιτεθῆναι τῇ ζητήσει Θεῷ ἀρέσκον, καὶ σύμφωνα τοῖς παρὰ τῶν ἁγίων τεσσάρων συνόδων ὁρισθεῖσιν· ἐπειδὴ εἰς αὐξήσιν τῆς εἰρήνης, καὶ εἰς ὁμόνοιαν τῶν ἐκκλησιῶν συντείνει, τὸ πάσης διχονοίας ἐν μέσῳ ἀναιρουμένης, τὰ ὑπὸ τῶν ἁγίων τεσσάρων συνόδων ὁρισθέντα, ἀτάλευτα τηρηθῆναι, τοῦ σεβάσματος τῶν ἁγίων συνόδων ἐν ἅπασιν φυλάττομένου. Τούτοις δὲ καὶ ὑπεστημνάμεθα. Καὶ ὑπογραφεῖ. Ἐρρώμενος ἐν κυρίῳ ὑπερέχου ἡμῶν, ἀγιώτατε, καὶ μακαριώτατε ἀδελφεῖ. Ἐγὼ Εὐτύχιος ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμας, πᾶσι τοῖς προγεγραμμένοις ὑπέγραψα.

Ὁ αὐτὸς λίβελλος ἐγένετο καὶ παρὰ Ἀπολλινάριου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἀλεξανδρίων μεγαλοπόλεως, καὶ Δομνίου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς Θεουκολαίτων, καὶ τῶν ὑπ' αὐτῶν θεορλησάτων ἐπισκόπων, τῶν καὶ ἐνδημουμένων ταύτῃ τῇ βασιλεῖδι πόλει, πρὸς τὸν αὐτὸν ὁσιωτάτον Βεγγίλιον.

EPISTOLA (olim) XVI. VIGILII PAPÆ AD EUTYCHIUM.

Τῷ ἀγαπαιτῷ ἀδελφῷ Εὐτύχιῳ, καὶ τοῖς ὑπὸ αὐτῷ ἐπισκόποις, Βεγγίλιος.

Ἐκκληρώθη χαρᾶς τὸ στόμα ἡμῶν, καὶ ἡ γλῶσσα ἡμῶν ἀγαλλιᾶσθαις (Ψαλ. 125), ὅτι τῆς συγχύσεως τοῦ διχονοεῖν περιαιρηθείσης, τὴν εἰρήνην ὁ Θεὸς τῇ αὐτοῦ ἀποκατίεσθαι ἐκκλησίᾳ, ἵνα πληρωθῇ τὸ γεγραμμένον, « Ἰδοὺ δὴ τί καλόν, ἢ τί τερπνόν, ἀλλ' ἡ τὸ κατοικεῖν ἀδελφῶν ἐπιταυτό (Ψαλ. 132) ; » Πάνν γὰρ ἡμᾶς ἐν κυρίῳ ἀγαλλιᾶσθαι προσήκει, ὅτι περ' ἐγγράφως ἡμῶν [σ. ἡμῶν] προσπνέχθη πληροφορία τῆς ὑμετέρας ἀγάπης, ἧς ἡ δύναμις οὕτως ἔχει. Inser a est hoc loco superior Eutychiei epistola, plenior autem hic est subscriptio aliquot verbis, ut in editione Latina. Τούτοις δὲ καὶ ὑπεστημνάμεθα, ταύτης τῆς ὀρθοδόξου ὁμολογίας τὴν φαιδρότητα ἀσμένως περιπτύξμενοι, τὰ αὐτὰ ἡμεῖς διὰ πάντων καὶ ἐν ἅπασιν ἀποδεχόμενοι, φυλάξαι τε καὶ ἀμειψάτως τηρήσειν, τοῦ Θεοῦ ἡμῶν προουμένου, ἐπαγγελιδόμεθα. Ἀπάντων τοίνυν τῶν τῇ ὑμετέρᾳ περιχομένων ὁμολογία ἐν τῇ οἰκίᾳ δυνάμει εἰς τὸ διηνεχῆς μενόντων, ἤτις ἐν ἡ ἀδελφότητι ἡμῶν ὥστε ἡμῶν προκαθημένων, περὶ τῶν τριῶν κεφαλαίων, ἐξ ὧν ζήτησις ἀνεφύη, ἀταράχως τε, καὶ μετὰ ἱερατικῆς πραότητος, τῶν ἁγίων προκειμένων εὐαγγελίων, συζητηθῆναι, καὶ τέλος τῇ ζητήσει ταύτῃ τῷ Θεῷ ἀρέσκον, καὶ συμφαῖνον τοῖς παρὰ τῶν μνημονευθεῶν τεσσάρων ἁγίων συνόδων ὁρισθεῖσιν, ἐπιτεθῆναι· ἵνα πάσης ἐκ μέσου διχονοίας ἀναιρουμένης, τὰ ἀπὸ τῶν ἁγίων τεσσάρων συνόδων ὁρισθέντα, ἀτάλευτα φυλαχθῶσιν, τοῦ σεβάσματος τῶν

A servavimus et servamus, et si in his a nobis ipsis invicem consentimus, necessarium est conferri de tribus capitulis, unde quibusdam quæstio nata est. Et ideo petimus, præsidente nobis vestra beatitudine, sub tranquillitate et sacerdotali mansuetudine propositis sanctis evangelii, communi tractatu eadem capitula in medio proponenda, quæri et conservari b, et finem quæstioni imponi Deo placitum c, et convenientem his quæ a sanctis quatuor conciliis definita sunt : quoniam ad augmentum pacis et concordiam Ecclesiarum pertinet, ut omni de medio dissensione sublata, quæ a predictis quatuor sanctis conciliis definita sunt, inconcussa serventur, sanctorum synodorum reverentia in omnibus custodita. His autem et subscripsi incolumis in Domino. Ora pro nobis, sanctissime et beatissime frater.

Ego Eutyichius, misericordia Dei episcopus Constantinopolis novæ Romæ omnibus suprascriptis subscripsi.

Idem libellus scriptus est et ab Apollinario sanctissimo archiepiscopo magnæ civitatis Alexandriæ, et a Domnino sanctissimo archiepiscopo Theopoleos, et a Deo amantissimis episcopis qui sub ipsis sunt, qui et præsentibus erant in hac regia civitate, ad eundem sanctissimum Vigilium.

Commendat ejus fidem, et annuit ut de tribus capitulis in concilio agatur.

Dilectissimo fratri Eutychio et episcopis sub te constitutis Vigilium.

Repletum est gaudio os nostrum, et lingua nostra d exultatione (Psal. cxxv), quod discordiæ confusione submota, pacem Deus suæ reformavit Ecclesiæ, ut impleretur quod dictum est e : Ecce quam bonum et quam jucundum habitare fratres in unum (Psal. cxxxii). Valde enim nos in Domino exsultare convenit, quod charitatis vestræ scripto nobis est oblata professio, cujus tenor ita sese habet f : Scientes quantorum bonorum causa est pax Dei, custodiens corda et sensus fidelium, et colligens eos ut unum idemque sapiant in recta fidei confessione, etc.

His autem et subscripsimus, hujus professionis orthodoxæ claritatem libenter amplexi, eadem nos per omnia et in omnibus approbantes, custodituros atque inviolabiliter servaturos Deo nostro profiteremur g [profitemur] auctore. Omnibus igitur, quæ professio vestra continet, in sua perenniter firmitate durantibus, poposcit vestra fraternitas, ut nobis præsidentibus de tribus capitulis, ex quibus quæstio nata est, sub tranquillitate et sacerdotali mansuetudine sanctis propositis h Evangelii conferatur, et finis quæstioni ipsi Deo placitus et conveniens iis i quæ a memoratis sanctis quatuor conciliis definita sunt, imponatur ; ut omni de medio dissensione sublata,

a Bellovac., et ipsis nobis his.

b Paris., confiteri. Bellovac. et editiones omnes ante Labbeanam, conferri.

c Paris., placitam.

d Bellovac., lingua nostræ.

e Veteres libri, scriptum.

f Paris., ita se habet.

g Legendum, profitemur. Mendum est typographice editionis Labbeanæ, hic emendatum.

h Bellovac., præpositis.

i Veteres libri, his.

αὐτῶν συνόδων ἐν ἄκασι φυλαττομένου. Ἐνπερ ὁμολογίαν τῶν πατρικῶν παραδόσεων μνημονεύσαν, καὶ αὐταῖς ἀκολουθεύσαν, τοῦτο μὲν ἐν τῇ ὑμῶν ἀδελφότητι, τοῦτο δὲ ἐν ἄκασι τοῖς τὰ ὁμοία ὁμολογήσασι τε, καὶ ὁμολογούσι, παντός ἐπαίνου πεπληρωμένη κρίνομεν, καὶ ἡμετέρους ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἀληθῶς ἀδελφούς ἐπιγινώσκομεν. Ὅθεν τὴν τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν ἱκετεύομεν, ὥστε πάντας ἡμᾶς ἐν ταύτῃ τῇ ὁμολογίᾳ, καὶ ταῖς πατρικαῖς παραδόσεσιν ἐμμένοντας, ἀξίους εὐρεθῆναι τοῦ ἐπαγγέλματος ἡμῶν, καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς θείας κρίσεως ἐπ' οὐδεμιᾷ παραθύσει τῶν πατρικῶν διατυπώσεων ὑπευθύνων εὐρεθῆναι. Τούτων ὅπως εἰρημίνων, τῆς ὑμετέρας αἰτήσεως τὸν πόθον ἐγνωστός. Ἐπιτεύσαμεν, ἕνα περὶ τῶν τριῶν κεφαλαίων, ἐξ ὧν ζήτησις ἀνεζήθη, γινωσκόμενοι καὶ νεκρῆς συνόδου, καὶ τοῦ δικαίου φυλαττομένου, ἐν μέσῳ (τῶν προκειμένων τῶν ἁγίων εὐαγγελίων, ἅμα τὸ ἐξ ἐνωθεῖσιν ἡμῶν ἀδελφοῖς, σύγκρισιν ποιησώμεθα καὶ τὸ ἐξ ἡμῶν τῶν Θεῶν ἀρέσκων, καὶ συμβαδίων τῆς παρὰ τῶν ἁγίων τεσσάρων συνόδων ὁμοεισῖν ἐξ ἡμῶν ἀληθῆ, καθάπερ καὶ ἡ τῆς κοινῆς ὁμολογίας μαρτυρία δείκνυσιν, ὡς τῶν μνημονευθεῶν τεσσάρων συνόδων ἐν ἄκασι τὴν αἰδῆς φυλάττεται. Ἰσογραφῆ. Ὁ Θεὸς σε ὑγῆ διαφυλάξει, ἀδελφεῖ τιμώτατε. Ἐδόθη πρὸς ἑπτὰ εἰδῶν Ἰακωναρίου, βασιλείας τοῦ δεσπότητος Ἰουστινιανοῦ τοῦ υἱοῦ Αὐγούστου ἔτους εἰκοστοεβδόμου, μετὰ τὴν ὑπατείαν Βασιλείου τοῦ λαμπροῦ, ἔτους δωδεκάτου. Τῷ αὐτῷ τύπῳ ἔγραψε καὶ πρὸς Ἀπολλινάριον τὸν ὁσιώτατον ἀρχιεπίσκοπον τῆς Ἀλεξανδρείας μεγαλοπόλιως, καὶ πρὸς Ἀμνῶν τὸν ὁσιώτατον ἀρχιεπίσκοπον τῆς Θεουπολιτῶν, καὶ τὴν ὑπ' αὐτοὺς σύνοδον.

CONSTITUTUM VIGILII PAPÆ

DE TRIBUS CAPITULIS.

Gloriosissimo et clementissimo filio Justiniano Augusto Vigilii episcopus.

Inter innumeras sollicitudines quibus oneratur imperiale fastigium, laudabile clementiæ vestræ cognovimus esse propositum, per quod submotis omnibus discordiæ seminibus, quæ in agro Domini humani generis inimicus asperserat, universos Domini sacerdotes præmissis ad testimonium conscientiæ suæ professionibus, per quas sanctorum Patrum et venerabilium quatuor synodorum ac presulum sedis apostolicæ inhære definitionibus atque iudiciis monstrarentur, ad unitatem atque concordiam restituere properastis: quarum professionum formam, ut ecclesiasticæ pacis amplectendum posteris tradatur exemplum, præsentī, quemadmodum se habet, inserta pagina declaramus.

Exemplum primæ professionis quam ad Sanctæ Euphemiæ templum fecerunt.

Omnes quidem fideles, maxime vero Dei sacerdotes, pacem et sanctificationem sequi cum omnibus oportet, sine quibus nemo, secundum Apostolum (I Thess. iv), videbit Dominum. Nos igitur apostolicam sequentes doctrinam, et festinantes concordiam

A quæ ab eisdem quatuor sanctis synodis definita sunt, inconcussa serventur, earundem synodorum reverentia in omnibus custodita. Quam professionem paternarum traditionum memorem et sequacem, tam in fraternitate vestra quam in omnibus similia confessis atque consentibus, omni laude plenissimam iudicavimus^a et nostros ex ea re vere^b fratres agnoscimus. Unde divini clementiæ supplicamus, ut omnes nos in hac confessione et paternis^c traditionibus permanentes, nostro digni reperiamur officio, et in die divini iudicii nulli prævaricationi paternarum constitutionum inveniamur obnoxii. Quibus ita prædictis postulationibus vestrum [postulationis vestræ] desiderium cognoscentes annuimus, ut de tribus capitulis, ex quibus quæstio nata est, facto regulari conventu, servata æquitate, mediis sacrosanctis evangeliiis, collationem cum unitis fratribus habeamus [for. habeatis], et finis detur placitus Deo, et conveniens his quæ a sanctis quatuor sunt definita concillii: scientes atque, sicut et communis professionis testimonio declaratur, memoratarum synodorum in omnibus reverentiam custodiri. Deus te inconcolumem custodiat, frater charissime. Datum vii [vii] idus Januariæ, imperii domini Justiniani perpetui Augusti anno 27, post consulatum Basilii viri clarissimi anno 12.

Eadem forma scripsit et ad Apollinarium sanctissimum, archiepiscopum magnæ civitatis Alexandriæ, et ad Dominum sanctissimum, archiepiscopum Theopoleos, et ad synodum ipsi subjectam.

C ecclesiasticam servare, præsentem facimus libellum. Imprimis quatuor sanctas synodos, Nicænam trecentorum decem et octo, Constantinopolitanam centum quinquaginta, Ephesinam primam ducentorum, in qua in legatis suis atque vicariis, id est beatissimo Cyrillo Alexandriæ urbis episcopo, Arcadio et Projecto episcopis, et Philippo presbytero, beatissimus Cælestinus papa senioris Romæ noscitur prædesisse, et Chalcedonensem sexcentorum triginta sanctorum Patrum suscipimus. Et per omnia et in omnibus, quæcunque in omnibus gestis Chalcedonensis concilii aliarumque prædictarum synodorum, sicut in iisdem quatuor synodis scriptum invenitur, communi consensu cum legatis atque vicariis sedis apostolicæ, in quibus juxta tempora sua prædecessores sanctitatis vestræ beatissimi papæ senioris Romæ ipsis synodis prædeserunt, tam de fide quam de aliis omnibus causis, iudiciis, constitutionibus, aut dispositionibus definita aut iudicata, vel constituta, sive disposita sunt, inconcussæ, inviolabiliter, irreprehensibiliter, atque retractabiliter, sine adiectione vel immutatione aliqua nos promittimus secuturos, nec quidquam contrarium quod ad earum reprehensionem et retractationem vel permutationem sive injuriam sub qualibet occasione vel novitate pertineat admitturos, aut tale aliquid præsumptibus consensuros:

^a Veteres libri, *iudicamus*.
^b Idem libri, *vera*.

^c Idem libri, *et in paternis*.

sed quæcumque communi consensu cum legatis atque vicariis sedis apostolicæ orthodoxæ ibidem dicta sunt, ea orthodoxa veneramus atque suscipimus.

Quæcumque anathematizaverunt vel damnaverunt, anathematizamus et nos atque damnamus; et universa, sicut ab iisdem synodis communi consensu cum vicariis sedis apostolicæ iudicata, aut definita, vel constituta; sive disposita lecta inveniantur, ir retractabiliter atque impermutabiliter conservamus. Sed et beatæ recordationis papæ Leonis epistolæ, et sedis apostolicæ constituta, quæ tam de fide quam de firmitate suprædictarum quatuor synodorum, processerunt, nos in omnibus secuturos servaturosque promittimus. Anathematizantes omnem hominem ad ordines et dignitates ecclesiasticas pertinentem, quicumque contra ea quæ superius promissimus sub qualibet occasione vel altercatione venire tentaverit. Libellum autem in causa trium capitulorum, de quibus quæstio nata est, contra constitutum piissimi principis et beatitudinis vestræ, ego quidem nullum feci, sed volo atque consentio, ut omnes libelli qui facti sunt sub hac forma beatitudini vestræ reddantur. De injuriis autem, quæcumque beatitudini vel sedi vestræ factæ sunt, eas quidem non feci; sed quia pro pace Ecclesiæ modis est omnibus festinandum, velut si eas fecissem, veniam postulo. Quia vero tempore discordiæ excommunicatos vel non receptos a beatitudine vestra in communionem suscepi, pariter veniam postulo.

In hac forma fecerunt Mennas Constantinopolitanus episcopus, Theodorus Cæsareæ Cappadociæ episcopus, Andreas Ephesinus episcopus, Theodorus Antiochiæ Psidicæ episcopus, Petrus Tarsensis episcopus; sed multi alii episcopi idem fecerunt.

Exemplar professionis quam residui episcopi Theophaniorum die nobis fecerunt.

Scientes quantum bonorum causa est pax Dei, custodiens corda et sensus fidelium, et colligens eos, ut unum idemque sapiant in recta fidei confessione, et ad perficienda divina mandata, et propitium Deum faciens in his quæ recta sunt concordantibus, ideo festinantes unitatem conservare, ad apostolicam sedem vestræ beatitudinis manifestum facimus, quod nos semper conservavimus et conservamus fidem ab initio traditam a magno Deo et Salvatore nostro Jesu Christo, sanctis apostolis, et ab illis in omni mundo prædicatam, et a sanctis Patribus explanatam, et maxime ab his qui in sanctis quatuor synodis congregati sunt, quos per omnia et in omnibus sequimur et suscipimus, id est trecentos decem et octo sanctos Patres, qui Nicææ congregati sunt, et sanctum symbolum sive mathema fidei exposuerunt, et Arianam impietatem anathematizaverunt, et eos qui eadem sapuerunt vel sapiunt. Suscipimus autem et centum quinquaginta sanctos patres Constantinopoli congregatos, qui idem sanctum mathema explanaverunt, et de deitate Spiritus sancti dilucidaverunt, et hæresim Macedoniæ Spiritum sanctum impugnantem, et impium Apollinarium condemnaverunt, cum his qui eadem cum illis sapuerunt vel sapiunt.

A Suscipimus autem et sanctos ducentos Patres in Ephesina prima synodo collectos, qui per omnia secuti sunt idem sanctum symbolum sive mathema, et condemnaverunt Nestorium impium et scelerata ejus dogmata, et eos qui similia ei aliquando sapuerunt vel sapiunt.

Ad hæc autem etiam suscipimus sexcentos triginta sanctos Patres Chalcedone congregatos; qui etiam ipsi per omnia consenserunt prædictis sanctis tribus synodis, et secuti sunt prædictum symbolum sive mathema a trecentis decem et octo sanctis Patribus expositum, et a centum quinquaginta sanctis Patribus explanatum, et anathematizaverunt eos qui aliud præter prædictum symbolum præsumunt docere, aut exponere, et tradere sanctis Dei ecclesiis: condemnaverunt autem et anathematizaverunt et Eutychem et Nestorium, et impia eorum dogmata, et eos qui similia eis sapuerunt vel sapiunt. His ita se habentibus, certum facimus quod omnia quæ a prædictis sanctis quatuor synodis iudicata et definita sunt servamus; quia etsi per diversa tempora prædictæ sanctæ quatuor synodi factæ sunt, tamen unam eandemque confessionem fidei servaverunt et prædicaverunt.

Suscipimus autem et amplectimur epistolæ præsulum Romanæ sedis apostolicæ, tam aliorum, quam Leonis sanctæ memoriæ de recta fide scriptas, et de quatuor sanctis conciliis, vel de uno eorum. Cum igitur prædicta omnia et servavimus et servamus, et in iisdem nobis invicem consentimus, necessarium est conferri [conferri] de tribus capitulis, unde quibusdam quæstio nata est. Et ideo petimus, presidente nobis vestra beatitudine, sub tranquillitate et sacerdotali mansuetudine, sanctis propositis Evangeliiis, communi tractatu eadem capitula in medio proponenda quæri et conferri, et finem quæstioni imponi Deo placitum et convenientem his quæ a sanctis quatuor conciliis definita sunt; quoniam ad augmentum pacis, et concordiam Ecclesiarum pertinet, ut, omni de medio dissensione sublata, quæ a prædictis sanctis quatuor conciliis definita sunt inconcussa servantur, sanctarum synodorum reverentia in omnibus custodita. His autem et subscripimus in hunc modum fratres et coepiscopi nostri.

Euty chius episcopus Constantinopolitanus, Apollinaris episcopus Alexandrinus, Dominus [Domnus] Antiochiæ Syriæ episcopus, Elias episcopus Thessalonicensis; sed et cæteri qui primam professionem non fecerunt, et in hac secunda professione aut subscripserunt, aut eorum eandem fecerunt.

Illis igitur dispositis, optavimus quidem, venerabilis imperator (sicut frequentissime supplici prece poposcimus) eundem ad quemlibet Italiæ locum, aut certe ad Siciliam, et convocatis ad nos Africanæ et aliarum provinciarum Latinæ linguæ sacerdotibus, vel Ecclesiæ nostræ sacratis ordinibus, secundum consuetudinem tractaremus, et de quæstionibus trium capitulorum pietati vestræ redderemus plena deliberatione responsum; quod quia fieri serenitas vestra non annuit, hoc iterum noscitur constitutum,

ut oblati a nobis mansuetudini vestræ nominibus de suprascriptis provinciis, qui nobiscum ad tractandum adhiberentur antistites, clementia vestra faceret venire; cui dispositioni item præbuimus ecclesiasticæ pacis amore consensum. Postea vero hoc magis cum consensu fratrum nostrorum, nostrarum partium episcoporum, nuper ante sanctum Paschæ diem pietas vestra constituit, ut exæquato numero his pontificibus, qui in Constantinopolitana urbe præsentibus sunt, de tribus capitulis, ex quibus quæstio vertitur, secundum superius designatam fratrum nostrorum episcoporum professionem deberemus inire tractatum.

Sed quia, dum ea quæ pro conservanda Ecclesiarum pace cum fratribus nostris fieri, vestra dispositione convenerant, festinaremus implere, ut adhibita salubri deliberatione communiter, et propter informandam universalem Ecclesiam, cunctis quæ inter nos geruntur in scriptis deductis atque jacentibus, nostram ex his collectum de tribus capitulis in quæstionem deductis iudicium proveniret: continuo pietas vestra post illud volumen, quod nobis ante multos Paschæ dies per virum magnificentem Theodorum decurionem palatii destinavit, in quo vos interim quid de tribus sentiretis capitulis exponentes, nostrum poscitis dari ex eadem causa responsum.

Ideoque cum fratres nostri, neque exæquato nobiscum numero residere, neque in scriptum quæ ageremus vel tractaremus redigi paterentur, tanquam (quod absit) non convenientia rectitudini loqueremur, quæ scribere timeremus; et insuper gloriosissimis ad nos proceribus destinatis insisteret vestra clementia, nostrum de trium capitulorum negotio quam celerrime proferre debere responsum, nec sic destitimus vestræ obedire velle clementiæ: hoc solummodo postulantes, ut pro infirmitate corporis nostri, quæ nulli habetur incognita, viginti dierum nobis daretis inducias, quatenus habito nobiscum, Deo auxiliante, tractatu, definitionis nostræ, constituto die scripto, sententiam diceremus: ad fratres et coepiscopos nostros, a quibus similiter de eadem causa responsum vos flagitare dixistis, filium nostrum diaconum Pelagium cum huiusmodi mandato direximus, dicentes. Ut quia constitutus collationis faciendæ modus fuerat prætermisus, saltem viginti dies pro antedicta nostri corporis imbecillitate, quam norunt, nostrum deberent definitum de tribus capitulis sustinere responsum, antiquum et regularem custodientes ordinem, ne ante nostræ, hoc est sedis apostolicæ, cui per Dei gratiam præsidemus, promulgationem sententiæ, quidquam proferre tentarent, unde scandali rursus, quæ sopita fuerat, oriri posset occasio.

Propositis itaque nobis et diligenter inspectis, in quantum uniuscujusque capituli in quæstionem deducti ratio postulabat, synodalibus codicibus atque gestis prolatis, quæ aliis eorundem Patrum vel in sanctis quatuor synodis, aut in una earum roseri-

uisse [resedis] monstrantur, synodalibus epistolis inspectis, nihilominus prædecessorum nostrorum sedis apostolicæ præsulum constitutis, aliisque probatorum Patrum necessariis instructionibus pertractatis: si qua de his quæ in quæstionem deducta sunt, apud patres nostros examinata fuerint, finita atque disposita, memores superius designatarum professionum, investigare curavimus: inspicientes dogmata quædam in prima chartacei voluminis parte per fratrem nostrum Benignum episcopum Heracleæ Paphlagoniæ a vestra parte transmissi jacentia, quorum tenor secundum intellectum subter expositum ad excludendum totius ambiguitatis errorem præsentii definitioni nostræ tenetur insertus, plena execrabilibus blasphemis, et orthodoxæ fidei (quæ secundum evangelicam apostolicamque doctrinam a sanctis quatuor synodis, Nicæna, Constantinopolitana, Ephesina, atque Chalcedonensi probabiliter atque irreprehensibiliter, sancti Spiritus cooperante præsentia, legitur definita) valde inimica esse perspeximus, et procul a Christianis sensibus repellenda. Propterea ergo, ut pote execrabilia, atque a sanctis Patribus olim sine dubitatione damnata, nostra quoque sententia anathematizamus atque damnamus, quorum primum capitulum ita se habet:

THEODORI CAPITULUM I.

b Quomodo igitur tu, quem super omnes maxime decet animarum regimen, illum eundem, qui ex virgine natus est, Deum esse, et ex Deo consubstantialem Patri existimari dicis, nisi forte sancto Spiritui imputari illius creationem non jubes? Sed quis est Deus ex Deo et consubstantialis Patri? Is idem qui ex virgine natus erat (o mirandum!), et qui per Spiritum sanctum secundum divinas Scripturas plasmatus est, et confitionem in muliebri accepit ventre? Inerat forsitan quia mox quam plasmatus est, et ut templum Dei esset, accepit: non tamen existimandum nobis est, Deum de virgine natum esse, nisi forte idem existimandum nobis est et quod natum est, et quod est in nato templo, et qui in templo est Deus Verbum: non tamen nec secundum tuam vocem pronuntiandum est omnino, ex virgine natum Deum esse et ex Deo consubstantialem Patri. Nam si non homo est (sicut dicis) assumptus, qui natus est ex virgine, Deus vero incarnatus; quomodo qui natus est, Deus ex Deo et consubstantialis dicitur Patri, carne non potente hanc vocem suscipere? Nam est quidem dementia Deum ex virgine natum esse dicere; hoc enim nihil aliud est quam ex semine eum dicere David de substantia virginis genitum et in ipsa plasmatum, quia quod ex semine David et de substantia virginis est, in materno ventre consistit, et sancti Spiritus plasmatum virtute, natum fuisse dicimus de virgine. Ut autem aliquis ex hoc concedat dicere ipsis, quod Deus ex Deo et consubstantialis Patri natus est ex virgine, eo quod est in templo nato, sed non per se natus est Deus Verbum; incarnatus vero, sicut dicit iste sapiens. Si igitur cum carr-

^a Forte, protulit illud. HANDBURGH.

^b Ut in concilio N., collat. 4.

eum natum esse dicunt; quod autem natum est, Deus A ex Deo, et consubstantialis Patri est: necesse est hoc et carnem dicere, quod si non idcirco caro est, quoniam nec Deus ex Deo, nec consubstantialis Patri, sed ex semine David, et consubstantialis ei cujus semen est, et non id quod natum est ex virgine Deus est, et ex Deo, et consubstantialis Patri; nisi forte pars Nati, prout ipse in inferioribus partem Christi nominat deitatem; sed non divina natura ex virgine nata est; natus autem est ex virgine, qui ex substantia virginis constat, non Deus verbum ex Maria natus est: natus est autem ex Maria, qui ex semine est David, non Deus verbum ex muliere natus est, sed natus ex muliere, qui virtute sancti Spiritus plasmatus est in ea; non ex matre natus est. consubstantialis Patri (sine matre enim est, secundum beati Pauli vocem), sed qui B in posterioribus temporibus in materno ventre sancti Spiritus virtute plasmatus est, ut pote sine Patre propter hoc dictus.

Vigilii responsio.

In suprascripto primo capitulo quoniam per circuitus id videtur astrui, quia homo purus ex sancta virgine Maria natus sit, dicendo: Si fateamur Deum verbum, qui consubstantialis est Patri, carne ex eadem virgine natum, necesse est ut carnem consubstantialem Patri consequenter esse dicamus. Ideoque quicumque hujusmodi intellectus sapit, docet, credit, aut predicat, et non eundem Verbum ac Filium Dei per secundam nativitatem ex sancta Maria incarnatum et natum credit, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM II.

• *Hoc autem in ipso plasmato Deus Verbum factus est; nec enim in cælum ascendentem solum inerat, sed etiam ex mortuis resurgenti, ut pote et resuscitans eum secundum suam promissionem; nec resurgenti solum inerat, sed etiam crucifixo et baptizato, et evangelicum post baptismum conversionem peragenti, nec non etiam de baptismo legalem adimplenti constitutionem, et presentato secundum legem, et circumciso, et setui pannis obroluto; erat autem forte in ipso et nascente, et cum in utero esset a prima statim plasmatione; dispensationi enim quæ circa eum erat ordinem imponebat, et particulatim ipsum ad perfectionem perdu-*

THEODORI CAPITULUM III.

Et per tempus ad baptismum ducens, post illud autem ad mortem, deinde secundum suam pronuntiationem resuscitans, ducens in cælum, collocans eum ad dexteram Dei per suam conjunctionem, ex qua sedet et adoratur ab omnibus, et omnes judicabit. Istorum autem omnium finem apud se habebat Deus Verbum, cum in eo erat, et omnia per ordinem complebat; quem ordinem ipse arbitrabatur bene habere per finitionem quidem et voluntatem, quam antea statuit pro his quæ eventura erant, et bona voluntate, quam circa eum habebat, ab initio similiter inerat ei, per ordinem autem placitum ad perfectionem ducebat ipsum.

• In Concil. V, collat. 4, eadem Theodori excerpta

Vigilii responsio.

In suprascriptis secundo et tertio capitulis hoc videtur astrui, quia Deus verbum homini plasmato inerat tanquam alter in altero. Dicendo enim, ut particulatim dispensationi, quæ circa eum erat, ordinem videretur imponere, et eum propter bonam voluntatem, quam circa ipsum habebat, et parabat eum qui assumptus est ad propectum perfectionis adducere, talibus verbis dualitas personarum in Domino uno et Deo nostro Jesu Christo execrabiliter videtur induci, et tanquam quemlibet hominem Dei Verbi gratia per spatia temporum profecisse. Ideoque quicumque eo intellectu sapit, docet, credit, aut predicat, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM IV.

Suam autem cooperationem ad proposita opera præstabat ei qui assumptus; ubi hoc facit in loco sensus fuisse distantem illi qui assumptus est; nec enim eis quibuscunque donavit cooperationem; sensus locum ejus obtinebat; si autem et modo præcipuam quandam cooperationem donavit illi qui assumptus est, non hoc faciebat locum sensus deitatem obtinere. Sed si deitas pro sensu fiebat illi qui assumptus est, secundum vestra verba, quomodo timorem in passione suscipiebat? Quid vehementioribus orationibus ad imminentem necessitatem indigebat, quas cum magna quidem et clamorosa voce, cum plurimis etiam lacrymis secundum beatum Paulum (Heb. v) referebat Deo, evangelista aperte dicente (Luc. xii), quod globis sanguinis similis sudor descendebat? Quid autem angeli adventu et C visitatione egebat, animam reficientis in experimento malorum, confortantis ejus alacritatem, exercitantis eum ad imminentem passionis necessitatem, tolerare fortiter mala suadentis, urgentis ad patientiam et tolerationem malorum, ostendentis presentium malorum fructum ex passione, mutationem in gloriam bonam circa eum post passionem futuram? qui enim secundum evangelistæ vocem (Ibidem) confortabat eum, angelus scilicet, verbis istis fortem eum faciebat, et infirmitati naturæ superiorem fieri hortabatur, et corroborando cogitationes ejus fortem eum faciebat.

Vigilii responsio.

In suprascripto quarto capitulo, quia dici intelligitur, quod sicut aliis hominibus donavit suam cooperationem Deus, ita et ei qui assumptus est, licet D præcipuam, tamen similiter ut aliis hominibus dicitur esse donatam, et ita purum atque infirmum hominem circa passionem angeli eguisse præsidio, ut ei pro corroborandis cogitationibus ejus futura gloria promitteretur de tolerantia passionis; quæ si quis ita sapit, docet, credit, aut predicat, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM V.

Vade post me, Satana, scandalum mihi es, quod non sapis ea quæ Dei sunt, sed ea quæ hominum (Matth. xvi; Marc. viii), non est confusio mihi mors, non fugio ipsam ut indecentem ad humanam gloriam respiciens. Sustinebo autem meliori animo experimen-

legas, quæ hic sunt usque ad capitulum xiii.

rum mortis pro plurimis bonis futuris, in quibus et ipse fuero, et per omnes, ne mihi animum lædas atque turbes, tanquam confusione dignum fugere admones mortis experimentum.

Vigilii responsio.

In suprascripto quinto capitulo dicitur, quod ideo Jesus Christus verba Petri apostoli fuerat aspernatus, quando ei dixit: *Vade post me, Satana, scandalum mihi es, quia non sapis ea quæ Dei sunt* (Matth. xvi; Marc. viii): ne dissuasionem ejus animus ipsius perturbatus refugeret passionem, et quia passione sua profleret, et pro pluribus bonis exinde adipiscendis. Qui igitur hæc ita sapit, docet, credit, aut prædicat, et non magis nobis mortem ipsius, quam propria carne suscepit, æternæ credit vitæ præmia contulisse, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM VI.

Quod enim dictum est: Ducebatur a Spiritu (Matth. iv), aperte hoc significat, quod ab eo regebatur, ab eo ad virtutem propositorum confortabatur, ab eo ad hæc quæ oportebat ducebatur, ab eo quod decebat docebatur, ab eo cogitationibus corroborabatur, ut intantum certamen sufficeret, sicut et beatus dicit Paulus: Quicumque Spiritu Dei aguntur, hi sunt filii Dei (Rom. viii); duci Spiritu dicens illos qui ab eo gubernantur, ab eo docentur, ab eo ad melius constituuntur, ab eo competentium doctrinam accipiunt. Cum dixisset autem evangelista, quod Spiritu sancto plenus regressus est ab Jordane, aperte demonstravit quod hujus causa sancti Spiritus habitationem in baptisate suscepit, ut inde propositam caperet virtutem; unde et ad certamen illud quod pro nobis erat ad diabolum effecturus, Spiritu ducebatur.

Vigilii responsio.

In suprascripto sexto capitulo rursus tanquam purus homo a Spiritu, cujus presentiam post baptisma suscepisse dicitur, ad omnia ductus perhibetur, confortatus et edoctus, sicut cæteri homines, de quibus, ut hic videtur dici, Apostolus ait: *Quicumque Spiritu Dei aguntur hi sunt filii Dei* (Rom. viii). Si quis hæc ita sapit, docet, credit aut prædicat, et non Deum Verbum incarnatum unum esse credit, et confitetur, et prædicat Christum, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM VII.

Dicant igitur nobis omnium sapientissimi, si pro sensu Domino Christo, qui est secundum carnem, deitas facta esset, sicut dicunt, quid sancti Spiritus operatione ad hæc Christus indigebat? Nec enim Unigeniti deitas Spiritu indigebat ad justificationem, Spiritu indigebat ad vincendum diabolum, Spiritu indigebat ad operanda miracula, Spiritu indigebat ut doceretur ea quæ decebat peragere, Spiritu indigebat ut immaculatus appareret. Si enim pro sensu quidem deitas sufficiebat, ad omnia autem ejus virtus, necesse erat inde omnia fieri, ut superflua esset sancti Spiritus habitatio: sed nunc unctum esse dicit ipsum Spiritu, et habitasse in eo Spiritum, et ad omnia adjurisse pro-

posita, et doctrinam inde ipsum accepisse et virtutem, et inde impetrasse justificationem, et inde immaculatum factum esse.

Vigilii responsio.

In suprascripto septimo capitulo hoc dici intelligitur, quia ut cæteri homines ad justificationem suam et ad vincendum diabolum, et ad operanda miracula, et ut doceretur ea quæ decebat eum agere, et ut immaculatus appareret, habitatione sancti Spiritus eguisse, et ipso Spiritu eum ad omnia adjutum fuisse proposita. Quicumque hæc ita sapit, docet, credit aut prædicat, et non sua deitate Christum, ut pote verum Deum, omnia operatum fuisse quæ voluit, et operari quæ volet, sed tanquam purum hominem sancti Spiritus eguisse solatio, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM VIII.

Hoc quod ante sæcula erat, dicit in ultimis factum esse temporibus, ut pote quibusdam hoc consentientibus; cum nemo ex his qui pietatis curam habent, istum patitur morbum habere dementiae, ut dicat eum qui ante sæcula est, in ultimis factum esse. Et ex his infert quod necesse est, et hoc quod in ultimis est, ante sæcula esse, et accusat eos qui non omnia similiter cum obversione dicunt; quasi hi qui unum esse Filium confitentur, necessitatem habeant cum obversione omnia dicere. Et quis non beatificet vestram dementiae? Quis autem non optet tales impetrare doctores, tantam confusionem rationi pietatis introducentes, ut dicerent, hoc quod ante sæcula est, factum est in ultimis, et hoc alienarent sua natura, et ad deterius deducerent, deinde obverterent, quod et hoc quod est in ultimis, ante sæcula est, cum oporteret forte dicere, quia quod ante sæcula erat, assumpsit hunc qui in ultimis erat secundum beati Pauli vocem (I Tim. iv). Vestras igitur leges sequentes, et a tua sapientia constitutam obversionem, imo magis subversionem suscipientes age omnia simul confundamus, et nulla jam sit discretio, nec Dei formæ, nec servi formæ, nec templi sumpti, nec ejus qui in templo habitavit, nec ejus qui solutus est, nec ejus qui suscitavit, nec ejus qui perfectus est in passionibus, nec ejus qui perfecit, nec ejus qui memoriam meritis est, nec ejus qui memor factus est, nec ejus qui visitatus est, nec ejus qui visitavit, nec ejus qui paulo minus ab angelis minoratus est, nec ejus qui minoravit, nec ejus qui gloria et honore coronatus est, nec ejus qui coronavit, nec ejus qui constitutus est super opera manuum Dei, nec ejus qui constituit, nec ejus qui accepit ista ad sublevationem, nec ejus qui dedit sublevationem.

Vigilii responsio.

In suprascripto octavo capitulo diversis modis videtur induci dualitas personarum per hoc quod dicitur: Non ipse qui ante sæcula erat, in ultimis dicendus est venisse temporibus; sed quasi altera sit asumentis humanitatem, altera assumpti persona. Si quis igitur hæc ita sapit, docet, credit aut prædicat, et non eundem Deum Verbum, qui ante sæcula ex Patre natus est, in ultimis temporibus ex beata

Virgine Maria incarnatum et natum esse fatetur, ut unus idemque sit Christus in utraque natura, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM IX.

Istum igitur virum, in quo statuit omnium facere iudicium ad fidem futurorum, cum resuscitasset eum ex mortuis, et iudicem omnium demonstrasset, secundum beati Pauli vocem (Act. xvii), meriti a unitate ad seipsum dignatus est: et per conjunctionem ad se factam, talium participem fecit, ut et adorationis communionem haberet; omnibus quidem divinæ naturæ debitam adorationem reddentibus, comprehendentibus autem adorationem et illum quem inseparabiliter scit esse conjunctum. Ex quo manifestum est, quod ad majora eum perduzerit.

Vigilii responsio.

In suprascripto nono capitulo conjunctionis et participationis cujusdam vocabulo, quasi Dei ad hominem Christum factæ, divinis Christus asseritur operibus decorari; per quæ rursus dualitas inducitur personarum. Si quis igitur ita sapit, docet, credit aut prædicat, et non unum eundemque Christum Deum ac Dominum nostrum manentibus in suis proprietatibus differentiis naturarum, agnoscit et credit, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM X.

Ego quidem, quem videtis, nihil quidem facere possum secundum meam naturam, cum homo sim, operor autem, quia in me manens Pater omnia facit; quoniam enim et ego in Patre, et Pater in me (Joan. xiv); Deus autem Verbum unigenitum in me est; certum est quod et Pater cum ipso in me manet, et opera facit. Et non est mirandum de Christo hæc existimari, cum evidenter ipse de cæteris hominibus dicat: Qui diligit me verbum meum observabit, et Pater meus diligit eum, et ad eum veniemus, et mansionem apud eum faciemus (Ibidem). Si enim apud unumquemque hujusmodi hominum et Pater et Filius mansionem faciunt, quid existimandum est, ut in Domino secundum carnem Christi ambo simul putarentur manere, communionem eorum secundum substantiam, communionem etiam mansionis suscipientem?

Vigilii responsio.

In suprascripto decimo capitulo ita in homine Christo Deus Verbum inesse dicitur, sicut Pater, ut per hoc aut et Pater incarnatus esse videatur, sicut et Filius; aut nec Filius sit incarnatus, sicut nec Pater, aut magis uterque in tertia persona hominis habitare. Qui igitur ita sapit, docet, credit aut prædicat, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XI.

Ita et animam, ut pote humanam et immortalem constitutam, et sensus participem prius accipiens, et per resurrectionem in immutabilitatem constituens, sic et nobis eorumdem istorum per resurrectionem præbuit communionem. Ideo autem ante resurrectionem ex mortuis increpat quidem Petrum, ut suis cur. vocibus

scandalizantem; et in magna trepidatione per tempus passionis constitutus, apparitione angeli indiget confortantis eum ad patientiam et tolerantiam imminens malorum. Post resurrectionem autem ex mortuis, et in cælos ascensum, impassibilis factus et immutabilis omnino, et ad dexteram Dei sedens, iudex universi est orbis terrarum, ut pote in eo divina natura faciente iudicium.

Vigilii responsio.

In suprascripto undecimo capitulo eadem repeti videntur quæ superius in quarto jam dicta sunt, quod ante passionem ita infirmus fuerit Christus, ut in magna trepidatione passionis tempore constitutus angeli videretur eguisse solatio. Quod quia velut purum hominem, qui hujusmodi auxiliis egeat, significare videtur, si quis ita sapit, docet, credit aut prædicat, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XII.

Sic igitur et hic sapientissimum [sapientissime] omnium habere nos doces Christi sensum, ut sanctum Spiritum habentem illum qui sensui Christi [habentes illum qui sensus Christo], aliquam virtutem adimplebat, prudentiam ejus [ei] præstans ad omnia quæ agenda erant, sicut et in præcedentibus demonstravimus, quod ab ipso quidem in eorum ad certamina quæ contra diabolum erant ducebatur; unctionem autem illius et scientiam et vim eorum quæ agenda erant accipiebat; et illius particeps factus, non solum miracula faciebat, sed etiam quomodo uti oportebat miracula, sciebat subtiliter, ut notam quidem saceret gentibus pietatem, pateretur autem laborantium infirmitates, et sic ad effectum suam voluntatem duceret, et justificabatur inde, et immaculatus ostendebatur, sive reparatione pejorum, sive custodia meliorum, sive etiam paulatim ad meliora profectibus.

Vigilii responsio.

In suprascripto duodecimo capitulo eadem quæ in septimo capitulo videntur exponi, asserendo Dominum nostrum Jesum Christum per habitationem sancti Spiritus ad omnia informatum, et per tempora ad perfectionem unctionis ejus auxilio pervenisse. Si quis igitur eum non sua deitate perfectum esse credens, sed tanquam purum hominem unctione sancti Spiritus indigentem fuisse adjutum sapit, docet, credit aut prædicat, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XIII.

Quomodo igitur sequentiam habet, eo quod homo factus est Deus, justum hominem Deum Verbum esse dicere: si enim homo est Deus Verbum, ut ipsi dicis, omnimode de homine dicemus ea quæ de Deo Verbo evangelista dicit. Quid autem dicit? In principio erat Verbum, et Verbum erat apud Deum, iste erat in principio apud Deum: omnia per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil quod factum est (Joan. i). Ergo si homo est Deus Verbum, dicemus de ipso: In principio erat homo, et homo erat apud Deum, et Deus erat homo, erat homo in principio apud Deum; omnia

* In collat. 4, merito. HARD.

per ipsum facta sunt, et sine ipso factum est nihil quod factum est. Si enim homo est Deus Verbum, sicut dicis, convenient omnia ipsi quæ de Deo Verbo dicit evangelista.

Vigilii responsio.

In suprascripto decimo tertio capitulo negari videtur Deum Verbum hominem factum, et rursus hominem Verbum Deum esse, ut per hoc inducatur, sicut superius dictum est, dualitas personarum. Si quis igitur ita sapit, docet, credit aut prædicat, et non potius, manente in Domino Deo nostro Jesu Christo inconvertibiliter atque indivise differentia naturarum, sic una persona, sive subsistentia ejus esse creditur, ut et Deus Verbum sine ulla divinæ naturæ suæ convertibilitate homo esse, et assumpta humanitas propter singularitatem personæ inconvertibiliter Deus esse credatur, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XIV.

^a Hoc quidem quid est, Ad Patrem meum et Patrem vestrum, et Deum meum et Deum vestrum (Joan. xx)? Nemo sic demens est, ut ulli cuidam convenire diceret, nisi templo Dei Verbi assumpto pro uostra salute homini, qui est mortuus, et resurrexit, et ascensus esset in cælos, et patrem sibi ascribit cum discipulis suis Deum, et ipse gratia adoptionem meritus: et Deum suum appellat, quia cum cæteris hominibus similiter ut esset accepit. Unde propter communitatem quidem naturæ, Patrem meum et Patrem vestrum dicit, et Deum meum et Deum vestrum. Divisit autem iterum suam personam ipsis, principium gratiæ significans, propter quam ad Deum Verbum conjunctione in loco veri Filii ab omnibus honoratur hominibus.

Vigilii responsio.

In suprascripto quarto decimo capitulo per hoc quod legitur in Evangelio: Ascendo ad Patrem meum et Patrem vestrum, Deum meum et Deum vestrum (Joan. xx), ita intelligitur, quod Jesus Christus Dominus et Deus noster, sicut cæteri homines, gratiam adoptionis, ut Filius Dei diceretur, acceperit, et quasi per conjunctionem ad Deum Verbum in locum veri Filii ab omnibus adoretur. Quod si quis ita sapit, docet, credit aut prædicat, et non magis unum Jesum Christum Filium Dei et Dominum nostrum in duabus inconfusis et inseparabilibus intelligit et credit esse naturis, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XV.

Hoc quod dictum est: Accipite, pro accipietis, dicit. Si enim cum insufflasset, Spiritum dedisset discipulis (quod valde quidem stulte existimaverunt), superfluum erat dicere postea his, et maxime tempore ascensus in cælos non separari ab Jerusalem, sed exspectarent (exspectare) promissionem Spiritus; et in sequentibus: Sed accipietis virtutem, superveniente Spiritu sancto in vos (Act. 1). Adventum autem ipsum sancti Spiritus super discipulos Lucas factum esse dicit quinquagesimo

^a Eadem excerpta Theodori, usque ad cap. 60 inclusive, legas et in Conc. V collat. 4, eodem capite. HARD.

A die resurrectionis, post ascensum. Et illud tamen animadvertendum est, quod si ab insufflatu susceptissent Spiritum, non diceret: Accipite, sed, quoniam accepistis; hoc enim quod dictum est: Accipite, his convenit qui nondum acceperunt.

Vigilii responsio.

In suprascripto decimo quinto capitulo dicitur, quia insufflans Dominus noster Jesus Christus post resurrectionem suam in facies discipulorum suorum non dedit eis Spiritum sanctum, sed dandum significaverit: ut per hoc aut veritas ipsa (quod absit) putetur esse mentita, aut tanquam purum hominem illo flatu non habuisse quod daret, aut dare minime potuisse. Si quis igitur hæc ita sapit, docet aut prædicat, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XVI.

Dicit ad Thomam: Infer digitum tuum huc, et vide manus meas; et porrige manum tuam, et mitte in latus meum, et noli esse incredulus, sed fidelis (Joan. xx) Quoniam, dicit, non credis, et tactum solum sufficere tibi ad credendum putas (hæc enim dicens non me lauvisti), tange manu, et cape experimentum, et discite credere, et non diffidere. Thomas quidem cum sic credidisset, Dominus meus et Deus meus, dicit: Non ipsum Dominum et Deum dicens. Non enim resurrectionis scientia docebat etiam Deum esse eum qui resurrexit, sed quasi pro miraculo facto Deum collaudat.

Vigilii responsio.

In suprascripto decimo sexto capitulo de illo loco Evangelii ubi Thomas apostolus palpans figuras clavorum dixit: Dominus meus et Deus meus (Ibidem), asseritur quod Thomas apostolus non ipsum Jesum Christum Dominum Deumque confessus sit, et quia resurrectionis scientiam non doceret, vel quia Deus esset qui resurrexit, sed quia magis pro miraculo facto Thomas apostolus Deum laudaverit. Si quis igitur hæc ita sapit, docet, credit aut prædicat, et non potius Thomæ confessione et verum Deum esse Jesum Christum et in vera carne eum resurrexisse declaratum credit, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XVII.

Ille autem dixit oportere penitentiam agere eorum crucis iniquitate, et agnoscentes Salvatorem et auctorem bonorum omnium Jesum Christum, quoniam propter ista pervenit et assumptus est de divina natura, in ipsum fidem suscipere, et ejus discipulos fieri, ante omnia autem ad baptismum accedentes; quod ipse tradidit nobis, præformationem quidem habens sperationis futurorum, in nomine autem celebrandum Patris, et Filii, et Spiritus sancti: hoc enim quod est. Ut baptizetur unusquisque in nomine Jesu Christi (Act. 1), non hoc dicit ut vocationem quæ in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti est, relinquentes, Jesum Christum in baptisate vocent, sed quale hoc est, quod in

^b In vulgata editione, fixuras, et apud Baroni: m. HARD.

Moyse baptizati sunt in nube et in mari, ut diceret, **A** eo est semper qui assumptus est; et non mirandum est, quia sub nube et mari Ægyptiorum separati sunt, liberati eorum servitute, ut Moysis leges attenderent: tale hoc est, ut cum ad ipsum accessissent tanquam Salvatorem et omnium bonorum auctorem et doctorem veritatis, ab ipso, ut pote auctore bonorum et doctore veritatis, vocarentur, sicut omnibus hominibus quamque sectum sequentibus consuetudo est ab ipso dogmatis inventore vocari, ut Platonici, Epicurei, Manichæi, et Marcionistæ, et si quidam tales dicuntur: eodem enim modo et nos nominari Christianos judicaverunt apostoli, tanquam per hoc certum facientes, quod istius doctrinam oportet attendere: sic et quod ab ipso datum est susciperent baptismum, in ipso quidem primo constitutum, qui et primus baptizatus est, ab ipso autem et cæteris traditum, ut secundum præformationem futurorum celebretur.

Vigilii responsio.

In supradicto decimo septimo capitulo ex verbis B. Petri, quibus in Actis apostolorum dicit: *Baptizetur unusquisque vestrum in nomine Jesu Christi*, hoc astruitur, quia in ea invocatione, quæ in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti fit, non contineatur et Christus et quod dixit Petrus apostolus, debere eos in Christi nomine baptizari, ut secundum hunc intellectum appareat introducta quaternitas. Adjicitur etiam in eodem capitulo, quia sic a Christo Christiani vocemur, quemadmodum diversarum sectarum et errorum sequaces ab inventoribus et magistris suis sunt sortiti vocabula, ut a Platone Platonici, a Marcione Marcionistæ, et a Manichæo [Manete] Manichæi. Si quis **C** hæc ita sapit, docet, credit aut prædicat, anathema sit. Nos enim ideo Christiani vocamur et sumus, quia ipsum Dominum nostrum Jesum Christum in baptismum percipientes induimus, ipso nobis existente capite omnes in eodem unum corpus efficiamur.

THEODORI CAPITULUM XVIII.

Et secundum duas rationes locum imaginis obtinet: qui enim amant quosdam, post mortem eorum sæpius imagines statuunt, hoc sufficiens mortis solatium habere arbitrantur: et eum qui non videtur, nec præsens est, tanquam in imagine aspicientes, putant videre, ita flammam desiderii et vigorem placantes: sed etiam illi qui per civitates habent imperatorum imagines, tanquam præsentem et videntes honorare videntur eos qui non sunt præsentem, cultu et adoratione imaginum. **D** Ista autem utraque per illum adimplentur: omnes enim qui cum illo sunt, et virtutem sequuntur, et debitorum Dei parati redditores, diligunt eum et valde honorant, et charitatem quidem ei, divini natura licet non aspiciatur, adimplent in illo qui ab omnibus videtur, sic omnibus existimantibus, ut ipsum videntibus per illum, et illi semper præsentibus, et honorem vero omnem sic attribuant tanquam imaginum imperiali, cum quasi ipso sit divini natura, et in ipso spectetur. Si enim et Filius est qui inhabitare dicitur, sed cum eo est etiam Pater, et inseparabiliter omnimodo ad Filium esse ab omni creditur creatura, et Spiritus autem non abest, ut pote etiam in loco unctionis factus ei, et cum

eo est semper qui assumptus est; et non mirandum est, cum etiam in quibuslibet hominibus virtutem sequentibus cum Filio et Patre esse dicitur: Veniemus enim et ego, et Pater, et mansionem apud eum faciemus (Joan. xiv). Quod autem et Spiritus hujusmodi hominum inseparabilis est, certum est omnibus.

Vigilii responsio.

In suprascripto decimo octavo capitulo ita invisibilis Dei imago asseritur esse Christus, tanquam si absentium principum imagines pro eorum colantur honoribus. Quæ si quis ita sapit, docet, credit aut prædicat, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XIX.

Hoc enim quod, Hic est Filius meus dilectus in quo mihi complacui (Luc. iii), in baptismate adoptionem **B** demonstrat, sed non comparatione [secundum comparationem] Judaicæ adoptionis: quia et ad illos dictum erat: Ego dixi: Dii estis, et filii excelsi omnes (Psal. lxxxii), et: Filios genui et exaltavi (Isa. i): ejus adoptionis præcipuum, eo quod dixit: Dilectus, et in eo mihi complacui ostendens. Propter hoc et vox Patris fiebat adoptionem confirmans, et Filii nominatione per adoptionem secundum gratiam eum qui vere Filius est demonstrabat: cujus conjunctio ad veram et firmam adoptionem istum constiuebat: et Spiritus sanctus in specie columbæ descendens permansit super eum, quatenus in conjunctione ad eum qui vere Filius est, ejus cooperationi intentus maneat, firmam adoptionis habens dignitatem. Per omnia autem in quo primo adoptionis performabatur baptismum, dico **C** autem Domini Christi ex Patre, et Filio, et Spiritu sancto, hoc quod fiebat complebatur.

Vigilii responsio.

In suprascripto decimo nono capitulo, ubi Evangelium secundum Lucam de baptismo Christi videtur exponi, duæ sunt reprehensiones: una quia dualitas inducitur filiorum, cum per adoptionem videtur dici Christus Filius Dei; alia, quia in nomine Trinitatis ipse quoque asseritur baptizatus; per quod quaternitas sine dubitatione monstratur. Si quis igitur hæc ita sapit, docet, credit aut prædicat, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XX.

Ideo ergo differentiam quidem Dei Verbi et recepti hominis tantum nobis ostendit psalmus: *divisa vero hæc in Novo Testamento reperiuntur, Domino quidem in se accipiente primordia psalmi, in quibus factorem eum dicit esse creaturæ, et elevatam habere super caelos magnificentiam, et mirificari in omni terra. Apostolo autem supradicta quæ de homine dicuntur, qui tantum beneficiorum meruit, quomodo non manifestum, quod alterum quidem nos divina Scriptura docet evidenter esse Deum Verbum, alterum vero hominem, et multam eorum esse ostendit nobis differentiam? nam iste quidem memorat, ille autem memoriam meretur: et iste quidem visitat, alter autem cum visitationem meretur, beatus dicitur: et iste quidem beneficium dando minuit paulo minus ab angelis, ille autem et per talem minutionem beneficium accepit: et iste quidem gloria et honore coronat, alter autem coronatur, et pro his*

bratus dicitur : et iste quidem constituit ipsum super omnia opera manuum ejus, et omnia subjecit sub pedibus ejus : alter autem meritis est dominari eis, quorum antea non habebat potestatem.

Vigilii responsio.

In suprascripto vigesimo capitulo, ubi octavus psalmus videtur exponi, et nudus homo (sicut et in aliis jam dictum est) Christus asseritur, et divisus a Verbo monstratur, et dualitas inducitur personarum. Quæ si quis ita sapit, docet, credit aut prædicat, et non ita in Christo Domino duas naturas invisibiliter et inconfuse unitas intelligat, ut manente earumdem differentia naturarum, ipse unus atque idem verus sit Dei et verus hominis Filius, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XXI.

Sed non volentes ista considerare, voces omnes trahere ad Dominum tentant Christum, ut ea quæ de populo facta sunt simili modo intelligerent, et risum præstarent Judæis, quando ex scriptorum sequentia nihil ad Dominum Christum pertinentes ostendant voces.

THEODORI CAPITULUM XXII.

Tale est, et quod non derelicta est anima ejus in inferno, nec caro ejus vidit corruptionem (Psal. xv) : nam propheta quidem supra modum ipsam ponit circa populum providentiam, volens dicere, quoniam inter tentabiles eos ab omnibus conservavit malis. Quoniam autem hoc verum et ex ipsis rebus eventum accepit in Domino Christo, frequentissime de eo loquens beatus Petrus, utitur voce; ostendens quoniam quod de populo supra modum dictum est, ex quadam ratione utente voce propheta, hoc verum eventum in ipsis rebus accepit nunc in Domino Christo.

Vigilii responsio.

In suprascriptis vigesimo primo et vigesimo secundo capitulis hoc videtur dici, quod prophetiam, quæ ex persona Christi loquens ait : *Non derelinques animam meam in infernum, nec dabis Sanctum tuum videre corruptionem (Psal. xv)*, non de ipso Christo prædictam fuisse, sed de populo Israeliticæ generationis : beatum vero Petrum apostolum ad Christum hanc prophetiam per eventum aptare voluisse (Act. II). Et ideo qui hæc ita sapit, docet, credit aut prædicat, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XXIII.

Eundem intellectum habet et illud : Diviserunt sibi vestimenta mea, et super vestimentum meum miserunt sortem (Psal. XXI). Quod etenim psalmus nullatenus convenit Domino, certum est : neque enim erat Domini Christi, qui peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus (I Petr. II), dicere : Longe a salute mea verba delictorum meorum (Psal. XXI). Sed et ipse Dominus, cum secundum communem hominum legem in passione opprimeretur, Deus meus, Deus meus, quare me dereliquisti (Math. XXVII)? misit vocem; et apostoli : Diviserunt sibi vestimenta mea,

* Sic etiam legitur in collat. 4. HARDULUS.

et super vestimentum meum miserunt sortem (Psal. XXI), ad eum traxerunt manifeste : quoniam quod supra modum dictum fuerat prius a David, propter illata ei mala, hoc ex operibus evenit in Domino Christo, cujus et vestimenta diviserunt, et sorti tunicam subjecerunt.

Vigilii responsio.

In suprascripto vigesimo tertio capitulo exponendo quædam vigesimi primi psalmi verba, quibus dicitur : *Diviserunt sibi vestimenta mea, et super vestem meam miserunt sortem*, negantur Jesu Christo Domino convenire; sed quod David propter quædam mala quæ perpessus est, de se dixerit, evangelistam ex eventu ad Christum traxisse, et adjicitur, quia non poterat dicere Dominus Jesus, *qui peccatum non fecit : Longe a salute mea verba delictorum meorum (Ibidem)* : et ideo qui hæc sapit, docet, credit aut prædicat, et non ea in quibus delictorum meminit, ad corpus ipsius, quod est Ecclesia, quæ in hoc mundo sine delicto esse non potest, intelligit pertinere; illa autem de divisione vestimentorum, non specialiter de ipso capite, id est Domino Deo nostro Jesu Christo prædicta, et in ipso credit esse completa, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XXIV.

Foderunt manus meas et pedes (Psal. XXI), et omnia perscrutabantur, et quæ agebam, et quæ conabar. Nam foderunt, ex translatione dicit eorum qui per fossionem scrutari quæ in profundo sunt tentant. Dinumeraverunt omnia ossa mea (Ibidem) : totius meæ fortitudinis et totius meæ substantiæ detentores facti sunt, ut etiam numero mea subjicerent. Istud autem ex consuetudine quam habent hostes dixit, qui quando obtinuerint, numero^a et talis subtilem notitiam inventorum faciunt [Locus corruptus]. Propterea et sequenter dicens : Ipsi vero consideraverunt, et conspexerunt me, intulit : Diviserunt sibi vestimenta mea, et super vestimentum meum miserunt sortem. Considerantes enim me, ait, et conspicientes quod omnia eis evenerunt in me desiderata (conspicere enim ita ut apud nos dicitur pro eo quod est : Vidit in eum quæ volebat pati eum) jam, tanquam me omnino malis dedito, sicut hostes, mea post vastationem et captivitatem diviserunt sorte, divisionem eorum facientes. Et evangelista quidem in Domino verba ex rebus assumens, eis usus est, D sicut et in aliis diximus. Nam quod non pertineat ad Dominum psalmus, in superioribus evidenter ostendimus. At vero beatus David supra modum ista magis in his quæ ab Absalom facta sunt, dixit : quoniam dum recessisset David, jure belli metropolim ingressus, omnes quidem obtinuit res regales, non piguit autem patri cubile inquinare.

Vigilii responsio.

In suprascripto vigesimo quarto capitulo de memorato eodem vigesimo primo psalmo illa verba ubi dicit : *Foderunt manus meas et pedes meos, dinumeraverunt omnia ossa mea : ipsi vero considerave-*

runt et inspexerunt in me (Psal. xxi), asseritur non de Christo esse prædicta, sed David hoc de se dixisse propter tyrannidem Absalom, qui regiam urbem substantiamque pervaserat, atque in terra omnia dinumeraverat patris; sed evangelistam hæc ex eventu ad Christi traxisse personam. Qui igitur hæc ita credit, sapit, docet aut prædicat, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XXV.

Quoniam a cibi et potus suaves quidem fiunt in tempore gaudii, insuavia autem et amara in tristitia; talia erant (inquit) quæ ab illis fiebant, ut ex tristitia et ira esset quidem mihi in locum fellis cibus, esset autem et potio aceto nihil differens. Maxime autem hoc fit in iracundiis quæ cum tribulatione fiunt, quod verisimile erat pati eos contra suos. Usus est autem evangelista hoc testimonio in Domino, et ipse autem Dominus: Zelus domus tuæ comedit me (Joan. ii), de seipso dicens. Et beatus Paulus de Judæis loquens: Fiat mensa eorum (Rom. xi), etc.; beatus Petrus de Juda: Fiat habitatio ejus deserta (Act. i). Et certe diversis constitutis rebus, non quasi psalmo modo pro his dicto, iterum autem de illo, et iterum de alio: sed quia de Judæis dicta sunt plura, qui se separaverunt de Deo et lege, convincentia illorum devotionem, necessarius est testimoniorum usus simul ex rebus captus, qualis est: Dederunt in escam meam fel, et in siti mea potaverunt me aceto (Matth. xxvii).

Vigilii responsio.

In suprascripto vigesimo quinto capitulo de eo loco psalmi ubi dicit: Dederunt in escam meam fel, et in siti mea potaverunt me aceto; contra evidentem Evangelii veritatem exponitur, dicendo: quia nec vero aceto potatus est Dominus, sed ad tristitiam et iracundiam offerentiam habuerit potationem in aceti loco et escam in fellis; nec de ipso prædictum, sed evangelistam hoc testimonio usum fuisse ex eventu in Domino. Propterea qui hæc ita sapit, docet, credit aut prædicat, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XXVI.

Sicut igitur per hujusmodi confessionem non deitatis Nathanael habens scientiam ostenditur (Judæi et Samaritæ talia sperantes plurimum, quantum Dei verbi a scientia longe erant?), sic et Martha per confessionem illam, non deitatis habens tunc scientiam probatur: manifeste autem nec beatus Petrus: adhuc etentim ipsis sufficiebat tunc revelationem illam susipientibus præcipuum aliquid majus de ipso præter cæterorum hominum phantasiam accipere: post resurrectionem autem Spiritu perducti ad scientiam, tunc et revelationis perfectam scientiam suscipiebant, ut scirent quia præcipuum ipsi præter cæteros homines non aliquo puro honore ex Deo pervenit, sicut in cæteris hominibus, sed per unitatem ad Deum Verbum, per quam æternis honoris ei particeps est post in cælos ascensum.

Vigilii responsio.

In suprascripto vigesimo sexto capitulo et agnitionem deitatis Christi ante resurrectionem ejus Pe-

* Al., Quomodo. HARDUINUS.

A trus habuisse negatur, phantasiam vero intelligentiæ præ cæteris hominibus accepisse dicitur: et rursus dualitas filiorum inducitur: dum hominem participem dicit ad Verbum postquam in cælos ascendit: Qui ergo ita sapit, docet, credit aut prædicat, et non unum eumdemque esse intelligit Christum et Dominum nostrum Dei et hominis Filium, manente in ipso unitarum differentia naturarum, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XXVII.

Matthæus quidem evangelista post tentationes dicit: quod accedentes angeli ministrabant ei (Matth. iv), scilicet cum eo constituti cooperantes, et omnibus circa eum ministrantes, quod jam per certamina ad diabolum ostensus est clarior; sed et quod passuro ei aderant angeli, ex Evangeliiis discimus. Et cum resurrexit, in monumento visi sunt (Matth. xxviii; Luc. B xxii): per omnia enim ista monstratur dignitas Christi, quod inseparate ei angeli aderant, omnibus circa eum ministrabant: sicut enim a peccantibus separantur, sic et per meritum honoratis subveniunt. Propter quod bene Dominus ait: Quod majus videbitis, et quod cælum aperietur omnibus per me, et omnes angeli semper mecum erunt, nunc quidem ascendentes, nunc vero descendentes, sicut ad domesticum Dei et amicum (Joun. i).

Vigilii responsio.

In suprascripto vigesimo septimo capitulo, ubi de Matthæo evangelista exponitur, quia consummatis tentationibus accesserunt angeli, ut ministrarent Christo, dicitur: Quia sicut et alii per meritum honorato Christo subvenerint angeli, et quia sic ad Christum in cælos ascenderint et descenderint angeli, tanquam ad amicum et domesticum Dei. Qui ergo hæc ita sapit, docet, credit aut prædicat, et non ut vero Deo, veri Dei Filio, uni eidemque cum assumpta ex utero Virginis perfecta humanitate, angeli ut pote Creatori et Domino deservierint atque deserviant, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XXVIII.

Plus inquietabatur Dominus, et certamen habebat ad animæ passiones quam corporis, et meliore animo libidines vincebat, mediante ei deitate ad perfectionem; unde et Dominus ad hæc maxime instituens videtur certamen: cupiditate enim pecuniarum non deceptus, et gloriæ desiderio non tentus, carni quidem præbuit nihil, nec enim illius erat talibus vinci: animam autem si non recepisset, sed deitas est quæ ea vinceret, nulloatenus eorum quæ facta sunt, ad nos respicit lucrum: quæ enim ad conversationis perfectionem similitudo deitatis et animæ humanæ? Etiam videntur Domini certamina non ad nos respiciens habere lucrum, sed ostentationis cujusdam gratia fuisse: quod si hoc dicere non est possibile (certum etenim est quod illa propter nos facta sunt, et majus certamen instituit ad animæ passiones, minus autem ad carnis) quanto et amplius et magis inquietare illos contingebat, et magis illa erant, quæ et ampliori indigebant medicina, videlicet quod et carnem et animam assumens pro utraque

certabat, mortificans quidem in carne peccatum, et mansuetans ejus libidines, et facile capiendas meliori ratione animæ faciens, erudiens autem animam, et exercitans et suas passiones vincere, et carnis refrenare libidines, hæc autem deitas inhabitans operabatur, hæc inhabitans medebatur utrique eorum.

Vigilii responsio.

In suprascripto vigesimo octavo capitulo iterum purus homo Christus inducitur, qui ratione animæ, corporis dicitur mansuetas fecisse libidines, et erudisse animam, et exercitasse eam, ut passiones suas vinceret, et carnis in se libidines refrenaret: quæ tamen utraque, mediante deitate, operatam fuisse dicit animam: ut secundum hæc jam nec ipsum unam eundemque Jesum Christum mediatorem Dei et hominum habeamus, sed carni et animæ mediatrix deitas fuisse videatur. Qui igitur hæc ita sapit, docet, credit aut prædicat, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XXIX.

Sed si caro erat, inquit, crucifixæ, quomodo sol radios avertit, et tenebræ occupaverunt terram omnem, et terræ motus, et petræ dirumpebantur, et mortui surrexerunt? Quid igitur dicant et de tenebris in Ægypto factis temporibus Moysis, non per tres horas, sed per tres dies? quid autem propter alia per Moysen facta miracula? et quæ per Jesum Nave, qui solem stare fecit? qui sol et in temporibus Ezechia regis et contra naturam retrorsus est? Et de Elisæi reliquiis quæ mortuum suscitavit? Si enim Verbum Deum passum demonstrant quæ in cruce facta sunt, et propter hominem non concedunt facta esse; et quæ in temporibus Moysis, propter genus Abraham non erant, et quæ in temporibus Jesu Nave, et quæ in Ezechia regis: quod si illa propter Judæorum populum mirabiliter facta sunt, quomodo non magis quæ in cruce facta sunt, propter Dei Verbi templum?

Vigilii responsio.

In suprascripto vigesimo nono capitulo, dum quasi Apollinari, qui divinam naturam passionibus implicabat, contradicitur, a recto tramite declinatur, et modus assertionis exceditur, ut purus homo pependissæ putetur in cruce. Et ideo qui hoc ita sapit, docet, credit aut prædicat, et non Christum Deum verum credens, manente impassibili deitate, eundem carne propria passum esse confitetur, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XXX.

Manifestum est autem quod unitus convenit: per eam enim naturæ collectæ unam personam secundum unitatem effecerunt. Sicut enim de viro et muliere dicitur, quod jam non sunt duo, sed una caro (Matth. XIX); dicamus et nos rationabiliter secundum unitatis rationem, quoniam non sunt duæ personæ, sed una, scilicet naturis discretis. Sicut enim ibi non nocet numero duorum unam dici carnem (certum est enim secundum quod una dicitur); ita et hic non nocet naturarum differentia personæ unitas. Quando etiam et naturas discernimus, perfectam naturam Dei Verbi dicimus, et perfectam personam: nec enim sine persona est subsistentiam dicere perfectam: perfectam autem et ho-

minis naturam et personam similiter. Quando autem ad conjunctionem respiciamus, unam personam tuæ dicimus.

Vigilii responsio.

In suprascripto trigesimo capitulo pessimo exemplo tentatur ostendi, quomodo una persona Christi possit intelligi, id est, sicut de viro et de muliere convenientibus legitur, sic et in Christo discretis naturis quasi unam esse personam: et sequitur perfectam esse naturam Dei Verbi, et perfectam personam, et perfectam hominis naturam atque personam, et similiter: unde apparet quia et de exemplo viri ac mulieris, ubi duæ personæ sunt, et de his quæ sequuntur, tametsi tacetur numerus, duæ autem inducuntur unius Christi personæ. Quod qui ita sapit, docet, credit aut prædicat, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XXXI.

Sed Christum quidem secundum carnem et assumptam servi formam, eum autem qui eam assumpsit super omnia nominans Deum, intulit tamen hoc secundum conjunctionem; ut per significationem nominum, naturarum manifestam divisionem faciat. Nemo igitur, neque eum qui secundum carnem ex Judæis est, dicat Deum, nec iterum Deum, qui est super omnia, secundum carnem ex Judæis.

Vigilii responsio.

In suprascripto trigesimo primo capitulo, in expositione quæ de symbolo trecentorum decem et octo Patrum facta videtur, non solum divisio naturarum asseritur, sed et absolute dicendo, neque eum qui secundum carnem ex Judæis nudus deitate homo, et purus sine carne Deus, quasi seorsum et seorsum duæ pronuntiantur esse personæ. Si quis ergo hæc ita sapit, docet, credit aut prædicat, et non sic in uno Christo unitas confitetur esse naturas, ut personæ sive subsistentiæ singularitas agnoscat, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XXXII.

Jesum enim dicit a Nazareth, quem unxit Deus Spiritu sancto et virtute (Act. x): qui autem Dei Spiritu unctus est, omnino aliquid inde assumpsit. Quis autem furens dicat de Spiritu aliquid assumpsisse divinam naturam; nec non et participem? participes enim ejus videlicet vocat qui et ipsi uncti sunt; qui autem uncti sunt, et in hoc participes ejus juste facti, non aliter unctiones communicare dicuntur, nisi ei qui assumptus est: hoc ipsum autem demonstratur, quod mercedem justam accepit: Pro hoc enim, inquit, quod dilexisti justitiam, et odisti iniquitatem, pro his præcipuam unctionem meruisti.

Vigilii responsio.

In suprascripto trigesimo secundo capitulo in commento Epistolæ ad Hebræos adhibetur illud Petri, ubi dixit: *Jesum a Nazareth, quem unxit Deus Spiritu sancto et virtute*, et infertur: *Qui autem Dei Spiritu unctus est, omnimode aliquid inde assumpsit*; et additur: *Quis autem furens dicat de Spiritu aliquid assumpsisse divinam naturam?* per quæ verba

purus homo Christus inducitur, qui unctione Spiritus sancti particeps factus sit divinæ naturæ, sicut et alii : et mercedis justæ nomine, quia dilexerit justitiam, et oderit iniquitatem, præcipuam meruerit unctionem. Qui ergo ita sapit, docet, credit aut prædicat, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XXXIII.

Rabbi, tu es Filius Dei, tu es rex Israel : hoc est, tu es ille qui de longe prædicatus es Christus : hæc enim scilicet de Christo sperabat, sicut domestico constituto præter omnes Deo.

THEODORI CAPITULUM XXXIV.

Certus quidem et ipse erat Filius Dei, non secundum deitatis dicens nativitatem, sed secundum quod domesticus Deo erat, per quod Filii Dei qui per virtutem domestici Deo constituti homines interim vocabantur.

Vigilii responsio.

In suprascriptis trigesimo tertio et trigesimo quarto capitulis de interpretatione Evangelii secundum Joannem adhibentur verba Nathanaelis dicentis Domino : Tu es Filius Dei, tu es rex Israel : et inferitur dictum esse Christo tanquam domestico Dei, ut non ipse Christus sit Deus, sed plusquam alii homines sit domesticus Deo ; et dicitur, quia sicut alii sancti homines filii Dei dicuntur, sic et Christus per familiaritatem quam ad Deum habet a Nathanaele, cum quo loquebatur, Deus sit nominatus. Quæ qui ita sapit, docet, credit aut prædicat, et non eundem Christum verum Deum et verum hominem confitetur, unum in utraque natura perfectum, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XXXV.

Quando enim dicit : De Filio suo, qui factus est ex semine David secundum carnem, certum quidem quod filium hic eum qui ex semine David factus est secundum carnem non Deum dicit Verbum, sed assumptam servi formam. Nec enim Deus secundum carnem, nec Deus ex semine factus est David, sed sumptus pro nobis homo, quem Filium beatus Apostolus manifeste vocat.

Vigilii responsio.

In suprascripto capitulo trigesimo quinto cum exponitur locus Apostoli de Epistola ad Romanos, ubi dicit : De Filio suo qui factus est ex semine David secundum carnem, nuda servi forma deponitur, dicendo quod hic Filium eum qui ex semine David factus est secundum carnem, non Deum Verbum dicit, sed sumptum pro nobis hominem, quem Filium beatus Apostolus manifeste vocat : quæ verba ostendunt nudum, sicut dictum est, hominem prædicari. Qui ergo ita sapit, docet, credit aut prædicat, et non eundem, qui ex semine David secundum carnem natus est, juxta David et Pauli apostoli vocem, ipsum credit esse etiam super omnia Deum, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XXXVI.

Renatus alter factus est pro altero, non jam pars Adam mutabilis et peccatis circumfusi, sed Christi, qui omnino inculpabilis per resurrectionem factus est.

Vigilii responsio.

In suprascripto trigesimo sexto capitulo ubi ad

baptizatum dicitur : Quia renatus alter factus est ex altero, non jam pars Adam mutabilis et peccatis circumfusi, sed Christi, qui omnino inculpabilis per resurrectionem factus est : quibus verbis Christum ante resurrectionem, quod absit, vult videri fuisse culpabilem. Qui ergo hæc sapit, docet aut prædicat, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XXXVII.

Ut multam quidem ejus faceret diligentiam, omnia autem illius propria faceret et toleraret, per omnes conductus passiones, per quas eum secundum suam virtutem perfectum fecit, nec a mortuis secundum suæ naturæ legem recedens, sed sua præsentia et operatione et gratia liberans eum quidem de morte et malis quæ inde sunt, resuscitans autem eum de mortuis, et ad meliorem finem perducens.

Vigilii responsio.

In suprascripto trigesimo septimo capitulo dicitur, quia Christo in passionibus et morte Deus verbum præsentia et operatione et ad gratiam adfuerit : quod si ita est, tanquam alter alteri præsens gratiam et operationem impendisse videbitur. Qui ergo hæc ita sapit, docet, credit aut prædicat, et non ipsum Deum Verbum, servata impassibilitate divinitatis suæ in carne anima rationali et intellectuali animata, quam sibi ab ipso conceptu univit ex Virgine, omnia quæ de passione ejus scripta sunt, voluntarie eustituisse dicit, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XXXVIII.

Deinde ostendens cujus gratia passus est, diminutionem inferit : Quatenus circa [citra] Deum pro omnibus gustaret mortem (Hebr. II) : quia, divina natura ita volente, separata illa, ipse pro se [per se], pro omnium utilitate gustavit mortem : et ostendens quod deitas separata quidem erat ab illo qui passus est secundum mortis experimentum, quia nec possibile erat illam mortis experimentum accipere, non tamen illi qui passus est abfuerat secundum diligentiam.

Vigilii responsio.

In suprascripto trigesimo octavo capitulo et falsatum testimonium Apostoli agnoscimus, quia ubi legitur : Ut gratia Dei pro omnibus gustaret mortem, hic invenitur : Ut sine Deo pro omnibus gustaret mortem, et hoc quasi astruendo dicitur : quia, divina natura separata, ipse pro se, vel ut purus homo pro omnium utilitate gustaverit mortem. Qui ergo ita sapit, docet, credit, aut prædicat, et non confitetur quia Deus verbum carnem, quam sibi ex ipsa conceptione secundum substantiam adunivit, nec in passionibus nec in morte unquam deseruerit, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XXXIX.

Jesum autem ait de Nazareth, quem unxit Deus Spiritu et virtute (Act. X), cujus unctionem meritis, et immaculatus effectus est per omnia, et ad divinam naturam meruit conjunctionem. Neque enim conjunctionem suscepisset illam, nisi prius immaculatus factus fuisset, ut sic condeceat illius unitatem.

Vigilii responsio.

In suprascripto trigesimo nono capitulo rursus illud quod beatus Petrus dixit: *Jesum a Nazareth, quem unxit Deus Spiritu et virtute*: exponens dicit, per unctionem Spiritus, quod meruit, et immaculatum eum per omnia factum, et ad divinam naturam meruisse conjunctionem: quæ verba Christum purum hominem aperte signant. Qui ergo hæc ita sapit, docet, credit aut prædicat, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XL.

Nam et illud: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacuit (*Math. III*), *insania evidens est de Deo Verbo putare dicere eum. Qui enim dixit*: Hic est Filius meus dilectus, et intulit: In quo mihi complacuit, significavit quod aperte ad comparisonem hoc dicit filiorum, qui nec dilecti facti sunt, nec placere nimis potuerunt ei.

Vigilii responsio.

In suprascripto capitulo quadragesimo de interpretatione Evangelii secundum Mattheum, ubi dicitur: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi complacuit*, subjungitur et dicitur: *Insania evidens est de Deo dicere eum. Qui enim dixit*: *Hic est Filius meus dilectus*, et intulit: *In quo mihi complacuit*, significavit quod aperte ad comparisonem hoc dicit filiorum, qui nec dilecti ei facti sunt, nec placere nimis potuerunt. Quæ verba Christum Jesum purum rursus hominem et adoptivum filium evidenter ostendunt. Qui igitur hæc ita sapit, docet, credit aut prædicat, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XLI.

Permanens autem, donec secundum suam creaturam et virtutem solvens mortis dolores, liberavit eum ineffabilibus illius vinculis, et de mortuis resuscitans, transtulit quidem in immortalem vitam: incorruptum autem eum et immortalem et immutabilem efficiens, in cælum duxit.

Vigilii responsio.

In suprascripto quadragesimo primo capitulo dicitur, quod solvens mortis dolores, liberavit Christum ineffabilibus illius vinculis, et de morte resuscitans transtulerit quidem ad immortalæ vitam, incorruptum autem eum et immortalem et immutabilem efficiens, in cælum eduxerit: per quæ omnia verba declaratur nudum hominem esse Jesum Christum. Qui ergo ita sapit, docet, credit, aut prædicat, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XLII.

Christum justificatum et immaculatum factum secundum virtutem sancti Spiritus [sicut beatus Apostolus modo quidem dicit: Quod justificatus est in Spiritu (1 Tim. III); modo vero: Quod per Spiritum æternum immaculatum se obtulit Deo (Hebr. IX)] mori quidem fecit secundum legem hominum, ut pote autem impeccabilem virtute sancti Spiritus factum resuscitavit de mortuis, et ad vitam constituit meliorem, immutabilem quidem anima cogitationibus, incorruptum autem et indissolutum ex carne faciens.

A

Vigilii responsio.

In suprascripto quadragesimo secundo capitulo dicitur Christum justificatum et immaculatum factum esse virtute Spiritus sancti; et adjicit: *Mori quidem eum fecit secundum legem hominum, ut pote autem impeccabilem virtute Spiritus sancti factum resuscitavit de mortuis*: quibus verbis sic separatus a verbo Dei insinuat homo, ut sancti Spiritus virtute immaculatus et impeccabilis, quasi aliquis justus homo asseratur effectus. Qui ergo hæc ita sapit, docet, credit aut prædicat, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XLIII.

Deo autem gratias, qui nobis dedit victoriam per Dominum nostrum Jesum Christum (*1 Cor. XV*); *istorum causam nobis fuisse dicens Deum, qui contra omnes adversarios dedit nobis victoriam sive mortis, sive peccati, sive cujuscunque hinc nascendi mali: qui Dominum nostrum Jesum Christum pro nobis hominem sumens, et ipsum per resurrectionem de mortuis ad meliorem transtulit finem, et in dextera sua sedere fecit, et nobis ad eum donavit communionem.*

Vigilii responsio.

In suprascripto quadragesimo tertio capitulo, exponendo verba apostoli Pauli quibus dicit: *Deo autem gratias, qui nobis dedit victoriam per Dominum nostrum Jesum Christum*. Et post plura subjungitur: *Dominus noster Jesus Christus pro nobis hominem sumens, et ipsum per resurrectionem de mortuis ad meliorem transtulit finem, per quæ jam quasi existens homo, a Deo verbo significatur assumptus, ut duo fuisse videantur, et alter alteri præstitisse. Qui ita sapit, docet, credit aut prædicat, anathema sit.*

THEODORI CAPITULUM XLIV.

Cum ergo interrogent: Hominis genitrix, aut Dei genitrix Maria dicatur a nobis? Utraque, unum quidem natura, alterum autem relatione: hominis enim genitrix natura, quia homo erat et in ventre Mariæ, qui et processit inde; Dei autem genitrix, quia Deus erat in homine nato; non in illo circumscriptus secundum naturam, sed quod in eo erat affectu voluntatis.

Vigilii responsio.

In suprascripto quadragesimo quarto capitulo dicitur: *Cum ergo interrogent: Hominis genitrix, aut Dei genitrix Maria dicatur, quasi ex respondentis persona dicitur, utraque dici, et adjungitur: Unum quidem natura rei, alterum autem relatione; et additur: Hominis enim genitrix natura, quia homo erat et in ventre Mariæ, qui et processit inde: Dei autem genitrix, quia Deus erat in homine nato: et adjicitur: Non ille circumscriptus secundum naturam, sed quod in eo erat affectu voluntatis. Quæ verba item et unum hominem Christum, et duos filios beatæ Mariæ demonstrant. Quod qui ita sapit, docet, credit aut prædicat, et non Deum verbum, qui ante omnia sæcula ex Patre ineffabiliter natus est, eundem ex sancta Virgine Maria (sicut in primo capitulo diximus) per secundam nativitatem suam incarnatum*

et natum unum in utraque natura inconfusa inseparabileque cognoscit, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XLV.

^a Gratia filius qui ex Maria est homo, natura autem Deus Verbum : quod autem secundum gratiam, non natura, et quod secundum naturam, non gratia, non duo filii; sufficiat corpori, quod ex nobis est secundum gratiam filiationis, gloria et immortalitas : quia templum Dei Verbi factum est, non supra naturam elevetur : et Deus Verbum pro debita a nobis gratiarum actione non injuriatur : et quæ est injuria componere eum cum corpore, et putare indigere corporis ad perfectam filiationem! nec ipse Deus Verbum vult se David filium esse, sed Dominum; corpus autem hoc loci David filium non solum non invidit, sed et propter hoc adfuit.

Vigilii responsio.

In suprascripto quadragesimo quinto capitulo dicitur, quia per gratiam sit filius qui ex Maria natus est homo, natura autem Deus Verbum : et quasi ratiocinatur dicendo : Quod gratia, non natura, et quod natura, non gratia; et adjungitur : Sufficit corpori quod ex nobis est secundum gratiam filiationis, et non supra naturam elevetur, et Deus Verbum pro debita a nobis gratiarum actione non injuriatur; quæ verba nudum hominem ex Virgine Maria significant, qui per gratiam appelletur Filius Dei. Qui ergo hæc ita sapit, docet, credit aut prædicat, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XLVI.

^b Quando erit quæstio de natiuitatibus secundum naturam, ne Mariæ filius Verbum Dei existimetur, mortales enim mortales generant secundum naturam, et corpus simile sibi : et duas natiuitates Deus Verbum non sustinuit, unam quidem ante sæcula, alteram vero in posterioribus temporibus.

Vigilii responsio.

In suprascripto quadragesimo sexto capitulo dicitur, ut Mariæ filius Deus Verbum non existimetur, adficiendo : Quia mortalis mortalem generat secundum naturam, et corpus simile sibi. Quæ verba et purum hominem de sancta Virgine Maria significant, et duos filios introducunt. Qui ergo ita sapit, docet, credit aut prædicat, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XLVII.

Ergo jam cessabunt ab impudente pugna, desistent autem a vana contentione, erubescentes evidentiam prædictorum : plurimos enim dicunt filios in gloriam ducentes. Ecce igitur in filiationis ratione Apostolus apparet (Hebr. . xi) assumptum hominem cæteris connumerans, non secundum quod illis [illius] filiationis particeps est, sed secundum quod similiter gratia filiationem assumpsit, deitate sola naturalem filiationem possidente.

Vigilii responsio.

In suprascripto quadragesimo septimo capitulo id

^a Ut in Conci. V, collat. 4 et 5.

A quod dicit Apostolus, *Qui multos filios ad gloriam adduxerat* (Hebr. ii, 10), exponendo dicitur, quod assumptum hominem cæteris connumeret sanctus Apostolus, eo quod similiter gratiam filiationis acceperit, sola deitate naturalem filiationem possidente : quæ quidem verba, sicut superius dictum est, duos introducunt filios, id est unum per gratiam, alterum per naturam. Quod qui ita sapit, docet, credit aut prædicat, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XLVIII.

Sed ad hoc dicunt, quod Jesus nomen salvatorem significat. Salvator autem si dicitur, quomodo ille homo dicatur? oblitus quod Jesus dicebatur etiam filius Nave : et quod mirandum est, quia non sit vocatus fortuito in generatione, sed transnominatus a Moyse. Certum autem est quod non hoc imponere homini patiebatur, si divinam naturam omnimodo significabat.

Vigilii responsio.

In suprascripto quadragesimo octavo capitulo de nomine Jesu, quod salvatorem significat, arguendo negatur, et dicitur : Quia si salvator divinam naturam significaret, nunquam tale nomen homini imponeretur. Quibus verbis absolute et purus homo Christus ostenditur, et duæ personæ intelliguntur. Quæ qui ita sapit, credit aut prædicat, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM XLIX.

Itaque non solum Filium ipsum vocat a Deo Verbo separans, sed etiam secundum rationem filiationis communicans cæteris participibus filiationis convincitur : quoniam gratia et ipse particeps fuit filiationis, non naturaliter ex Patre natus, habens tamen ad cæteros excellentiam, qui unitate ad ipsum filiationem possidet, quod ei firmiorem ipsius rei donat participationem.

Vigilii responsio.

In suprascripto quadragesimo nono capitulo dicitur, quia Christus per gratiam particeps fuit filiationis, habens tamen ad cæteros excellentiam, quod ex firmitate ipsius rei donata fuerit participatio. Quod qui ita sapit, docet, credit aut prædicat, et non magis Deus Verbum cum assumpta carne unus atque idem Dominus Jesus Christus et verus Filius Dei et idem ipse verus Filius hominis intelligitur et creditur, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM L.

Homo Jesus similiter omnibus hominibus, nihil differens connaturalibus hominibus quam quod ipsi gratiam dedit; gratia autem data naturam non mutat; sed post mortis destructionem donavit ei Deus nomen super omne nomen.

Vigilii responsio.

In suprascripto quinquagesimo capitulo dicitur, quod homo Jesus nihil differat ab omnibus connaturalibus hominibus, nisi quod ei gratiam dedit : quæ

^b Ut in Conci. V, collat. 5.

verba Dominum nostrum Jesum Christum velut unum de justis hominibus faciunt æstimari, qui non deitate sua excelsus intelligatur, sed gratia aliquid amplius quam cæteri homines asseratur adeptus. Quod si quis ita sapit, docet, credit aut prædicat, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM LI.

Sed mei fratres, qui ejusdem mihi matris sunt filii dicunt mihi. Non separa hominem et Deum, sed unum eundemque dic hominem, dicens : Dico connaturalem mihi, dico Deum. Si dicam connaturalem Deo, dico : Quomodo homo et Deus unum sunt ? Nunquid una natura hominis et Dei, domini et servi, factoris et facturæ ? Homo homini consubstantialis est, Deus autem Deo consubstantialis est : quomodo igitur homo et Deus unus per unitatem esse potest : qui sacrificatur, qui sacrificat, et qui ante sæcula, et qui ex Maria apparuit ?

Vigilii responsio.

In suprascripto quinquagesimo primo capitulo negatur quod unus idemque dici possit Deus et homo dicendo : Quomodo homo et Deus unus per unitatem esse potest, qui salvificat, et qui salvificatur, qui ante sæcula est, et qui ex Maria apparuit ? Quæ verba duas introducunt in Christo personas. Si quis igitur ita sapit, docet, credit aut prædicat, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM LII.

Bene intulit : Namque et ego homo sum (Math. viii), ut dicat : Nihil mirandum si hoc potes cum sis homo accipiens a Deo : quoniam et ego cum hoc sim, accipio obediens, semel habens jubendi potestatem propter datoris indulgentiam.

THEODORI CAPITULUM LIII.

Quapropter et nec incongruum est et te, accepta ista a Deo potestate, verbo solo jubentem abigere passionem, nec enim tanquam Filio Dei, et ante universam creaturam existentem, et creatori eorum quæ sunt accessit centurio.

Vigilii responsio.

In suprascriptis quinquagesimo secundo et quinquagesimo tertio capitulis dicitur, quia Christo dixerit centurio, nihil mirandum esse si hoc potes, cum sis homo accipiens a Deo : quoniam et ego cum hoc sim, accipio obediens, semel habens jubendi potestatem propter datoris indulgentiam. Et quamvis ex eo quod sequitur, centurionem non tanquam Filium Dei adisse, qui universam condiderit creaturam ; videatur quidem esse confiteri cum esse Filium Dei et creaturæ totius opificem. Tamen quia nec de centurionis intellectu bene existimavit, cujus Dominus fidem non laudaret dicendo : *Non inveni tantam fidem in Israel (Ibidem)*, nisi sciret eum intellexisse quia Deus : et ex his et superioribus capitulis et aliis dictis jam non per unitatem subsistentiæ, sed per gratiam dicitur Christus esse Filius Dei, et ex eo Christus purus homo videtur induci, qui pro merito suo acciperet per datoris indulgentiam

potestatem. Si quis ergo hæc ita sapit, docet, credit aut prædicat, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM LIV.

Consonantia et Apostolus dicit : Et manifeste magnum est pietatis mysterium, quod manifestatum est in carne, justificatum est in Spiritu (I Tim. iii), justificatum esse in Spiritu dicens ipsum, sive quod ante baptismum cum subtilitate competente legem custodivit, sive quod etiam post illud gratiæ conversationem cooperatione Spiritus cum magna complevit subtilitate.

Vigilii responsio.

In suprascripto quinquagesimo quarto capitulo id quod Apostolus dicit : *Quod manifestatum est in carne, justificatum est in Spiritu*, Christus justificatus esse asseritur, sive quod ante baptismum cum subtilitate competenti legem custodivit, sive quod etiam post illud gratiæ conversationem cooperatione Spiritus cum magna subtilitate compleverit. Quæ verba quia item purum hominem Christum justificatione eguisse demonstrat, si quis ita sapit, docet, credit aut prædicat, et non magis ipsum ut verum Deum consubstantialem Patri et Spiritui sancto justificare impios per fidem credit, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM LV.

Idem hoc dicimus juste et de Domino, quod Deus verbum sciens ejus virtutem, et secundum præscientiam statim in ipso initio complasmationis cohabitare bene voluit, et uniens eum sibi affectu voluntatis, majorem quamdam præstabat gratiam, ut pote gratia quæ in eum est, et in omnes homines dividenda. Unde et circa bona voluntatem integram ei custodiebat. Non enim hoc dicemus, quod ille homo voluntatem habebat nullam, sed quod volebat quidem bonum, magis autem ei voluntarie plurimum aderat et boni desiderium, et contrarii odium : conservabatur vero a divina gratiæ illi voluntas integra ab initio, Deo qualis erit subtiliter sciente, qui et ad confirmandum eum magnam illi cooperationem habitatione sua præstabat pro omnium nostrum salute : unde nec injustum dicat aliquis esse, quod præter omnes præcipuum aliquid datum est illi homini, qui a Domino assumptus est.

Vigilii responsio.

In suprascripto quinquagesimo quinto capitulo dicitur quia Deus verbum secundum præscientiam sciens hominis Christi virtutem, initio complasmationis statim inhabitare in ipso bene voluerit, et uniens eum sibi affectu voluntatis majorem quamdam ei præstabat gratiam. Ex quibus verbis, et ex aliis quæ sequuntur, duæ evidenter inducuntur esse personæ, et quia Filius Dei in filio hominis per affectum et gratiam et relationem habitare videatur. Si quis ergo hæc ita sapit, docet, credit aut prædicat, et non unum eundemque Christum in duabus perfectis et individuis inconfusisque agnoscit et credit naturis, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM LVI.

Nam rationalis quidem proprium est discretio bonorum et malorum : cum vero non sint contraria,

non erat ei possibile aliquid discernere primum : igitur in his quæ creata sunt magnam contrarietatem fecit.

Vigiliæ responsio.

In suprascripto quinquagesimo sexto capitulo dicitur, rationalis proprium esse discretionem bonorum et malorum ; et post pauca sequitur : Primum igitur in his quæ creata sunt magnam contrarietatem fecit. Quæ verba si ea intentione dicantur, ut mali natura sicut et boni introducat, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM LVII.

Quoniam autem non obaudit Adam, deinde subditus est morti : et factus est hoc propter inobedientiam, quod et citra inobedientiam propter utilitatem nostram a Creatore factum est, edocti sumus omnes peccatum.

Vigiliæ responsio.

In suprascripto quinquagesimo septimo capitulo dicitur, quia etsi non fuisset Adam inobediens, tamen propter utilitatem hominum a Creatore factum esse, et edoctos nos esse peccatum : quod absit ut catholica fides credat, a Deo nos, ut peccatores efficeremur, doceri potuisse peccatum. Si quis ergo hoc ita sapit, docet aut prædicat ; et non magis prohibente Deo, primi hominis culpa introductum fatetur esse peccatum, et justo Dei iudicio eum atque ejus progeniem propter inobedientiam suam mortis subitissæ supplicium, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM LVIII.

Nec igitur mortem non sponte et præter iudicium suum intulit hominibus, nec peccato aditum ad nullam utilitatem dedit : nec enim hoc fieri, nolente ipso, non poterat : sed quoniam sciebat utile esse nobis, magis autem omnibus rationabilibus prius quidem malorum et deteriorum fieri aditum, postea autem deleri quidem hæc ; introduci autem meliora : ideo in duos status dirisit Deus creaturam, præsentem, et futurum ; in isto quidem ad immortalitatem et immutabilitatem omnia adducturus, in præsentem vero creaturam in mortem et mutabilitatem interim dimittens. Nam si quidem statim ab initio immortales nos fecerit et immutabiles, nullam differentiam ad irrationabilia haberemus, proprium nescientes bonum. Ignorantes enim mutabilitatem, immutabilitatis ignorabamus bonum ; nescientes mortem, immortalitatis lucrum nesciebamus ; ignorantes corruptionem, non laudabamus incorruptionem ; nescientes passionum gravamen, impossibilitatem non mirabamur (compendiose dicam, ne longum sermonem faciam) ; nescientes malorum experimentum, bonorum illorum non poteramus scientiam mereri.

Vigiliæ responsio.

In suprascripto quinquagesimo octavo capitulo dicitur, ideo Deum dedisse peccato aditum, quia utile hoc sciebat esse nobis, magis autem omnibus rationabilibus, ut prius videlicet malis et deterioribus rebus fieret aditus, postea autem his deletis intro-

duci meliora : et adjectur : Quia si statim ab initio immortales nos fecisset et immutabiles, nullam differentiam ad irrationabilia haberemus, proprium nescientes bonum. Quibus verbis primum contra regulam fidei Deus asseritur tanquam nobis utile introduxisse peccatum. Secundo cum omnia rationabilia complectitur, hoc etiam de angelis et de universa cœlesti militia, quæ ratione est prædita, facit intelligi. Tertio quia illud, quod diabolus ad decipiendum primis hominibus persuaserit, quia, si de ligno prohibito manducarent sicut dii * scientes bonum et malum, beneficii loco asseritur profuisse. Quæ si quis ita sapit, docet, credit aut prædicat, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM LIX.

Necesse est autem omnia simul rationabilia, invisibilia dico, et nos ipsos, quibus mortale quidem est corpus, anima autem per omnia ejusdem generis invisibilibus [Forte immortalis cum eisdem invisibilibus] et rationabilibus substantiis, hic quidem præsentem mutabilitatem pati, ut optima erudiamur doctrina religiositatis, et ad benevolentiam constituamur.

Vigiliæ responsio.

In suprascripto quinquagesimo nono capitulo dicitur : Necesse est omnia simul rationabilia, invisibilia, et nos ipsos, quibus mortale quidem est corpus, anima autem per omnia ejusdem generis invisibilibus et rationabilibus substantiis, hic quidem præsentem mutationem pati, ut optima erudiamur doctrina religiositatis, et ad benevolentiam constituamur. Quibus verbis si angeli lucis, et universæ cœlestes invisibilesque virtutes sic mutabilitati hactenus subjacere, sicut humanæ animæ asseruntur, anathema sit.

THEODORI CAPITULUM LX.

Nam sciebat quidem quod peccabunt omnimodo, concedebat vero hoc fieri, expedire eis cognoscens, quoniam erat impossibile eum, qui cum fecerit non exstantes, et tantorum quidem demonstraverit dominos, tantis vero bona proposuerit, ut eis fruantur, nec prohibere peccati aditum, si expedire eis hoc cognosceret. Sed enim non erat possibile nos aliter discere peccatum, et passionum molestias, et deteriora, et nostram infirmitatem in his demonstrandam, ad ostendendam magnitudinem immutabilitatis, quam postea nobis esset donaturus, nisi sic ab initio hæc fuissent a Deo dispensata, ut collatione et experimento infinitorum malorum, bonorum possemus scire magnitudinem, et hujus gratia, ut pote profuturum nobis, peccatum intrare dimittens, magnum in ejus bello auxilium invenit.

Vigiliæ responsio.

In suprascripto sexagesimo capitulo dicitur quia Deus sciens hominem peccatum, ideo peccare permiserit, quia hoc ei noverat expedire, et propterea non prohibuisse peccati aditum, quia sic ab initio a Deo fuerit dispensatum, ut collatione et experimento

* Forte, essent sicut dii. HARDUINUS.

infautorum malorum, bonorum possemus scire magnitudinem, et hujus rei gratia, ut pote profuturum nobis, peccatum intrare dimittens, magnum in ejus peccati bello auxilium invenerit homo. Quæ verba quoniam aliena sunt a sensu divinæ Scripturæ, ut dicatur, quia peccatum a Deo pro utilitate nobis introductum sit. Si quis ita sapit, docet, credit aut prædicat, anathema sit. Sancta enim catholica Ecclesia hoc certum tenet et credit, quia Deus et prohibuerit a peccato primum hominem, et per inobedientiam peccatum punierit justo supplicio; sed bene utens etiam malis nostris, singulari nos remedio, per unigeniti Filii sui incarnationem, passionem, mortem, et resurrectionem, hoc est Domini nostri Jesu Christi, ab omnium peccatorum nexibus liberavit.

His igitur competenter et per orthodoxæ fidei recitandam apostolicæ sententiæ auctoritate damnatis, constituimus, ut ex omnibus istis, quæ nos Patrum statutis atque traditionibus inherentes apostolica auctoritate damnavimus, nulla injuriandi præcedentes Patres vel doctores Ecclesiæ (quæ procul dubio scandala sacrosanctæ Ecclesiæ suscitavit) præbeatur occasio: anathematizantes omnem ad ordines ecclesiasticos pertinentem, qui Patribus atque doctoribus Ecclesiæ contumeliam ex superscriptis impietatibus quodammodo ascribere vel irrogare voluerit. Et quoniam præfata dogmata, quæ secundum intellectum de his expositum anathemati atque damnationi subjecimus in eo volumine quod nobis per fratrem nostrum Benignum episcopum nuper a pietate vestra transmissum sub Theodori Mopsuesteni episcopi perhibentur nomine prænotata; ad hoc sollicitudinis nostræ animum consequenter admonuimus, ut si quid de persona vel nomine memorati Theodori apud Patres quæsitum sit, vel si qua super ejus nomine ab eis regulariter fuerint constituta sive disposita, diligentissima indagatione quærere curæremus. Et hæc investigantes advertimus beatæ recordationis Cyrillum Alexandrinæ civitatis antistitem de persona jam mortui Theodori episcopi Joanni reverendæ memoriæ Antiochenæ civitatis episcopo, vel Orientali synodo ad ejus litteras rescribentem, inter alia ita tradidisse: Quæ prolata est in sancta synodo Ephesina definitio, veluti a Theodoro disposita, sicut offerentes dicebant, nihil habens sanum, evacuavit quidem eam sancta synodus veluti perversarum plenam intelligentiarum, condemnans item eos qui sic sapiunt. Dispensatim vero mentionem viri non fecit, neque eum nominatim anathemati subdidit, neque alios. Ipsam vero synodum Ephesinam primam sollicitè recensentes, nihil de Theodori Mopsuesteni persona referre comperimus, sed symbolum, quod Charisius presbyter illic prodidit, magis quia ab Athanasio et Photio, qui tunc temporis hæretico Nestorio adhærebant, per Antonium et Jacobum nomina tantum presbyterorum habentes ad Philadelphiorum ecclesias fuerit destinatum: ex quo claret beatum Cyrillum hoc quod per litteras proficitur a prolatoribus scilicet symboli jam defuncti Theodori episcopi

A nomen fuisse delatum, sua providentia ecclesiasticam moderationem circa mortuum sapientia sacerdotali servantem, noluisse nomen ejus, ne monumentis quidem synodalibus, propter regulam quæ de mortuis in sacerdotio servanda est, contineri. Quomodo autem hoc quod supra dixit beatus Cyrillus dispensative factum, ut minime anathemati nomen viri subijcere voluisset intelligi, ad ecclesiasticam regulam porrigendum, in eadem epistola sua subter adjecit, dicens: Sed juste audient, tametsi nolint, qui hujusmodi causas præbent. Obliviscimini vos ipsos, quando adversus cineres arcus extenditis: non enim superest qui apud eos inscriptus est: et me nullus culpet in hæc verba progressum, sed cedant valde, nimirum prædecessori.

B Grave est enim insultare defunctis, vel si laici fuerint, nedum illis qui in episcopatu hanc vitam deposuerunt. Justissimum enim apparet prudentibus viris cedere præscienti, *Deo scilicet*, uniuscujusque voluntatem; et cognoscenti qualiscunque quisque futurus sit. Beatum quinetiam Proclum hujus regiæ civitatis antistitem ita memorati Joannis Antiocheni episcopi similiter constat respondisse rescriptis, dicentem inter alia: Quando enim scripsi tuæ sanctitati, oportere aut Theodorum, aut alios quosdam, qui pridein defuncti sunt, anathemati subdi, aut nominatim alicujus feci mentionem? et post pauca. Et illa capitula quæ subjecta sunt repuli, ut pote subtilitatem non habentia pietatis: neque autem de Theodoro, neque de alio quoquam qui jam defuncti sunt scripsi, Deo amantissimi, aut ut anathematizaretur, aut ut abdicetur. Sed neque charissimus Theodotus, qui a nobis directus est, diaconus talia mandata suscepit. Item ipse beatus Proclus in epistola ad Maximum diaconum post alia ita dicit: Quomodo igitur per litteras didici nunc, quia Theodori Mopsuesteni, et aliorum quorundam nomina præposita sunt capitulis ad anathematizandum, cum illi ad Deum jam migraverint: et eos qui jam vitam reliquerunt supervacuum est injuriari post mortem, quos nec vivos aliquando culpavimus. Et post pauca: Post subscriptionem autem tomi, et post abjectionem capitulorum, quæ cujus sint ignoramus, continuo præpara diaconum Theodorum venire ad regiæ civitatem.

C Perpendat ergo pietatis vestræ sapientia singularis, quia Proclus eruditissimus sacerdotum, et non longe a Theodori Mopsuesteni vita repertus, mala quæ libenter damnaverit cujus essent se jam tunc professus est ignorare. Sed neque in sancto ac venerando Chalcedonensi concilio aliquid de sæpius designati Mopsuesteni Theodori episcopi nomine invenimus statutum vel dictum esse contrarium, dum in relatione, quam eadem veneranda synodus piæ memoriæ Marciano tunc imperatori transiuit, quam vos quoque vestris legibus, dum orthodoxa professione unum de sancta Trinitate Christum Deum ac Dominum nostrum constendum astruitis, ad testimonium laudabiliter adduxistis, litteræ Antiocheni Joannis cum Orientali synodo ad Theodosium tunc piissimæ recordationis principem destinatæ venerabiliter me-

morentur, quibus Mopsuesteni Theodori episcopi A persona, ne post mortem damnari deberet, excusatur.

Post hæc ampliori cura prospeximus, si quid in his qui jam defuncti sunt, et minime reperiuntur in vita damnati, etiam sanctæ recordationis prædecessores nostri decreverint. Quibus inspectis, agnovimus quod hujus cautæ providentiæque formam veneranda prædecessorum nostrorum sedis apostolicæ præsulum constituta nobis apertissime tradiderunt. Nam beatissimus papa Leo ad Theodorum episcopum Forojuliensem post alia ita dicit: Non necesse est nos eorum qui sic obierunt merita actusque discurrere; cum Dominus Deus noster, cujus judicia nequeunt comprehendere, quod sacerdotale mysterium implere non poterat, suæ justitiæ reservavit. Item beatus B Gelasius papa in epistola quam ad episcopos Dardaniæ de causa Acacii scripsit, post alia ita dicit: Qui postquam in collegium recidens pravitatis, jure meruit ab apostolica communione secludi, in hac autem persistens damnatione defunctus est, absolutionem, quam superstes nec quæsit omnino, nec meruit, mortuus jam non potest impetrare. Siquidem ipsis apostolis Christi voce delegatum est: *Quæ ligaveritis super terram, et quæ solveritis super terram* (Matth. xviii). Cæterum jam de eo qui in divino est judicio constitutus nobis fas aliud decernere non est, præter id in quo eum dies supremus invenit.

* Item memoratus beatæ recordationis papa Gelasius in gestis b synodalibus de Miseni episcopi C Cuman absolute confectis, hoc evidenter edocuit, dicens: Totum quod supra facultatis est modulum, divino judicio relinquamus: non autem nobis poterunt imputare, cur prævaricationis offensam viventibus remittamus; quod Ecclesiæ, Deo largiente, possibile est: nec nos jam mortuis veniam præstare deprecantur: quod nobis non esse possibile manifestum est; quia cum dictum sit: *Quæ ligaveritis et solveritis super terram*, hos, quos super terram jam non esse constat, non humano, sed suo Deus judicio reservavit: nec audet Ecclesia sibi vindicare, quod ipsis apostolis conspicit non fuisse concessum: quia alia est causa superstitum, alia defunctorum. Hanc autem regulam et in sanctorum Joannis Constantinopolitani episcopi, quem Chrysostomum vocant, atque Flaviani ejusdem civitatis episcopi, veneranda memoria constat esse servatam, qui licet violenter exclusi sunt, non tamen pro damnatis sunt habiti, eo quod semper inviolatam eorum communionem Romani pontifices servaverunt, nec abscindi ab Ecclesia dici potuerunt vel poterunt, quos sibi inconvole unitis apostolica judicavit auctoritas.

In Eusebii etiam cognomento Pamphili Historiæ libro septimo legitur, Dionysium Alexandrinæ civitatis episcopum, qui longe ante fuerat, de Nepote quodam episcopo Ægypti ita fecisse: hic enim Nepos episcopus de mille annis, quibus post primam resurrectionem sanctos cum Christo regnatos esse bea-

tus Joannes Apostolus in Apocalypsi dicit, scripsisse asseritur, in quibus Judaicum intellectum habuisse narratur. Post cujus mortem, cum ad Dionysium Alexandriæ episcopum pervenisset, quod tota Ægyptus ipsos libros, quos Nepos reliquerat, veluti magnum aliquod et occultum mysterium se habere putaret: et pergens ad eum locum (in Arsinoite enim quæstionem ipsam motam fuisse refert) scribensque destruxit eosdem libros atque evertit: Nepotem vero qui eos scriperat, propter hoc maxime quia jam defunctus fuerat, nulla sit aggressus injuria. Quæ si quis latius agnoscere velit in memorato septimo historiæ ejusdem Eusebii libro reperiet.

Quibus omnibus diligenter inspectis, quia licet diverso Patres nostri verborum modo, unius tamen ductu intelligentiæ, disserentes, illæsas sacerdotum in pace ecclesiastica defunctorum servare personas, idemque regulariter apostolicæ sedis quæ supra diximus definiunt constituta: Nulli licere noviter aliquid de mortuorum judicare personis: sed in hoc relinqui, in quo unumquemque dies supremus invenit, et specialiter de Theodori Mopsuesteni nomine, quid sancti Patres nostri disposuerint, superius evidenter expressum est: eum nostra non audemus damnare sententia, sed nec ab alio quopiam condemnari concedimus: absit tamen ut suprascripta capitula dogmatum, quæ secundum subjectos intelligentiæ sensus a nobis constat esse damnata, vel quæcunque dicta cujuslibet sine nomine prænotata, evangelicis tamen et apostolicis, ac quatuor synodorum, Nicænæ, Constantinopolitanæ, Ephesinæ primæ, atque Chalcedonensis, et apostolicæ sedis non congruentia consonaque doctrinis, non solum sensu, sed vel etiam aure patiamur admittere.

De scriptis vero quæ sub viri venerabilis Theodoretum quondam episcopi nomine proferuntur, miramur primum, cur necesse sit ejus sacerdotis nomine in obreccationem quidquam cujuslibet studio devocari: qui ante centum et amplius annos in sanctæ ac venerandæ Chalcedonensis synodi judicio constitutus sine aliqua cunctatione subscripsit, et beatissimi papæ Leonis epistolis prona devotione consensit. Delinere cum existerent tunc Dioscorus et Ægyptii episcopi, qui eum dicerent sanctum Cyrillum anathematizasse, et eundem Theodoretum etiam hæreticum esse, tamen sancti Patres nostri hæc audientes, diligentissime eodem Theodoretum posthac examinatione discusso, et præsentem a præsentibus inquisito, nihil aliud ab eo exegisse noscuntur, nisi ut statim Nestorium ejusque impia dogmata anathematizaret atque damnaret, hoc sibi tantummodo sufficere judicantes, quod ille coram universo concilio faciens, Nestorium cum dogmatibus suis, universis Patribus audientibus, clara voce damnavit. Ex quo evidenter apparet, quia quidquid sit vel fuerit sub cujuslibet prolato nomine, quod impii Nestorii videatur concordare dogmatibus, hoc tunc in illo sancto concilio a viro venerabili Theodoretum fuerit sine dubitatione damnatum: et sit

* Vide et Facund. lib. contra Mocian.

b Ex Concil. Rom. sub Gelasio an. 495. HARD.

valde contrarium, et Chalcedonensis synodi iudicio indubitabiliter inimicum, quædam Nestoriana dogmata nunc sub eius sacerdotis nomine condemnari, qui cum sanctis Patribus eundem impium Nestorium et execrabilia eius dogmata (sicut diximus) tunc apertissime anathematizavit. Quid enim aliud est, mendaces aut simulantes professionem rectæ fidei Patres in sancta Chalcedonensi synodo residentes ostendere, quam dicere aliquos ex eis similia sapuisse Nestorio, quorum iudicio videas Nestorium ejusque dogmata fuisse damnata?

Nec illud arbitrandum est, quia sanctæ memoriæ Cyrilli injuriis per duodecim capitulorum ejus reprehensionem a viro venerabili Theodoro (ut putatur) ingesta beatissimi Patres nostri in sancta synodo Chalcedonensi neglexerint, sed aut (ut pote rebus de proximo gestis euncta præ oculis habentes) Theodoretum nihil tale fecisse probaverunt, aut exemplum ipsius sanctæ memoriæ Cyrilli judicaverunt esse sequendum, qui post multa et gravia contra se ab Orientalibus apud Ephesum scripto gesta, tempore quo cum ipsis in concordiam remeavit, tanquam si acta non fuissent, pacis amore, silentio dereliquit; ut impleret utique illud apostolicum dictum, quo Corinthiis scribit, dicens: *Cui enim aliquid donastis, et ego (II Cor. II).* Nam et illud sancta synodus Chalcedonensis intendere credenda est, quia dum doctrinam sancti Cyrilli ex epistolis ejus in eadem synodo reseratis atque receptis memoratus episcopus Theodoretus ita devota mente suscepit, ut doctrinæ quoque ejus ad laudandam beatissimi papæ Leonis epistolam testimoniis uteretur, etiamsi in eum injurias intulisse constaret, plenissime satisfacisse videretur, illius venerabiliter amplectendo fidem, cujus falso fuerat suspicatus errorem. Et ideo nos nec aliquid velut omissum a Patribus nostris querere nunc aut retractare convenit; et eos quibus sancti Cyrilli reprehensio nunc placet, aut fisdem sanctis Patribus nostris æstimant placuisse, modis omnibus refutamus.

Hac ergo rerum veritate perpensa, statuimus atque decernimus, nihil in injuriam atque obreptionem probatissimi in Chalcedonensi synodo viri, hoc est Theodoretum episcopi Cyri, sub taxatione nominis ejus a quoquam fieri, vel proferri: sed custodita in omnibus personæ ejus reverentia, quæcunque scripta, vel dogmata ejus cujuslibet nomine prolata sceleratorum Nestorii atque Eutychetis manifestantur erroribus consonare anathematizamus atque damnamus. Etenim satis habet, abundeque sufficere debet, quod damnantes atque anathematizantes cum Paulo Samosateno et Bonoso Nestorium, et e diverso cum Valentino atque Apollinare Eutychetem simul et errores eorum, aliosque hæreticos omnes cum dogmatibus suis, illos quoque pariter condemnamus qui eorum impliciti et inemendabiles permanentes de vita præsentis sæculi migraverunt. Siquidem per hoc nihil perversæ doctrinæ relinquimus, quod non

A per hanc sententiam a nobis prolata a sancta Dei Ecclesia apostolica auctoritate inveniatur exclusum.

I. Rursus tamen hoc specialiter dicimus: ut si quis, servata inconvertibilitate naturæ divinæ, non confiteatur Verbum carnem factum, et ex ipsa conceptione de utero Virginis humanæ naturæ sibi secundum subsistentiam unisse principia, sed tanquam cum existenti jam homine fuerit Deus Verbum; ut per hoc non sancta Virgo vere Dei genitrix esse credatur; sed verbo tenus appelletur, anathema sit.

II. Si quis secundum subsistentiam unitatem naturarum in Christo factam denegat, sed seorsum existenti homini tanquam uni justorum inhabitare Deum Verbum, et non ita confiteatur naturarum secundum subsistentiam unitatem, ut Deus Verbum cum assumpta carne una permanserit permanea que subsistentia sive persona, anathema sit.

III. Si quis voces evangelicas et apostolicas in uno Christo ita dividit, ut etiam naturarum in ipso unitarum divisionem introducat, anathema sit.

IV. Si quis unum Jesum Christum verum Dei et eundem ipsum verum hominis Filium futurorum ignorantiam aut dici ultimi iudicii habuisse dicit, et tanta scire potuisse, quanta ei deitas, quasi alteri cuidam inhabitans, revelabat, anathema sit.

V. Si quis illud Apostoli, quod est in Epistola ad Hebræos dictum, quod experimento cognovit obedientiam, et cum clamore forti et lacrymis preces supplicationesque obtulit ad Deum, qui salvum illum posset a morte facere, tanquam nudo deitate Christo deputans, qui laboribus virtutis perfectus sit, ut ex hoc duos introducere Christos vel duos filios videatur, et non unum eundemque credit Christum Dei et hominis Filium ex duabus et in duabus naturis inseparabilibus indivisisque confitendum atque adorandum, anathema sit.

His omnibus et hujusmodi blasphemis ita a nobis abdicatis atque damnatis, hac præsentis constitutionis dispositione quam maxime providemus, ne (sicut supra diximus) personis, quæ in pace et communionem universalis Ecclesiæ quieverunt, sub hac damnati a nobis perversi dogmatis occasione aliquid derogetur, sed execrabilibus dogmatibus in Nestorio atque Eutychete hæresiarchis, universisque eorum sequacibus condemnatis, illis sacerdotibus qui in pace catholica Ecclesiæ (sicut dictum est) sunt defuncti nulla contumelia generetur, ne inde injuriarum nascatur occasio, unde potius debeat sanctorum Patrum reverentia custodiri.

De epistola quoque venerabilis viri Ibae, quondam Edessæ civitatis episcopi, de qua pariter inquisitis, diligenti nihilominus investigatione quaesivimus, si quid de ea præcis temporibus apud Patres nostros motum, vel agitatam, sive quaesitum, seu fuerit constitutum. Et quia Græcæ linguæ (sicut cunctis et maxime pietati vestræ notum est) sumus ignari, nunc per nostros, qui ejusdem linguæ videntur

* Forte, ejus, aut alterius cujuslibet. HARDUNUS.

tur habere notitiam, gesta sancti venerandique Chalcedonensis concilii in synodalibus codicibus diligentissime perquirentes, dilucide aperteque reperimus, duabus in eadem synodo actionibus prædicti viri venerabilis Ibas examinatum fuisse negotium, ibique ex gestis apud Photium Tyri et Eustathium Beryti episcopos habitis, hanc de qua quæritur, inter cætera prolatam fuisse contra eum ab accusatoribus ejus epistolam : cumque consummata ipsius disceptatione negotii, a venerandis fuisset Patribus requisitum, quid de ejusdem constituendum videretur Ibas negotio, consequenter hujusmodi processisse sententias.

Paschasinus et Lucentius, reverendissimi episcopi, et Bonifacius presbyter, tenentes locum sedis apostolicæ (quia missi apostolici semper in synodis prius loqui et confirmare soliti sunt), per Paschasinum dixerunt: Relectis chartis, agnovimus ex sententia reverendissimorum episcoporum, Ibas reverendissimum innoxium approbati: relecta enim ejus epistola agnovimus eum orthodoxum. Et ob hoc decernimus ei honorem episcopatus restituendum, et Ecclesiam, a qua injuste et absens expulsus est, reparandam. De episcopo igitur sanctissimo Nonno, qui pro eo paulo ante factus est, existimationis erit venerabilis episcopi Antiochenæ Ecclesiæ quid oporteat de eo formari [firmari] si: statui.

Anatolius reverendissimus archiepiscopus Constantinopolis novæ Romæ dixit: Dei amantissimorum episcoporum et judicum fides, ac lectio omnium horum quæ sunt subsecuta, demonstrant innoxium Ibas reverendissimum ab accusationibus quæ illatæ sunt in eum: unde omnem in præsentis suspicionem abjicio, quoniam consentit et subscribit ei quæ nunc de fide sententia data est a sancto concilio, et epistolæ sanctissimi archiepiscopi Romæ Leonis, et dignum eum iudico episcopatu, et habere curam in qua pridem existebat Ecclesiæ.

Maximus reverendissimus episcopus Antiochenus dixit: Ex iis quæ modo relecta sunt, constitui manifestum esse, quia ab omnibus ei illatis reverendissimus Ibas innocens est repertus: ex relecto vero rescripto epistolæ, quæ probata est ab eo qui adversarius ejus existit, orthodoxa est ejus declarata dictatio.

His igitur ita in sanctæ Chalcedonensis synodi iudicio dispositioneque jacentibus, et ita vicariatum sedis apostolicæ venerandorum præsulum sustinentium et cæterorum Patrum interlocutionibus declaratis, evidenter advertimus, quod ab his qui in eadem sancta Chalcedonensi synodo locum beatissimi prædecessoris nostri papæ Leonis tenuisse noscuntur, dictum sit: *Relecta ejus epistola agnovimus eum esse catholicum*; et ab Anatolio Constantinopolitano dictum sit: *Lectio omnium quæ sunt subsecuta demonstrat innoxium Ibas reverendissimum ab his quæ in eum accusatores intulerant*; a Maximo vero Antiocheno dictum sit: *Ex relecto scripto epistolæ quod perlatum est ab adversario ejus, catholica est ejus declarata dictatio*; quorum interlocutionibus cæteri episcopi

A non solum non contradixisse, verum etiam aperte simum noscuntur præbuisse consensum.

Propter prædicationem fidei, per quam venerandæ recordationis Cyrillus Alexandrinus episcopus, et reverendissimus Joannes Antiochenus antistes, atque omnes Orientales episcopi per Paulum Emesensæ civitatis episcopum ad concordiam redierunt, quam Ibas quoque in eadem epistola laudans, libenter amplectitur, orthodoxa est Ibas episcopi a Patribus pronuntiata dictatio. Illa vero quæ in ipsa Ibas sacerdotis epistola in injuriis beatæ recordationis Cyrilli per errorem intelligentiæ dicta sunt, Patres in sancta Chalcedonensi synodo epistolam pronuntiantes orthodoxam, nullatenus receperunt: quippe quæ etiam ipse venerabilis episcopus, intellectu capitulorum ejus meliore recepto, mutando refutavit, sicut interlocutione venerandæ memoriæ Eunomii Nicomediensis episcopi in eadem sancta Chalcedonensi synodo residentis evidentissime declaratur; quod ita se habet: *Eunomius episcopus Nicomediæ dixit: Jam quidem ex his quæ relecta sunt innoxius approbatus est beatus Ibas; in quibus etiam dicendo male culpæ visus est beatissimum Cyrillum, et in postremis recte confessus illa quæ culpaverat refutavit. Unde et ego anathematizantem eum Nestorium et Eutychetem et impia eorum dogmata, et consentientem his quæ a sanctissimo archiepiscopo Leone scripta sunt, et in hac universali synodo, dignum esse episcopatu decerno.*

Nam et venerabilis memoriæ Juvenalis interlocutio hoc idem significat: quod Ibas episcopus de eo quod sancto Cyrillo capitula ejus aliter intelligendo detraxerat, postea professus, quia, his ab eo explanatis et a se intellectis, in communionem ejus devote concurrerit, et de his quæ prius aliter intellexerat sit conversus; propterea recipere eum episcopatum decrevit, ut pote quantum ad professionem fidei orthodoxum existentem, ita dicens: *Qui convertuntur Scriptura divina suscipi jubet; quapropter et ab hæreticis revertentes suscipimus. Unde prævideo reverendissimum Ibas mereri clementiam, quia et senex est, ut habeat episcopatus gradum, orthodoxum existentem.* Quibus verbis hoc intelligitur, quod si ab hæreticis venientes suscipimus, quomodo Ibas qui est orthodoxus, et intellectu capitulorum beati Cyrilli hæsitans ei obloqui visus est, nunc ab eo in quo fallebatur intellectu conversum non suscipiamus, cum eum orthodoxum constet existere? Neque enim orthodoxum existere Ibas diceret Juvenalis episcopus, nisi ex verbis epistolæ ejus confessionem fidei orthodoxam comprobaret. Ut autem appareat quia interlocutio Juvenalis Eunomii interlocutioni concordat, verba ipsa ex interlocutione Eunomii nos edocent, quæ inter alia ita se habent: *In quibus enim dicendo male culpæ visus est beatissimum Cyrillum, in postremis recte confessus, illa quæ culpaverat, refutavit.* Ex quibus verbis evidenter declaratur, in Iba episcopo nihil de confessione fidei reprehensum, quam constat esse laudatam; sed eundem Ibas quod fallente intelligentia de beato Cyrillo male senserat refutasse.

Nam idem venerabilis episcopus Ibas ex ipsis A gestis præcedentibus, sicut Photii et Eustathii sententia continet, apertissime perhibetur habere se et recipere omnia quæ in Ephesina prima synodo gesta sunt, et æqua judicare quæ in Nicæa sunt constituta, et nullam differentiam arbitrari ejus ad alia, et nimis ejus sanctitatem se laudasse pronuntians, quod prone Ibas sapuerit curare eos qui vel suspicione, vel alio aliquo modo ejus læderent opinionem doctrinæ: nam et post explanationem duodecim capitulorum beati Cyrilli factam, et intellectum ejus sibi quem sanctus Cyrillus in ipsis capitulis habuit declaratum, et orthodoxum eum se cum omnibus Orientalibus episcopis habuisse, et in communione ipsius usque ad exitum permansisse professus est. Ex quo apparet eundem Ibam, et priusquam duodecim capitula B beati Cyrilli intelligeret, et cum in eis suspicaretur unam Christi prædicari naturam, orthodoxo sensu quod male dictum existimaverat reprobasse, et post explanationem eorundem orthodoxo sensu quæ recte dicta cognoverat venerabiliter suscepisse.

Sed et illud indubitanter cunctorum fidelium mentibus patet, quod magis in Ephesina secunda hæretico intellectu Dioscorus cum Eutychete beato Cyrillo et primo Ephesino concilio contumelias irrogavit, qui crediderunt sanctum Cyrillum unam naturam in Domino Deo nostro Jesu Christo per duodecim sua prædicasse capitula: et ob hoc aliquos Orientales episcopos, qui unius naturæ prædicationem noluerunt suscipere, Dioscorus condemnavit: inter quos et Ibam episcopum propter hanc specialiter fidei ejus professionem, qua duas naturas, unam virtutem, unam personam, quod est unus Filius Dominus noster Jesus Christus, apertissime confitetur, hæreticum condemnavit; et Eutychetem propter unius naturæ prædicationem sicut catholicum revocavit, damnans quoque propter duarum naturarum vocem sanctæ recordationis Flaviani personam: et inventus est ipse magis Dioscorus Ephesinam primam synodum conari destruere, qui eam sub execrabilis intellectus imagine defendebat; et amplius beatum Cyrillum criminatus est laudans Dioscorus atque Eutyches, quam Ibas sub falsi intellectus errore vituperans. Namque cum laus atque vituperatio ad unum tenderent intellectum, Dioscorus et Eutyches, qui laudaverunt, hæretico spiritu laudasse reperti sunt, atque ideo sunt a sancta Chalcedonensi synodo damnati; at vero Ibas episcopus, qui per errorem, unam putans in his prædicari naturam, prius vituperavit capitula, et post declaratum sibi intellectum eorum, communicatorem se beati Cyrilli cum omnibus Orientalibus esse professus est, et in catholice fidei rectitudine ab eadem Chalcedonensi synodo judicatus est permansisse. Hæc ergo eadem synodus in Dioscoro atque Eutychete, qui se falso per beatum Cyrillum velamine tegere nitebantur, videns potius beati Cyrilli prædicationibus Dioscorum atque Eutychetem apparere contrarios. per hoc quod unam post aliam naturam blasphemio spiritu prædicabant, simili atque eadem Dioscorum cum Eutychete

A sententia condemnavit, destruens Ephesinam secundam, primamque confirmans.

Et quia nobis de Ezechielis prophetæ verbis obicitur illud, quod ad sacerdotes Jerusalem malum a bono non discernentes ex persona Domini dicebat: *Sacerdotes ejus spernentes legem meam coinquinaverunt sancta mea; inter sanctum et pollutum non distinguebant, et inter medium mundi et immundi non secernebant* (Ezech. xxi). Debet vestra pietas pariter nobiscum et universorum corda fidelium ex his verbis advertere, ideo non audere Chalcedonensis synodi retractare judicium, ne ibidem consistentibus sacerdotibus ista (quod absit) ab hæreticorum insidiis macula inuratur: ut eos inter sanctum et pollutum, et inter medium mundi et immundi non potuisse discernere criminentur, si nos modo causas ejusdem sanctæ synodi cum consensu sedis apostolicæ judicio terminatas, sub qualibet occasione viderint retractare. Propterea ergo disciplinam atque judicium sanctorum Patrum nos in omnibus conservantes, et rerum omnium dispositionem secundum eam quam reddimus rationem ex Chalcedonensis synodi judicio declaratam cum satis apertissima luceat veritate, ex verbis epistolæ viri venerabilis Ibæ rectissimo ac piissimo intellectu perspectis, et ex gestis apud Photium et Eustathium habitis, et ex ipsius Ibæ episcopi præsentis a præsentibus intentione discussa, Patres nostros in Chalcedone residentes justissime orthodoxam ejusdem viri venerabilis Ibæ episcopi pronuntiasse fidem, et reprehensionem beati Cyrilli, quam humanitus per errorem intelligentiæ evenisse cognoverant, congrua satisfactione purgatam: præsentis sententiæ nostræ auctoritate statuimus atque decernimus, cum in omnibus, tum etiam in sæpius memorata venerabilis Ibæ episcopi epistola intemeratum Patrum in Chalcedone residentium manere judicium.

Nec quemquam ad ordines et dignitates ecclesiasticas pertinentem hoc constituto nostro permittimus aliquando præsumere, vel super ejusdem epistolæ negotium, vel aliis in Chalcedonensi concilio consensu vicariorum sedis apostolicæ judicatis, ordinatis, definitis, atque dispositis, tanquam imperfectis atque reprehensibilibus, sive per additamentum, sive per diminutionem, sive per immutationem, vel quocumque modo aliquid temerariæ novitatis inferre.

Pari ratione decernimus, ne quisquam epistolæ beati Cyrilli, cui duodecim sunt subiecta capitula, vel ipsis capitibus adversus Nestorii perfidiam promulgatis existimet derogandum: cum constet eundem Ibam, vel inter omnes Orientales episcopos, post explanatum sibi eorundem capitulorum intellectum, beati Cyrilli communicatorem toto vitæ ejus tempore permansisse, abjicientem ea, et a veri intellectus rectitudine repellentem, in quibus vel ex suprascripta epistola unius Ibæ episcopi, vel ex omnibus quæ in sancta synodo Chalcedonensi judicata, ordinata, definita atque disposita sunt, ita quidquam apatur, aut per auctoritatem ejusdem synodi aut perversum

dogma assertum esse Nestorii, aut ipse dicatur Nestorius excusatus.

Et ne quis forsitan arbitretur ambiguum, quod præfatis legatis atque vicariis sedis apostolicæ a beatissimo papa Leone tantum fidei causa, et non etiam de depositorum incompetenter episcoporum fuerit revocatione mandatum, et quasi superdudæ Ithæ quoque Edessenæ civitatis episcopi causam coram sanctis Patribus existimet agitatam; noverit beatissimum papam Leonem sanctæ Chalcedonensi synodo hæc inter cætera scripsisse, dicendo: Quia vero non ignoramus per pravas æmulationes statum multarum Ecclesiarum fuisse turbatum, plurimosque episcopos, qui hæresim non recipere, sedibus suis pulsos, et in exilia deportatos, atque in locum superstitem alios substitutos; his primitus vulneribus adhibenda est medicina justitiæ, ne quisquam careat propriis, vel aliter utatur alienis.

Et ne quis dubitet utrum ea quæ de restitutione episcoporum gesta sunt in Chalcedonensi synodo, ad beatissimi Leonis fuerint perducta notitiam, et ab eodem confirmata, ipsam potius synodi relationem ad beatissimum Leonem prædecessorem nostrum directam congrua legere sollicitudine non omittat: cujus post alia in fine hæc verba sunt: Omnem vobis gestorum vim insinuare curavimus ad consistentiam nostram, et eorum quæ a nobis acta sunt confirmationem et dispositionem. Post quorum notitiam idem beatissimus papa Leo ad piæ memoriæ Pulcheriam Augustam gratias referens de restituitis episcopis, ita scribit: Clementia igitur vestra cognoscat omnem Romanam Ecclesiam de universis fidei vestræ operibus plurimum gratulari, sive quod legationem nostram pio per omnia juvenis affectu, et quod sacerdotes catholicos, qui ab Ecclesiis suis injusta fuerant ejecti sententia, reduxistis. Ecce et in eo quod omnia gesta beatissimo papa Leoni directa sunt, rerum gestarum ad eum perducta notitia est, et in recurrentium actione gratiarum rerum gestarum confirmatio declaratur.

Non dubitamus igitur omnium fidelium sensibus præfectum, quæ vicariis beati Leonis papæ, loco ejus synodo præsentibus, ab eodem fuerit dispensandarum rerum forma mandata, vel quales ad expugnandum perceperint actiones, vel quæ ab illo generali concilio, præside ac consentiente per vicarios suos sedis apostolicæ præsule, fuerint constituta; quæ neque minus, neque augeri, neque perfringi, neque posse fas est ab aliquo retractari. Non licere autem venerandæ Chalcedonensis synodi statuta convelli, vel quolibet colore seu titulo retractari, prædecessorum nostrorum pauca de innumeris prolata constituta nos docent, ex illius præcipue beati Leonis prædecessoris nostri epistolis, quo in vicariis suis summo præsule floruit sanctum Chalcedonense concilium. Ait namque in epistola ad piæ memoriæ Leonem Augustum ita: Hæc autem Dei munera ita dum nobis divinitus conferantur, si de his quæ sunt præstita non inveniamur ingrati, et tanquam nulla sint quæ adepti sumus, contraria potius expecte-

mus. Nam quæ patefacta sunt quærere, quæ perfecta sunt retractare, et quæ sunt definita convelli, quid aliud est quam de adeptis gratias non referre, et ad interdictæ arboris cibum in pravos appetitus mortiferæ cupiditatis extendere? Et post aliquanta: Ita prænoscat, inquit, igitur pietas tua, venerabilis imperator, hos quos spondeo dirigendos, non ad confligendum cum hostibus fidei, nec certandum contra illos a sede apostolica profecturos: quia de rebus et apud Nicæam et apud Chalcedonem, sicut Deo placuit, definitis nullum audemus inire tractatum, tanquam dubia vel infirma sint, quæ tanta per Spiritum sanctum fluxit auctoritas.

Nec non idem beatus prædecessor noster papa Leo ad præfatum venerabilem Augustum in alia epistola: Non sinas, ait, contra dexteræ Omnipotentis triumphos redivivis exurgere motibus extincta certamina; præsertim cum in [*Fortè*, id] damnatis jam dudum hæreticorum ausibus omnino non liceat, et hic fructus piis laboribus debeatur, ut omnis Ecclesiæ plenitudo in suæ unitatis soliditate secura permaneat, nihilque prorsus de bene constitutis retractetur: quia post legitimas et divinitus inspiratas constitutiones velle confligere, non pacifici est animi, sed rebellis, dicente Apostolo: *Verbis enim contendere nihil utile est, nisi ad subversionem audientium* (11 Tim. 1). Nam si humanis persuasionibus semper disceptare sit liberum, nunquam deesse poterunt qui veritati audeant resultare, et de mundanæ sapientiæ loquacitate confidere. Item post pauca: Pie nobis et constanter videndum est, ne, dum talium disputatio admittitur, his quæ divinitus definita sunt auctoritas derogetur. Item in epistola papæ Leonis ad Anatholium Constantinopolitanum episcopum: Ut autem hæc exhortatio ad omnium fratrum possit notitiam pervenire, diligentia vestræ cura perficiat, quia, quod sæpe dicendum est, tota religio Christiana turbatur, si quidquam de his quæ apud Chalcedonem constituta sunt convellatur, et quæ ex divina sunt dispositione composita, ullâ patiamini novitate temerari.

Sed et beatissimus prædecessor noster papa Simplicius ad Zenonem Augustum sic inter cætera dicit: *Neque aliquis dubius rationis et trepidus mentis expectet novi aliquid post Chalcedonensæ concilium contra definitiones ipsius retractari: quia per universum mundum insolubili observatione retinetur quod a sacerdotum universitate est constitutum.*

Item memoratus papa Simplicius Zenoni Augusto: *Nullus ad aures vestræ pietatis perniciosis mentibus pandatur accessus: nulla retractandi de veterimâ fiducia concedatur: sic hæresum denique machinamenta cunctarum ecclesiasticis prostrata decretis, nunquam sinuntur oppugnationibus elisa reparare certamina.*

Item prædictus papa Simplicius ad præfatum Zenonem Augustum: *Ita Chalcedonensis synodi constituta, vel quæ beatæ memoriæ prædecessor meus Leo apostolica traditione perdocuit, intemerata vigere jubentis: quia nec ullo modo retractari potest, quod illorum definitione sopitum est.*

Constat ergo ex præfatis testi noniis Patrum, quam tenere debeamus pro apostolicæ sedis rectitudine, et pro universalis Ecclesiæ consideratione, cautelam : cuius nos quoque cautelæ jam dudum memores, in eam quam tunc dederamus ad Mennam Constantinopolitanum episcopum epistolam, quam tum præsentibus pluribus sacerdotibus et glorioso senatu, Menna sanctæ recordationis episcopo vestræ clementiæ offerente, et pietate vestra nobis cum ejus consensu restituente receptam, quantum ad trium capitulorum causam pertinet, evacuanus, nullatenus a loci nostri atque propositi circumspectione cessantes, competentem Chalcedonensis synodi reverentiam curavimus omnibus exhibere, sicut series ejusdem testatur epistolæ, cujus ad probandam cautelam nostram subjecimus perpaucam de plurimis : quibus diligenter inspectis, qualiter apud nos sancta Chalcedonensis synodus inviolata permanserit atque permaneat evidenter ostenditur. Siquidem de eadem synodo ita nos in ipsa epistola nostra certum est inter cætera posuisse, dicentes : Cum apud nos manifesta ratione perclareat, quicumque in contumeliam antefatæ synodi aliquid tentat agere, sibi potius nociturum. Item post alia :

Sed si evidenter nobis fuisset ostensum in ipsis gestis potius contineri, nullus auderet tantæ præsumptionis auctor existere, ut aliquid, quod in illud sanctissimum iudicium productum est, velut dubium judicaret : cum credendum sit illos tunc præsentem a præsentium rerum memoria diligentius etiam præter scriptum aliqua requirere, vel definire certius potuisse, quod nobis tunc post tanta tempora velut ignota causa videatur ambiguum, cum et hoc deferatur reverentiæ synodorum, ut et in his quæ minus intelliguntur, earum cedatur auctoritati. Item post alia : Salvis omnibus atque in ea perpetua firmitate durantibus, quæ in Nicæno, Constantinopolitano, Ephesino primo, atque Chalcedonensi, venerandis constant conciliis definita, et prædecessorum nostrorum auctoritate firmata, et cunctis qui in memoratis sanctis conciliis abdicati sunt, sine dubitatione damnatis, et his nihilominus absolutis, de quorum ab iisdem synodis absolute decretum est. Item post alia :

Anathematis sententiæ eum quoque subdentes, qui quævis contra prædictam synodum Chalcedonensem, vel præsentem, vel quælibet in hac causa sive a nobis, sive a quibuscumque gesta scriptave inveniuntur, pro aliqua susceperit firmitate ; et sancta Chalcedonensis synodus, cujus magna et inconcussa est firmitas, perpetua et veneranda, sicut Nicæna, Constantinopolitana atque Ephesina prima habent, suam teneant firmitatem. Item post alia : Anathematizamus et eum quoque quicumque sanctam Nicænam, Constantinopolitanam, Ephesinam primam, atque Chalcedonensem sanctissimas synodos in una et immaculata fide apostolis consonantes, et ab apostolicæ sedis præsulibus roboratas, non et fideliter sequitur, et æqualiter veneratur : et qui ea quæ in ipsis conciliis quæ præfati sumus gesta sunt, vult

quasi prave dicta corrigere, aut vult imperfecta supplere.

Ecce, venerabilis imperator, luce clarius demonstratur hanc nos habuisse semper in sanctarum quatuor synodorum reverentia voluntatem, et quæcumque a sanctis Patribus in eisdem considentibus definita vel statuta sive judicata sunt, intemerata permanere. Manentibus ergo omnibus quæ de epistola Iba personaque ejus in sanctorum Patrum et sedis apostolicæ vicariorum interlocutionibus continentur, illud nobis omnibusque catholicis, æquali voluntate sufficiat, quod illic sibi sancta synodus sufficere posse clamavit, dicendo : Nestorium et ejus dogmata modo anathematizet : quo anathemate nefandissimorum Nestorii et Eutychetis ab Iba episcopo toties iterato, totius satisfactum esse synodi voluntati.

His igitur a nobis cum omni undique cautela atque diligentia propter servandam inviolabilem reverentiam prædictarum synodorum et earumdem venerabilia constituta dispositis, memores scriptum esse (*Prov. xxii*), terminos patrum nostrorum nos transcendere non debere, statuimus et decernimus, nulli ad ordines et dignitates ecclesiasticas pertinenti licere quidquam contrarium his quæ præsentem asseruimus vel statuimus constituto de sæpe dictis tribus capitulis aut conscribere vel proferre, aut componere vel docere, aut aliquam post præsentem diffinitionem movere ulterius quæstionem. Si quid vero de iisdem tribus capitulis contra hæc quæ hic asseruimus vel statuimus, nomine cujuscunque ad ordines et dignitates ecclesiasticas pertinentis factum, dictum, atque conscriptum est, vel fuerit, et a quolibet ubicunque repertum, hoc modis omnibus ex auctoritate sedis apostolicæ, cui per gratiam Dei præsidemus, refutamus.

SUBSCRIPTIO.

Juvante Deo et per ipsius gratiam Vigilius episcopus sanctæ Ecclesiæ catholicæ urbis Romæ huic constituto nostro subscripsi.

SUBSCRIPTIONES EPISCOPORUM.

Joannes Episcopus Ecclesiæ Marsorum huic constituto consentiens subscripsi.

Zacchæus episcopus Ecclesiæ Scyllacænæ huic constituto consentiens subscripsi.

Pastor misericordia Dei episcopus Ecclesiæ Iconiæ metropolis huic constituto consentiens subscripsi.

Vincentius episcopus Claudiopolitanus metropolcos huic constituto consentiens subscripsi.

Zacchæus episcopus, rogatus a fratre Valentino episcopo Silvæ Candidæ, ipso præsentem et consentiente et mihi dictante, huic constituto pro ipso subscripsi.

Julianus humilis episcopus Ecclesiæ Cingulæ huic constituto consentiens subscripsi.

Paulus humilis gratia Dei episcopus Ecclesiæ Ulpianensis huic constituto, quod beatissimus papa Vigi-

lius in causa trium capitulorum protulit, ad omnia A
suprascripta consentiens subscripsi.

Projectus episcopus Nassitanæ civitatis huic con-
stituto consentiens subscripsi.

Fabianus gratia Dei episcopus Zapparenæ civita-
tis huic constituto, quod beatissimus papa Vigilius
in causa trium capitulorum protulit, ad omnia supra-
scripta consentiens subscripsi.

Primasius Dei gratia episcopus civitatis Adrumeti-
næ, quæ etiam Justinianopolis dicitur, concilii Byza-
ceni, huic constituto, quod beatus papa Vigilius
in causa trium capitulorum protulit, consentiens
subscripsi.

Stephanus episcopus Ecclesiæ Ariminensis huic
constituto consentiens subscripsi.

Alexander episcopus Ecclesiæ Melitenæ huic con-
stituto consentiens subscripsi. B

Julianus episcopus Ecclesiæ Melitensis huic con-
stituto consentiens subscripsi.

Redemptus episcopus Ecclesiæ Nomentanæ huic
constituto consentiens subscripsi.

Venantius episcopus Ecclesiæ Lippiensis [Liparen-
sis] huic constituto consentiens subscripsi.

Quodvultdeus episcopus Ecclesiæ Numanæ [Nucc-
ranæ] huic constituto consentiens subscripsi.

Theophanius archidiaconus sanctæ Ecclesiæ Ro-
manæ huic constituto consentiens subscripsi.

Pelagius miserante Deo diaconus sanctæ Ecclesiæ
Romanæ huic constituto consentiens subscripsi.

Petrus miserante Deo sanctæ Ecclesiæ Romanæ
diaconus huic constituto consentiens subscripsi.

Datum pridie idus Maii, imperante domino nostro
Justiniano perpetuo Augusto anno 27 post consu-
latum Basilii viri clarissimi anno 12 in Constantino-
politana civitate (Anno Christi 553).

EPISTOLA LEGATIS FRANCORUM,

QUI CONSTANTINOPOLIM PROFICISCEBANTUR, AB ITALIÆ CLERICIS DIRECTA,

Qua suggerunt ut Vigilio papæ et Dacio episcopo Mediolanensi, qui in eadem urbe ob trium capitulorum controversiam ab imperatore Justiniano vexabantur, solatio atque auxilio esse studeant.

JAC. SIRMONDI

ADMONITIO DE EPISTOLA SEQUENTI.

Ut sequentem epistolam hoc loco subjiceremus, non id solum suavit, quod mentionem faciat epistolæ Vigili papæ ad Aurelianum Arelatensem, quam paulo ante produximus, quodque cum ad Francorum legatos scripta sit, ab instituto nostro aliena minime videatur: sed hoc etiam imprimis permovet, quod ad illustrandam Vigili rerum historiam multa contineat quæ alibi vix occurrant: etsi quod ad illa spectat quæ in Sancti

Petri in Hormisda basilica per vim contra illum gesta commemorat, eadem ipsa confirmantur in ipsius Vigili epistola 15, quæ cum mutila sit in vulgatis exemplaribus, integra exstat in codice manuscripto Sanctæ Mariæ Rhemensis, ex quo et hanc quoque nostram deprompsimus.

• EPISTOLA LEGATARIIS:

Ita se in omnibus gentibus Christiana fides gratia divina operante diffundit, ut quantumlibet quis in

• Etsi subscriptio nulla est, tamen quo anno scripta sit epistola ipsa prodit, quæ sextum annum numerat ab ingressu Vigili papæ in urbem Constantinopolitanam, secundum ex quo Anastasius ab Aurelianensi missus fuerat ad Vigilium. Anastasium enim anno Christi 550 ad Vigilium pridie idus Julius pervenisse docuit epistola 7 Vigili. Vigilium porro Constantinopolim anno 547 ineunte ingressum esse auctor est in Chronico Marcellianus. Consequens ergo fuit ut epistolam anno 552 ascriberemus. Jac. Sirmondus. — Hunc libellum Sirmondus post Baronii mortem vulgavit, annoque 552 scriptum credidit, uti etiam Cointius ad annum 552. Verum anno 551 exaratum demonstrat card. Norisius in dissert. de v synodo, ex eo quod in eo nulla Vigili fugæ ad proximam Chalcedonis urbem mentio sit. Secundo, quia in eo libello scribitur, quod Anastasius quidam, quem sanctus episcopus Aurelianus Arelatensis civitatis ad beatissimum papam ante hoc biennium direxerat, ibidem in Galliis aliqua mentiatur, quia et ipse, ut Constantinopoli exire posset, promisit se omnium Gallicanorum episcoporum ad damnanda capitula pro quibus hæc scandala orta sunt, animos inclinare. Cui et præmia plurima dantes districte ibi de hoc implendo sacramenta præstare fecerunt; et non permiserunt per eundem Anastasium beatissimum papam qui in ipsa causa ageretur fratribus suis episcopis Gallicanis scribere, etc. At Anastasius pridie idus Julius anni 549 litteras Aurelianensis episcopi Vigilio tradidit, ut in

fine earum legitur; quare cum ante biennium idem ad Vigilium venerit, libellus iste anno 551 scriptus. Præterea hæc in eo leguntur: *Veniens enim ibi ante sex annos istos beatissimus papa Vigilius, magis autem, ut quod verius est dicatur, prope violenter deductus.* Et Vigilius in sua encyclica data die 5 Februarii anni 552, ante septem annos Roma se discessisse testatur. Si itaque annus 552 septimus est a profectione Vigili ex urbe Roma, annus 551 sextus est ab eadem profectione: non vero ab ejus adventu Constantinopolim, ad quem clerici Italiæ non respiciunt.

Neque quis dicat cum Sirmondo in epistola illa numerari sextum annum ab ingressu Vigili Constantinopolim, secundum vero ex quo Anastasius ab Arelatensi episcopo missus fuerat ad Vigilium; et Anastasium anno Christi 550 ad Vigilium pridie idus Julius pervenisse, huncque Constantinopolim anno 547 ineunte introisse. Nam Anastasius, non superiori anno, sed anno 549, Constantinopolim pervenit, ipso Vigilio teste in epistola mox citata, et a Baronio loco suo recitata. Ea enim tertio calendis Maii anni quingentesimi quinquagesimi scripta, in qua asserit Vigilius se eas litteras Anastasio deferente, pridie idus Julius suscepisse, ideoque pridie idus Julius anni quingentesimi noni. Denique libellus ille anno 552 scriptus esse non potuit, cum, ut titulus eius præfert, traditus fuerit legatis Francorum, qui Constantinopolim proficiscebantur. Hi autem anno 551 a Theo-

isto sæculo proficiat, illa magis quæ æterna sunt per ipsius fidem et amorem cupiat obtinere, sciens quia in hac vita nemo esse perpetuo potest, in illa autem, aut in requie, aut in pœnis perpetuis sit futurus. Et propterea audientes vestram gloriam ad regiam urbem in legationem esse directam, cognoscentes etiam per aliquos, qui se vestri notitiam habere dixerunt, famam et sapientiam vestram, hæc vobis de multis quæ acta sunt, pauca ad instructionem quacunquē occasione referenda transmisimus: per quæ cognoscatis persecutiones et violentias, quas illic sacerdotes catholici, et quicumque ecclesiasticas regulas servare voluerint, patiuntur. Veniens enim ibi ante sex annos [Anno 547, mense Januario] istos beatissimus papa Vigilius, magis autem, ut quod verius est dicatur, prope violenter deductus, cœperunt ibi ipsum exspectare, ut damnationem aliquorum capitulorum faceret, per quam sancta synodus Chalcedonensis, quæ fidem catholicam, insistente tunc beatissimo papa Leone, contra diversas hæreses vindicavit, modis omnibus solveretur. Sed cum papa Vigilius in hac parte non vellet adhibere consensum, jam tunc talis violentia facta est, ut publice in conventu clamaret: Contestor quia, etsi me captivum tenetis, beatum Petrum apostolum captivum facere non potestis. Postea tamen tractatu habito prædictus sanctus papa Vigilius sub aliqua dispensatione ipsam causam ordinaverit, sollicitè monendo ne per occasionem aliquam supradicta synodus pateretur injuriam. Et quamvis nec hoc quod papa fecerat acquieverunt Africani atque Dalmatæ sacerdotes recipere; tamen cœpit iterum sæpedictus beatissimus papa Vigilius ad hoc compelli, ut absolute ipsa capitula sine synodi Chalcedonensis mentione damnaret. Sed papa non acquiescens hoc facere, et videns se nimium ingravari, dixit tunc serenissimo principi: Veniant huc fratres nostri ex omnibus provinciis quini aut seni episcopi, et quidquid sub tranquillitate, tractatu habito, omnibus visum fuerit, cum pace disponemus: quia sine consensu omnium ista, quæ et synodum Chalcedonensem in dubium venire faciunt, et scandalum fratribus meis generant, solus facere nullatenus acquiescam. Missi sunt ergo a clementissimo principe ad Africam et Illyricum, ut venire episcopi debuissent. Sed de Illyrico nullus venire voluit. De Africa vero cum jam aliqui proximare civitati regis dicerentur, dixit papa Vigilius principi, ut si ei non sufficeret illud quod ante decreverat, redderet, et tanquam de novo causa cum his qui venire nuntiali sunt tractaretur. Præstitit igitur Deus,

debaido rege Francorum Constantinopolim missi sunt an. 17 belli Gothici, qui in cursu fuit usque ad verum tempus sequentis Christi anni, cujus hiemali tempore legatos viæ sese dedisse existimandum non est. Docet enim Procopius lib. iv Bell. Goth., cap. 24, de gestis anno belli Gothici 17 verba faciens, cum conventum esset inter Francos et Gothos ut se in Italiae invicem armis non lacesserent, Justinianum Aug. ad Theodebaldum Francorum regem legatum misisse Leontium senatorem, postulaturum ut arma secum adversus Gothos jungeret, cederetque locis, quæ Theodebertus in Italia contra jus fœderis occu-

ut hac ratione sanctus papa Vigilius constitutum: quod in ipsa causa fecerat, publice in conventu reciperet, denuntians quia si quis Græcorum episcoporum, usque ad universalis concilii tractatum, de istis capitulis aliquid fecisset, aut facientibus acquievisset, a communione sedis apostolicæ alienus existeret: quoniam frequenter ipsi episcopi Græci ad voluntatem principis damnaverant capitula ipsa, unde causa mota est, sed beatissimo papa manus eorum a serenissimo imperatore receperat. Sunt Græci episcopi habentes divites et opulentas ecclesias, et non patiuntur duos menses a rerum ecclesiasticarum dominatione suspendi: pro qua re secundum tempus et secundum voluntatem principum, quidquid ab eis quæsitum fuerit sine altercatione consentiunt. Cum Afri episcopi, de quibus sæpius dictum est, in civitatem regiam pervenissent, cœperunt eis nunc blandientis, nunc terroribus extorquere, ut præberent in capitulorum damnatione consensum. Sed cum nullatenus eis extorquere potuissent, concinnata est causa sancto Reparato episcopo Carthaginensi, qua i Areobindam magistrum milium a Guntarit tyranno in Africa fecisset occidi, et sub hoc colore in exsilio deportatus est. Hoc videntes alii duo, qui inter ipsos et sanctitate vitæ et divinarum Scripturarum scientia sunt ornati, ad sanctam Euphemiam Chalcedonem fugerunt, et ibi usque hodie sub tanta necessitate jacent, ut, cum infirmitate corporis laborantes nec medicum invenire mereantur, pericula immensa sustineant. Præfectus vero Africæ, si quos invenit in Africa episcopos, a t causas proprias habentes, aut simplices vel ignaros, aut venales et paratos ad præmium, collegit et direxit inde unumquemque. Ex quibus tamen unus ante istos septem annos pro adulteriis suis tunc de civitate regia cum opprobrio ejectus et in navem impositus, ad Africam est directus. Et ecce per quales homines in singulis provinciis sanctæ Ecclesiæ dissensiones et scandala generantur. Mittunt etiam ad Carthaginem, et alium in loco sancti Reparati episcopi contra omnes regulas et contra omnia statuta Patrum episcopum ordinari fecerunt: quod cum nimia effusione sanguinis et interitu multorum innocentium hominum fecisse dicuntur. Constantinopoli vero cœperunt iterum beatissimum papam Vigilium compellere, ut si Afri, atque Illyricani, vel Dalmatæ episcopi nollent, ipso cum Græcis episcopis eadem capitula condemnarent. Sed beatissimo papa Vigilio nullatenus acquiescente, edicta ex nomine imperialis tam in Ecclesia Constantinopolitana quam in diversis locis suspendi fece-

passet; sed Leontio Theodebaldum respondisse se ad societatem belli in Gothos venire non posse; et quoad loca illa, patrem suum Theodebertum Romanis non eripuisse. Sed de his, inquit Theodebaldus, legatos Byzantium mitemus brevi. His dictis, remisit Leontium, et Leudardum genere Francum ad Justinianum Aug. legavit cum tribus aliis. Atque illi cum pervenissent Byzantium, rem cujus gratia venerant, ex sententia confecerunt, inquit Procopius. Si itaque legatio illa anno 551 obita, libellus ille hoc anno scriptus et legatis traditus. ANT. PAG.

ruunt, per quæ eadem capitula damnarentur. Quo facto beatissimus papa omnes episcopos admonuit, dicens: Quicumque edictis istis consensum præbere voluerit, sciat se apostolicæ sedis communionem suspensum. Sed et sanctus Dacius Mediolanensis episcopus contestationem omnium sub magna vociferatione deposuit, dicens: Ecce ego et pars omnium sacerdotum, inter quos Ecclesia mea constituta est, id est Galliæ, Burgundiæ, Spaniæ, Liguriæ, Æmiliæ atque Venetiæ, contestor quia quicumque in edicta ista consenserit, suprascriptarum provinciarum pontifices communicatores habere non poterit; quia constat apud me edicta ista sanctam synodum Chalcedonensem et fidem catholicam perturbare. De qua re accensa est contra beatissimum papam et contra Dacium episcopum iracundia principalis: et tanta contra eos agere cœperunt, ut, nisi ad sanctorum basilicas confugissent, ad interitum vitæ pervenerant. Et tamen beatissimus papa Vigilus, nec in basilica Beati Petri sedes tutas habere meruit; in tantum ut illic prætor, ad quem fures et homicidæ tantummodo pertinent, mitteretur. Qui cum multitudine militum, spathas nudatas et arcus tensos portantium, supradictam basilicam introivit. Quo viso, sanctus papa columnas altaris amplexus est: sed ille ferocitate et animo concitatus, primo de altari diaconos ejus et clericos a capillis tentos eiecit, postea vero ipsum sanctum papam alii a pedibus, alii a capillis et barbentum crudeliter abstrahabant. Sed cum ille altaris columnas non dimitteret, cecidit altare, et columnæ aliquæ fractæ sunt, et quantum ad ipsos, ibi super ipsum altare in partibus mitti habuit. Sed Deus, qui in talibus angustiis semper adesse dignatur, tam aliquorum ex ipsis militibus, quam populi, qui ad tumultum venerat, animos ad misericordiam provocavit, et cœperunt voces atque stridores mittere: et sic contigit ut iudex iniquitatis supradictus prætor cum ministris crudelitatis suæ territus fugiendo discederet. Postea tamen sacramenta accepit beatissimus papa, et sanctus Dacius episcopus, vel omnes qui cum ipsis ad loca sancta confugerant, quia eis nemo ultra violentiam faceret, nec inivitis de ecclesiastica causa aliquid extorqueret; et sic interim sunt egressi. Sed et hodie, tam ipsis quam diversis qui in obsequio eorum sunt, varias inquietudines et molestias generant, præmiis clericos et servos eorum immitentes, ut in facie ipsorum stantes injurias eis publice faciant, et de mansionibus aliquos in obsequio eorum positos jactant. Sed illi omnia cum Dei auxilio patienter accipiunt, dummodo nullis præjudiciis sanctæ Ecclesiæ, nullis novitatibus præbere videantur assensum. Missi sunt etiam aliqui in provincias Italiæ, ut si possent mentiando aliqua de nomine ipsorum, hoc est beatissimi papæ et sancti episcopi Dacii, odia eis in illis partibus faciant, et in locum eorum alios episcopos, qui novitatibus consentiant, suadeant ordinari: in tantum ut et unum notarium ex servis beatissimi papæ progenitum simul sollicitaverint, qui manum sancti papæ imitari dicitur, et, quantum comperimus, chartas aliquas de nomine ipsius falsas conscribi fecerunt, et cum ipsis chartis Stephanum quemdam de iis quos sollicitaverunt ad Italiam cum legatis Gothorum miserunt, ut per falsitates et dolos aliquorum animos contra beatissimum papam, quod Deus fieri non permittat, in illis partibus excitare videantur. Unde rogamus et contestamur gloriam vestram per futurum Dei nostri iudicium, quod omnis conditio humana formidat, ut ad provincias vestras hæc omnia velociter indicetis, ne aut isti subripiant qui missi sunt, aut Anastasius quidam, quem sanctus episcopus Aurelianus Arelate:sis civitatis ad beatissimum papam ante hoc biennium direxerat, ibidem in Galliis aliqua mentiatur: quia et ipse, cum de Constantinopoli exire non posset, usus est consilio, ut promitteret se omnium episcoporum Gallicanorum ad damanda capitula pro quibus hæc scandala orta sunt, animos inclinare. Cui et præmia plurima dantes districte ibi de hoc implendo sacramenta præstare fecerunt; et non permiserunt per eundem Anastasium beatissimum papam quid in ipsa causa ageretur fratribus suis episcopis Gallicanis scribere, nisi tantum de aliis causis, et quia fidem catholicam, et quatuor synodorum reverentiam, secundum traditionem Patrum custodit atque conservat. Hæc ergo prudentia vestra, ut et in isto sæculo magnam vicissitudinem, et in futuro vitam æternam a Deo omnipotente recipiat, sub omni cautela et celeritate ad provinciam dignetur scribere; admonendo ut episcopi illarum partium beatissimo papæ et sancto Dacio episcopo epistolas dirigant, constantes ne novitates aliquas recipere patiantur, et ut animos eorum fraterna consolatione confirment. Sed et in civitate regia, quod potestis in ipsa causa, maxime sancto episcopo Dacio adesse cum Dei auxilio festinate: postulantes ut eum post 15 aut 16 annos ad suam Ecclesiam redire concedat: quia cum pene omnes episcopi quos ordinare solet, sicut bene scitis, mortui sint, immensa populi multitudo sine baptismo moritur. Petite etiam, ut eundem sanctum Dacium vobis videre liceat, et ab se querere quæ causa sit, quod tam longo tempore ad Ecclesiam suam minime sit reversus. Solliciti tamen esse dignemini, quia si qui capitula damnari volunt, fingunt se et fidem catholicam vindicare, et Chalcedonensem synodum venerari cum nobis omnibus, ut qui ignorant intentionem eorum videantur aliquid injustum expetere. Vos Christiani et nobiles viri, cauti estote, ut quod potestatis sacerdotibus Christianæ plebis, qui persecutionis pondere gemitus de ipsis medullis emittunt, aliquod remedium vel solatium videamini præstitisse; quatenus Deus in die retributionis magnam mercedem et præclara munera pro hac compensatione tribuat. Hæc enim omnia quædam fidelissimæ personæ de Constantinopoli venientes ita acta esse veraciter confirmaverunt. Sed et multa crudeliter circa diversos diaconos et clericos Afros, qui eis consentire nolunt, acta esse vel agi, interdictumque esse omnibus Romanis ne ad beatissimum papam accedant. De quibus omnibus hæc pauca sub anxietate gloriæ vestræ festinavimus indicare, ut pro remedio animarum

vestrarum cura vobis sit supra omnes actus de ista causa, quæ specialiter Dei est, cogitare, ut in die iudicii, sicut dictum est, non offensam de negligentia, sed mercedem de bono actu invenire possitis.

EXEMPLUM SACRÆ EPISTOLÆ JUSTINIANI

SCRIPTÆ AD BEATISSIMUM JOANNEM METROPOLITANUM EPISCOPUM.

Significamus tuæ sanctitati colligere omnes religiosissimos episcopos, qui de tua synodo sunt, et pervenire in Mopsuestenam civitatem et requisitionem subtilem facere convenientibus universis ibi constitutis senioribus hominibus, sive clericis, sive laicis, et discere ab ipsis, si cognoscunt tempus ex quo ablatum est nomen Theodori a sacris ^a diptychis. Si vero ^b non meminerint ex quo hoc factum est, confiteantur hoc ipsum, quod non cognoscunt insertam aut prædicatum in sanctis diptychis nomen Theodori, et proferantur vobis et ipsa diptycha, ut cognoscatis quis pro illo insertus est: et tales confessiones gestis recipientes, et vestris suggestionibus conjungentes, subscribat et tua sanctitas in ipsis et cæteri religiosissimi episcopi: et sic dirigite unam quidem ad nos, alteram vero ad sanctissimum papam. Et hoc tamen manifestum fiat, et unusquisque eorum qui conflentur, dicant et manifestent quot est annorum: et vos vero in propriis confessionibus significate de prædicto capitulo, et quem pro Theodoro insertum invenistis. Scripsimus autem et Marthano viro magifico pro hoc, ut sine ulla dilatione ista agerentur et nobis mitterentur. Legi.

Datum decimo calendas Junias Constantinopoli, imperii domini nostri Justiniani perpetuo ^c Augusti anno vigesimo quarto, post consulatum Basilii viri clarissimi anno nono (*Christ.* 550).

ALTERA JUSTINIANI EPISTOLA

COSMÆ SANCTISSIMO EPISCOPO MOPSUESTIÆ.

Significamus tuæ sanctitati, quod jussimus Joanni beatissimo metropolitano Anazarbenæ [Justinianopolitanæ] civitatis colligere omnes provinciæ episcopos, et pervenire in vestram civitatem, et subtilem inquisitionem facere convenientibus omnibus apud vos constitutis senioribus hominibus, sive clericis, sive laicis, et discere ab illis, si cognoscunt ex quo ablatum est nomen Theodori a sanctis diptychis: si vero ^d non meminerint de tempore, et quando hoc ipsum factum est, et hoc ipsum confiteantur, quod non cognoscunt nomen Theodori in sanctis diptychis insertum vel prædicatum ipsum in ecclesia. Oportet

A igitur proferri et ipsa sacra diptycha, ut omnes cognoscant religiosissimi episcopi, quo ordine nomina episcoporum in diptychis recitantur: et hoc ipsum manifestum vos facere per suggestionem vestram: et confessiones gestis interventionibus recipientes, et vestris conjungentes suggestionibus, subscribe omnes collecti episcopi, et sic dirigite unam quidem ad nos, alteram vero ad sanctissimum papam. Et hoc vero fiat manifestum in confessionibus eorum, ut unusquisque dicat et manifestet quot est annorum. Legi.

Datum undecimo calendas Junias Constantinopoli, imperii domini nostri Justiniani perpetuo Augusti anno vigesimo quarto, post consulatum Basilii viri clarissimi anno nono.

SUGGESTIO SYNODI ŒCUMENICÆ

CONSTANTINOPOLITANÆ II

AD VIGILIUM.

Decebat vere cum primam ^e [*Fortè, inter*] sacerdotes ^f dignitatem sortiti estis sanctissimis, ea quæ ad sanctarum Ecclesiarum statum respiciunt, manifesta vestræ divinitus honoratæ beatitudini fieri. Hoc bene ^h et Christianissimus noster imperator considerans, et ad vestram scientiam quædam, quæ de Theodoro quondam Mopsuestenæ Ecclesiæ episcopo mota sunt, jussit referri. Piissimis enim ad nos litteris usus ⁱ, hortatus est ad Mopsuestenam civitatem convenire, quæ una secundæ Ciliciæ est, et cum subtilitate perscrutari quando Theodorus, qui olim prædictæ civitatis fuit episcopus, sacris diptychis ejectus est, et manifesta ea tam ejus tranquillitati quam vestræ divinitus honoratæ facere beatitudini. Statim igitur Mopsuestiam accedentes, religiosissimum congregavimus clerum, et fidelem ejus populum, eligentes eos qui seniores sunt, qui et retinere forsitan memoria possunt ^j subtilitatem ejus quod quærebatur: et divina et adoranda eis proponentes Evangelia, ut suspicionem sui testimonii emundarent, dicere invitavimus, si sciunt quo tempore Theodori antiqui nomen sacris ejectum est diptychis. Illi vero ^k multos annos, et suam excedentes memoriam esse juraverunt, ex quo nulla ejusdem Theodori memoria sacris diptychis infertur. Cyrillum autem religiose memoriæ Alexandrinæ civitatis pontificem in ejus loco inscriptum esse ^l, atque ex patribus suis audisse asseruerunt ^m. Sed eorum quæ dicebantur subtilitatem investigantes, et per ipsa venimus ⁿ sacra diptycha, et mortuorum episcoporum connumerationem considerabamus ^o: et Theodori quidem in antiquioribus temporibus nullam memoriam invenimus, in ipso vero sine sacrorum diptychorum Theodorus scriptus est, quem omnes nuper quidem mortuum

^a Veteres libri, *Theodori sacris.*

^b Idem libri: *Si autem.* Et paulo post, *alteram autem, et vos autem.*

^c Legendum, *perpetui.* Sic etiam in sequenti epist.

^d Veteres libri: *Si autem.* Et postea, *alteram autem.* Et mox: *Et hoc autem.*

^e Paris., *primum.*

^f Veteres libri, *sacerdotii.*

Paris., *sanctissime.*

^h Idem codex, *Hoc vehementer.*

ⁱ Idem codex, *litteris destinatis.*

^j Bellovac., *possent.*

^k Veteres libri: *Illi autem.* Et infra, *in ipso autem.* Et postea, *ex Galatia autem.*

^l Idem libri, *esse inscriptum.*

^m Paris., *se adserunt.*

ⁿ Idem codex, *præscrutavimus.*

^o Idem codex, *consideravimus.*

esse dixerunt, ex Galatia vero ortum esse provincia. Hunc et nos omnes nostri ^a concilii partem factum ante triennium mortuum esse cognoscimus ^b. Hæc ita habere, ipsa gesta vobis sanctissimis manifestent : quæ humili suggestioni conjungentes, ad scientiam vestram destinavimus. Sed petimus divinitus inspiratos vos religiosissimis et Deum placentibus ^c vestris orationibus non humiles suffulcire.

JURAMENTUM VIGILII PAPÆ.

Juravit beatissimus papa Vigilius domino piissimo imperatori, in præsentia nostra, id est, mei episcopi Cæsareæ Cappadociæ Theodori, et mei patricii Cethegi, per virtutem sanctorum clavorum ex quibus crucifixus est Dominus Deus noster Jesus Christus, et per sancta quatuor Evangelia, ita per istam virtutem sancti freni, et per ista sancta quatuor Evangelia : quod cum pietate vestra uno animo, una voluntate, hoc velle, hoc conari, ita agere, quantum possumus, ut ista tria capitula, id est, Theodoram Mopuestenum cum scriptis suis, et epistolam quæ dicitur Ibæ, et conscripta Theodoretii contra orthodoxam fidem et contra duodecim capitula sancti Cyrilli dicta, condemnentur et anathematizentur; et nihil pro his capitulis, neque per me, neque per eos

^a Veteres libri, vestri.

^b Paris., cognovimus.

A quibus credere possum, ex ordine clericatus, aut laicis, contra voluntatem pietatis vestræ aut agere, aut loqui, aut consilia dare secretius. Et si quis mihi aliquid contrarium dixerit, aut de istis capitulis, aut de fide, aut contra rempublicam, istum sine mortis periculo pietati vestræ manifestabo, et quæ mihi locutus est : ita ut propter locum meum personam meam non prodas : et me ista custodiente erga pietatem vestram, honorem meum in omnibus servare promissisti; sed et personam opinionemque meam custodire, et cum Dei adjutorio defendere; sed et privilegia Ecclesiæ meæ servare. Sed et chartulæ istæ nulli [*Fortè*, ut nulli] ostendantur, nihilominus promissisti. Promitto præterea quod in ista causa trium capitulorum, quodcumque debet fieri communiter tractamus [*Fortè*, tractemus]; et quod utile nobis visum fuerit, hoc faciamus cum adjutorio Dei. Datum est hoc juramentum quintodecimo die mensis Augusti, indictione XIII, imperii domini nostri Justiniani anno 23, novies post consulatum Basilii viri clarissimi. Ego Theodorus misericordia Dei episcopus Cæsareæ Cappadociæ, huic chartulæ juramenti testis subscripsi. Flavius Cethegus vir patricius huic chartulæ juramenti testis subscripsi.

^c Veteres libri, placantibus.

* EPISTOLA DECRETALIS VIGILII PAPÆ

PRO CONFIRMATIONE QUINTÆ SYNODI ŒCUMENICÆ.

(Ex manuscripto codice bibliothecæ Regiæ.)

Τῷ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ Εὐτυχίῳ, Βεγγιλίῳ.

Τὰ σκάνδαλα, ἅπερ ὁ τοῦ ἀνθρώπου γένους ἐχθρὸς τῷ σύμπαντι κόσμῳ διέγειρεν, οὐδεὶς ἀγνοεῖ. Οὕτως ὡς τὸ οἰκεῖον βούλημα πρὸς τὸ ἀνατρέψαι τὴν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν ἐν ὅλῃ τῇ οἰκουμένῃ διακειμένην, ἕκαστον φαύλου σκοποῦ τυγχάνοντα, πληρῶσαι οἷω δὴποτε τρόπῳ σπουδαίοντα, οὐ μόνον ἐξ ὀνόματος ἰδίου, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἡμετέρου, καὶ ἐξ ἄλλων, διὰ τοῦ λέγειν, ἢ τοῦ γράφειν, διάφορα πλάσασθαι πεποιήκειν εἰς τοσοῦτον, ὅτι ἡμᾶς μετὰ τῶν ἀδελφῶν, καὶ συνεπισκόπων ἡμῶν ἐν τῇ βασιλίδι πόλει διάγοντας, καὶ ἰσῶ σεβάτματι τὰς τέσσαρας συνόδους ἐκδικούντας, καὶ ἐν τῇ τῶν τεσσάρων τούτων συνόδῳ μᾶ καὶ τῇ αὐτῇ πίστει ἀμώμως διατελοῦντας, τοῖς σορίσμασι τῆς οὕτω πονηρᾶς παουργίας, αὐτῶν ἐπεχειρίσει διαλεῖν· ὥστε ἡμᾶς τοὺς ἐν μᾶ πίστει ἠμόφρονας γεγονότας, καὶ ὄντας, καταπρονήσαντας τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης εἰς διχόνοιαν ἀπαχθῆναι. Ἄλλ' ἐπειδὴ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὅς ἐστι φῶς ἀληθινόν, ἐν σκοτῷ οὐ καταλαμβάνει, πάσης συγχύσεως τῆς ἡμῶν διανοίας ἀποκειμένης, πρὸς εἰρήνην τὴν οἰκουμένην ἀνεκαλίσατο, καὶ ἐκκλησίαν, ὥστε τὰ ἐπιβόητα διατυπωθῆναι παρ' ἡμῶν, ἀποκαλύπτουτος τοῦ κυρίου, καὶ τῆς ἀληθείας ἀνιχνευθείσης, σωτηριωδῶς πληρωθῆναι· διὰ τοῦτο γνωσκῶ ἡμῶν σύμπασα ἀδελφότης, ὅτι περ τὰς τέσσαρας

C Dilecto fratri Eutychio, Vigilius.

Scandala quæ humani generis inimicus in universo mundo excitavit, nullus ignorat : adeo ut unumquemque propositum suum ad subvertendam Dei Ecclesiam per universum orbem diffusam, quocumque modo implere satagentem, non tantum suo nomine, sed etiam nostro, atque aliorum, diversa tum loquendo, tum scribendo, componere impulerit : in tantum ut nos ipsos una cum fratribus et coepiscopis nostris, in urbe regia degentes, et æquali reverentia quatuor synodos vindicantes, et in una eademque quatuor illarum synodorum fide sincere persistentes, cavillationibus, versutiis et dolo inale ab iis dividere conatus fuerit ; ita ut nosmetipsi qui ejusdem cum illis eramus, et sumus, de fide sententiæ, insuper habita dilectione fraterna in discordiam abierimus. Sed quoniam Christus Deus noster, qui est lux vera, quem tenebræ non comprehendunt, omni confusione a mentibus nostris remota, universum orbem et Ecclesiam ad pacem revocavit, ita ut quæ a nobis definiri debent, revelante Domino, et veritate investigata salubriter impleta sint. Idcirco sciat vestrum universa fraternitas, quod quatuor synodos, hoc est Nicænam, Constantinopolitanam, Ephesinam primam

^a Hanc esse supposititiam epistolam probat R. P. Joan. Garnerius in notis ad Breviarium Liberati. HARDUINUS.

συνόδους, τούτῃσι τῶν ἐν Κικαίᾳ, τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῶν ἐν Ἐπίρῳ πρώτων, καὶ τῶν ἐν Χαλκηδόνι τῶν αὐτοῖς ἡμῶν ἀδελφοῖς, ἐν πᾶσι καὶ δεχομένα, καὶ θεοφιλεῖ δικαιοῖα προσκυνούμεν, καὶ ὁμοψύχως φυλάττομεν. Καὶ οἱ τοιαύτης δὴ ποτε τὰς αὐτὰς ἁγίας συνόδους, ἐν πᾶσι τοῖς ὑπ' αὐτῶν περὶ τῆς ἁγίας πίστεως ὀρισθεῖσιν, οὐκ ἀκολουθοῦσι, τούτους ἀλλοτριῶς τοῦ συλλόγου τῆς ἁγίας καὶ καθολικῆς ἐκκλησίας κρίνομεν. Διὰ τοῦτο τὴν ὑμῶν ἀδελφότητα τὸ πρῶτον ἡμῶν γενόμενον εἰδέναι βουλόμενοι, τούτοις γράμμασι κατὰ ἄλλοιαν αὐτῇ ποιοῦμεν. Ἐπειδὴ οὐδενὶ ἀμφίβολόν ἐστιν, ὅποσα κεινῆται περὶ τῶν τριῶν κεφαλαίων, τούτῃσι περὶ Θεοδώρου τοῦ ποτε Μοψουεστίας ἐπισκόπου, καὶ τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων, οὐ μὴν ἄλλα καὶ τῶν τοῦ Θεοδορείτου συγγραμμάτων, καὶ τῆς ἐπιστολῆς τῆς λεγομένης παρ' Ἰβᾶ γεγραμμένης πρὸς Μάρτην τὸν Πέρσην καὶ διάφορα περὶ τῶν αὐτῶν κεφαλαίων γεγέννηται τε, καὶ γέγραπται καὶ διὰ τοῦτο, εἶγε ἐν παντὶ πράγματι ὁ τῆς σοφίας λόγος ἀπαιτεῖ τὸ ζητηθῆν ἀναψηλαφᾶσθαι, καὶ οὐκ αἰδῶς εἶναι ὀφείλει, ὥστε σπουδῆ τῆς ἀληθείας, τὸ παρὰ τὴν ἀρχὴν μὲν παραλιπεῖν, εὐρεῖν δὲ μετὰ ταῦτα δημοσιουθῆναι. Πόσῳγε μᾶλλον ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ὑποθέσει τοῦτο ἀρμόζει φυλάττεσθαι; Ὅποτε δὴλόν ἐστι τοὺς ἡμῶν πατέρας, καὶ μάλιστα τὸν μακαριώτατον Ἀγροστίνον, τὸν ἐκείψαντα ἐν τοῖς θεοῖς λόγοις, τῆς Ῥωμαϊκῆς εὐγλωττίας διδάσκων ἀναψηλαφῆσαι τε τοὺς οικίους λόγους, καὶ διορθῶσθαι τὰ αὐτῶν εἰρημένα, καὶ τὰ παραλιπεῖντα, μετὰ ταῦτα δὲ εὐρεῖντα προσθετικῶς. Καὶ ἡμεῖς ὁμοίως τοῖς τοιούτοις ὑποδείμασι προτραπέντες, ἐν τῇ ὑποθέσει τῶν μνημονευθέντων τριῶν κεφαλαίων, οὐδὲ ποτε ἀπίστημεν δὲ ἐρεύνης γινόμενοι. τί περὶ τῶν προειρημένων τριῶν κεφαλαίων, ἐν τοῖς τῶν ἡμετέρων γράμμασι δύνηται τὸ ἀληθέστερον εὐρεθῆναι. Ὅθεν φανερόν γέγονε διὰ καθαρᾶς ἀληθείας, ἐν τοῖς εἰρημένους Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας λόγοις τοῖς πανταχοῦ στυλιτευμένοις, τὰ ἐναντία τῇ ὀρθῇ πίστει καὶ ταῖς διδασκαλίαις τῶν ἁγίων πατέρων περιέχουσαι. Ἀμίλι τοι καὶ οἱ ἄγιοι πατέρες κατ' αὐτοῦ γράφοντες ἰδίους λόγους πρὸς διδασκαλίαν τῆς ἁγίας ἐκκλησίας καταλειποῦσαι. Καὶ γὰρ ἐν ταῖς ἄλλαις αὐτοῦ βλασφημίας φανερώς αὐτὸν εἰρημένα εὐρίσκομεν, ἄλλον εἶναι τὸν Θεὸν λόγον, καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν, ὑπὸ τῶν τῆς ψυχῆς παθῶν καὶ τῶν τῆς σαρκὸς ἐπιθυμιῶν ἐνοχλούμενον, καὶ τῶν χειρῶν κατὰ μικρὸν ἀφιστάμενον πρὸς τὰ κρείττονα τῇ προκοπῇ τῶν ἔργων ἐπιλυθῆναι, καὶ τῇ πολιτείᾳ ἁμῶν γενόμενον. Καὶ ὡς ψιλὸν ἄνθρωπον βαπτισθῆναι ἐν ὀνόματι πατρὸς, υἱοῦ, καὶ ἁγίου πνεύματος, καὶ διὰ τοῦ βαπτίσματος τὴν χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος εἰληφῆναι, καὶ υἰοθεσίας ἡξιώσθαι καὶ καθ' ὁμοίωσιν βασιλικῆς εἰκόνης εἰς πρόσκωπον τοῦ Θεοῦ λόγου τὸν Χριστὸν προσκυνῆσθαι. Καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἀτραπτον τ. ἐς ἔννοιαις, καὶ παντελῶς ἀναμάρτητον γεγενῆσθαι. Πρὸς τούτοις εἶπε, ταύτην γεγενῆσθαι τὴν ἔνωσιν τοῦ Θεοῦ λόγου πρὸς τὸν Χριστὸν, ὅποιον ὁ ἀπόστολος εἶπε περὶ τοῦ ἀνδρός καὶ τῆς γυναῖκος· «Ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν» καὶ ὅτι μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐμφυσήσας ὁ κύριος τοῖς μαθηταῖς, καὶ εἰπὼν, «Λάβετε πνεῦμα ἅγιον,» οὐ δέδωκε αὐτοῖς πνεῦμα ἅγιον. Ὅμοιος καὶ τοῦτο ἐτόλμασιν εἰπεῖν, ὅτι τὴν ὁμολογίαν ἐν Ὁμῶς ἐποίησατο, ψηλαφῆσας τὰς χεῖρας καὶ τὴν πλευρὰν τοῦ κυρίου, μετὰ τὴν ἀνάστασιν, λέγων, «Ὁ κύριος μου, καὶ ὁ Θεός μου,» καὶ

A et Chalcedonensem, una cum iisdem fratribus nostris, in omnibus suscipimus, et devota mente veneramus, atque unanimiter servamus. Et si qui easdem sanctas synodos in omnibus quæ ab ipsis de sancta fide definita sunt non sequuntur, eos a cœtu sanctæ et catholicæ Ecclesiæ alienos judicamus. Quapropter desiderantes ea scire fraternitatem vestram quæ a nobis facta sunt, his nostris litteris ipsi manifestum facimus. Quoniam nulli dubium est quot quantaque mota sunt, ob tria capitula, hoc est de Theodoro olim Mopsuestiæ episcopo, ejusque scriptis, quinetiam de scriptis Theodoretæ, et de epistola quæ dicitur scripta ab Iba ad Marim Persam; et quam diversa de tribus illis capitulis dicta atque conscripta sunt. Ideo si in omni negotio sapientiæ ratio postulat, ut B id de quo queritur retractetur, neque pudori esse debet, cum ea quæ ab initio ommissa, studio deinde veritatis inveniuntur, in publicum eduntur; quanto magis ecclesiasticis disceptationibus convenit, eandem rationem in illis quoque observari? Præcipue cum manifestum sit Patres nostros, et maxime beatissimum Augustinum, qui in divinis Scripturis claudit, Romanæ eloquentiæ magistrum, propria scripta retractasse, dictaque sua correxisse, atque illa quæ omiserat, ac deinde invenerat, addidisse. Nos quoque similiter illis exemplis incitati, in controversia trium capitulorum supra memoratorum, nunquam destitimus, quin investigarem quid de predictis tribus capitulis, in Patrum nostrorum litteris verius inveniri posset. Unde patuit revera, dictis Theodori Mopsuestiæ sermonibus qui ubique redarguuntur, pleraque contraria rectæ fidei et doctrinis sanctorum Patrum contineri: quare ipsi sancti Patres adversus eum scribentes, tractatus suos ad sanctæ Ecclesiæ eruditionem reliquerunt. Etenim inter cæteras ipsius blasphemias aperte ipsum dixisse invenimus, alium esse Deum verbum, et alium Christum, a passionibus animæ et concupiscentiis carnis vexatum, et paulatim a minoribus recedentem ad meliora profectum operum pervenisse, et conversatione irreprehensibilem factum. Et ut nudum hominem baptizatum fuisse in nomine Patris, Filii et Spiritus sancti, et per baptismum gratiam sancti Spiritus accepisse, et adoptionem promeritum. Et ad exemplum imaginis imperatoris, ob personam Dei Verbi Christum adorari. Et post resurrectionem immutabilem cogitationibus, et omnino impeccabilem factum. Præterea, dixit eam unionem Dei Verbi factam fuisse ad Christum qualem Apostolus dixit de viro et muliere: *Erunt duo in carne una* (I Cor. vi). Et quod post resurrectionem, cum insufflasset Dominus discipulis, et dixisset: *Accipite Spiritum sanctum*, non dedit illis Spiritum sanctum. Similiter hoc quoque ausus est dicere, quod confessionem quam Thomas edidit, attrahens manus et latus Domini post resurrectionem, dicens: *Dominus meus et Deus meus*, non ad Christum retulit (neque enim Theodorus ait Christum esse Deum); sed propter miracula resurrectionis stupentem Thomam laudasse Deum, eaque verba dixisse. Quod autem pejus est, in interpretatione

εἰρῶσαι τοῦ Ἐπιφάνου περὶ τοῦ Χριστοῦ (οὐδὲ γὰρ λέγει Ἰωάννης ὁ Θεὸς εἶναι τὸν Χριστόν), ἀλλὰ πρὸς τὰ θαύματα τῆς ἀναστάσεως ἐκλήγοντα τὸν Θεὸν δοξάζει τὸν Θεόν, καὶ ταῦτα εἰρῶσεν. Τὸ δὲ χεῖρον, ἔτι μὴν καὶ ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ, ἣν δέδωκε ἐν ταῖς Πράξεσι τῶν ἀποστόλων ἔγραψεν ὁ αὐτὸς Θεόδωρος, ὁμοίον ἐποίησεν τὸν Χριστὸν Πλάτωνι, καὶ Μανιχαίῳ, καὶ Ἐπικουρῳ, καὶ Μαρκιωνί, λέγων, ὅτι ὡσπερ ἕκαστος ἐκείνων ἐκ τοῦ οὐκείου οὐράτου δόγματος, τοὺς οὐκίους μαθητὰς ἐκάλεσε Πλατωνικοὺς, καὶ Μανιχαίους, καὶ Ἐπικουρειοὺς, καὶ Μαρκιωνιστὰς, τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ ὁ Χριστὸς τὸ δόγμα εὐρηκὼς, ἐξ αὐτοῦ τοὺς Χριστιανικοὺς ἐκάλεσεν. Διὰ ταῦτα τοίνυν σύμπασα γνωσκίται ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, δικαίως ἡμῶν, καὶ ἀνεπιλήπτως, πρὸς τὰ περιεχόμενα ταύτη ἡμῶν τῆ διατυπώσεως ἐκλυθῆναι. Ὅθεν κατακρινόμεν, καὶ ἀναθεματίζομεν ὁμοίως τοῖς ἄλλοις πασιν αἰρετικῶν κληρικῶν, καὶ ἀναθεματίζομεν (ὡστε φανερόν ἐστιν) ἀπὸ τῶν προειρημένων ἁγίων τεσσάρων συνόδων, καὶ ἀπὸ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, καὶ Θεόδωρον τὸν ποτε Μοψουεστίας ἐπίσκοπον, καὶ τὰ τούτου ἀσεβῆ συγγράμματα, οὐδὲν ἧττον καὶ τὰ παρὰ Θεοδώρου συγγραμμένα κατὰ τῆς ὁρθῆς πίστεως, καὶ κατὰ τῶν δώδεκα κεφαλαίων τῶν ἐν ἁγίοις Κυρίλλου, καὶ κατὰ τῆς ἐν Ἐφέσῳ πρώτης συνόδου, καὶ τὰ πρὸς ἐκδίκσιν Θεοδώρου, καὶ Νεστορίου ὑπ' αὐτοῦ συγγραμμένα. Πρὸς τοῦτοις ἀναθεματίζομεν, καὶ κατακρινόμεν τὴν ἐπιστολὴν τὴν πρὸς Μάρτυρον τὸν Πέρσιν αἰρετικόν, παρὰ Ἰβᾶ γεγραμμένην, ἥτις τὸν Χριστὸν λέγει ἐκ τῆς ἁγίας ὑποστάσεως καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας σαρκωθέντα, ὄντως γεννηθῆναι ἀπαρνητὰ, ψιλὸν δὲ ἄνθρωπον ἐξ αὐτῆς γεννηθῆναι λέγει, ἐν καινὴν προσαγορεύει, ὡστε ἐκ τούτου ἄλλο νοεῖσθαι τὸν Θεὸν λέγον, καὶ ἄλλον τὸν Χριστόν. Καὶ ἅγιον δὲ Κύριλλον τῆς ὁρθῆς πίστεως διδάσκαλον τε καὶ κήρυκα, ὡς αἰρετικόν, καὶ ὄμοια Ἀπολλωνίου γράψαστα διαβάλλει. Καὶ κατακρινόμεν τῆς ἐν Ἐφέσῳ πρώτης συνόδου, ὡς χωρὶς κρίσεως τε καὶ ζητήσεως τὸν Νεστορίου κατακρινάσας, καὶ τὰ δώδεκα κεφάλαια τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου ἀσεβῆ, καὶ ἐναντία τῇ ὁρθῇ πίστι ἀποκαλεῖ ἢ αὐτῇ ἐπιστολῇ. Ἐκδομαί δὲ Θεόδωρον, καὶ Νεστόριον, καὶ τὰ ἀσεβῆ αὐτῶν δόγματα καὶ συγγράμματα. Τὰ προειρημένα τοίνυν τρία ἀσεβῆ κεφάλαια ἀναθεματίζομεν, καὶ κατακρινόμεν, τοῦτο ἐστὶ τὸν ἀσεβῆ Θεόδωρον τὸν Μοψουεστίας, μετὰ τῶν ἀσεβῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων, καὶ ὑπερ ἀσεβῶς Θεόδωρος συνεγράψατο, καὶ τὴν ἐπιστολὴν τὴν λεγομένην παρ' Ἰβᾶ γεγραμμένην, ἥτις αἱ εἰρημίαι ἀνωτέρω ἀείμτοι περιέχονται βλασφημίας, καὶ τὸν ὃν τινὰ δὴ ποτε, τὰ προειρημένα ἐν οἰωθήποτε χρόνῳ πιστεύοντα ὀφείλειν δεχθῆναι, ἢ ἐκδικασθῆναι, ἢ ἐπιχειροῦντά ποτε τὴν παροῦσαν κατέκρινεν ἀνατρέψαι, τῷ ὁμοίῳ ἀναθέματι ὑποβάλλομεν. Τοὺς δὲ, ὅσοι φυλάττοντες τὴν ὁρθὴν πίστιν ἀπὸ τῶν προειρημένων συνόδων κηρυχθέντων, τὰ μνημονευθέντα τρία κεφάλαια κατέκριναν, ἦσαν κατακρινόμεν, ἀδελφοὺς καὶ συναγεῖρας ὀριζόμεθα. Ἄτινα δὴ ποτε εἴτε παρ' ἐμοῦ, εἴτε παρ' ἄλλων πρὸς ἐκδίκσιν τῶν προειρημένων τριῶν κεφαλαίων γενήσεται, τῇ διατυπώσει τοῦ παρόντος ἡμῶν γράμματος καταργούμεν. Πάσας γὰρ τὰς ἐμφορημένας ἀνωτέρω βλασφημίας, ἀπέσω τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἵνα τις εἴποι ὅτι αἱ προειρημίαι τίςσας συνόδοι ἢ μία ἐξ αὐτῶν ἐδέξατο, ἢ τοὺς ὁμοίως φρονούντας,

quam scilicet ad apostolorum Acta idem Theodorus scripsit, similem fecit Christum Platoni, et Manichæo, et Epicuro, et Marcioni, dicens : Quoniam sicut illorum singuli ex proprio dogmate cujus auctores fuerunt, suos discipulos appellavere Platonicos, et Manichæos, et Epicureos, atque Marcionistas, eodem modo Christus dogma inveniens, ex eo Christianos appellavit.

Propterea igitur agnoscat universa Ecclesia catholica nos juste et irreprehensibiliter ad ea quæ hac nostra constitutione comprehenduntur devenisse. Unde condemnamus et anathematizamus, una cum aliis omnibus hæreticis, qui (ut manifestum est) damnati et anathematizati sunt a prædictis sanctis quatuor synodis, et ab Ecclesia catholica, Theodorum olim Mopsuestiæ episcopum, et impia ejus scripta : nihilominus ea quoque quæ a Theodoro scripta sunt contra rectam fidem, et contra duodecim capitula sancti Cyrilli, et contra synodum Ephesinam primam, quæque ab eo scripta sunt pro defensione Theodori et Nestorii. Præterea anathematizamus et condemnamus epistolam ad Marinum Persam hæreticum, quæ ab Iba scripta dicitur : quæ Christum Verbum ex sancta Deipara et semper virgine Maria incarnatum, hominem factum fuisse negat, nudum vero hominem ex ea natum : quin templum vocat, ita ut ex hoc intelligitur alium esse Deum Verbum, et alium Christum. Sanctum vero Cyrillum rectæ fidei magistrum et præconem, ut hæreticum, et similia Apollinario scribentem calumniatur ; et reprehendit primam Ephesinam synodum, quasi absque judicio et inquisitione Nestorium damnaverit ; tum capita duodecim S. Cyrilli impia, et rectæ fidei contraria repellat eadem epistola ; defendit autem Theodorum et Nestorium, et impia eorum dogmata atque scripta. Prædicta itaque tria impia capita anathematizamus et condemnamus, scilicet impium Theodorum Mopsuestiæ, una cum impiis ejus scriptis. Et quæcumque impie Theodoretus scripsit, atque etiam epistolam quæ dicitur ab Iba scripta fuisse : qua superius dicte profanæ blasphemix comprehenduntur. Quin enim quemcumque, qui crediderit, aliquo ullo tempore ea capitula debere suscipi, aut defendi, vel conatus fuerit hanc præsentem condemnationem subvertere, simili anathemati subjicimus. Quoscumque vero, qui rectam fidem servantes a dictis synodis prædicatam, memorata tria capitula condemnaverunt, vel etiam condemnant, fratres et consacerdotes esse definimus. Que vero aut a me, aut ab aliis ad defensionem prædictorum trium capitulorum facta sunt præsentis hujus scripti nostri definitione evacuo. Absit enim ab Ecclesia catholica, ut aliquis dicat omnes superius comprehensas blasphemias, a prædictis quatuor synodis, aut ab una ipsarum susceptas fuisse, vel eos qui similia sentiunt et sequuntur. Apertissimum autem est quod a memoratis sanctis Patribus, et maxime a sancta synodo Chalcedonensi, nullus de quo aliqua esset suspicio admissus est, nisi qui reje-

* Legendum videtur τῷ Θεωμᾷ. EDIT.

καὶ κατακολληθῆντας. Δηλοῦται ὄντως, ὅτι πρὸ ἀπὸ τῶν ἀνημνοσυνθέντων ἁγίων πατέρων, καὶ μάλιστα ἀπὸ τῆς ἁγίας ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, οὐδεὶς περὶ οὐ ὑποψία γέγονεν εἰδέσθαι εἰ μὴ ὅς ἀπεβάλετο τὰς ἁνωτέρω ἐμπεριχομένης βλασφημίας, ἴσθον τὰ ὅμοια ταῦτα ε, ἢ τὴν αἰρίσιν περὶ ἧς ὑποκτος γέγονεν, ἢ τὰς βλασφημίας ἀπηνήγατο, καὶ κατέκρινε, περὶ ὧν ἐν ὑπονοίᾳ γέγραπται.

ΥΠΟΓΡΑΦΗ.

Ὁ Θεὸς σε ὑγιῆ διαφυλάττοι, ἀδελφεῖ τιμιώτατε. Ἐδὲν πρὸ ἕξ εἰδῶν Δεκεμβριῶν, βασιλεὺς τοῦ δεσπότου ἡμῶν Ἰουστινιανοῦ τοῦ αἰωνίου Αὐγουστοῦ ἔτους εἰκαστοῦ ἐβδόμου, μετὰ τὴν ὑπατίαν Βασιλείου τοῦ λαμπροτάτου, ἔτους εἰς.

(Τέλος βιβλίου, ἢ τῆς ἁγίας συνόδου τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συναρχθῆσης. Χριστῆ ὁ Θεός, δόξα σοι. Ἀμήν.)

SUBSCRIPTIO.

Deus te servet incolumem, frater honoratissime. Data ante sextum idus Decembres, imperii domini nostri Justiniani æterni Augusti anno vigesimo septimo, post consulatum Basilii viri clarissimi, anno duodecimo (*Ætæ christianæ* 553).

DE VIGILII DECRETALI EPISTOLA PRO CONFIRMATIONE V SYNODI,

DISSERTATIO PETRI DE MARCA.

I. Commodum accidit nuper, ut quo tempore acta quintæ synodi œcumenicæ prelo regio excudebantur, obtulerit sese mihi fato quodam vetus collectio *χρήσεων* ex antiquis Patribus et conciliis petitarum, a veteri theologo adversus Acephalos et Monothelitas hæreticos olim adornata. Volumen illud manuscriptum Græcum exstat in bibliotheca Regia, accurate descriptum a Leone Cinnomo, et ab eo repositum Constantinopoli in bibliotheca imperatoria, temporibus Michaelis Palæologi, anno mundi 6784, seu anno Christi 1276. Amanuensis vero testatur a se transcriptum ex autographo quod in veteri bibliotheca Ecclesiæ Romanæ asservabatur, calamo exaratum, anno mundi 6267, seu anno Christi 753. Quod ideo annotavi, ut de manuscripti codicis antiquitate et fide nullus esset dubitandi locus. Inter cæteros vero laudabiles locos, ex quibus collectio illa compacta est, opportune incidi in excerpta aliquot ex antiquis actis quintæ synodi, scilicet in Eutychii epistolam ad Vigilium (cujus pars quædam Græce prolata est in concilio Florentino) et rescriptum Vigilii ad Eutychium (quæ exstant Latine tantum in collatione prima illius synodi), et in quatuordecim anathematismos editos ab eadem synodo, qui Latine tantum habentur in collatione 8. Itaque ad commodum studiosorum antiquitatis ecclesiasticæ pertinere putavi, postquam injuria temporum nobis actorum Græcorum invidit exemplar, ut saltem his fragmentis Græcis non carerent : præcipue cum ex anathematismorum collatione cum editione Latina non leve adjuumentum sibi comparare possint ad veram synodi sententiam indagandam, adversus Nestorianorum et Eutychianorum versutias.

Præterea vero exhibemus tibi, lector, epistolam Vigilii, quæ nondum in lucem proditit, quæque auro contra æstimari debet, qua synodi quintæ gesta auctoritate sedis apostolicæ confirmantur. Ejus pretium illi soli norunt quibus perspectum est quantum plerique dignitatis pontificiæ detrahant eo nomine, quod hæc quinta synodus vim et pondus œcumenicæ obtinuerit, licet renitentem Vigilium fuerit experta, qui maluit exsilium pati, quam suffragio suo illius definitionem approbare. Contendit quidem illustrissimus annalium conditor ex Evagrío et cæteris auctoribus, confirmatam fuisse synodum a Vigilio, sed eam probationem in id tempus dilatam quo Vigiliius ab exsilio solutus est, rogante Narsete duce, post liberatam a Gothis Italiam. Sed opus illi est æquo lectore, qui se conjecturis in re tanti momenti duci patiat : cum econtra excipere soliti sint non solum novatores, sed etiam plerique eruditissimi viri, errasse Græcos scriptores, qui de consensu Vigilii loquuntur ; quia constat ex Anastasio, pulsum in exsilium a Justiniano cum aliquot episcopis, quod synodo refragaretur ; unde revocatus est precibus Romanorum et

Narsetis ducis, teste eodem Anastasio, qui tamen confirmationis illius omnino non meminit. Non me latet viros eruditos ex eo vim concilii generalis tribuere huic quintæ synodo, quod a Pelagio primo, et Gregorio Magno, aliisque pontificibus sub nomine quintæ synodi post cæteras quatuor recensita fuerit. Quod tamen alii sic explicant, ut pontifices illos auctoritati tantæ synodi cessisse potius dicat, quam synodo auctoritatem addidisse.

II. Quæ a me dicta sunt eo animo ut repertam in bibliotheca Regia Vigilii epistolam commendem, quæ omnes illas difficultates superat ; quæque iis verbis concepta est, quibus uti decebat sedis apostolicæ pontificem. Sane a Græcis ipsis tanti facta est ad robur quintæ synodi assendum, ut eam in acta ejus synodi retulerint, et definitioni synodice subjunxerint, ut ostendatur inferius. Unde patet summa fide scriptum ad Evagrío, Vigilium consensisse synodo *ἑγγράφως* ; epistolam enim illam inter acta synodi legerat. Hæc sunt Evagríi verba (*Lib. iv, cap. 34*) : *Βυλίος μὲν ὄν ἑγγράφως συνήνεμος, συνιδρύνειν οὐκ εἴλατο : Vigiliius autem per litteras consensit concilio, non tamen interesse voluit.* Ex iisdem actis sine dubio hauserunt Photius, Zonaras, Cedrenus, Euthymius et Nicephorus, quod de Vigilii consensu tradunt. Cujus consensus meminit quoque sexta synodus in prosphoneticæ ad Constantinum Pogonatum imperatorem ; ubi postquam retulit Eutychis damnationem a Leone I decretam fuisse, et Marciano principe cum synodo Chalcedonensi susceptam, hæc verba subjunguntur : *Ὅτω νῦν μετὰ ταῦτα Βυλίος Ἰουστινιανῷ τῷ πανευσεβῆ συμπετόνῃκῃ, καὶ τῷ τῆς πέμπτῃς συνόδου, τὰ φωραθέντα καὶ λαθόντα τινῶν ἀναθ:ματίων συντάγματα βδελυρίας πληρώσα:α.* Quæ sic reddit vetus interpres : *Sicut et Vigiliius post hæc Justiniano piissimo consonuit, et quintum concilium constitutum est, ut eorum opuscula quæ latentem reperta sunt, repleta abominutione, anathematizarentur.* Quæ verba dupliciter explicari possunt. Vel hoc sensu, ut dicatur Vigiliius in eo consensisse cum Justiniano, ut concilium indiceretur ad damnationem trium capitulorum ; quamvis pontifex in contraria sententia persisteret. Vel illo, ut omnino cum Justiniano consenserit tam in concilii indictione quam in trium capitulorum damnatione. Quæ ultima explicatio necessaria est, ne si primæ hæreamus, alienum videantur a mente sua Patres exemplum protulisse, et longe dispar ei quod superioribus verbis proposuerunt, de consensu Leonis et Marciani, totiusque synodi.

III. His addi potest eximium Pelagii II testimonium ex epistola ad episcopos Istricæ (*Cap. 7*), cujus adeo aperta sunt verba, ut mirari subeat qua ratione viros alioqui perspicacissimos fugerit tam expressa de Vigilio sententia. Etenim prolixis verbis ibi refertur, sedem apostolicam per Vigilium initio quidem probasse

tria capitula, et pro eorum defensione sibi laborasse, longoque tempore ad injurias usque cessasse (quod desolo Vigilii intelligi potest), deinde cessasse, quando *veritas se patefecit*. Quæ verba ad epistolam Vigilii respiciunt, qui re diligentius tractata, *veritatem sibi affulsisse*, sequè tria capitula damnasse scribit, ut mox dicitur uberius.

IV. Cæterum ut liquidius sententia hujus epistolæ intelligatur, simulque famæ et dignitati Vigilii consulatur, non alienum erit pauca de ipsius instituto in hac trium capitulorum controversia dicere. Tria illa capitula hæc erant. 1. Ibeæ episcopi Edesseni epistola ad Mariam Persam; 2. Theodori episcopi Mopsuesteni persona, et ejus scripta; 3. Theodoretis disputationes adversus duodecim capita Cyrilli Alexandrini. Ex his tribus capitulis Acephali, propago quædam Eutychiæ-norum occasionem arripiebant non attendendi concilii Chalcedonensis, quasi Nestorium aliquo pacto foveret. Id ex eo colligebant, quod epistolam Ibeæ synodus approbasset, quæ tamen Cyrillum carpebat, in Theodori Mopsuesteni Nestorianæ hæreseos auctoris laudes efferebat, et utebatur blasphemis Nestorii verbis, quem non servato judiciorum ordine damnatum quoque fuisse dicebat in synodo Ephesina. Tum vero quod Theodoretum in communionem suscepto, ejus tamen scripta adversus duodecim capita Cyrilli, quibus Nestorii hæresis proscribatur, synodus Chalcedonensis non damnasset. Ex iisdem quoque capitulis Nestoriani hæresium suam restaurare nitebantur, prolatis ex Theodoro Mopsuesteno testimoniis, et ex Theodoretis adversus Cyrillum dissertationibus. Cum autem in id unum Justinianus incumbere, ut Acephalos, qui graves in Ægypto et in Oriente motus excitabant, legibus suis insectaretur, Theodorus Cæsareæ Cappadociæ episcopus, Acephalorum ductor, et sectator Origenis a paucis annis proscripsi, ad ultionem eorum quæ contra Origenem gesta erant, et ut imminens Acephalis periculum averteret, controversiam de tribus capitulis excitavit, ut Ecclesiæ pacem perturbaret. Pro ea itaque qua valebat gratia apud principem pacis ecclesiasticæ alioqui studio, per cuniculos rem aggressus est. Spem Justiniano fecit inveniendam cum Acephalis concordiam, si præter Theodoretis scripta adversus Cyrillum, epistola Ibeæ Edesseni recitata in concilio Chalcedonensi, tanquam inopia rejiceretur, et Theodorus quoque illa epistola laudatus, tanquam Nestorii parens damnaretur; cujus famæ Cæsareæ episcopus ex eo quoque infestus erat, quod Origenis deliramenta olim refutasset.

V. Justinianus utilitate publica, ut sibi quidem videbatur, excitatus, libello satis copioso tria illa capitula proscripsit, et ab episcopis Orientis damnari procuravit. Enimvero, quia trium capitulorum negotium nullius synodi judicio erat præjudicatum, imo vero synodi Chalcedonensis dignitatem aliquo pacto violare videbatur, Orientis patriarchæ qui Justiniani decreto subscripserant, se vi-actos fuisse Stephano responsali Romanæ sedis professi sunt. Menas vero Constantinopolitanus episcopus eam conditionem adiecit, si hæc Romano episcopo non probarentur, snum sibi chirographum restitutum iri: quod sub jurisjurandi fide illi promissum est. Atque adeo Justinianus sentiens nihil in hoc negotio quod Ecclesiarum statum respiciebat, tentari utiliter posse sine sententia Romani pontificis, Vigilium Roma evocat. Pontificem Roma abeuntem Ecclesia Romana, provinciarum quoque Africanæ, Sardinæ, Helladæ et Illyrici obtestatæ sunt, teste Facundo, ne ullatenus novitati acquiesceret.

Antequam vero quid egerit in hac causa explicem, observandum est cum Pelagio et B. Gregorio, in hac controversia non disputatum fuisse de fide, sed de personis. Id testatur Pelagius I in epistola ad Childbertum regem Francorum, qui tunc in Oriente capitula quædam *extra fidem* agitata fuisse scribit. B. quoque Gregorius Iliberniæ episcopus movet, in ea

A synodo *de quibusdam solummodo personis acritatem*; vel, ut Pelagii II verbis utar, *nihil aliud, nisi de personis* actum. Quinetiam Vigilii in epistola quam edimus, disertissime adnotavit, in hac controversia non disputatum fuisse de fide, sed de personis. Unde patet liberam fuisse aliter atque aliter in hoc negotio censendi facultatem, sine ulla Christianæ religionis injuria: ideoque Vigilium, qui suam aliquoties mutavit sententiam, de sola levitatis vel metus suspicione periclitari. A qua suspicione tamen abesse tantum debet, ut potius singularis prudentiæ laudem ex iis que in hac causa gessit, consequi posse videatur.

VI. Qui rerum ecclesiasticarum sunt periti, non ignorant duobus modis olim versari solitos fuisse summos pontifices in quæstionibus propositis, quæ disciplinam respiciebant, vel summo jure, vel remisso. Illic temperamento et canonum remissioni locus erat, quando ob bonum unitatis, et pro resarcienda Ecclesiæ pace, necessarium videbatur ea clementia uti. Eam clementiam Græci *οικονομια* vocant. Latini eorum exemplo dispensationem, ut alibi ostendi adductis veterum Patrum et conciliorum testimoniis. Utrouque agendi modo usus est in hac controversia Vigilii, nunc juris et canonum vigore, nunc eorum remissione, fidei et pacis Ecclesiæ studiosissimum se præbens. Observatum quidem est ab eruditissimis, Vigilii quæ videbatur, inconstantiam, prudentiæ et maturo consilio esse tribuendam: sed non docuerunt eum agendi modum a canonica disciplina peperdisse.

VII. Ac primo quidem nihil aliud ab eo expectandum erat statim post profectionem suam ex Urbe, quam ut votis Occidentalium favendo, se vetustatis vindicem præstaret. Itaque litteris ex itinere ad Menam datis, damnationem trium capitulorum reprehendit, et legatis ad Justinianum missis petivit ut pateret eam rescindi. Urbem deinde Constantinopolitanam ingressus octavo calendis Februarii, anno 547, Menam et alios capitulorum damnatores, illos quoque qui damnatoribus communicabant, a communione suspendit: quam tamen illis post quinque menses restituit, Theodoræ Augustæ rogatu. Ratio potissima cur damnationi trium capitulorum refragaretur, hæc erat, quod existimaret nihil eorum quæ in synodo Chalcedonensi gesta erant, retractari posse, eo quod ea sit generalium synodorum auctoritas, ut de iis quæ illarum judicio semel ordinata et disposita sunt, iterum disceptari non debeat. Ea est enim retractationis significatio apud jurisconsultos, quam Græce *ἀναψιλάφηση* vocant, sive *παλινδρασίαν*. Itaque rei judicatæ exceptione repellebat novandi studium. Addebat quoque Leonis papæ auctoritatem, qui conceptis verbis gesta synodi Chalcedonensis confirmando veterat, ne res in synodo definitæ ullo colore quæsito retractarentur. Deinde vero cum legibus principum retractatio adversus sententias præfectorum prætorio intra duos annos peragi deberet, hæc tamen trium capitulorum retractatio adversus synodum universalem totius orbis consensu firmatam, post centum annos urgeretur, ut conqueritur Facundus Hermianensis: illud supererat, ut doceretur his capitulis judicio synodi Chalcedonensis provisum fuisse. Quod luculenter docet Vigilii in constituto, et uberius Facundus in libris ad Justinianum: neque tamen inde sequi aliquid fidei contrarium a synodo admisisse fuisse.

VIII. Cæterum etsi Vigilii nulla vi adigi posset ad subscriptionem, consensit tandem anno 548 ut in conventu 70 episcoporum hæc causa Constantinopoli discuteretur: singularumque suffragiis ad se scripto delatis, ipse *Judicatum* dedit ad Menam, quo tria capitula damnabat. Hoc fecit *κατ' οἰκονομίαν*, sive remissionem et dispensationem canonicam, ad pacem tum Orientalibus retinendam. Si quis id a me constitutum putet, audiat Vigilium, qui pro se dicit in encyclica adversus Theodorum Cæsareensem: Primum quidem in eo quod pro scandalo refrenando *condo-*

* Lib. III de Concord. sacerdotii et imperii, c. 13.

ascendentes quorum iam animi, quos aliqua dispensatione credidimus temperandos; quia tu jam eos pluribus annis inquietisimus stimulator accenderas, quendam pro tempore existimavimus ordinanda, tali scilicet conditione ut omni in posterum perturbatione sopita, nihil ultra nec verbo, nec litteris quisquam facere ex eadem causa presumeret. Eandem causam dispensationis protendit clerus Romanus in epistola a legatos Gallicos; postea tamen tractatu habito, predictus sanctus papa Vigilius, sub aliqua dispensatione, ipsam causam ordinaverit, sollicito monendo, ne per occasionem aliquam supradicta synodus pateretur injuria. Sed obtinere non potuit Vigilius ab Afris, Illyricianis et Dalmatis episcopis, ut iudicio suo cederent; quin potius ab ejus se communione suspenderunt. Ejus discussionis causas atrociore stylo persequitur Facundus in libello contra Mociam scholasticum, et in epistola fidei catholice, ubi propterea Vigilius prevaricator dicitur. Egit itaque cum principe eorum Me a patriarcha, pluribus episcopis et senatu, ut rescissis qui in hac causa utrinque gesta fuerant, in liceret synodus, in qua adessent Africanarum et Illyricianarum provincialium episcopi, quorum, ut ipse loquitur, fuerat scandalizata fraternitas, ut quæ omnium suffragiis probarentur, cum pace Ecclesie locum haberent.

IX. Evocanti autem principi episcopos ex Africa et Illyrico, cum ægre ac ne vix quidem pareretur, actum est anno 551 cum Vigilio, ut si nollet Occidentales episcopi, ipse solus cum Grecis tria capitula damnaret. Renuente pontifice, edictum Justiniani de damnatione trium capitulorum, suam Theodori Cæsarensis publice propositum est. Vigilius vero comminatus est Grecis episcopis communionis suæ suspensionem, si edicto consensus præberent; idemque professus est Dacius Mediolanensis episcopus. Quamobrem incenso ita Justiniano, Vigilius in basilicam Sancti Petri in Hormisda confugit; unde per vim abducere conatus prætor, populi tumultu repellitur. Accepto tandem per imperatorem legatos sacramento, redit in domum Placidianam. Sed multis rursus injuriis affectus, et insidiis appetitus, noctu iterum sub Natale Christi Chalcedonem abiit ad Sanctam Euphemiam. Unde missis a Justiniano senatoribus, et seorsim senel atque iterum Petro referendario, evocari non potuit. Quin potius encyclicam de calamitatibus suis scribit, depositionisque sententiam in Theodorum Cæsarensensem profert, et communionis suspensionem adversus Menam patriarcham Constantinopolitanum, anno 552. Hanc Vigilius constantiam is eventus secutus est, ut remotis edictis, discussionem trium capitulorum integræ synodo future relinquensense it imperator, atque Menas et Theodorus, et alii episcopi veniam a Vigilio petierint, ob injurias ejus beatitudini vel sedi factas, ut testantur eorum libelli inserti constituto Vigili. Menæ mortuo successit Euty chius, qui statim fidei libellum Vigilio obtulit, mense Januarii, anno 553, et petivit ut communi tractatu controversiæ motæ delinrentur. Rescripsit Vigilius sibi placere, ut discordia sopiatur, *γινόμενης κανονικῆς συνόδου, habita synodo canonica*, in qua tractatus et disceptatio fieri possit cum unitis sibi fratribus, *ἀλλὰ τοῖς ἐνωθίσιν ἡμῶν ἀδελφοῖς σύγκριτον ποιησόμεθα*. Cupiebat Vigilius synodum in Italia fieri, sed refragante principe de loco, tandem inter eos convenit ante diem Paschæ, ut exæquato Latine lingue episcoporum numero his pontificibus Grecis qui tunc Constantinopoli præsentibus aderant, de tribus capitulis tractaretur, quemadmodum testatur Vigilius in constituto. Sed moræ impatiens princeps synodum coegit adversus pacta conventa, litterisque suis datis ad patriarchas Constantinopolitanum, Alexandrinum, Antiochenum et vicarios Hierosolymitani patriarchæ, et ceteros episcopos Orientales qui erant in urbe, ad controversiam de tribus capitulis aggrediendam hortatur. In quibus litteris *Judicati olim a Vigilio editi mentionem injecit, ut de pontificis sententia nullus videretur ambigendi locus; dissimulata*

A tamen illius *Judicati* rescissione, et cæteris conditionibus cum Vigilio depactis.

X. Convenit ergo synodus quarto nonas Masi, et illu-tri legatione Euty chii Constantinopolitani, et aliorum patriarcharum, atque sexdecim metropolitano-rum, Vigilius convenit, ab eo postulans ut causam trium capitulorum cum cæteris episcopis disceptare vellet, quemadmodum suis litteris Euty chio pollicitus erat. Ille causatus valetudinem, in posterum diem responsum distulit: quo pollicitus est manifestare quod ei de tali conventu placuerit. Quibus verbis non significat quod viris eruditissimus est, scilicet se scriptis synodo satisfacturum; sed potius indicat se conventum illum canonice synodi loco non habere, qua de re perendie sit acturus. Ille locus est magni momenti ad ferendum de consilio Vigili certum iudicium. Viserat præcipue synodi iudicium ad sanandos Occidentaliu episcoporum animos, qui læsi fuerant illa dispensatione qua usus erat ad conciliandos Orientales. Ea conditio placuerat B Justiniano, itaque conventus solum Orientalium censi non poterat a Vigilio legitimum et universa et concilium. Quare secunda vice aditus a legatis synodi, abscisse respondit, se tum illis convenire non posse, ut patet ex relatione a legatis synodo facta, quorum hæc sunt verba: Ille vero respondit, non posse una nobiscum convenire, eo quod plurimi hic quidem sunt Orientales episcopi, pauci vero cum eo: facere autem per semetipsum in scriptis sententiam suam, et offerre piissimo domino. Contendebant contra legati, conventum non esse differendum propter absentiam Occidentalium episcoporum; præcipue cum in aliis synodis œcumenicis vix duo aut tres Occidentis episcopi interfuissent, nunc vero adesset ipse Vigilius et aliquot Italice, Illyrici et Africæ sacerdotes. Vigeat præterea illius rescriptum, quo promiserat Euty chio se cum fratribus unitis de hac re tractaturum; se autem cum illo communione Jungi. Replicatio Vigili non est actis inserta, quæ tamen colligi potest ex rei gestæ serie, quam numero superiori adnotavimus. Etenim legati dissimulabant verba rescripti; quibus se acturum ea de re in synodo canonica pollicebatur. Porro canonica synodus esse non poterat, quæ juxta morem in aliis synodis œcumenicis observatum, non constabat ex legatis omnium provincialium ecclesiasticarum. Neque esse quod obijcerent, paucos cæteris conciliis interfuisse Occidentales episcopos, cum ex actis synodicis constet illos gessisse vices Romani pontificis et totius concilii dioceseon Occidentalium. Qui mos tanto studiosius observari debebat in hac causa, quod de scandalo Occidentalibus illato agendum erat; et quæ esset Romanæ Ecclesie consuetudo, ut vocatis iis quorum intererat, offensiones amoveret, quemadmodum docent Leonis I epistolæ ad legatos in Orientem missos. Et in hac causa sæpe Vigilius professus fuerat iis verbis quæ cleri Romani epistola continentur: *Sine consensu omnium, inquit Vigilius, ista quæ et synodum Chalcedonensem in dubium venire faciunt, et scandalum fratribus meis generant, solus facere nulloatenus acquiescam*. Quare interpellatus iterum a patriarchis, quos imperator delegarat, et ab episcopis nomine synodi sponponit, intra diem aliquot spatium quid sibi de controversia videretur, ad imperatorem scripto transmissurum. Non est ergo quod viri eruditi eam causam prætendant absentia: Vigili, quod summi pontifices adesse non solerent in conciliis generalibus: cum vera causa petenda sit ex eo quod conventum imperfectum non uerit præsentia sua œcumenicum reddere in offensionem Occidentalium. Instituit atque synodus cognitionem suam de tribus capitulis, quæ tandem definitione sua damnavit.

XI. Interim vero Vigilius intra viginti dierum iudicias, quas ob ægritudinem petierat, constitutum sum ad Justinianum dedit, quo sententiam suam de tribus capitulis copiose explicavit. Theodori blasphemias congligit, sed ejus nomini parcat, ad exemplum synodi Ephesinæ: superfluum docet, et ad exprobra-

tionem Theodoretum tendere, si ejus scripta adversus Cyrillum damnentur, cum Cyrillus ipse et synodus Chalcedonensis nihil aliud ab eo exegerint quam ut Nestorio anathema diceret. De hęc epistola nihil retractandum post concilium Chalcedonense. Deinde prohibuit ne quis ordinis et gradus ecclesiastici aliter de tribus capitulis doceret, quam ipse suo constituto exprimebat. Attamen animadverti cum non adjectis anathema in eos qui contrariam opinionem tuerentur. Quod ab eo summa prudentia factum est, ut ostenderet eam esse controversiæ conditionem, quæ in utramque partem inflecti posset, si paci ecclesiasticæ hac ratione consuleretur. Non potuit aliter respondere interroganti Justiniano, qui sententiam Vigilii requirebat, non autem agebat de dispensatione ad concordiam Occidentalium et Orientalium resarciendam, quæ aliter obtineri non poterat, quam tractatu inito sine contumelia Occidentalium.

XII. Hic vero dissimulare non possum, me longe abesse ab illustrissimi cardinalis Baronii sententia (*Annal. eccles. ad an. 555*), qui putat constitutum Vigilii missum a Justiniano ad synodum; idque colligit ex eo quod rationes in constituto prolatae pro hęc epistola, discutiuntur et refelluntur in sexta collatione. Ut vero aliter sentiam, impellor potius amore veri quam novatorum proccacitate, qui ex hac narratione non leve argumentum trahi posse putant adversus pontificiam auctoritatem, cujus scripta in synodo non solum discuti, sed etiam refutari hinc probant, et definitionem illius decretis promulgatis contrarium cum anathemate proferri. Enimvero si constitutum relectum fuisset in synodo, illius recitatio relata fuisset in acta, quibus insertæ sunt minoris momenti relectiones. Argumenta autem illa pro hęc epistola, quæ discutiuntur collatione sexta, nota erant et trita, ut pote quæ a sex vel septem annis summo studio contorquerentur ab adversariis, etiam scriptis copiosissimis libris, quemadmodum factum est a Facundo Hermianensi: ut necesse non sit confugere ad constitutum Vigilii, quasi inde illa excerpti necessarium omnino foret. Deinde promulgatio constituti aliena fuisset ab instituto et prudentia imperatoris, qui damnationi trium capitulorum cum totus committeret, non debuit suis votis officere, Vigilii auctoritate prolata, quæ desiderium illius improbare. Ino vero ut facilius obtineret quem sibi proposuerat eventum, ne quis expectaret quid principi Vigilii respondisset, quemadmodum pollicitus erat se facturum, per Constantinum sacri palatii quæstorem Justinianus synodo suggestit, Vigilii mentem satis explicatam esse ex his quæ sæpius hac de re docuerat cum scriptis, tum viva voce. Et ut sacrum conventum ad damnationem trium capitulorum animaret, litteras ea de re a Vigilio perscriptas ad Aurelianus Arelatensem, et ad Valentinianum Scythiæ episcopum, et sententiam ab eodem pontifice latam adversus Rasticum et Sebastianum diaconos suos trium capitulorum fautores, e Latina in Græcam linguam versas, legendas exhiberi ab eodem quæstore curavit. Hęc sunt verba Constantini: *Communiter vero convenire invitatus (id est Vigilius) et hoc facere una cum sancta vestra synodo, pollicitus est per semetipsum facere et dare piissimo domino. Ut igitur etiam eu quæ sæpius ab ipso facta sunt ad condemnationem trium capitulorum, vos audientes, ulacriores efficiamini de his formam celeriter proferre, direxit per me sanctitati vestræ condemnationem ab ipso Vigilio religiosissimo prolata, etc., omnibus translatis ad Græcam linguam ad faciliorem scientiam vestræ sanctitatis. Qui præjudicio Vigilii perlecto, Patres alacriores effici ad condemnationem existimabat, non adeo supinum erat, ut eorum impetum contraria ejusdem pontificis definitione retardaret. Deinde vero locus agendi de constituto hic erat, cum pollicitationem Vigilii principi factam quæstor recenset. Sed adeo mentionem ejus non injectit, ut potius id omnino dissimulet, ejusque loco alia instrumenta substituat. At vero vir illustrissimus, hac instrumentorum prolataione id ten-*

tasse Justinianum, ut Vigilium prævaricatione argueret, qui constituto aliter quam antea decernebat. Sed principis in eo consilium aliunde melius deprehendi non potest, quam ex oratione quæstoris, qui ad excitandos et provocandos Patres auctoritatem Vigilii contra isthęc capitula scripto profert, non autem in pontificis contumeliam. Sine si quis ordinem, qui in conciliis œcumenicis obtinebat, diligentius expendere velit, quam longissime recedet ab illa opinione, qua dignitas sedis apostolicæ violatur, necumque facile consentiet adhibitum Vigilii nomen, ut gradus inde ad definitionem synodi contra capitula strueretur. Prima enim semper fuit in synodis œcumenicis sententia Romani pontificis, qua non expectata nihil decerni moris erat; quemadmodum servari solebat in senatusconsultis ad orationem principum factis, ut dicam tomo II de Concordia sacerdotii et imperii. Impræsentiarum solo Vigilii testimonio utar, qui sibi jus illud in hac causa vindicabat. Promissa namque principi intra viginti dierum inducias sua de hoc negotio definitione, Pelagium diaconum ad episcopos misit, ut eos moneret ne ante sententiæ suæ promulgationem quidquam ea de re decernerent: *Antiquum et regularem custodientes ordinem, inquit, ne ante nostræ, hoc est, sedis apostolicæ, cui per Dei gratiam præsidemus, promulgationem sententiæ quidquam proferre tentarent, unde scandali rursus, quæ sopita fuerat, oriri posset occasio.* Itaque Justinianus, ne prætermissa videretur in hoc negotio Vigilii auctoritas, constitutum quidem suppressit, sed alias Vigilii priores sententias, quæ annis superioribus ab eo late erant *οὐνομαχίας*, synodo exhibuit, ut in actis omnia rite et solemniter gesta fuisse viderentur. Quare synodus quoque ipsa magnum decreti sui momentum in eo posuit, quod Vigilii tria capitula sæpius et scripto et sine scripto condemnasset; etsi conqueratur, quod conventui, licet illustri legatione invitatus, interesse noluerit, satiusque duxerit polliceri se suam ipsius sententiam ad principem missurum. Cæterum an promissis steterit pontifex, omnino synodus reticuit, officio se suo satisfacisse rata, si sententiis a Vigilio latis, et in judicio ex mandato principis exhibitis, inniteretur: præcipue cum de pontificis contrario voto solemniter et juxta cognitionum ordinem non constaret.

XIII. Cæterum id valde agebat Vigilium, quod restitutionem pacis Occidentalium, quam unice expetebat, his Justiniani artibus pessumdatam videret. Non solum enim numerus Occidentalium episcoporum exæquatus non fuerat in synodo, secundum pacta conventa, de quibus egimus supra; sed etiam Vigilii decretum a principe retentum in synodo promulgatum non fuerat; quod ad majoris scandali occasionem tendere, si tale quid accideret, Vigilii in constituto disertissime professus fuerat. Quare in ea rerum omnium perturbatione consensum suum præstare noluit episcoporum definitioni; ideoque a principe pulsus est in exsilium una cum aliquot episcopis et clericis synodo refragantibus, teste Anastasio. Contumeliæ enim illius apud Evagrium et cæteros scriptores Græcos altum est siltentium. Nisi fortasse suspicari libeat aliquam hujus dissidii cognitionem ad Michaellem Cerularium patriarcham Constantinopolitanum pervenisse, quæ supinæ cujusdam allucinationis occasione illi præbuit. Is enim circiter annum 1051, ut a se per summum scelus repudiata communionis Romanæ infamiam amoliretur, jam ab ipsis Vigilii temporibus, papæ nomen ex ecclesiasticis diptychis deletum fuisse scripsit, epistola data ad Petrum Antiochenum episcopum. Mos enim ille apud summas sedes invaluerat, ut papæ priore loco, deinde cæterorum patriarcharum nomina tabulis ecclesiasticis, quas diptycha vocabant, inscripta, in sacrificii ordine recitarentur, ad testandam universalis Ecclesiæ communionem, a qua si quis illorum excideret, nomen ejus et diptychis expungebatur, ut, præter cætera, docent acerrimæ de nomine Joannis Chrysostomi restituendo, et Acacii expungeudo con-

tentiones. Sed Michaelis errorem statim Petrus castigavit. Ægre namque ferebat, consortium cum Ecclesia Romana dissolvi; quod litteris ordinationis suæ et filii testibus ad Leonem IX datis retinere conatus, desiderii sui compos evasit, ut patet ex Leonis responsione. Proferam autem ipsa Petri verba ex ejus epistola ad Michaelen, quæ habetur in codice manuscripto bibliothecæ Regiæ, quoniam non solum

Πιρέχεται τοῖς ἱεροῖς γράμμασι τῆς ἀγιωσύνης σου, ψῆμιν τινὰ σοῖς ἐπηχθῆναι ὡσιν. ὡς τὸν πάπαν τοῖς ἱεροῖς ἀναφέρω διπτύχοις. τοῦτο αὐτὸ ποιοῦντων καὶ τῶν ἄλλων πατριαρχῶν· καὶ ὡς οὐκ ἴδεις τοσοῦτον ἀγνόημα ἀγνοῆσαι, καὶ μάλιστα πρὸ τῶν ἄλλων ἐμὲ, εἰδὸτα, ὅτι ἀπὸ τῆς ἀγίας ἑκτης οἰκουμηνικῆς συνόδου. ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἐν τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις ἀναφοράς ἑξακότῃ ὀνομα τοῦ πάπα, διὰ τὸ τρικαῦτα Βεγγλιον μὴ ἀπαντῆσαι κατὰ τὴν συνόδον, μήτε μὴν ἀναθεματίζαι τὰ παρὰ τοῦ Θεοδώρι- του κατὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ τῶν δώδεκα κεφαλῶν τοῦ αἰῶνι κυρίλλου γραφέντα, καὶ ἐκ τότε· καὶ μέχρι τοῦ νῦν, ἀποτιμῶνται τῆς καθ' ἡμᾶς ἀγιωσύτης ἐκκλησίας τὸν πάπαν. ΜΟΙΧ· Τὸ δὲ κατὰ Βεγγλεον, πόσῃ οὐ προσε- πιμακρυνεῖ ἀπροσεξίαν τῷ εὐσεβεῖ χαρτοφύλακι σου; Εἰ γὰρ περὶ τῆς ῥητορικῆς μάθημα σοφιστικὸς ὁ ἀνὴρ, ὡς ἐκρούομεν, ἀλλὰ μὴ ὡς ὁν, οἷ' ἔγωγε πῆρ' ἔσχεν ἱκανὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν. Ὁ Βεγγλιος γὰρ [ἴσ. ἐπὶ] περὶ πέμπτης ἦν, οὐ μὴν δὲ ἐπὶ τῆς ἑκτης συνόδου. Διάστημα δὲ με- ταξὺ τῶν δύο συνόδων ῥθ' ἔστι. Τὸν δὲ συνέθετο πρὸς μικρὴν τῆς ἀναφορᾶς ἀποτιμῶνται, διὰ τὸ διενεχθῆναι αὐτὸν πρὸς τὸν ἀγιωτάτου πατριαρχῆν Μηνᾶν, καὶ καθ- αῖρέσει τοῦτον ὑποβαλεῖν, ἕως οὐ καὶ πρὸς ἀλλήλους οἱ ἀρχιερεῖς εἰρηνύσαντες κατηλλάγησαν. Ἐπὶ δὲ τῆς ἑκτης ἀγίας συνόδου ὁ ἱερός ἦν πάπας Ἀγάθων, ἀνὴρ τίμιος καὶ τὰ θεῖα σοφός. Καὶ ἀνάγνωθι τὰ περὶ τῆς ἑκτης συνό- δου, ἥτις εἰσθῆι κυριακῇ μετὰ τὴν ὑψώσιν τοῦ τιμίου σταυροῦ ἀναγιγνώσκουσαι. Εὐρήσεις γὰρ τὸν ἐρημικὸν Ἀγῶνα ἐκλειῶς ὑπὸ τῆς ἀγίας ταύτης συνόδου ἀνακη- ρυττόμενον. Ἐπὶ δὲ τούτοις, χάρι' ἡμῶν ἀπαρά- γραπτος, καὶ ἄλλοι σὺν ἐμοὶ τῶν τῆς ἐκκλησίας ἐλλογιμῶν πολλοί, ὅτι ἐπὶ τοῦ μακαριωτάτου πατριαρχοῦ Ἀντιο- χείας κυρίου Ἰωάννου, ὁ πάπας τῆς Ῥώμης, Ἰωάννης καὶ αὐτὸς ἀκούων, ἐν τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις ἀνεφέρτετο. Καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει δὲ πρὸ χρόνων τεσσαράκοντα καὶ πέντε, εὗρον ἐπὶ τοῦ μακαριωτάτου πατριαρχοῦ κυρίου Σεργίου τὸν δηλωθέντα πάπαν ἐν τῇ βίᾳ μυστα- γωγία μετὰ τῶν ἄλλων πατρ' αρχῶν ἀναφερόμενον. Ὅπως δὲ ὑστερον ἢ αὐτοῦ ἀνωκτῆ ἀναφορά, καὶ [ἴσ. δι' ἡν] ἦν αἰτία, ἀγνώω.

Unde patet Sergium patriarcham, qui sedem Constantinopolitanam tenuit ab anno 997 usque ad annum 1017, communionem junctum fuisse cum Joanne XIX seu mavis XVII, qui sedit ab anno 1003 ad annum 1009 (*Baron. in Annal. ad ann. 1009*), quemadmodum ex Petri epistola observavit quoque illustris- simus Annalium conditor. Sed aliquot exinde annis effluxis, iterum discessere Græci ab ea unitate quam Joannis illius sedulitas restauraverat. Dissidii hujus ultimi causam ignorare se, id est, justam sibi non videri, profiteretur Petrus Antiocheus. Alioquin difficile non erat eam indicare, si quibus repulsam expenderet, quam passi sunt legati ab Eustathio Constantinopolitano ad Joannem XVIII missi, anno 1026, ut pontificis consensum ad universalis patriarchæ nomen episcopo Constantinopolitano concedendum amplissimis muneribus exambirent. *Quatenus ejus consensu liceret, Ecclesiam Constantinopolitanam in suo orbe, sicut Roma in universo, universalem dici et haberi, ut loquitur Rodolphus Glaber (Lib. iv, c. 1).*

XIV. Cæterum ut ad res Vigilii redeam, observandum est synodi quintæ definitionem editam fuisse anno 553, quarto nonas Junias, anno 27 imperii Justiniani, post consulatum Basili anno 12, ut patet ex collatione octava; autē vero sextum idus Decembris ejusdem anni, id est post sex menses a solutione synodi, Vigilii decretalem epistolam dedit ad Euty- chium, quia tria capitula condemnat; ita ut hinc perspicere liceat, brevem ejus fuisse in exilio mo-

A quid de Vigilii negotio Petrus sentiret, sed tempus etiam docent, ex quo Græci patriarchæ nomen Romani pontificis e diptychis eraserunt; de quo deinde restituendo, ὡς ἰνὸματος ἀναγορᾶν dicebant, ad restau- randam Ecclesiæ unitatem tantopere laboratum est, ut testantur Georgius Pachymeres et Nicephorus Gregoras, qua de re alibi.

Sacris sanctitatis tuæ litteris continetur, fama ad te perlatum, me in sacra diptycha papam retulisse, idemque præstitisse cæteros patriarchas. Quæ culpa a me, præter cæteros, abesse debuerat; quippe qui noverim, quod a temporibus sextæ synodi usque ad hanc ætatem, papæ nomen e diptychis excisum fuerit; quoniam Vigilii synodo interesse noluit, neque damnare quæ adversus rectam fidem et duodecim capita Cyrilli scripserat Theodoretus. Atque ex illo ad hoc usque tempore, præcisum esse papam a vestra [nostra ex Gr.] sanctissima ecclesia. Mox: Quæ ad Vigilium spectant, quantam præ se ferunt religiosi chartophylacis tui oscitantiam! Licet enim in rhetorica arte, ut ferunt, sit apprimè versatus, attamen in hac ejus adolescentia nondum satis callet res ecclesiasticas. Vigilii tempus refertur ad quintam, non autem ad sextam synodum. Intervallum autem duarum synodorum est centum et viginti novem annorum. Accidit autem, ut ad pauculum temporis ab ejus recitatione abstineretur, ob dissidium ejus cum Menna sanctissimo patriarcha, quem ille suspensione multaverat, donec sacerdotes adinvicem in pacem redierunt. Papa autem erat sextæ synodi temporibus Agatho vir clarissimus et in rebus divinis exercitatus. Lege vero quæ sextam synodum spectant, quæ quidem solet relegi die dominica post festum Exultationis venerabilis crucis. Etenim invenies prædictum Agathonem a sancta illa synodo summis laudibus efferrī. Præterea vero, ego sum testis omni exceptione major; plurimi quoque mecum e gremio Ecclesiæ præstantes viri, quod sub beatissimo domino Joanne Antiocheno patriarcha, Joannes ejusdem nominis papa Romanus in sacris diptychis recitabatur. Quinetiam ante annos quadraginta quinque, cum ad urbem Constantinopolim accessissem sub beatissimo patriarcha domino Sergio, inveni prædictum papam una cum aliis patriarchis inter divina mysteria recitatum. Quomodo vero deinceps ejus recitatio præcisata fuerit, quamve ob causam, penitus ignoro.

ram. Est autem operæ pretium expendere, quænam ille verba in re adeo implicata adhibeat, quibus dignitatem suam tueri possit adversus synodum Constantinopolitanam, sine ulla principis et episcoporum offensa. Plane, si verum amamus, omnino fateri necesse est, altas in mentibus hominum tunc temporis egisse radices traditam a majoribus sententiam de summa sedis apostolicæ auctoritate. Cum enim de cæteris synodis œcumenicis ea reverentia loqui soliti essent summi pontifices, ipseque adeo Vigilii in hoc decreto, scilicet ut se eas suscipere, amplecti et devota mente venerari profiterentur, ut pote quæ sedis apostolicæ suffragio et universalis Ecclesiæ consensione firmatæ essent: hanc quintam synodum Vigilii ne quidem synodi nomine cohonestat: nempe illa ratione motus, quod ejus celebrationi, iis conditionibus quibus facta est, consensum non præbuit: et, ut adnotavimus numero X. Deinde vero, quod etsi vitium illius ex postfacto dissimulasset, a constituto sui promulgatione cessatum fuerat, ut monui. Quod vero ad rem ipsam attinet, ipse sua auctoritate, suoque decreto tria capitula damnat: quoscunque vero, qui jam illa condemnaverunt (his verbis synodum Constantinopolitanam significat), iidem a quatuor synodis prædicatam amplectentes, eos fratres et sacerdotes esse definit, id est, eos communioni suæ adjungit, eorumque sententiæ robur illud impertitur, quod ex consensione cum ipsius decreto trahere debent. Eadem sententiam superioribus epistole ver-

bis sic expresserat : *Quæ a nobis definiri debent, revelante Domino, et investigata veritate, salubriter impleta sunt*, quasi diceret hanc questionem, licet ab episcopis discussam in synodo, et eorum suffragiis decisam, sedis apostolicæ decreto esse preempiorie definendam. Unde hoc summi decretum διατύπωσιν appellat, ad principum exemplum.

XV. Itaque Græci, ne dubitari posset in posterum de quintæ synodi auctoritate, decretum istud Vigilii in acta retulerunt continenter post definitionem synodi : quemadmodum colligere licet ex eo quod exscriptor antiquus ejus exempli, quod proferimus, hac epistola finem actis synodi impositum testatur. Verbum enim solemne librarij antiqui, quo finem operis designabant, nempe τέλος, vel explicit, quo vitur aliquando Hieronymus, amanuensis noster ex actis in summo excerptum sincere transcripsit. *Finis*, inquit, *octavi libri synodi Constantinopoli congregatæ*. Deinde vero lemma, seu titulus hujus epistolæ satis docet, præscripta esse in eodem codice acta synodi : *Vigilii epistola ad Eutychium καὶ τῶν πάσων τῶν προκείμενων ἁγίων τύπον* : *Et ad præjacentem sanctam synodum*. Quare Photinus patriarcha Constantinopolitanus, licet infensissimus Ecclesiæ Romanæ hostis, ab iis verbis temperare non potuit, quæ Vigilii auctoritatem in confirmanda hac synodo significant, satque docent, post habitam synodum, pontificis decretum accessisse. Hæc sunt ejus verba : Παρὴν μὲν τῇ πόλει, ὃ παρὴν δὲ τῇ συνόδῳ ὡς εἰ καὶ μὴ πρόβριμος εἰς τὴν συνδραμὴν τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας καὶ τῆς, ἀλλ' ὅμως τὴν κοινὴν τῶν πατρῶν πίστιν ἐπεκράσθη λέγειν. *Aderat præsens in urbe, sed non intererat synodo : etsi vero non adeo prono animo esset erga sacri concilii cœtum, nihilominus tamen communem Patrum fidem libello confirmavit*. Eadem sententia refertur in vetustissimo codice manuscripto Arabico, in quo canonum collectio ad usum Ecclesiæ Alexandrinæ continetur : quem penes se habet vir clarissimus Gilbertus Gaulminus libellorum supplicum magister, Arabicæ et cæterarum Orientalium linguarum peritissimus. Collectionis hæc sunt verba : *Excommunicavit synodus et mortuos, quod antea non præstitum nisi in vivos solos ; factumque hoc patriarcha Romano sciente, qui et confirmavit, et scripto ad imperatorem dato fidem suam professus est*. Ejusdem viri diligentia hoc quoque testimonium debemus, quod ex codice manuscripto Arabico historicæ ecclesiasticæ Ibn Patrie excerptis et interpretatus est, et superiore loco *Romanus patriarcha præsens synodo nec adixit, nec legatum misit, sed consensum præbuit, dictaque Patrum suscepit*. Auctor iste Patrie scriptus laudatur a Georgio Elmraçin scriptore historicæ Saracenicæ, edito superioribus annis ab Erpenio.

XVI. Per istud Vigilii decretum quinta synodus velut universalis admissa est, non solum in Oriente, sed etiam in Occidente. Unde Pelagius I, Vigilii successor, universalis concilii nomen illi arrogat in epistola ad Narsen patricium et duces Italiae, agens de Liguribus, Veneticis et I tricis episcopis, qui a sedis apostolicæ communionem discesserant ob illam synodum. *Si quid eos*, inquit, *de iudicio universalis concilii, quod Constantinopoli per primam nuper elapsedam indicationem actum est, forte movebat, ad sedem apostolicam, quomodo semper factum est, electis aliquibus de suis, qui dare et accipere rationem possent, dirigere debuerunt*. Eam synodum susceperunt quoque Pelagius II et Gregorius M. (*lib. 1, ep. 24*). Hic vero se illam quinti concilii nomine pariter cum cæteris quatuor venerari proflatur in epistola ad Joannem CP., ut taceam de cæteris summis pontificibus, et de sextæ synodi Patribus, qui eam synodum æquali cum cæteris cultu et reverentia exceperunt. Neque est quod aliquis sibi persuadeat viris doctis ejus sæculi exosam fuisse, quod ejus mentionem nullam fecerit Cassiodorus in Divinis Institutionibus. Nos enim aliam hujus silentii rationem mox investigabimus, quæ ab aliis ex parte indicata est.

XVII. Enimvero ne quis ambitiosum hoc Vigilii decretum existimaret, ipse rationes quæ se ad hanc sententiam impulerint, hæc assignat. Nempè quod offensiones et scandala quæ generis humani hostis per disputationem de tribus capitulis invexerat, jam sedata essent, parque reddita esset Ecclesiæ post illorum damnationem, et veritas affulsisset in his ambiguis controversiis. Unde colligere licet Illyricianarum et Africanarum provinciæ episcopos prioris sententiæ pœnituisse, et communicatis cum Vigilii consiliis, Orientalium communionem amplexos : unde factum, ut deinceps inter schismaticos non recensantur. In reliquo Occidente Franci et Hispani communionem apostolicæ sedis retinuerunt : quemadmodum etiam Italiæ episcopi, postquam Thasci a Pelagio I moniti statim in officium redierunt. Soli Istriæ, Venetiæ et Liguriæ episcopi, qui sub domino Longobardorum debebant, pertinaci animo schisma foverunt usque ad Gregorii M. tempora, qui virtus illud etiam apud Hibernos sanavit. Mentio pacis et scandalorum sedatorum injecta viam aperit dispensationi, quam hoc ultimo decreto renovat. Non enim abstinere possum, quin dispensationi hanc ultimam quoque definitionem Vigilii tribuam, cum videam Leontium scholasticum, qui hac ætate floruit, ea sola ratione quintæ synodi decretum fulcire, nempe quod latum sit κατ' οἰκονομίαν, ut ille ait, existimante Justiniano his capitulis damnatis, Acephalos, seu Hæsitantes unitatem Ecclesiæ et synodum Chalcedonensem amplexuros. Verba Leontii hæc sunt actione 6 de sectis : *Οἱ κατ' οἰκονομίαν τινὰ τούτο ἐποίησαν Ἰουστινιανός*. *Ἐπειδὴ γὰρ ἴδωρα τοὺς Διακρονομένους διὰ τοῦτο ἀποστρεφόμενους τὴν συνόδον, ἐνόησαν ὅτι ἴαν ἀναθεματίζῃ αὐτούς, καὶ εὐχθῆναι τὴν συνόδον*. *ἤγαστο οὖν δύο τινὰς ἀναθεματίζαι, εἰ καὶ μὴ ἴδω αὐτοὺς ἀναθεματισθῆναι. ἵνα πᾶντες τὴν ἐνωσιν ποιήσῃ καὶ διὰ τούτο ἀνεθεματίσεν αὐτούς. Καὶ οὕτως οὐδὲ ὁπῶς ἰδέσθαι οἱ Διακρονοῦντες τὴν συνόδον*. *Secundum dispensationem quamdam hoc fecit Justinianus* (interpres male vertit, certo concilio). *Cum enim videret Hæsitantes propter hoc aversari synodum* (Chalcedonensem), *existimavit, quod si anathematizaret illos* (Theodorum et Ibam), *synodus reciperetur. Ideoque duos anathematizandos duxit* (quanquam eos minime anathematizatos oportuit), *ut omnes ad unitatem redigeret. Hanc igitur ob causam illos anathemati subjecit. Verum ne sic quidem Hæsitantes synodum receperunt*.

XVIII. Cæterum Vigilii aliam quoque rationem hujus ultimi decreti assignat, nempe veritatis agnitionem, quæ sibi anxie et sollicitè perscrutanti veterum Patrum scripta, tandem affulserit. Pertinere autem ait ad officium probi et prudentis viri, a priore sententiâ discedere, postquam rei disceptatæ æquitas comperta fuerit : quod præcipue locum habere docet in controversiis ecclesiasticis, idque probat illustri beati Augustini exemplo, qui retractatis lucubrationibus suis, aliqua adiecit, aliqua vero emendavit, hisdem vestigiis hæret Pelagius II ut decretum Vigilii taceatur, in epistola illa proluxa ad episcopos I triciæ data, quæ a Gregorio M. chartis ecclesiasticis tunc operam dante sub Pelagio scripta est, teste Paulo diacono (*lib. in de Gestis Longobard. cap. 20 ; Pelag. II epist. ad episc. Istriæ, c. 7*). Obiciebant Istriæ episcopi ad excusationem sui schismatis, in causæ principio sedem apostolicam per Vigilium papam damnationi trium capitulorum restitisse. Respondet Pelagius, Latinos homines et Græcitas ignaros errorem talis cognovisse ; et subjungit : *Tanto eis celerius credi debuit, quanto eorum constantia, quousque verum cognoscerent, a certamine non quievit : quorum consensum certe fraternitatis vestra despiceret, si ausu præcipiti priusquam verum cognoscerent, consensissent. At postquam diu ab eis laboratum est, et longo tempore ad excusationem sui schismatis, hinc vestra fraternitas penset, quia tot labores repente non relinquerent, nisi quæ vera sunt agnoscerent. Probat autem duobus exemplis eum esse divini consilii*

ordinem, ut scpe veritatem commendet eorum opera, qui diu contra ipsam luctati sunt. Paulum contumacem adversus Evangelium sic suæ fidei prædicatorem fecit, ut cunctis quibus per illum fuerat prædicatus, ostenderet, quia valde verum est Dei Evangelium, quod et tanta duritia inclinata prædicaret. Addit alterum Petri exemplum, qui reprehensus a Paulo, quod gentes recens ad fidem conversas, ad Judaisimi cæremonias impelleret, consilium mutavit. Unde concludit: Si igitur in trium capitulorum negotio aliud cum veritas quæreretur, aliud inventa veritate dictum est; cur mutatio sententiæ huic sedi in crimine objicitur, quæ a cuncta Ecclesia in ejus auctoritate veneratur? Non enim mutatio sententiæ, sed constantia sensus in culpa est. Quando ergo ad cognitionem recti intentio incommutabilis permanet, quid obstat, si ignorantiam suam deserens, verba permulet?

XIX. Quærendum superest, cujus rei veritatem assecutus sit Vigiliius, quæ illum antea lateret. Id autem colligi potest ex illa epistola Pelagii II collata cum verbis constituti Vigiliani. Quippe prima regula quæ in constituto legitur, hæc est: Nihil ex iis quæ quoquomodo disposita sunt in concilio Chalcedonensi, posse in questionem deluci, seu retractari, cujus regule probatio petitur ex epistolis Leonis papæ ad Leonem imperatorem, et ex epistolis Simplicii ad Zenonem. Econtrario Pelagius docet (Cap. 17, 18) solam fidei causam, quæ definita est in concilio Chalcedonensi, ir retractabilem esse: cætera vero omnia, quæ discussa sunt in illa synodo, ad privata negotia pertinere. Leonis testimonia interpretatur (Cap. 19), et ex eo probat licentiam tribui, ut quid illic extra fidei causas de personis gestum est retractetur. Unde recte concludit, de hæc epistola, etsi probata fuisset in synodo Chalcedonensi, iterum disceptari posse. Secunda regula juxta constitutum hæc est, eos qui in communione et pace Ecclesiæ mortui sunt, post obitum non posse subjeci anathemati. Quam regulam confirmat Vigiliius allatis Leonis et Gelasii testimoniis. Unde sequebatur Theodorum post mortem damnari non posse. Pelagius vero docet ex Augustino, post mortem quoque eos recte damnari, qui heresim professi sunt, cum culpa in fide perpetrata nec morte interveniente laxetur. Nempe ad exemplum perduellionis reorum, quorum memoria post mortem damnatur, et bona adiciuntur fisco, licet omnia crimina mortalitate exstinguantur, ut loquitur Papinianus. Quod attinet ad Theodori dogmata, ea quidem in constituto, anathemate damnantur ut impia et blasphemica: ita tamen ut ibi significetur, non omnino liquere, an revera Theodorus illi scripserit. At vero in ultimo suo decreto Vigiliius docet, sibi tandem manifestissime patuisse, δὲ καὶ καθ' αὐτὴν ἀληθεῖα, liquida veritate, Theodorum blasphemis quamplurimis libros suos se lavisse.

XX. Ex epistolis Vigilii et Pelagii colligere licet unam et alteram regulam apprime utilem, omnibus disceptationibus ecclesiasticis valde accommodatam. Earum prima est: Fidei canonem mutari non posse, et questiones dogmatum universalis synodi judicio semel sopitas, iterum excitari non debere. Regula quidem fidei, inquit Tertull. (De Virginibus veland. c. 1), una omnino est, sola immobilis et irreformabilis. In aliis causis extra fidem, id est in capitibus disciplinæ, quæ versantur non solum in facto, sed etiam in jure, veritatem nunc latere, nunc aperi: quæ cum sese prodiderit, priores constitutiones immutandas, sive a conciliis generalibus, sive a summis pontificibus profectæ sint. Quod non solum Vigiliius proficitur in epistola nostra, sed etiam Pelagius II (Epist. ad ep. Istriæ, c. 19). Specialis, inquit, synodali conciliorum causa est fides. Quidquid ergo præter fidem agitur, Leone docente ostenditur, quia nihil obstat, si ad judicium revocetur. Tertullianus quoque in eadem sententiam ait: Hæc lege fidei manente, cætera jam disciplinæ et conversationis admittunt novitatem correctionis, operante scilicet et proficiente usque in finem gratia Dei. Ne quis vero

A excipiat a Tertulliano hæc adnotata in odium Psychicorum, quos ipse vocat, ad asserendam novam paracleti sui disciplinam, confirmanda est regula a nobis posita luculento B. Augustini testimonio. Ipsa plenaria (concilia), inquit, sæpe priora a posterioribus emendantur, cum aliquo experimentorum operetur quod clausum erat, et cognoscitur quod latebat sine ullo typho sacrilegæ superbiæ, sine ulla inflata cervicæ arrogantia, sine ulla contentione lividæ invidiæ, cum sancta humilitate, cum pace catholica, cum charitate Christiana (Augustin. lib. III de Bapt. cap. 5). Judicia vero data in privatis negotiis a sede apostolica, quin retractari possint, et si opus sit emendari ab eadem se in concilio, sive generali, sive speciali, dubitari non potest, ut alibi copiose ostendi.

XXI. Hic queri non ineleganter potest, cur hæc epistola deficiat in actis Latinis. Cujus rei hanc esse puto causam, quod acta Græca, statim post damnata capitula, versa sunt in Latinam linguam, Vigilii tradita, ut deliberare posset de illorum approbatione vel rejectione. Nemini vero, deinde curæ fuit, actis Latinis epistolam Vigilii adiacere, cum satis videretur, ad exemplum cæterarum epistolarum pontificiarum, hanc regestis Vigilii contineri: quorum tamen cum sit facta jactura, istam quoque epistolam intercideri necesse fuit. Dubitari vero non debet quin statim interpretationem Latinam aggressus fuerit aliquis utriusque linguæ peritus, ad usum Vigilii et Occidentalis Ecclesiæ; cum id in more positum fuisse doceant veteres interpretationes anathematismorum Ephesine synodi, et integræ Chalcedonensis, atque sextæ synodi. In hac vero causa omnino maturanda erat Latina interpretatio, ut possent acta Vigilii exhiberi, apud se deinde consulturo, ut dixi, de trium capitulorum damnatione. Quare statim atque collatio octava finem accepit, ubi trium capitulorum damnatio continetur, sine dubio acta synodi Latine versa Vigilii tradita fuerunt. Sane interpretationem Latinam antiquam esse discimus, non solum ex actis concilii sexti, ubi refertur, Latinum exemplar quintæ synodi servatum fuisse in patriarchio Constantinopolitano; sed etiam ex Gregorio Magno, qui exemplaria hujus synodi Latina ad Theodelindam Longobardorum reginam misit.

XXII. Ex eo autem quod antiqua conjicimus esse acta Latina quæ hodie exstant, sincera quoque illa præstare debemus, omnemque ab eis imposturæ et mutilationis suspicionem amoliri, quam tamen viri eruditi probabiliter induxerunt. Imposturam sæpe illis videtur epistola ad Joannem Antiochenum sub Theodoretum nomine prolata in 6 collatione, quam ab Eutychemo aliquo nebulone actis intrusam putant, ut Cyrillum conviciis proscinderet. Alienum enim esse aiunt a modestia Theodoretum, ut manibus Cyrilli defuncti se infestum exhibeat, cujus viventis concordiam et communionem una cum Joanne Antiocheno fuerat amplexus. Adhuc ex chronico Nicephori patriarchæ, Joannem Antiochenum et vivis exemplum ante Cyrilli obitum, ita ut de hujus excessu Theodoretus Joanni gratulari non potuerit. Hoc argumento non ineleganter dici potest, mentum irrepisse in epistolæ inscriptionem, et pro Joanne, restituendum esse Domnum successorem Joannis: præcipue cum statim post epistolam recitetur fragmentum allocutionis, quam Theodoretus Antiochiæ dixit præsentem Domino, in qua morti Cyrilli insultans proficitur mortuam esse invidiam, obrutam contentionem, et Orientem atque Ægyptum sub uno jugo esse. Iniquitatem enim erga Cyrilli etiam fato functi memoriam semper se præbuit Theodoretus, quemadmodum d. secre licet ex ejus epistola ad Domnum Antiochenum quæ est 112 inter editas, ait, p. cæterarum dioceseon episcopos ignorare insitum duodecim capitibus (Cyrilli) venenum. Quamvis illud quoque dici posse videatur, epistolam ad Joannem Antiochenum non accipiendam esse de Cyrillo: in quo lapsum esse oportet eum qui jussu quintæ synodi loca excerptis ex Theodoretum, quæ in collatione sexta recitata

sunt. De quodam potius episcopo Antiochenæ sedi subditto Theodoretus loqui videtur, ut pote de cuius tumulo statuendi jus et auctoritatem Joanni Antiocheno tribuat. *Procurandum est, inquit, et oportet tuam sanctitatem hanc suscipere festinantiam, et jubere collegio mortuos asportantium* (id est eo, iatis, seu vespillonibus) *lapidem aliquem maximum et gravissimum sepulcro imponere, ne iterum huc perveniret.*

XXIII. Truncata vero et mutilata esse acta Latina ex eo probant eruditi, quod in eis nulla instituantur cognitio de causa Origenis, quam tamen in quinta synodo peractam fuisse constat. Ex antiquitate vero Latine interpretationis ducere oportet, cur in actis nostris ommissa sit illa damnatio, quæ hoc ordine decreta est. Justinianus interim, dum Vigilii deliberat an cedere vel contendere malit ob tria capitula, edicto suo synodum interpellavit, ut Origenis sectarios anathemate confoderet. Aditus fuerat princeps libello sibi oblato, ab Eulogio, Conone, Cyriaco et Pancratio monachis, qui conquerebantur aliquos esse monachos Hierosolymis, qui impios Origenis errores profiterentur. Ejus libelli exemplum litteris suis ad synodum datis adjunxit: suum quoque ipsius edictum, quo nugas illas olim refutaverat, et a Vigilio anathema adversus Origenem et blasphema capitula ex operibus ejus excerpta impetrat. Rogavit itaque synodum, ut non solum capitula illa iterum sua auctoritate configeret, sed eos etiam qui nunc, vel in posterum eadem sentirent. Damnatione Origenis ejusque sectariorum Didymi et Evagrii peracta, relatio seu ἀναφορά negotii mittitur ad imperatorem, ex qua verba aliquot excerptis Evagrius. Hoc ordine, quæ ad Origenem ejusque fautores pertinet, gesta fuisse patet ejusdem Evagrii testimonio, qui diserte adnotavit, post trium capitulorum damnationem, causam Origenistarum discussam fuisse. Sed obiter castigandus est ejus interpres, qui recedens a sententia auctoris, libellum oblatum scribit concilio a monachis: cum econtra Justinianus libelli (sibi nempe oblato) exemplum transmissit ad synodum, juxta morem in simili specie observatum a Marciano in synodo Chalcedonensi, et ab ipso Justiniano in synodo sub Menna. Cæterum cognitionem de Origene successisse trium capitulorum cognitioni, ipsa series actorum quintæ synodi aperte ostendit. Convocata enim fuit propter negotium trium capitulorum, cujus discussio est statim instituta et peracta octo collationibus, uno spiritu, nullo alio negotio interjecto, ita ut ne hiatus quidem aliquis inveniri possit, in quem cognitio de Origene conjici possit. Attamen illustrissimus Annalius conditor ceisuit prius de causa Origenis disceptatum fuisse quam de tribus capitulis, eo quod Cedrenus in narratione sua eum ordinem tenuerit, ut priore loco Origenis damnationem recenseret. Huic conjecturæ fovendæ addi posset illustre testimonium Sophronii patriarchæ Hierosolymorum, qui floruit ante sextam synodum. Ille namque in epistola synodica ad Sergium patriarcham Constantinopolitanum, relata in vi synodo, actione 11, profertur se amplecti cum cæteris quatuor synodis quintam synodum œcumenicam, *quæ confirmat synodum Chalcedonensem, ἀναρσι και ἐκρίπτει πρὸς ὄλεθρον πρὸς τῷ πως Ἄρχεπίσκῳ τῷ ὕφρονῳ: tollit vero et funditus abolet principaliter quidem insanum Origenem et ejus deliramenta, et una cum eo Didymi et Evagrii impia dogmata, μετ' οὗς Μοψουστίας ἐκτὸν Θεόδωρον: post illos vero condemnat Theodorum Mopsuestenum, et duo alia capitula. Sed necessario dicendum est Sophronium primo loco posuisse Origenis damnationem, non quia is fuerit ordo cognitionis synodicæ, ut demonstratum est, sed quia gravior majorisque momenti visus illi fuerit hic articulus præ aliis tribus qui discussi sunt in synodo. Qua ratione Constantinus quoque Pogonatus imperator in edicto lato pro confirmatione synodi, et Cyrillus Hierosolymorum episcopus in excerpto manuscripto de sex synodis, Cedrenus et cæteri Græci scriptores eodem ordine recensent Origenis damnationem, et sectariorum ejus*

Didymi et Evagrii, quos Sophronius Ὁρχεπίσκῳ μὲν τῷ πρῶτῳ vocat. Ea quoque ratione septima synodus, ommissis tribus capitulis, damnatum a v synodo Origenem, Didymum et Evagrium memorat.

XXIV. Enimvero in actis Latinis quintæ synodi, etsi obiter anathema jaciatur in Origenem in undecimo capitulo anathematismorum, plena cognitio, quæ illa de re instituta est, non recensetur. Etenim desunt litteræ Justiniani ad synodum cum adjuncto libello monachorum, et ejusdem principis edicto ad Vigilium, pro damnando Origene ejusque sectariis: quin etiam disceptatio synodi ea de re habita, et relatio ad principem missa. Illustrissimus Annalium scriptor existimat acta Græca ab hæreticis Origenistis vitata primum et mutilata fuisse, unde postea vitio illa infecta prodierit Latina interpretatio. Sed acta illa adeo absunt a depravatione, ut ex eorum lectione Græci scriptores hauserint quod ab iis solis Latini didicerunt, de Origenis, Didymi et Evagrii damnatione. Neque enim acta Latina, quæ initio delata fuerunt in Occidentem, aliud omnino continebant quam trium capitulorum damnationem, de quibus solis agunt uterque Pelagius I et II, et Gregorius Magnus, cum referunt decreta quintæ synodi. Alioqui de Origene ejusque deliramentis non tacuissent, cum ex eo quinta synodus a schismaticis adeo pertinaciter explosa, vehementer commendari potuisset. Sane beatus Gregorius in epistola ad Joannem CP. quando profertur se quinque synodorum fidem amplecti, recensens hæreses a quatuor primis damnatas, et tria capitula a quinta synodo reprobata, non omisisset damnationem Origenis, si ex actis Latinis illi ea de re constitisset. Quare Vigilii quoque de solis tribus capitulis, de quibus erat controversia, decreto suo pronuntiavit. Ex ista damnati Origenis in quinto concilio ignoratione profectum est, ut non solum a Cassiodoro, sed etiam a concilio Bracarenensi secundo, quod habitum est anno 572, quatuor primis œcumenicis conciliis recensitis, omitatur hæc quinta synodus. Etenim cum illis auctoribus, de repudiatis ab ea tribus capitulis tantum constaret (quæ privata negotia et personas quasdam fato functas respiciebant, non vero fidem catholicam), non erat cur synodum quintam cæteris quatuor adnecterent, quas ad profligationem hæreseon in iis damnatarum proferebant, non autem, historico more, conciliorum in ecclesia habitorum enumerationem instituebant. Hinc factum quoque, ut Gregorius M. quintæ synodi alioqui vindex acerrimus, profiteatur se quatuor synodos æquali cum Evangelii veneratione prosequi; nempe ob veritatem dogmatum contra hæreses ab illis assertam: quæ pars dignitatis quintæ synodo, saltem in actis Latinis, deficiente, ob præteritionem Origenianæ damnationis. Eandem ob causam ab eodem Gregorio, atque a cæteris summis pontificibus et conciliis omititur synodus Sardicensis, quia nullam novam hæresim confodit, sed personarum præcipue judicis se immiscuit.

XXV. Nunc operæ pretium est in eam rationem inquirere, qua impulsus Vigilii decretum suum ad tria capitula coercuit. Licet enim actus quæ illi tradita fuerant, cognitio habita de Origene non contineretur, attamen tempore hujus nostri rescripti ad Eutychemium dati, quod sex mensibus est posterius concilio, judicium de Origene in synodo peractum, illi notum erat. Quare videtur ad ipsius officium pertinuisse, ne sententia illius confirmationem prætermitteret. Attamen ne isthæc præteritio vitio verti posset, observandum est ante sexdecim annos, id est anno 558, ad suggestionem Pelagii diaconi et apocrisarii Romane Ecclesiæ, Justinianum oratione sua Origenem ejusque blasphemias nugas (jam olim ab Anastasio episcopo Romano, et a Theophilo Alexandrino proscriptas) expunxisse, Mennamque CP. patriarcham hortatum fuisse, ut illas una cum episcopis in urbe regia degentibus subjiceret anathemati. Idem judicium misso edicto suo, a Vigilio papa et ab aliis patriarchis expetivit et impetravit. Quod

testatur Liberatus his verbis (*Breviarii c. 23*): *Jubente eo* (Justiniano), qui mollius loquitur; non enim *surpat jubendi* verbum, sed *hortandi* *περιπαρεμν*; inquit *dicta est in Origenem, et illa capitula, anathematis damnatio, quam subscribentes una cum Menna archiepiscopo apud Constantinopolim reperti. Deinde directa est Vigilio Romano episcopo, Zoilo Alexandrino, Euphremio Antiocheno, et Ietro Hierosolymitano. Quidus eum accipientibus et subscribentibus, Origenes damnatus est mortuus, qui vivens olim fuerat ante damnat s.* Non solus vero Liberatus Vigilii auctoritatem in damnando tunc Origene intercessisse probat, sed etiam Cassiodorus (*Instit. divm. lect. l. 1, c. 1*): *Hunc inquit (Origenem), licet tot Patrum impugnet auctoritas, presentis tamen tempore et a Vigilio beatissimo papa denuo constat esse damnatum.* Damnationem autem Vigilii decreverat, adnotatione sua ad edictum principis subscripta, ut observavit Liberatus. Qui re eleganter observavit Evagrius (*Lib. 14, c. 37*), Justinianum iis litteris quas ad quendam synodum iussit pro damnando Origene, adjunxisse *quæ ad Vigilium ea de re missa erant, id est edictum quod ann. 538 princeps ad Vigilium miserat, cuique, ut diximus, subscriptum erat jam a Vigilio in Origenem anathema.* Verba Evagrii hæc sunt: *συτάξαι καὶ πρὸς Βυζάντιον περὶ τοῦτον ἀπιστολογίαι.* In quorum interpretatione lapsus est Latinus interpres, qui ea de litteris a Vigilio scriptis interpretatus est. Etsi

A enim revera edictum Justiniani obsignatum fuisse Vigilii subscriptione, verba tamen Evagrii nihil aliud significant, quam edictum ad Vigilium missum. Quod edictum intelligit quoque Justinianus, quando petit a quinta synodo, ut anathemate damnat blasphemias descriptas ἐν ὑποτάγματι ἐκείνῳ, in *subjecta expositione.* Nec inutiliter sane, cum Menna CP. ejusque synodi, et cæterorum patriarcharum subscriptiones, in totidem edicti sui exemplis repositas in scriniis haberet princeps, unum illud edicti exemplum selegit, quod ad Vigilium missum, et ab eo subscriptum fuerat. Probe enim noverat rerum in synodis generalium primam definitionem, vel earum deinde consensionem, et τὸ κύριος a pontifice Romano expectari debere. Vigilio itaque auctore, licet absente, Origene errores confecti sunt in quinta synodo. Itaque summus ille pontifex decreto suo ultimo, quod necessario de tribus capitulis ferre debebat, Origenem complexus non est, quod partes suas olim in eo damnando implesset, ejusque auspiciis quinta synodus de Origene decrevisset. Non erat itaque quod denuo operam suam in id negotium conferret, de quo pronuntiare non erat necesse; quemadmodum ipse significat necessarium fuisse, ut controversiam de tribus capitulis sua auctoritate desiniret, licet episcoporum Constantinopoli degentium suffragiis dirempta fuisset.

VIGILII PAPÆ CONSTITUTUM PRO DAMNATIONE TRIUM CAPITULORUM;

EDITUM ANNO CHRISTI 554.

DEFINITIO FIDEI SANCTI CHALCEDONENSIS CONCILII.

Actus archidiaconus Constantinopolis novæ Romæ dixit: Sancta et magna et universalis synodus quæ secundum Dei gratiam et sanctionem piissimorum Christianissimorumque imperatorum nostrorum Valentiniani et Martiani Augustorum congregata apud Chalcedonam metropolim Bithyniæ provinciæ in martyrio sanctæ et venerabilis martyris Euphimiæ definit subter adnexa.

Dominus noster et Salvator Christus notitiam fidei confirmans discipulis suis ait: Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis; ne ullus a proximo suo dissonet in doctrina pietatis, sed æqualiter prædicationem veritatis ostendat. Sed quoniam non quiescit nequissimus per sua zizania insurgens sationibus pietatis inspergere, et novi aliquid contra veritatem semper inveniens, ob hoc consuevit Dominus noster providens humano generi, pium hunc et fidelissimum principem ad zelum fidei suscitavit, et undique sacerdotii principes ad se convocavit, quatenus gratia Domini omnium nostrum, Christo operante, ab orbibus Christi omnem pestem quidem mendacii submereret, germinibus autem veritatis pingues efficeret. Quod quidem et fecimus, communi decreto dogmata fugantes erroris, integram Patrum revoantes fidem, trecentorum decem et octo symbolum in omnibus prædicantes, et tanquam domesticos, qui pietatis hujus compositionem receperunt, Patres ascribentes qui postea apud magnam Constantinopolim convenerunt centum quinquaginta, qui et ipsi eandem fidem subsignaverunt. Definimus igitur ordinem et omnes formas fidei conservantes, nos quæque

C apud Ephesum olim facta est sancta synodus, cujus præsides fuerunt sanctæ memoriæ Cælestinus Romanæ urbis antistes et Cyrillus Alexandrinæ Ecclesiæ, præfulgere quidem rectæ et immaculatæ fidei expositionem trecentorum decem et octo sanctorum et beatissimorum Patrum apud Nicæam sub piæ recordationis Constantino principe congregatorum, obtinere autem etiam centum quinquaginta sanctorum Patrum apud Constantinopolim definita ad interemptionem quidem tunc exortarum hæreseon, confirmationem vero ejusdem catholicæ nostræ fidei.

Symbolum apud Nicæam trecentorum decem et octo.

D Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli et terræ, visibilibus omnium et invisibilibus, et in unum Dominum Jesum Christum Filium Dei unigenitum, qui natus est ex Patre ante omnia sæcula, Deum verum de Deo vero, natum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt, qui propter nos homines et propter salutem nostram descendit, et incarnatus est atque humanatus est et passus est, et resurrexit tertia die, et ascendit in cælos, venturus judicare vivos et mortuos; et in Spiritum sanctum. Eos autem qui dicunt: Erat aliquando quando non erat, et priusquam nasceretur non erat, et quia ex non exstantibus factus est, aut ex utraque substantia vel substantia, dicentes esse aut convertibilem aut mutabilem Filium Dei, hos anathematizat catholica et apostolica Ecclesia.